

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีสาน
ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

นางสาวอุบลรัตน์ กิจไมตรี

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ
ประจำปีงบประมาณ 2542

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา" เสนอโดย นางสาวอุบลรัตน์ กิจไมตรี เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ

(ลงชื่อ)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จีราวรรณ คงคล้าย)

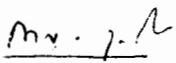
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 3 เดือน กค พ.ศ. ๒๕๕๕

ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

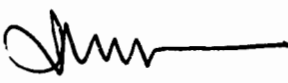
1. อาจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์
2. อาจารย์บัญญัติ เรืองศรี
3. ดร.มณฑิยา ชมดอกไม้

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ

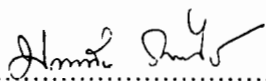
(รองศาสตราจารย์ กาญจนา คุณารักษ์)

22 / มิ.ย. / ๕๕

 กรรมการ

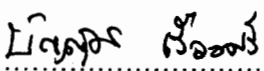
(อาจารย์ ดร. มาเรียม นิลพันธุ์)

22 / มิ.ย. / ๕๕

 กรรมการ

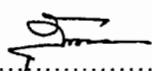
(ดร. มณฑิยา ชมดอกไม้)

22 / มิ.ย. / ๕๕

 กรรมการ

(อาจารย์ บัญญัติ เรืองศรี) :

22 / มิ.ย. / ๕๕

 กรรมการ

(อาจารย์สุนันทา สุนทรประเสริฐ)

22 / มิ.ย. / ๕๕

K 42462014 : สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร / หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว

อุบลรัตน์ กิจไมตรี : การพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา (THE DEVELOPMENT OF CURRICULUM FOR TRANSMITTING PLANG E – SAEW : SUPHAN BURI LOCAL WISDOM FOR ELEMENTARY STUDENTS) อาจารย์ผู้ควบคุม วิทยานิพนธ์ : อ.ดร.มาเรียม นิลพันธุ์, อ.บัญญัติ เรืองศรี และ ดร.มณฑิยา ชมดอกไม้. 300 หน้า. ISBN 974-653-034-8 .

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ (1) การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (2) การสร้างหลักสูตร (3) การทดลองใช้หลักสูตร (4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร โดยทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังมวง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 23 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) แบบสัมภาษณ์ (2) แบบสอบถาม (3) ประเด็นการสนทนากลุ่ม (4) แบบประเมิน (5) แบบบันทึกพฤติกรรมประจำวัน (6) แบบเขียนพรรณนาความ

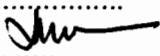

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้คำร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

(1) ผลการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า นักเรียนและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี (2) ผลการสร้างหลักสูตร พบว่า หลักสูตร ประกอบด้วย หลักการ คำอธิบายรายวิชา จุดหมาย โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แนวทางการจัดการเรียนการสอน สื่อ และการประเมินผล และแผนการสอน 10 แผนการสอน ขอบข่ายเนื้อหา ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา ลักษณะทั่วไปของเพลงอีแซว และขั้นตอนการแสดงเพลงอีแซว ผู้เชี่ยวชาญประเมินองค์ประกอบของหลักสูตรมีความสอดคล้องและเหมาะสม (3) ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังมวง จังหวัดสุพรรณบุรี สอนโดยปราชญ์ชาวบ้านร่วมกับผู้สอนและผู้วิจัยเป็นเวลา 60 คาบ และ (4) ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพลงอีแซว สามารถแสดงเพลงอีแซวได้ และมีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตร ในเรื่อง ระยะเวลาให้มีความยืดหยุ่น ใบงานให้มีความน่าสนใจ และคำอธิบายรายวิชาให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ 1. 2. 3.

K 42462014 : MAJOR : CURRICULUM AND SUPERVISION

KEYWORD : THE DEVELOPMENT OF CURRICULUM / THE CURRICULUM FOR TRANSMITTING
PLANG E – SAEW.

UBONRAT KITMAITREE : THE DEVELOPMENT OF CURRICULUM FOR TRANSMITTING
PLANG E – SAEW : SUPHAN BURI LOCAL WISDOM FOR ELEMENTARY STUDENTS. THESIS
ADVISORS : MAREAM NILLAPUN, Ed.D., BANYAT RUANGSRI, AND MONTIEN CHOMDOKMAI,
Ph.D. 300 pp. ISBN 974-653-034-8.

The purpose of this research was to develop curriculum for transmitting Plang E – Saew of Suphan buri local wisdom for elementary students. The development of curriculum for transmitting Plang E - Saew was consisted of 4 stages as follow : (1) the investigation and study of the basic data (2) the construction of curriculum (3) the implementation of the curriculum (4) the evaluation of curriculum.

The instruments employed were interview forms, questionnaires, focus group guidelines, evaluation forms, the log book , and the description forms. Percentage and content analysis were employed for the analysis of data.

The results basic data investigation concerning curriculum construction Plang E – Saew. The students showed that the development for Plang E – Saew Supan buri local wisdom for elementary students. The results from the construction of the training curriculum indicated coherence between context consisted of the principles, course description, objectives, structure, contents, time duration, instructional directions and evaluation. The curriculum was implemented with twenty three of fifth grade taught by local scholars of community and teachers in sixty period. The curriculum evaluation showed that students had good comprehension, skills and positive attitudes toward the curriculum with suggestions improvement of curriculum flexibility, more interesting tasks and the better course description.

Department of Curriculum and Instruction Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2001

Student's signature *Ubongrat*

Thesis Advisors' signature 1 *Maream Nillapun* 2 *Banyat Ruangsri* 3 *Montien Chomdokmai*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้เป็นอย่างดีด้วยความอนุเคราะห์จากหน่วยงานและบุคคลหลายฝ่าย โดยผู้วิจัยขอกล่าวรายนามดังนี้

อาจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่เสียสละเวลาให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ต่องานวิทยานิพนธ์ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดเวลาอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

กราบขอบพระคุณอาจารย์บัญญัติ เรืองศรี ดร.มณฑิยา ชมดอกไม้ รองศาสตราจารย์กาญจนา คุณารักษ์ และอาจารย์สุนันทา สุนทรประเสริฐ ซึ่งเป็นคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ และผู้บริหารโรงเรียนบ้านรางโพธิ์ อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยได้ลาศึกษาต่อ และขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่มอบทุนอุดหนุนการวิจัยสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการประวิทย์ บุญเรืองรอด คณะครูและนักเรียนโรงเรียนวัดพังม่วงที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล และปราชญ์ชาวบ้าน ได้แก่ แม่บัวผัน จันทร์ศรี แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ และแม่สำเนียง ชาวปลายนา ร่วมกันถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ตรวจแก้ไขหลักสูตรและเครื่องมือในการวิจัย ตลอดจนเพื่อนรุ่น 14 และน้องพี่ ในสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ และทุกท่านที่ไม่อาจกล่าวนามได้ทั้งหมดที่ได้ให้ความห่วงใยและเป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์

นอกจากนี้หากปราศจากเสียซึ่งการสนับสนุน ส่งเสริม และให้ความเอื้ออาทรจากบุคคลในครอบครัวของผู้วิจัย ซึ่งได้แก่ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ชาย พี่สาว และเพื่อนสนิท บุคคลอันเป็นที่รักของผู้วิจัย วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็ยากที่จะสำเร็จลงได้ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณท่านทั้งหลายเหล่านี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฐ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	1
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	10
ข้อคำถามการวิจัย	10
ขอบเขตการวิจัย	10
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	14
หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)	14
ความคาดหวังของหลักสูตร	15
จุดเน้นของหลักสูตร	15
หลักการ	16
จุดหมาย	16
โครงสร้าง	17
เวลาเรียน	17
แนวดำเนินการ	17
การวัด การประเมิน และการติดตามผล	18
หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย : กิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์	19
จุดประสงค์	19
โครงสร้าง	19
เวลาเรียน	20

สารบัญ

บทที่	หน้า
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	24
กิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์	24
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง)	26
แนวคิด	26
หลักการ	26
จุดหมาย	26
มาตรฐาน	27
การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	28
การจัดการเรียนรู้	28
การพัฒนาหลักสูตร	29
ความหมายของหลักสูตร	30
ความสำคัญของหลักสูตร	30
องค์ประกอบของหลักสูตร	31
ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร	31
การประเมินผลหลักสูตร	32
หลักสูตรท้องถิ่น	40
ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น	40
ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	41
ลักษณะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	42
กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	44
ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	45
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	47
ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น	47
ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น	48
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น	50
ภูมิหลังของอำเภอศรีประจันต์ : บริบทการพัฒนาหลักสูตร	51
ความเป็นมา	51

สารบัญ

บทที่	หน้า
ที่ตั้งและอาณาเขต	52
สภาพภูมิศาสตร์	52
สภาพสังคม	53
การศึกษา	53
ศิลปินเพลงอีแซวที่สร้างเกียรติประวัติ.....	53
เพลงอีแซว : เพลงพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรี	54
ลักษณะเฉพาะของเพลงพื้นบ้าน	55
ศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน	55
ประเภทของเพลงพื้นบ้าน	56
พัฒนาการของเพลงพื้นบ้าน	58
ประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซว	61
ลักษณะคำประพันธ์	62
ทำนอง ลีลาการร้องและเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบ	63
เครื่องแต่งกาย	64
โอกาสในการแสดง	65
ลำดับขั้นตอนในการแสดงเพลงอีแซว	65
ขั้นตอนการสอนเพลงพื้นบ้าน	65
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	67
งานวิจัยในประเทศ	67
งานวิจัยต่างประเทศ	72
สรุป	72
3 วิธีดำเนินการวิจัย	74
ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	74
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร	83
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร	86
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร	88

สารบัญ

บทที่	หน้า
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	91
ผลการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	91
ผลการสร้างหลักสูตร	104
ผลการทดลองใช้หลักสูตร	113
ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร	116
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	120
สรุปผลการวิจัย	121
การอภิปรายผล	123
ข้อเสนอแนะ	128
ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้	129
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	129
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	130
บรรณานุกรม	131
ภาคผนวก	137
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์.....	138
ภาคผนวก ข แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์	142
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม	144
ภาคผนวก ชม แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม	148
ภาคผนวก ง ประเด็นสนทนากลุ่ม.....	151
ภาคผนวก จ แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่ม	155
ภาคผนวก ฉ แผนผังแสดงการจัดสถานที่ในการสนทนากลุ่ม	157
ภาคผนวก ช หลักสูตรเพื่อถ่ายถอดเพลงอีแร่ว.....	159
ภาคผนวก ซ แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรเพื่อถ่ายถอดเพลงอีแร่ว.....	251
ภาคผนวก ฉ ตารางปรับปรุงโครงร่างหลักสูตรเพื่อถ่ายถอดเพลงอีแร่ว.....	258
ภาคผนวก ญ แบบบันทึกพฤติกรรมประจำวัน.....	262
ภาคผนวก ฎ แบบเขียนพรรณนาความ	266
ภาคผนวก ฏ แบบประเมินพฤติกรรมของนักเรียน	269

สารบัญ

	หน้า
ภาคผนวก รู แบบประเมินผลงานของนักเรียน	271
ภาคผนวก ท แบบสัมภาษณ์ผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้าน	273
ภาคผนวก ฌ ข้อมูลของนักเรียนและปราชญ์ชาวบ้าน.....	276
ภาคผนวก ฎ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ให้ข้อมูลในการสร้างหลักสูตร.....	283
ภาคผนวก ด ผลงานนักเรียน	286
ภาคผนวก ต รูปภาพประกอบการสร้างหลักสูตร	295
ประวัติผู้วิจัย	300

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	อัตราเวลาเรียนของมวลประสบการณ์ทั้ง 5 กลุ่ม	18
2	อัตราเวลาเรียนของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	21
3	ความสัมพันธ์ของการประเมินและการตัดสินใจตามแนวคิด ของสต๊อฟเฟิลปีม	35
4	วิธีการประเมินองค์ประกอบโดยใช้รูปแบบการประเมินชิปปี้	36
5	สรุปวิธีดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 1 การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	82
6	สรุปวิธีดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร	85
7	สรุปวิธีดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร	87
8	สรุปวิธีดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร	90
9	จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์	94
10	จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	98
11	จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไป ของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม	101
12	ขอข้ายเนื้อหาโครงร่างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว	107
13	อัตราเวลาเรียนโครงร่างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว.....	108
14	ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ	110
15	ขอข้ายเนื้อหาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซวฉบับสมบูรณ์.....	164
16	เวลาเรียนหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซวฉบับสมบูรณ์.....	165
17	การวิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์	176
18	จุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว.....	179
19	ตารางแผนการสอนเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว.....	181

สารบัญภาพประกอบ

แผนภูมิที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	9
2 โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	20
3 โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้น ป. 1-2	21
4 โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้น ป. 3-4	22
5 โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้น ป. 5-6	23
6 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษา	37
7 รูปแบบการประเมินของสแตค	39
8 การบูรณาการหลักสูตรเพลงฮีโร่	178

แผนผังที่	หน้า
1 แผนผังจัดสถานที่ในการสนทนากลุ่ม	157
2 แผนผังที่ตั้งอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี	277
3 แผนผังที่ตั้งบ้านของนักเรียนและบ้านของปราชญ์ชาวบ้าน	278

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

การพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม หรือด้านอื่น ๆ จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์เป็นกำลังสำคัญขั้นพื้นฐานที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาประเทศเป็นไปด้วยดีมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ โดยอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2534 : 6)

การศึกษามีบทบาทในการพัฒนาเด็ก เยาวชน และประชาชนให้เป็นผู้มีคุณภาพที่จะสามารถพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตนเอง ครอบครัว และบ้านเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาในอดีตที่ผ่านมาเป็นภาระหน้าที่ของชุมชนในการให้การศึกษาแก่ลูกหลานและสมาชิกของชุมชนทั้งด้านวิชาการและอาชีพ โดยมีพ่อแม่ คนเฒ่า คนแก่ และช่างฝีมือเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่เด็ก การจัดการศึกษาในลักษณะนี้จึงมีรูปแบบที่หลากหลายและสอดคล้องกับพื้นฐานหรือวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชน ความหลากหลายของรูปแบบการศึกษาที่เคยมีในชุมชนได้ลดน้อยลงไปเมื่อรัฐเข้าควบคุมการศึกษา และนำเอาระบบการศึกษาของประเทศทางตะวันตกมาใช้แทนระบบการศึกษาที่เคยมีมาแต่เดิม การจัดการศึกษาถูกกำหนดนโยบายหลักการและแนวปฏิบัติจากหน่วยงานที่อยู่ส่วนกลางมากเกินไป ทำให้หลักสูตรที่นำมาสอนห่างไกลชีวิตจริงของชุมชน ผู้เรียนรู้เรื่องไกลตัวมากกว่าที่จะรู้เรื่องตัวเอง (อังกูล สมคะเนย์ 2535 : 2)

ต่อมาในปีพุทธศักราช 2533 กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงหลักสูตรทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาชั้นใหม่ และใช้ในการจัดการศึกษาจนถึงปัจจุบัน โดยหลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่นี้ได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น กล่าวคือ โรงเรียนสามารถจัดรายวิชาเลือกเสรีให้นักเรียนเลือกเรียนอย่างหลากหลายตามสภาพและทรัพยากรในท้องถิ่นนั้น ๆ และสามารถนำผู้รู้ในท้องถิ่นมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนได้ นอกจากนี้ยังสามารถปรับหรือพัฒนาเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเอง และของท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ โดยให้เรียนรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและ

สังคมของท้องถิ่น ซึ่งคาดว่าจะทำให้ผู้เรียนรู้จักท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น และเกิดความภาคภูมิใจ ความรักและความผูกพันกับท้องถิ่น มีความรู้ความสามารถในการคิด การจัดการและแก้ปัญหาได้ อย่างเป็นระบบทั้งที่เกี่ยวกับตนเอง งานอาชีพ และการพัฒนาสังคม แสวงหาแนวปฏิบัติใหม่ ๆ ให้ ได้ผลงานที่ดีขึ้นกว่าเดิม บำรุงรักษาทรัพยากร ศาสนาและศิลปวัฒนธรรมด้วยการใช้ประโยชน์ อย่างคุ้มค่า (กรมวิชาการ 2542 : 1 - 2) และประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ในหมวดที่ 3 แนวนโยบายการศึกษาข้อ 13 ได้ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของครอบครัว ชุมชน สถาบัน และสังคมอื่น ๆ สื่อมวลชนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษา การอนุรักษ์ และ พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และในหมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษาข้อ 4 ได้ส่งเสริมให้ชุมชนจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ ชุมชนมีการศึกษา การแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสาร และการรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นและ วิทยาการอื่น ๆ ให้ชุมชนสามารถวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการของตนเพื่อให้พัฒนาชุมชน ได้ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการนั้น และหาวิธีการต่าง ๆ สนับสนุนให้มีการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาในด้านต่าง ๆ ระหว่างชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ 2535 : 20 - 23) ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในมาตราที่ 46 มาตราที่ 69 และมาตราที่ 81 ได้ระบุถึงชุมชนดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟู จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นในแต่ละชาติ และมีส่วนร่วมใน การจัดการบำรุงรักษาเพื่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2541 : 4 - 5) และพระราชบัญญัติการ ศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในมาตราที่ 27 วรรคสอง ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัด ทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและ ประเทศชาติ และในมาตราที่ 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และสถาบันสังคมอื่น ๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดย จัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการแสวงหาความรู้ ข่าวสาร และรู้จักเลือก สรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความ ต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน (สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 2542 : 15 - 16) นอกจากนี้ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ในแผนงานหลักที่ 1 ข้อ 4 ได้ระบุถึง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน โดยมีแนวทางและมาตรการใน

การดำเนินงาน คือ ให้มีการสนับสนุนความคิดริเริ่มของผู้นำ ปราชญ์ชาวบ้านในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง สิ่งแวดล้อมและสังคม ประสานการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบ ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างเต็มที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2539 : 65 – 66)

ด้วยเหตุนี้การจัดการศึกษาจึงต้องคำนึงถึงความสอดคล้อง และให้สนองความต้องการตามนโยบายการศึกษาที่จำเป็น ต้องมีหลักสูตรแม่บทเป็นข้อกำหนดจุดหมายที่จะพัฒนา คนให้มีความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน และเป็นไปในทิศทางที่การศึกษาที่กำหนดไว้ ดังที่หลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งเป็นหลักสูตรแม่บท มุ่งเน้นให้ ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องและเกื้อกูลต่อการพัฒนาชีวิต อาชีพ และสังคมในท้องถิ่น 3 ประการ คือ 1) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ 2) ส่งเสริมให้ ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร 3) เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน ด้านการส่งเสริมให้ท้องถิ่น พัฒนาหลักสูตร โดยเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น คือ โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน อำเภอ จังหวัด เขตการศึกษา กรมเจ้าสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถปรับเปลี่ยน เพิ่มเติมเนื้อหาสาระรายละเอียดของ กระบวนการเรียนการสอน เอกสารความรู้ ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและกาลสมัยเพื่อเอื้อ ประโยชน์ให้ผู้เรียนมีความรู้ประสบการณ์ที่จะนำไปพัฒนาตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และสังคม เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความคิดและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนเอง ดังนั้นในการเปิดโอกาสให้ แต่ละท้องถิ่น จัดทำรายละเอียดในส่วนที่เป็นของท้องถิ่นได้ตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด จะเป็นประโยชน์ต่อการนำเอาความรู้ความสามารถของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่นให้เข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ภูมิปัญญา ตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า wisdom ซึ่งมีความหมายว่า ความรู้ ความ สามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรม และความสามารถในการแก้ปัญหาของมนุษย์ ดังนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านจึงเป็นพื้นฐานความรู้ของชาวบ้าน แม้เวลา ผ่านไปแล้วแต่เราสามารถคืนสู่อากเหง้าปรับปรุงวิถีแห่งบรรพบุรุษและกระบวนการทัศน์ของพวกเขา ให้เป็นรากฐานของชีวิตในสังคมยุคปัจจุบัน โดยไม่จำเป็นต้องปฏิเสธวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หากแต่จะใช้สิ่งเหล่านี้ด้วยสติปัญญาตามเยี่ยงอย่างบรรพบุรุษ ซึ่งได้สร้างภูมิปัญญาอันเป็น มรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เสรี พงศ์พิศ 2533 : 15) ซึ่งกรมวิชาการได้ แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 4 ประเภท คือ 1) ด้านคติความคิดความเชื่อ หลักการที่เป็น พื้นฐานขององค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมถ่ายทอดกันมา 2) ด้านศิลปวัฒนธรรม และขนบ ธรรมเนียมประเพณีที่เป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตกับกาลสมัย 3) การประกอบอาชีพในท้องถิ่นที่

ยึดหลักการพึ่งตนเอง และได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับกาลสมัย 4) แนวความคิดหลักปฏิบัติ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ชาวบ้านนำมาดัดแปลงใช้ในชุมชนอย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และความเป็นอยู่

โดยเฉพาะด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นสิ่งที่ดีงาม และในแต่ละท้องถิ่นมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นแตกต่างกัน ซึ่งในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ได้กำหนดจุดเน้นที่สำคัญ คือ ให้ผู้เรียนมีค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี โดยปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับชีวิตจริง และคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้สนับสนุนให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เป็นแนวทางการจัดประสบการณ์ โดยใช้ปราชญ์ชาวบ้านเป็นวิทยากร ให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น เพลงพื้นบ้าน การแสดงพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่น โดยมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ผลที่ได้รับจากการนำปราชญ์ชาวบ้านมาร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนพบว่าผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข เห็นคุณค่า และมีเจตคติที่ดีในเรื่องของศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนทั้งในด้านการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม และสิ่งของเครื่องใช้ (กรมวิชาการ 2542 : 32 – 33)

การยอมรับภูมิปัญญาท้องถิ่นว่ามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นเรื่องที่หลายฝ่ายตระหนัก แต่การดำเนินการให้ท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนยังดำเนินการอยู่ในระดับน้อย (สำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาแห่งชาติ 2536 : 62)

อินทสุพรรณบุรี เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่บริเวณราบลุ่มแม่น้ำท่าจีนในเขตภาคกลาง ด้านตะวันตกของประเทศไทย มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยอยุธยา มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณีหลายอย่างที่สืบทอดกันมาเป็นของตนเองอย่างเด่นชัด ซึ่งการละเล่นเพลงพื้นบ้านที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัด คือ เพลงอีแซว ซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านประจำท้องถิ่นของชาวสุพรรณบุรี เพราะเพลงนี้เป็นเพลงที่เกิดในถิ่นสุพรรณบุรีก่อนแล้วจึงได้แพร่หลายไปยังท้องถิ่นใกล้เคียง (เอนก นาวิกมูล 2531 : 229)

เพลงอีแซวเป็นงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิดของชาวบ้านที่ได้ประมวลเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สังคม และวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นไว้ในเนื้อหาของเพลง นอกจากนี้ยังเป็นสื่อถ่ายทอดเรื่องราวอันเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชาติบ้านเมืองด้วย นับได้ว่าเพลงอีแซวเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตเรื่องราวต่าง ๆ ในกาลสมัย และในปัจจุบันเป็นที่น่าสังเกตว่า

เพลงพื้นบ้านบางเพลงเริ่มสูญหายไปพร้อมกับกาลเวลา และอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศ เข้ามาส่งผลให้คนไทยหันไปนิยมเพลงแนวสากลมากกว่าเพลงพื้นบ้าน จากงานวิจัยของ บัณฑิต สุพรรณยศ (2535 : 369) พบว่า เพลงอีแซวเป็นศิลปะการแสดงที่ยังคงนิยมจากประชาชนทั่วไปพอสมควร แต่อย่างไรก็ตามโอกาสที่จะหมดไปจากสังคมก็มีมาก เพราะศิลปินที่มีความรู้ความสามารถสูงมีอายุมากขึ้น บางคนถึงแก่กรรมและในขณะที่ศิลปินรุ่นใหม่ที่มีความสามารถในการแสดงออกมีน้อย นอกจากนี้อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกก็มีพลังแรงมากขึ้น ดังนั้นจึงควรมีการอนุรักษ์เพลงอีแซวไว้ก่อนที่จะสูญหาย ในทำนองเดียวกัน บัณฑิต จันทร์ศรี (2543) ศิลปินแห่งชาติ สาขาเพลงพื้นบ้าน กล่าวว่า คนรุ่นหลังไม่ค่อยให้ความสนใจในเพลงพื้นบ้านเหมือนคนสมัยก่อน ปัจจุบันจึงมีคนจำนวนน้อยที่สามารถแสดงเพลงอีแซวได้ดี

จากแนวโน้มค่านิยมในการร้องเพลงพื้นบ้านของชาวสุพรรณบุรี กำลังจะลดน้อยถอยลงไปทุกที หากทุกคนวางเฉยเสียแล้ว เพลงพื้นบ้านก็คงจะสูญหายไปอย่างไร้ร่องรอย ดังนั้นจึงจำเป็นที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านอันแสดงถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยที่น่าหวงแหนควรแก่การรักษาให้คงอยู่คู่สุพรรณบุรีต่อไปตราบนานเท่านาน จากแนวคิดดังกล่าว การอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านจึงเกิดขึ้นโดยมุ่งเน้นที่เยาวชนเป็นสำคัญ โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยังคงพอมีกำลังอยู่บ้าง ได้มาถ่ายทอดศิลปะแขนงนี้ให้กับเยาวชน ซึ่งจะเป็นพลังที่แข็งแกร่งของชาติในอนาคต (สุนันทา สุนทรประเสริฐ 2544 : 33)

การจัดการศึกษาให้นักเรียนได้เรียนรู้ เรื่อง เพลงอีแซว ซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เพลงอีแซวอยู่สืบไป เพราะนักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น และซึมซับในคุณค่าของเพลงพื้นบ้าน จากการถ่ายทอดของผู้ที่มีความรู้ความสามารถ จะทำให้นักเรียนเกิดความรัก ความผูกพันในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีในชุมชน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ ลำดวน เรือนรื่น (2543) หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรีมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเป็นจำนวนน้อยและการมีหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นจะทำให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัว และจากการสัมภาษณ์ นายประวิทย์ บุญเรืองรอด (2543) ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง กล่าวว่า มีนักเรียนบางคนไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นเท่าที่ควร โดยเฉพาะเรื่องเพลงอีแซว ดังนั้นถ้านักเรียนได้เรียนรู้เรื่องเพลงอีแซวจากศิลปินในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถเป็นจำนวนมากที่อยู่ใกล้บริเวณโรงเรียน

จะส่งผลให้นักเรียนสามารถนำความรู้และความสามารถในการแสดงเพลงอีแซวที่ได้รับ นำไปประกอบอาชีพได้ โดยไม่ต้องทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดไปหางานทำที่อื่น

และจากการศึกษาสภาพชุมชนของอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าเป็นแหล่งรวมศิลปินที่มีความรู้ความสามารถในการแสดงเพลงอีแซวได้เป็นอย่างดี อาทิเช่น แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ (ได้รับสมญานามว่า ราชาินีเพลงอีแซว และได้รับการแต่งตั้งให้เป็นศิลปินแห่งชาติจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2539) แม่บัวผัน จันทร์ศรี (ได้รับการแต่งตั้งเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาเพลงพื้นบ้าน จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2533) พ่อไสว วงษ์งาม (ศิลปินพื้นบ้าน สาขาเพลงพื้นบ้านภาคกลาง) และพ่อสุจินต์ ชาวบางงาม (ศิลปินดีเด่นประจำจังหวัดสุพรรณบุรี พุทธศักราช 2542) เป็นต้น ซึ่งบุคคลดังกล่าวเป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับในความสามารถด้านการแสดงเพลงอีแซวของจังหวัดสุพรรณบุรี ดังนั้นจึงควรมีการเชิญศิลปินในฐานะที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถมาถ่ายทอดความรู้และมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพลงอีแซวให้กับนักเรียน เพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมให้เพลงอีแซวดำรงไว้แล้วถ่ายทอดให้คนรุ่นต่อ ๆ ไป และทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และมีความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านของตนเอง จะทำให้เด็กได้ตระหนักถึงคุณค่าภูมิปัญญาของท้องถิ่น เกิดความเชื่อมั่นและไม่ทอดทิ้งวัฒนธรรมที่ดี มีค่านิยมต่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของไทย และมีความรู้สึกผูกพัน ห่วงแหนท้องถิ่นของตนเอง

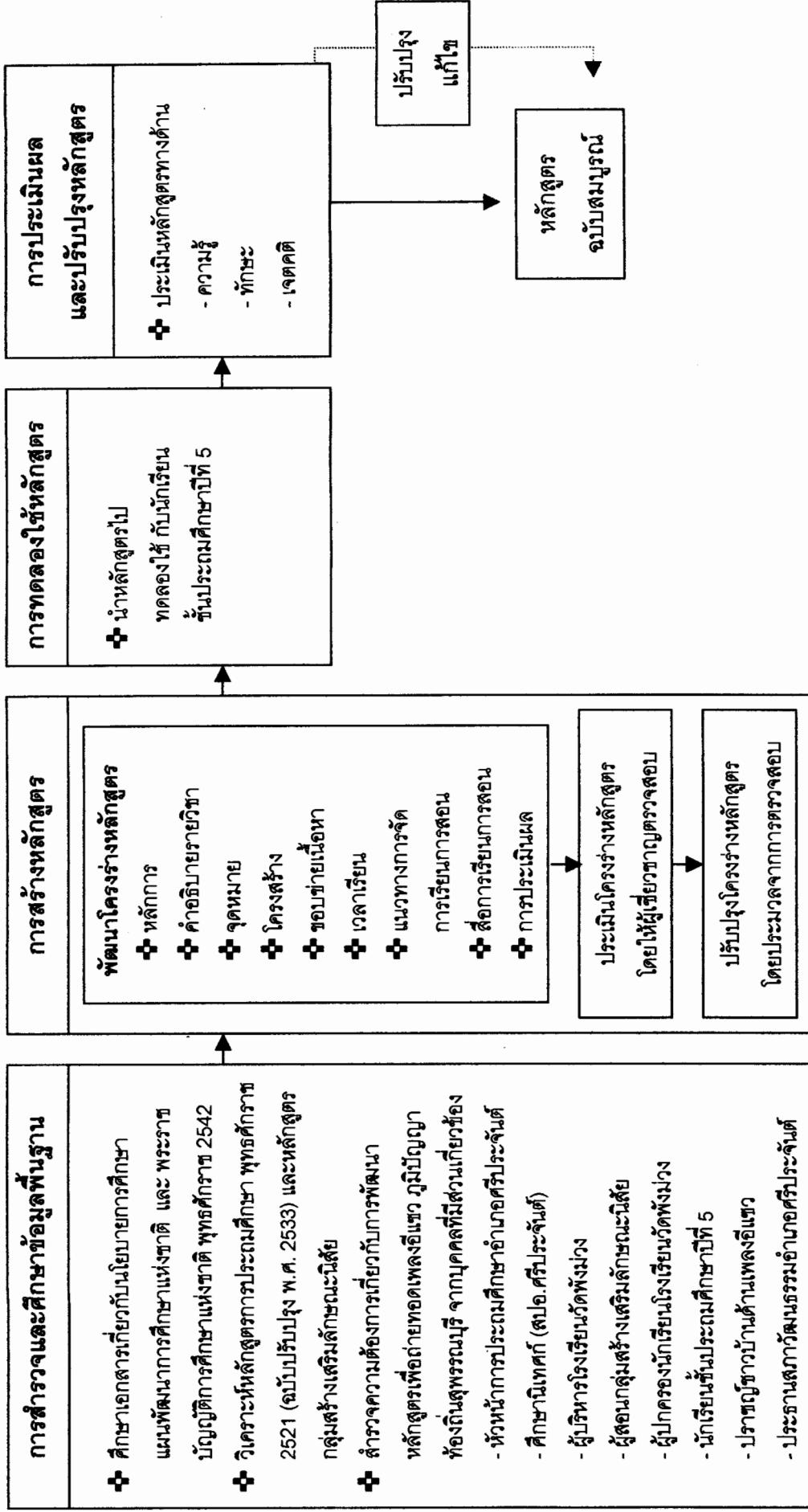
จากสภาพพื้นฐานต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นเป็นมูลเหตุให้ผู้วิจัยตระหนักในปัญหาและความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบกับผู้วิจัยเป็นครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรีจึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยวิเคราะห์จากหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย จากการสัมภาษณ์ สอบถามและการสนทนากลุ่มจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้สอนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพลงอีแซว เป็นต้น จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาเขียนแผนการสอนร่วมกับผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ตามกระบวนการ และขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งผู้วิจัยได้แนะนำและอำนวยความสะดวกให้ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้สอนอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ร่วมกับผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและผู้วิจัย นอกจากนั้นผู้วิจัยสังเกตการสอนในทุกแผนการสอน โดยเลือกทำวิจัยที่โรงเรียนวัดพังม่วงซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีความต้องการที่จะพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว เนื่องจากยังขาดหลักสูตรท้องถิ่น และทางโรงเรียนวัดพังม่วงมีความพร้อมทั้งทางด้านวัสดุอุปกรณ์

งบประมาณ และในชุมชนมีศิลปินที่มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดเพลงอีแซวได้เป็นอย่างดี จึงมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซวภูมิปัญญาท้องถิ่น สุพรรณบุรี ซึ่งเป็นการสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวปฏิรูปดังกล่าวข้างต้น และเพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทเพลงพื้นบ้าน อันจะนำไปสู่การขยายผลในแหล่งอื่น ๆ ต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่น สุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยผู้วิจัยได้สำรวจแนวคิด และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางศึกษาในการพัฒนาหลักสูตร พบว่า มีนักการศึกษาเสนอแนวคิดแสดงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดังนี้ สัจด์ อุทรานันท์ (2532 : 314 – 316) ได้เสนอ 7 ขั้นตอน คือ 1) จัดตั้งคณะทำงาน 2) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 3) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 4) การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ 5) ดำเนินการใช้หลักสูตร 6) ประเมินผลการใช้หลักสูตร 7) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของกรมวิชาการ (2534 : 15 – 21) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ 10 ขั้นตอนคือ 1) การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน 2) การวิเคราะห์ข้อมูล 3) การกำหนดความเหมาะสมกับนักเรียน 4) กำหนดความเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน 5) กำหนดความคิดรวบยอด 6) การร่างรายวิชา 7) วิเคราะห์ร่างรายวิชา 8) วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในกระบวนการเรียนการสอน 9) จัดสร้างปัจจัยเกื้อหนุนการสอน 10) นำไปทดลองใช้ สอดคล้องกับการกำหนดขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 68, อ้างถึงใน ศิริพงษ์ นวลแก้ว 2540 : 25) ได้เสนอขั้นตอนดำเนินการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ดังนี้ คือ 1) การจัดทำระบบข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น 3) การกำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ 4) การจัดทำคำอธิบายรายวิชา เนื้อหา หรือกิจกรรม 5) การจัดทำแผนการสอน คู่มือครู และสื่อ 6) การปรับปรุงและพัฒนา รวมทั้งเซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander 1974 : 27) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 1) การศึกษาตัวแปรต่าง ๆ จากภายนอก ได้แก่ ภูมิหลังของนักเรียน สังคม ธรรมชาติของการเรียนรู้ แผนการศึกษาแห่งชาติ ทรัพยากร และความสะดวกราบรื่นในการพัฒนาหลักสูตร และคำแนะนำจากผู้ประกอบอาชีพ 2) การกำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ 4) การประเมินผล

นอกจากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ดังกล่าวข้างต้น ยังมีผู้เสนองานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยระบุขั้นตอนต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องกับข้อสรุปของนักการศึกษาหลายท่าน ดังเช่น งานวิจัยของมาเรียม นิลพันธุ์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรการวิจัยวัฒนธรรม สำหรับข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร คือ 1) การสำรวจข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลหลักสูตร และฉวีวรรณ แผ้วตะคุ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรที่เตรียมไปสู่อาชีพชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ในหลักสูตรการงานและพื้นฐานอาชีพ ได้ระบุขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ 1) สำรวจข้อมูลพื้นฐาน 2) พัฒนาหลักสูตร 3) ทดลองใช้หลักสูตร 4) ประเมินและปรับปรุงหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ในทำนองเดียวกันงานวิจัยของศรัทธา จันทร์หงษ์ (2542 : 11) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องงานจักสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 : ศึกษากรณีโรงเรียนวัดยกกระบัตร (ชุมชนภูริสุวรรณ์) จังหวัดสมุทรสาครได้ระบุขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) พัฒนาหลักสูตร 3) ทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น และงานวิจัยของสาลินี อุดมผล (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านเรื่องการเจียรไนนิล ได้ระบุขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ 1) สำรวจข้อมูลพื้นฐาน 2) พัฒนาหลักสูตร 3) ทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น จากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นข้างต้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของนักการศึกษาและผู้ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวมาสังเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดังนี้ 1) การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแผนภูมิที่ 1 หน้า 9

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยประกอบด้วยวัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อพัฒนาหลักสูตร ถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรีสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร เพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อสร้างหลักสูตรถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา
4. เพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

ข้อคำถามการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษาประกอบด้วยอะไรบ้างและเป็นอย่างไร
2. หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา หลักสูตรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง
3. การทดลองใช้หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษาต้องดำเนินการอย่างไร
4. ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา เป็นอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1.1 ประชากรที่ใช้ในการสำรวจความต้องการ ได้แก่ หัวหน้าการประถมศึกษา อำเภอศรีประจันต์ ศึกษานิเทศก์อำเภอศรีประจันต์ ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง ปราชญ์ชาวบ้าน และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอศรีประจันต์ จำนวน 34 คน

1.2 ประชากรที่ใช้ในการทดลองหลักสูตรเพลงอีแซว ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 23 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ

ด้านความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ลักษณะคำประพันธ์ของเพลงอีแซว ขนบธรรมเนียมในการแสดง ประโยชน์และคุณค่าที่ได้รับ

ด้านทักษะ ได้แก่ ความสามารถในการแสดงเพลงอีแซว

ด้านเจตคติ ได้แก่ ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเพลงอีแซว

3. ระยะเวลาในการทดลองใช้หลักสูตร ใช้ระยะเวลาสอนสัปดาห์ละ 6 คาบ

คาบละ 20 นาที จำนวน 10 สัปดาห์ รวมระยะเวลาทั้งหมด 60 คาบ มีรายละเอียดดังนี้

สัปดาห์ที่ 1-2 เรียนรู้ เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน และเพลงอีแซว

สัปดาห์ที่ 3 เรียนรู้ เรื่อง ประวัติและผลงานของศิลปินเพลงอีแซว

สัปดาห์ที่ 4-8 เรียนรู้และฝึกปฏิบัติ เรื่อง การแสดงเพลงอีแซว ประกอบด้วย การแต่งคำประพันธ์ การร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรี การรำ และการเข้าวงแสดง

สัปดาห์ที่ 9-10 เรียนรู้ เรื่อง การบริหารจัดการในการรับงานแสดง ความสำคัญและการอนุรักษ์เพลงอีแซว

4. เนื้อหา หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย โดยผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาของหลักสูตรเป็น 2 ส่วน คือ หลักสูตรภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ภาคทฤษฎี ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับเพลงอีแซว ประวัติความเป็นมา ขนบธรรมเนียมในการแสดงเพลงอีแซว ลักษณะคำประพันธ์ วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการแสดง ตลอดจนประโยชน์และคุณค่าที่ได้รับ ส่วนหลักสูตรภาคปฏิบัติให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจริงในการแสดงเพลงอีแซว โดยใช้สถานที่โรงเรียนวัดพังม่วง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงให้ความหมายศัพท์เฉพาะสำหรับการวิจัย ดังนี้

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น มี 4 ขั้นตอน คือ 1) การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

เพลงอีแซว หมายถึง เพลงพื้นบ้านชนิดหนึ่งของจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นเพลงร้องโต้ตอบขนาดยาว ซึ่งแสดงลักษณะของท้องถิ่น ตามสภาพความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี นิยมเล่นกันแพร่หลายในจังหวัดสุพรรณบุรีและบริเวณใกล้เคียง ลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนหัวเดียว เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเพลงอีแซวเพื่อให้จังหวะ ได้แก่ ฉิ่ง กรับ ตะโพน เป็นต้น

หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว หมายถึง การจัดทำหลักสูตรดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการและภูมิปัญญาของท้องถิ่นในกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลักสูตรประกอบด้วย แนวการสอน และแผนการสอน ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดความรู้เรื่องเพลงอีแซวให้กับนักเรียน โดยการอธิบาย สาธิต และการฝึกปฏิบัติจริง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ของชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งได้รับการศึกษา อบรมสั่งสม และถ่ายทอดจากบรรพบุรุษหรือจากประสบการณ์ตรงของตนเอง โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากิน และพิธีกรรมต่าง ๆ

ความรู้ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซว ขนบธรรมเนียมในการแสดง ลักษณะคำประพันธ์ของเพลงอีแซว วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดง ตลอดจนประโยชน์และคุณค่าที่ได้รับจากเพลงอีแซว ประเมินได้จากผลงานและแบบสอบถาม

ทักษะ หมายถึง ความสามารถในการแสดงออก ร้องเพลงอีแซวได้ถูกต้องตามทำนองและจังหวะ รำได้อย่างสวยงามสอดคล้องกับเนื้อร้อง และมีปฏิภาณไหวพริบในการแสดงเพลงอีแซว ประเมินได้จากแบบสังเกตพฤติกรรม

เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเพลงอีแซว มีความยินดีและพอใจที่จะอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านของชุมชน ประเมินได้จากแบบเขียนพรรณนาความ

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพังมวง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ศึกษานิเทศก์ หมายถึง ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูโรงเรียนวัดพังม่วง อำเภอศรีประจันต์ สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ที่รับผิดชอบสอนในวิชาดนตรีและนาฏศิลป์กลุ่มสร้างเสริม
ลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2543

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง อำเภอ
ศรีประจันต์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

ปราชญ์ชาวบ้าน หมายถึง ศิลปินเพลงอีแซว และบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ
ในการแสดงเพลงอีแซว เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและถ่ายทอดความรู้เรื่อง
เพลงอีแซวให้กับนักเรียน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอเนื้อหาสาระสำคัญของแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วยหัวข้อตามลำดับต่อไปนี้

1. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
2. หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย : กิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์
3. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง)
4. การพัฒนาหลักสูตร
5. หลักสูตรท้องถิ่น
6. ภูมิปัญญาท้องถิ่น
7. ภูมิหลังของอำเภอศรีประจันต์ : บริบทการพัฒนาหลักสูตร
8. เพลงอีแซว : เพลงพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรี
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 9.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยกรมวิชาการ (2535 : 1 - 4) จึงได้จัดทำหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ขึ้นใหม่แทนหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพเศรษฐกิจ สังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาคุณภาพของคนให้มีความรู้ มีคุณธรรม สามารถพึ่งตนเอง และนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีรายละเอียดดังนี้

ความคาดหวังของหลักสูตร

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีความคาดหวังให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์กับสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน จึงต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. การพัฒนาตน ได้แก่ มีความรู้พื้นฐาน มีสุขภาพกาย ใจ สมบูรณ์ แก้ปัญหาเป็น เสียสละและมุ่งพัฒนา
2. การพัฒนาอาชีพ ได้แก่ การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รักการทำงานและทำงานเป็น
3. การพัฒนาสังคม ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อบ้าน ชุมชน ประเทศและโลก

จุดเน้นของหลักสูตร

เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามความคาดหวังของหลักสูตร ในการจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงจุดเน้นต่อไปนี้

1. จัดการเรียนการสอนเน้นกระบวนการ จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อที่จะนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตจะต้องสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง จนเกิดทักษะและเกิดความชื่นชมที่ได้ปฏิบัติกระบวนการต่าง ๆ ที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้น เช่น กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการฝึกทักษะ กระบวนการจัดการ และกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น

2. ส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงความหลากหลายของท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างกันทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นหลักสูตรฉบับนี้จึงเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นจัดทำรายละเอียดในส่วนที่เป็นของท้องถิ่นได้ตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้จากท้องถิ่นของตนและเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนเองด้วย

3. จัดการเรียนการสอนตามแนวดำเนินการ หลักสูตรฉบับนี้ได้มีการกำหนดแนวดำเนินการเพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางที่จะจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามจุดหมาย โดยมีจุดเน้น 2 ประการคือ

- 3.1 จัดการเรียนการสอนโดยเน้นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนให้มากที่สุด

- 3.2 จัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นได้ตามเงื่อนไขและสภาพความต้องการของ

ท้องถิ่น

หลักการ

หลักสูตรประถมศึกษาศึกษามีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน
2. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต
3. เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติโดยมีเป้าหมายหลักร่วมกันแต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสพัฒนาหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการ

จุดหมาย

การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจทำงานเป็นและครองชีวิตอย่างสงบสุข ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ คงสภาพอ่านออกเขียนได้และคำนวณได้
2. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงของสังคม
3. สามารถปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัว
4. สามารถวิเคราะห์สาเหตุ และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง และครอบครัวได้อย่างมีเหตุผลด้วยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
5. มีความภูมิใจในความเป็นคนไทยมีนิสัยไม่เห็นแก่ตัวไม่เอาเปรียบผู้อื่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
6. มีนิสัยรักการอ่านและใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ
7. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน มีนิสัยรักการทำงานและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
8. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพ และการเปลี่ยนแปลงของสังคมในบ้านและชุมชนสามารถปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของบ้านและชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมในชุมชนรอบ ๆ บ้าน

โครงสร้าง

มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มี 5 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วยภาษาไทย คณิตศาสตร์

กลุ่มที่ 2 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่าด้วยกระบวนการแก้ไขปัญหาของชีวิต

กลุ่มที่ 3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างเสริม

นิสัย ค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี

กลุ่มที่ 4 กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสบการณ์ทั่วไปในการทำงานและความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ

กลุ่มที่ 5 กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ว่าด้วยกิจกรรมตามความสนใจผู้เรียน สำหรับกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนอาจเลือกจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 4 เลือกจัดกิจกรรมอื่น ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน

เวลาเรียน

ตลอดหลักสูตรประถมศึกษา ใช้เวลาเรียนประมาณ 6 ปี แต่ระดับการศึกษาควรมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 40 สัปดาห์ ในหนึ่งสัปดาห์ต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 25 ชั่วโมง หรือ 75 คาบ ซึ่งกำหนดให้คาบละ 20 นาที ทั้งนี้เมื่อรวมแล้วต้องไม่ต่ำกว่า 200 วัน และไม่ต่ำกว่า 1,000 ชั่วโมง และสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 นั้น ให้เพิ่มเวลาเรียนในการจัดกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียนในกลุ่มประสบการณ์พิเศษอีกไม่ต่ำกว่า 200 ชั่วโมง อัตราเวลาเรียนของมวลประสบการณ์ทั้ง 5 กลุ่ม ในแต่ละระดับชั้นกำหนดไว้โดยประมาณ ดังตารางที่ 1 หน้า 18

แนวดำเนินการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายข้างต้น จึงกำหนดแนวดำเนินการไว้ ดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ และสภาพท้องถิ่นโดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม
2. จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้สอดคล้องกับความสนใจและ สภาพชีวิตจริงของผู้เรียน และให้โอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเองตามความสามารถ
3. จัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงหรือบูรณาการ ทั้งภายในกลุ่มประสบการณ์ และระหว่างกลุ่มประสบการณ์ให้มากที่สุด

ตารางที่ 1 อัตราเวลาเรียนของมวลประสบการณ์ทั้ง 5 กลุ่ม

มวลประสบการณ์	อัตราเวลาเรียนโดยประมาณ					
	ป. 1-2		ป. 3-4		ป. 5-6	
	ร้อยละ	คาบ/ปี	ร้อยละ	คาบ/ปี	ร้อยละ	คาบ/ปี
1. กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้	50	1,500	35	1,050	25	750
2. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	15	450	20	600	25	750
3. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	25	750	25	750	20	600
4. กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ	10	300	20	600	30	900
รวม	100	3,000	100	3,000	100	3,000
5. กลุ่มประสบการณ์พิเศษ	-	-	-	-	-	600

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2535), 3.

4. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และสร้างสรรค์และเน้นกระบวนการกลุ่ม

5. การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุด และเน้นให้เกิดความคิดรวบยอดในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ

6. จัดให้มีการศึกษา ติดตามและแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

7. ให้สอดแทรกการอบรมด้านจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

8. ในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมาย ต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน เช่น ซ้าย ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย รับผิดชอบ ฯลฯ ควบคู่ไปด้วย

9. จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง

การวัด การประเมิน และการติดตามผล

การวัดผลและการประเมิน ตลอดจนการติดตามผลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนหรือเลื่อนชั้นระหว่างปีหรือปลายปีตามความสามารถของผู้เรียน ให้เป็นหน้าที่ของผู้เรียนและครูผู้สอนทดสอบเป็นระยะ และหรือทดสอบเมื่อจบแต่ละบทเรียนตามลักษณะ การจัดประสบการณ์และเนื้อหาวิชาทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย

การประเมินผลการเรียน สำหรับกลุ่มประสบการณ์พิเศษ จะไม่นำมาเป็นเกณฑ์การตัดสินผล การเรียน แต่เป็นการวัดผลและประเมินผลเพื่อดูความก้าวหน้าจากการทำกิจกรรม

หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย : กิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยเป็นกลุ่มที่ว่าด้วยกิจกรรมที่สร้างเสริมนิสัย ค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี กิจกรรมที่จะช่วยสร้างเสริมลักษณะนิสัย ได้แก่ กิจกรรม จริยศึกษา ศิลปศึกษา พลศึกษา ดนตรี และนาฏศิลป์ ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และ ผู้นำเพื่อประโยชน์

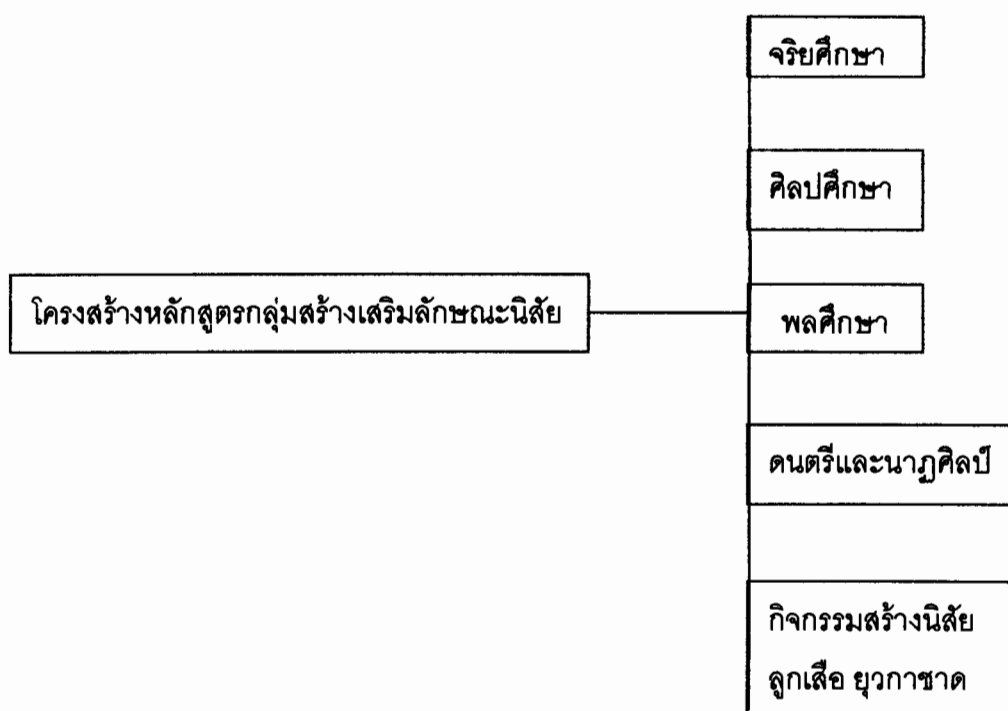
จุดประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาค่านิยม เจตคติ พฤติกรรม และบุคลิกภาพ เน้นการเป็น คนช่างคิด ช่างทำ และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ จึงต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจในหลักการเกี่ยวกับความดี การรักษาสุขภาพกายและใจ
2. มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิจารณ์ แก้ปัญหา มีความสามารถในการแสดงออกและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
3. มีความเสียสละ สามัคคีมีวินัย ประหยัด ซื่อสัตย์ กตัญญูกตเวที รักการทำงาน เห็นคุณค่าของการออกกำลังกาย
4. มีความสนใจแสวงหาความรู้และรูปแบบใหม่ ๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใช้ความรู้ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาเพื่อการทำงานและการดำรงชีวิต
5. ปรับปรุงตนเองให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหา และพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองได้

โครงสร้าง

หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยมีโครงสร้างดังนี้

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

จากโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ จริยศึกษา ศิลปศึกษา พลศึกษา กิจกรรมสร้างนิสัย และ ดนตรีและนาฏศิลป์ ซึ่งในกิจกรรม ดนตรีและนาฏศิลป์ ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่นตนเอง โดยเน้นในเรื่องของจังหวะ การฟัง การร้องเพลง และการรำรำ ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอด เพลงอีสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา จึงอยู่ในเนื้อหาของ กิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งแต่ละระดับชั้นประถมศึกษา มี โครงสร้าง (รายละเอียด ดังแผนภูมิที่ 3 – 5 หน้า 21 – 23)

เวลาเรียน

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้กำหนด อัตราเวลาเรียนของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยไว้ ดังนี้

ตารางที่ 2 อัตราเวลาเรียนของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ชั้น	เวลาเรียนทั้งหมด	เวลาเรียนกลุ่ม สร้างเสริมลักษณะนิสัย	คิดเป็นร้อยละ ของเวลาเรียนทั้งหมด (โดยประมาณ)
ป.1-2	3,000	750	25
ป.3-4	3,000	750	25
ป.5-6	3,600	600	20

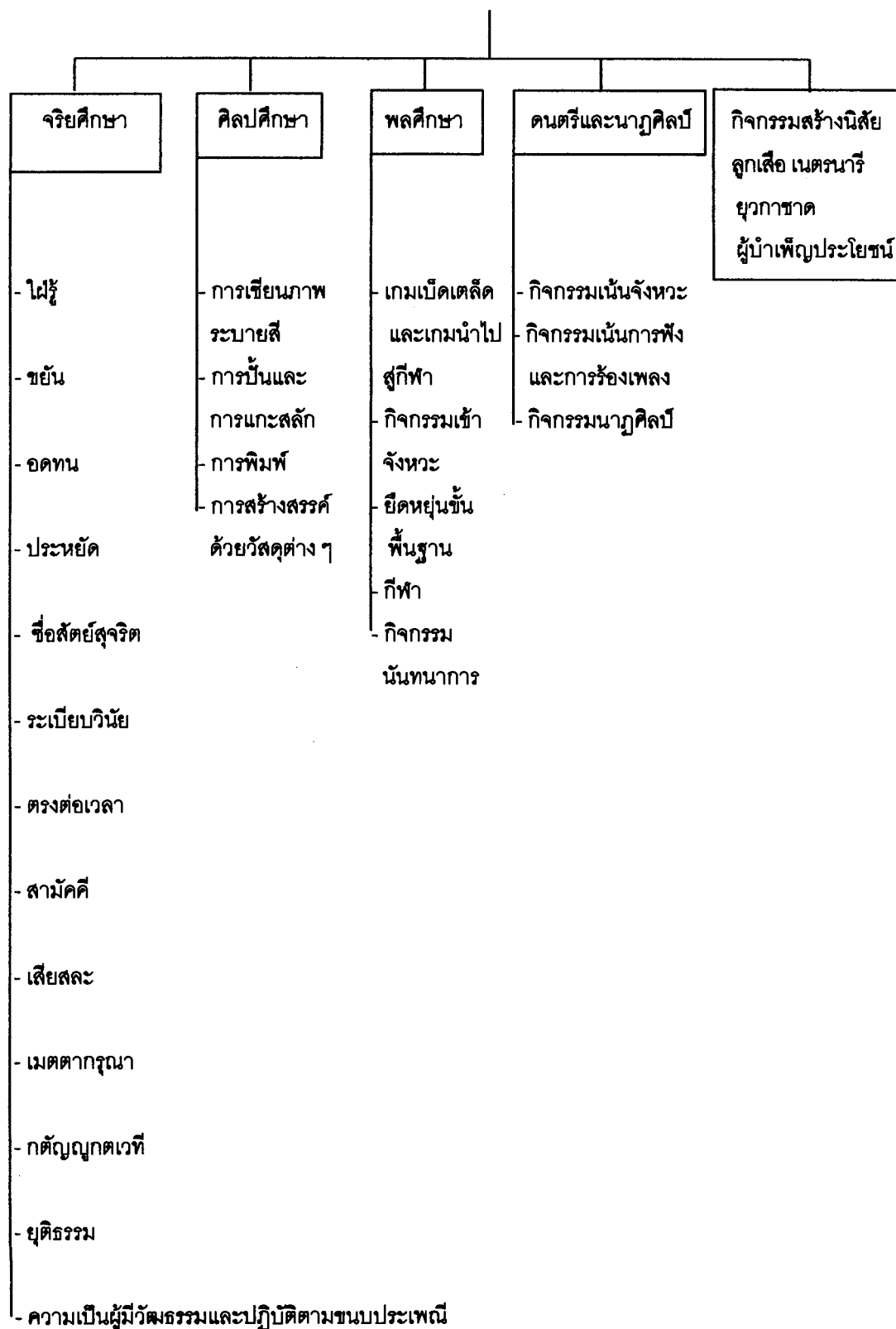
การแบ่งอัตราเวลาเรียน แต่ละกิจกรรมในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้อยู่ในดุลพินิจของผู้สอน พิจารณาตามความเหมาะสมกับสภาพความพร้อมของผู้เรียน และความต้องการของท้องถิ่น

โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

หน่วยที่ 1 มั่นใจในการเคลื่อนไหว
หน่วยที่ 2 ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
หน่วยที่ 3 สนุกกับจินตนาการ
หน่วยที่ 4 พัฒนาความสามารถของตนเอง
หน่วยที่ 5 ครอบครัวยุติธรรม
หน่วยที่ 6 โรงเรียนดีมีวินัย
กิจกรรมสร้างวินัย ลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำเพื่อประโยชน์

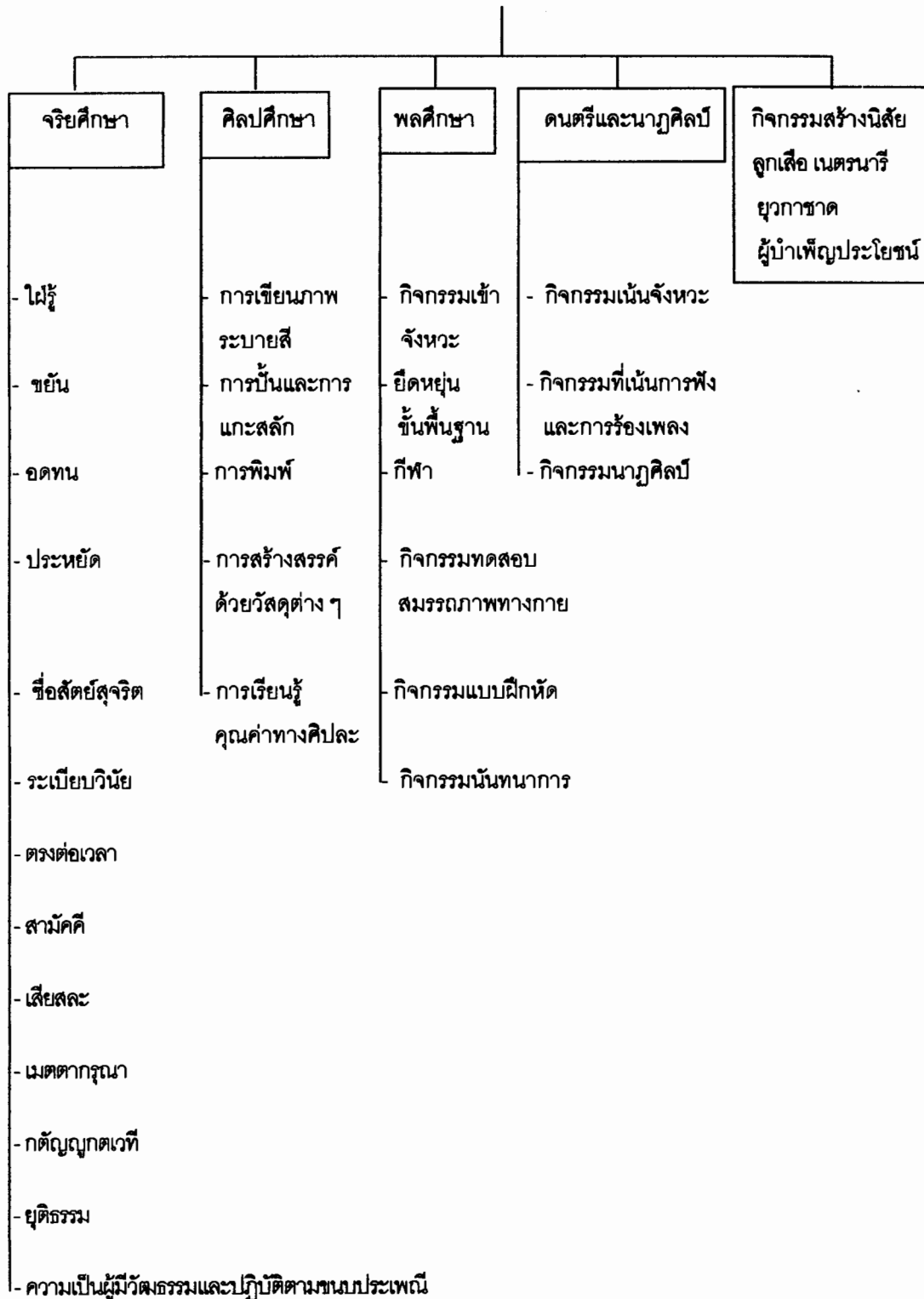
แผนภูมิที่ 3 โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2

โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

แผนภูมิที่ 4 โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6

แผนภูมิที่ 5 โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การปรับเนื้อหาให้สัมพันธ์กันในแต่ละเรื่องจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงของวิชาต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง เป็นขั้นตอนและสอดคล้องกับชีวิตจริง การปรับเนื้อหาในลักษณะนี้จัดเฉพาะผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 เพราะเป็นชั้นเด็กเล็กจึงไม่เน้นทักษะมากนัก แต่ต้องการเน้นให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และเกิดความรู้ความเข้าใจตามมา การปรับเนื้อหาให้สัมพันธ์กันจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจลึกซึ้งต่อเนื่อง การจะยึดเอาเนื้อหากิจกรรมแขนงใดเป็นแกนก็แล้วแต่ว่าต้องการจะเน้นเรื่องใด เช่น ถ้าต้องการฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยใฝ่รู้ก็อาจให้ผู้เรียนทำกิจกรรมโดยการสังเกตธรรมชาติรอบ ๆ ตัว จุดบันทึกการสังเกต อภิปรายผลจากการสังเกต กิจกรรมต่อเนื่องก็คือ วาดภาพ ปั้น เคลื่อนไหวร่างกาย เลียนแบบธรรมชาติ ส่งเสียงร้องเลียนเสียงสัตว์ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ และความสนุกสนาน ถ้าได้ฝึกกิจกรรมดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอผู้เรียนก็จะเกิดนิสัยใฝ่รู้ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาตนเองอันเป็นเป้าหมายหลักของหลักสูตร

การบูรณาการหลักสูตรในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ได้นำจริยศึกษา ศิลปะศึกษา พลศึกษา ดนตรี และนาฏศิลป์ มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน แยกเป็นหน่วยบูรณาการ ได้ดังนี้ หน่วยที่ 1 มั่นใจในการเคลื่อนไหว หน่วยที่ 2 ใฝ่รู้ใฝ่เรียน หน่วยที่ 3 สนุกกับจินตนาการ หน่วยที่ 4 พัฒนาความสามารถของตนเอง หน่วยที่ 5 ครอบครัวดีมีสุข หน่วยที่ 6 โรงเรียนดีมีวินัย

ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 ได้นำคุณธรรมต่าง ๆ เข้าไปสอดแทรกไว้ในกิจกรรมศิลปะศึกษา พลศึกษา ดนตรีและนาฏศิลป์ เพื่อให้ครูช่วยเน้นคุณธรรมต่าง ๆ เหล่านั้นด้วย และยังจัดให้มีการสอนให้ต่างหากอีกด้วย เพราะผู้เรียนระดับชั้น ป. 3-4 และ 5-6 ต้องเรียนเรื่องที่ฝึกทักษะเฉพาะอย่างมากขึ้น หากนำเนื้อหา/กิจกรรมต่าง ๆ มาบูรณาการ อาจทำให้ลักษณะเฉพาะของเนื้อหา/กิจกรรมนั้นหายไปทำให้การฝึกทักษะหายไปด้วย จึงได้แยกสอนเป็นเรื่อง ๆ แต่ทางปฏิบัติเวลาทำแผนการสอน ครูสามารถบูรณาการกันได้ในเรื่องที่เห็นว่าเหมาะสม

กิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์

กิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ เป็นกิจกรรมซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความเบิกบานใจในการแสดงออก การจัดการเรียนการสอนมีแนวดังนี้

การสอนดนตรีและนาฏศิลป์ในแต่ละครั้งนั้น จะต้องนำกิจกรรมที่มีอยู่ 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมเน้นจังหวะ กิจกรรมเน้นการฟังและการร้องเพลง กิจกรรมนาฏศิลป์ มาสอนให้สัมพันธ์กัน เช่น ให้ร้องเพลง ก่อนที่เด็กจะร้องเพลงก็ต้องฟังเพลงเสียก่อน ในระหว่างฟังเพลงก็

ให้เด็กเคาะจังหวะประกอบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในจังหวะอันเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยกำหนดการร้องเพลงให้ช้า เร็ว ตามทำนองและจังหวะ แล้วจึงร้องและทำจังหวะไปพร้อม ๆ กัน การทำท่าทางประกอบเพลงหรือจังหวะมีความสำคัญกับเด็กมาก เพราะเด็กจะได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย ทำท่าทางอันเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่สำคัญของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้เกิดความเบิกบานใจในการแสดงออก และยังช่วยการพัฒนาร่างกายของเด็กได้เป็นอย่างดี แต่จะเน้นกิจกรรมข้อใดมากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับเรื่องที่เราจะเน้นกิจกรรมใด

การสอนดนตรีและนาฏศิลป์ ควรจัดให้มีการเรียนการสอนในลักษณะกระบวนการกลุ่มให้มากที่สุด เพื่อให้เด็กได้เรียนร่วมกัน คิดร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ให้เด็กช่วยกันฝึก ช่วยหาข้อบกพร่อง ช่วยกันปรับปรุงแก้ไข อันเป็นการฝึกให้เด็กได้ปฏิบัติตนในสังคมย่อย ๆ ของเด็ก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาลักษณะนิสัยในด้านต่าง ๆ การฝึกปฏิบัตินั้นเริ่มต้นด้วยการดูรูปแบบที่กำหนดให้ โดยฝึกให้เด็กสังเกตท่าทาง จังหวะ ความสัมพันธ์ และความสอดคล้องผสมกลมกลืน และความพร้อมเพียง เพื่อให้เห็นสิ่งที่ถูกต้องในเบื้องต้นเสียก่อน โดยให้ฝึกตามรูปแบบที่กำหนดให้ แล้วอภิปรายซักถาม ศึกษาค้นคว้าหาสาเหตุที่สามารถฝึกปฏิบัติได้ และการฝึกปฏิบัติไม่ได้ ทำอย่างไรจึงจะฝึกปฏิบัติได้ ช่วยกันให้ข้อเสนอแนะ หาวิธีการแก้ไขและ ปรับปรุงการปฏิบัติให้ดีขึ้น การแบ่งกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมมีการสลับเปลี่ยนบุคคลในกลุ่ม เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสอยู่ในกลุ่มย่อยกับเพื่อนทุก ๆ คน และให้เด็กได้มีโอกาสสังคมกับคนอื่น ๆ อย่างทั่วถึง

เมื่อมีการเรียนการสอนเป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยจากการอยู่ และเรียนร่วมกัน แล้ว การประเมินผลก็ควรจะทำในลักษณะกลุ่มด้วย ลักษณะนิสัยสำคัญที่จะวัดและประเมินเป็นอันดับแรก ก็คือ ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ความกล้าแสดงออกในการแสดงกิจกรรมนั้น ๆ อย่างผสมกลมกลืน ส่วนทักษะหรือความถูกต้องควรจัดลำดับความสำคัญเอาไว้รองลงมา การแสดงท่าทางยิ้มแย้มแจ่มใสไม่ขัดเขิน เคร่งเครียด เป็นสิ่งที่พึงประสงค์ ในกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ ทักษะหรือความถูกต้องเป็นสิ่งที่ต้องสะสมเพิ่มพูนและฝึกฝนในขั้นที่สูงขึ้น ตามพัฒนาการของร่างกายและความพร้อมของเด็ก

การประเมินผลเป็นกลุ่มด้วยการแสดงให้ดู ควรเปิดโอกาสให้อิสระแก่เด็กได้ศึกษาท่าทางซึ่งกันและกันได้ เพื่อให้เหมือนกับสภาพของการแสดงจริง ๆ ซึ่งต้องมีการฝึกซ้อมก่อนออกแสดงบนเวที การประเมินผลในกิจกรรมของดนตรีและนาฏศิลป์ ควรมีทางเลือกให้มากเพื่อสนองความสนใจ ความถนัดและความต้องการของเด็ก ตลอดจนสภาพท้องถิ่นซึ่งแตกต่างกัน ข้อคิดที่สำคัญก็คือ ไม่ควรเอาเป็นเอาตายกับเด็กจนเด็กขาดความเชื่อมั่น หหมดความสนุกสนาน และ

เกี่ยดกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความสนุกเพลิดเพลิน ซึ่งเป็นการวัดและประเมินผลตรงกันข้ามกับสิ่งที่เน้นไว้ชัดเจนของกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับร่าง

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรสำหรับการจัดการศึกษาในระบบ ซึ่งจัดอย่างต่อเนื่อง 12 ปี ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ถือว่าเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติ โดยมีสาระและรายละเอียดของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

แนวคิด

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสำคัญ โดยถือว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ เป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐ จึงกำหนดหลักการ ดังนี้

1. ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์
2. ให้มีความเหมาะสมในการจัดสาระการเรียนรู้ เวลา และเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน
3. ให้มีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ
4. ให้ทุกส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
5. ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์จากการศึกษาทุกรูปแบบ
6. ส่งเสริมความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางการศึกษา
7. ให้มีความสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม
8. เสริมสร้างเอกภาพของชาติ มีความพอดีระหว่างความเป็นไทยและความเป็นสากล

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขบนพื้นฐานความเป็นไทย โดยมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังต่อไปนี้

มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิต มุ่งมั่นพัฒนาตนเองและสังคม มีความสามารถในการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การจัดการ การคิด การตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างรอบคอบมีเหตุผล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ และพึ่งตนเองได้

มีทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี มีสุนทรียภาพอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานและสิ่งแวดล้อม

มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและประวัติความเป็นมาของชาติไทย ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาตรฐาน

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีคุณภาพตามมาตรฐาน ดังนี้

1. ชยัน ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน สามีคคี มีวินัย มีความรับผิดชอบ และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

2. ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ

3. เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น มีความมั่นคงทางอารมณ์

4. ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รู้วิธีการเรียนรู้ รักการอ่าน มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

5. มีทักษะในการใช้ภาษาไทย และภาษาสากล

6. มีทักษะในการทำงาน การจัดการ รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่องานและ

อาชีพสุจริต

7. มีความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิทยาการด้าน

อื่น ๆ

8. มีความคิดเชิงระบบ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และคิดอย่างสร้างสรรค์

9. รักการออกกำลังกาย ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอและมีสมรรถภาพทางกาย

10. ดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง ครอบครัวและชุมชน ป้องกันตนเองจากสารเสพติด

และอบายมุข

11. มีลักษณะนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกและตัดสินใจบริโภคได้อย่างถูกต้อง

เหมาะสม

12. เห็นคุณค่าในความงามของศิลปะและธรรมชาติ

13. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานและสิ่งแวดล้อม

14. รักท้องถิ่น ประเทศชาติ และความเป็นไทย สืบสานมรดกทางศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

15. มีจิตสำนึกและปฏิบัติตนตามวิถีทางประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รักษาสิทธิ เสรีภาพของตนเอง และเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อให้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวคิด หลักการ จุดหมายและมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวดำเนินการ ดังนี้

1. จัดหลักสูตรต่อเนื่อง 12 ปี โดยแบ่งเป็น 4 ช่วงชั้น
2. แต่ละช่วงชั้นกำหนดให้มีสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. สาระการเรียนรู้แกนร่วมและสาระการเรียนรู้แกนเลือกของแต่ละช่วงชั้นประกอบด้วย 8 กลุ่มวิชา คือ

- 3.1 สุขศึกษาและพลศึกษา
- 3.2 ทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์
- 3.3 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 3.4 ภาษาไทย
- 3.5 คณิตศาสตร์
- 3.6 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- 3.7 การงานและอาชีพ
- 3.8 ภาษาต่างประเทศ

สำหรับภาษาต่างประเทศ ที่กำหนดให้เป็นสาระการเรียนรู้แกนร่วมของทุกช่วงชั้น คือ ภาษาอังกฤษ

การจัดการเรียนรู้

เพื่อให้บรรลุผลตามจุดหมาย และได้มาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนดสถานศึกษา และผู้สอน ควรจัดการเรียนรู้ โดย

1. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีประสบการณ์ตรง สัมพันธ์และเชื่อมโยงกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. ให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ค้นคว้า แสวงหาความรู้อย่างอิสระ
3. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน
4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกใช้วิธีการเรียนรู้หลากหลาย และเหมาะสมกับตนเอง
5. ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติให้ทำได้ ทำเป็น มีทักษะ กระบวนการคิด การจัดการและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
6. ใช้สื่อที่หลากหลาย และนำภูมิปัญญาไทยมาประยุกต์ใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้
7. จัดกิจกรรมและเนื้อหาสาระที่ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุลในลักษณะของบูรณาการ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ผู้สอนควรพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอโดยใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน นอกจากนี้สถานศึกษา ผู้บริหาร และผู้สอน ต้องสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน จัดสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นและสื่อการเรียนรู้ รวมทั้งแสวงแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ ในชุมชน ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรเอกชน และหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อร่วมมือกันส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ความถนัดและความสนใจ มีนิสัยรักการอ่าน มีโอกาสแสวงหาความรู้อย่างอิสระ ทุกเวลา ทุกสถานที่ ใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

การพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการศึกษา และเป็นตัวกำหนดแนวปฏิบัติในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อให้ทันกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความหมายของหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร ตามทัศนะของนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา มีความหมายหรือคำนิยามที่แตกต่างกันออกไป ตามทัศนะ ความเชื่อ แนวคิด ปรัชญา และประสบการณ์ ซึ่งประมวลความหมายที่สำคัญได้ดังนี้

ทาบา (Taba 1962 : 10, อ้างถึงใน ศิริพงษ์ นวลแก้ว 2540 : 15) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง แผนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายของการเรียนรู้ และจุดประสงค์ของการเรียน เฉพาะเจาะจงเป้าหมายและจุดประสงค์เหล่านี้เป็นเครื่องชี้แนวทางการเลือกและจัดเนื้อหา บ่งชี้ถึงวิธีการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งประเมินผลด้วย

กรมวิชาการ (2534, อ้างถึงใน อังกุล สมคะเนย์ 2535 : 15) หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่เหมาะสม

กาญจนา คุณารักษ์ (2540 : 14) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการหรือแผนข้อกำหนดอันประกอบด้วยหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง กิจกรรม และวัสดุต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้เอกัตบุคคลไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเอง

จากความหมายของนักการศึกษาที่กล่าวไว้ สรุปได้ว่า หลักสูตรมีความหมายเป็น 2 นัยคือ 1) หลักสูตร หมายถึง แผนการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ และการประเมินผล 2) หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

ความสำคัญของหลักสูตร

ความสำคัญของหลักสูตรที่มีต่อการจัดการศึกษา นักการศึกษาหลายท่านกล่าวตรงกันว่าความสำคัญของหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง คือ การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้แน่ใจว่าเยาวชนแต่ละวัยแต่ละระดับการศึกษาได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกันซึ่งหมายถึงการจัดการศึกษา มีแนวทางกำหนดไว้ว่า ผู้เรียนควรเรียนรู้วิชาอะไร มีเนื้อหาสาระมากน้อยแค่ไหน ควรได้รับการฝึกฝนอบรมให้มีทักษะด้านใดและควรมีพัฒนาการในด้านร่างกายจิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างไร (อึ้ง บัณฑิต 2532 : 6 - 7)

นอกจากนี้ สุมิตร คุณานุกร (2536 : 199 - 200) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำทางในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องหรือเป็นบทบาทบัญญัติของรัฐ เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

กับการศึกษานำไปปฏิบัติเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาและควบคุมการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ รวมทั้งเป็นเกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณและบุคลากร

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญในฐานะที่เป็นแผนซึ่งแสดงแนวทางในการจัดมวลประสบการณ์ ตลอดจนเป็นตัวกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษาให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร

ในการพัฒนาหลักสูตร ควรพิจารณาถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่สอดคล้องและมีความสัมพันธ์กัน เคอร์ (Kerr 1989 : 16 – 17, อ้างถึงใน สาลินี อุดมผล 2542 : 9) ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ส่วน คือ 1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2) เนื้อหาความรู้ 3) ประสบการณ์การเรียนรู้ 4) การประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับทาบ (Taba 1962 : 10, อ้างถึงใน ศรีวรรณ จันทร์หงษ์ 2542 : 18) ได้เสนอไว้ว่าหลักสูตรไม่ว่าจะสร้างขึ้นมากในลักษณะใดก็ตามย่อมประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วนคือ 1) จุดมุ่งหมาย 2) เนื้อหาวิชา 3) กิจกรรมและรูปแบบการเรียนการสอน 4) การประเมินผล นอกจากนี้ สัจด์ อุทรานันท์ (2532 : 244) ได้เสนอว่า ควรแบ่งหลักสูตรออกเป็น 7 ส่วนประกอบ คือ 1) เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาสาระและประสบการณ์ 4) การเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน 5) การเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิชาในชุมชน 6) การประเมินผล 7) การเสนอแนะเกี่ยวกับการช่วยเหลือและส่งเสริมผู้เรียน

จากการพิจารณาถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ตามที่นักการศึกษาได้กำหนดไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรที่นักการศึกษาทุกท่านกล่าวไว้ตรงกัน คือ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน คือ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) เนื้อหาวิชา 3) กระบวนการเรียนรู้ 4) การประเมินผล

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร เป็นคำที่มีนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ สันต์ ธรรมบำรุง (2527, อ้างถึงใน สุพิศม์ สมศรี 2541 : 15) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมีความหมายครอบคลุมถึงการสร้างหลักสูตร การวางแผนหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรเป็นการปรับปรุงคุณภาพของหลักสูตรให้ดีขึ้นทั้งระบบ ตั้งแต่

จุดหมายการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผล ผลการ
สอนของครู ผลการเรียนของนักเรียน

สงัด อุทรานันท์ (2532 : 30) และเซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander
1974 : 7) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก หมายถึง
การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ลักษณะที่สอง หมายถึงการสร้างหลักสูตร
ขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย

สมพิศ วงษ์แหยม (2535 : 14) การพัฒนาหลักสูตร หมายถึงการสร้างหลักสูตร หรือ
การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น โดยหลักสูตรใหม่ต้องมีเนื้อหาสาระ โครงสร้าง กระบวนการ
และองค์ประกอบต่าง ๆ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจของแต่ละท้องถิ่น

จากความหมายของการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษาและนักวิชาการ
ที่ได้กล่าวไว้พอจะสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้างหลักสูตร หรือการปรับปรุง
เปลี่ยนแปลงหลักสูตรขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคมปัจจุบัน โดย
มีจุดมุ่งหมาย แนวทาง วิธีการ และเนื้อหาสาระเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ
และพฤติกรรมตามที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของการศึกษา

การประเมินผลหลักสูตร

ความหมายของการประเมินผลหลักสูตร ตามทัศนะของนักการศึกษาทั้งในประเทศ
และต่างประเทศ ซึ่งประมวลความหมายที่สำคัญไว้ดังนี้

วอร์เทน และแซนเดอร์ส (Worthen and Sanders 1973 : 19) ได้ให้ความหมาย
เกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตรว่า การประเมินเป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของผลผลิต วิธีการ
จุดหมาย และประโยชน์ที่ได้รับจากหลักสูตร โดยเน้นในเรื่องการตัดสินคุณค่าของสิ่งดังกล่าว

วิชัย วุฒิเวชช์ (2542 : 30) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลหลักสูตรว่า เป็นการ
รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลนำผลมาใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดได้
กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อหาข้อบกพร่องหรือปัญหาและพิจารณาคุณค่าของหลักสูตร

ดังนั้นการประเมินผลหลักสูตร เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตร
เพราะทำให้ทราบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นเป็นหลักสูตรที่ดี หรือควรมีการปรับปรุงแก้ไข และ
แนวโน้มในการพัฒนาหลักสูตรควรไปในทิศทางใด

ประเภทการประเมินผลหลักสูตร

การดำเนินการประเมินผลหลักสูตรแบ่งออกเป็น 3 ประเภท โดยใช้เกณฑ์ระยะเวลา
และจุดมุ่งหมายของการประเมินได้ดังนี้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2528 : 95, อ้างถึงใน นิศา ชูโต

2531 : 36-39)

1. การประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้หรือประเมินในระหว่างการร่างหลักสูตร (ex-ante evaluation) เป็นการประเมินเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้หลักสูตร ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร เพื่อหาข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์อันจะนำไปสู่การปรับแก้ก่อนนำหลักสูตรไปใช้

2. การประเมินในระหว่างการใช้หลักสูตร (on-going or formative evaluation) ในช่วงระยะเวลาใช้หลักสูตร เพื่อเป็นการให้แน่ใจว่าหลักสูตรจะมีการดำเนินไปอย่างถูกต้อง จึงต้องมีการประเมินเป็นระยะ เพื่อดูความก้าวหน้าการใช้หลักสูตรควบคุมแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในขณะใช้หลักสูตร

3. การประเมินผลหลังเสร็จสิ้นการใช้หลักสูตร (summative evaluation) เป็นการประเมินเพื่อสรุปผลการใช้หลักสูตรว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะสำหรับการใช้หลักสูตรครั้งต่อไป

จุดมุ่งหมายของการประเมินผลหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตรโดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาร่วมกัน และสรุปว่าหลักสูตรที่พัฒนามานั้น มีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ หรือต้องปรับปรุงแก้ไข วิชัย วงษ์ใหญ่ (2521 : 140,อ้างถึงใน บุญลักษณ์ ทิพยฤทธิ์ 2541 : 19) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรมี 2 ประการ คือ ประเมินเพื่อการปรับปรุงหลักสูตร และประเมินผลเพื่อสรุปคุณค่าของการพัฒนาหลักสูตรว่าดี หรือควรปรับปรุงแก้ไข ควรใช้ต่อไปหรือควรยกเลิกทั้งหมด หรืออาจยกเลิกเพียงบางส่วน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเสริมศรี ไชยศรี (2526 : 151-153, อ้างถึงใน ชัชฎา พารุง 2539 : 17 - 18) ได้กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรเป็นเรื่องที่ผู้วางแผนประสบการณ์เรียนรู้ จะต้องคำนึงถึงนักพัฒนาหลักสูตร จะต้องคิดวิธีการพิจารณาตัดสินว่าหลักสูตรหรือประสบการณ์ที่จัดขึ้นนั้นถูกต้องตามหลักการมากน้อยเพียงใด และถ้าต้องการความเป็นเลิศหรือต้องการคุณภาพของการศึกษา จำเป็นต้องมีการตรวจสอบพิจารณาวิเคราะห์ส่วนดีและส่วนบกพร่องของขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดประสบการณ์ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้บรรลุเป้าหมายให้ดีที่สุด

เกณฑ์การประเมินผลหลักสูตร

ลักษณะเด่นที่สำคัญประการหนึ่งของการประเมินคือ จะต้องมิเกณฑ์ไว้สำหรับเปรียบเทียบกับผลที่ได้รับ กล่าวคือ ถ้าผลที่ได้รับมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลการประเมินก็จะออกมาในลักษณะที่พึงพอใจ แต่ถ้าผลการประเมินออกมาในลักษณะที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ผลการประเมินก็จะมีลักษณะที่ไม่น่าพึงพอใจ

สันต์ ธรรมบำรุง (2527 : 10, อ้างถึงใน ชัชฎา พารุง 2539 : 19) ให้ความเห็นว่าหลักสูตรที่ดีควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. หลักสูตรควรมีความคล่องตัวพอสมควรและสามารถที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี
 2. หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้การศึกษารวดตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้
 3. หลักสูตรที่ดีจะต้องสนองความต้องการและความจำเป็นของผู้เรียน โดยมุ่งที่จะปลูกฝังกิจนิสัยที่ดีในการทำงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
 4. หลักสูตรจะต้องคำนึงถึงเนื้อหาวิชา และการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน
 5. การดำเนินการวางแผนหลักสูตร ควรคำนึงถึงรากฐานที่เชื่อถือได้
 6. ในการพัฒนาหลักสูตร ควรคำนึงถึงรากฐานทางปรัชญาทางการศึกษา รากฐานทางจิตวิทยา รากฐานทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง
 7. หลักสูตรควรจะเป็นแนวกว้าง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สำรวจความสนใจ ความถนัด และความสามารถเป็นรายบุคคล
 8. หลักสูตรในระดับต่าง ๆ ควรจะมีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกัน ไม่ขาดตอน
- ดังนั้น เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลหลักสูตร ควรมีความเหมาะสม และครอบคลุมในเรื่องของจุดมุ่งหมาย ความสำคัญและความจำเป็นของหลักสูตร ตลอดจนความเหมาะสมต่อสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม และความต้องการของผู้เรียน

รูปแบบการประเมินผลหลักสูตร

ในการออกแบบประเมินผลผู้ประเมินจะต้องพิจารณาว่าจะดำเนินการประเมินอย่างไร จึงจะทำให้ได้ผลการประเมินที่ถูกต้องตรงตามสภาพความเป็นจริง ครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของผู้ที่จะใช้ผลประเมิน แบ่งประเภทของรูปแบบการประเมินผลได้ 3 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจ (Decision Model) เป็นรูปแบบที่อาศัยการประเมินผลเปรียบเทียบข้อมูล หรือสิ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของหลักสูตรกับมาตรฐานที่ผู้ประเมินกำหนดไว้ ผู้ที่เสนอรูปแบบนี้ ได้แก่ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) และโพรวัส (Provus) ในที่นี้ ขอยกตัวอย่างรูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ ของ สตัฟเฟิลบีม

รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (The CIPP Model of Evaluation) สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam 1968 : 128 – 150, อ้างถึงใน ศรีวรรณ จันทร์หงษ์ 2542 : 36 – 38) ได้เสนอรูปแบบการประเมินแบบชิปปี้เพื่อใช้ในการประเมินทางการศึกษาซึ่งประกอบด้วยการประเมิน 4 ด้าน คือ

1. การประเมินบริบท (context evaluation) คือการประเมินสภาพแวดล้อมและความต้องการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ซึ่งผลที่ได้จากการประเมินจะช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนงาน นโยบาย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการอื่น ๆ

2. การประเมินตัวป้อนเข้า (input evaluation) คือการประเมินปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือปัจจัยที่เป็นตัวทำให้เกิดวิธีการที่จะนำมาใช้ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการ การประเมินผลในส่วนนี้เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจว่าระบบโครงสร้างต่าง ๆ ของหลักสูตร รวมทั้งวิธีการและระบบการบริหารของหลักสูตรมีความเหมาะสมหรือไม่ หรือควรจะใช้วิธีการใดที่เหมาะสมกว่า

3. การประเมินกระบวนการ (process evaluation) คือ การประเมินกระบวนการของหลักสูตรในด้านของการพัฒนาการเรียนการสอนและเนื้อหาวิชาภายในและภายนอกห้องเรียน การประเมินในส่วนนี้จะใช้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจดำเนินการปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดไว้แล้ว

4. การประเมินผลผลิต (product evaluation) คือ การประเมินผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตรตามวิธีการและแนวทางดำเนินการสอนตามที่ได้ตัดสินใจแล้ว การประเมินผลส่วนนี้เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงข้อบกพร่องของการวางแผนการบริหารหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ว่าต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง และเมื่อดำเนินการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแล้วจะต้องทำการประเมินกระบวนการเดิมเช่นนี้อีก เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ

จากแนวความคิดในการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าว กรอบความคิดในการประเมินของสตีฟเฟิลบีม สามารถเขียนแสดงความสัมพันธ์ของการประเมินได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ของการประเมินและการตัดสินใจตามแนวคิดของสตีฟเฟิลบีม

	ความคาดหวัง	ความเป็นจริง
เป้าหมาย	การตัดสินใจในการวางแผนหรือตั้งความมุ่งหมาย (ประเมินบริบท) (1)	การตัดสินใจในผลสำเร็จ (ประเมินผลผลิต) (4)
วิธีการ	การตัดสินใจในการออกแบบดำเนินการหรือโครงสร้าง (ประเมินปัจจัยเบื้องต้น) (2)	การตัดสินใจในการใช้วิธีดำเนินการ (ประเมินกระบวนการ) (3)

จากตารางที่ 3 แสดงว่าหลังจากทำการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรแล้ว จะทำให้ได้สิ่งต่อไปนี้คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ปัจจัยหรือกิจกรรมที่ควรจัดเข้าไปในหลักสูตร กิจกรรมหรือกระบวนการที่นำไปปฏิบัติ และผลที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินการหลักสูตร

การประเมินตามแนวความคิดนี้ ต้องประเมินต่อเนื่องให้สอดคล้องกัน วิธีการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แสดงไว้ดังนี้

ตารางที่ 4 วิธีการประเมินองค์ประกอบโดยใช้รูปแบบการประเมินชิปปี้

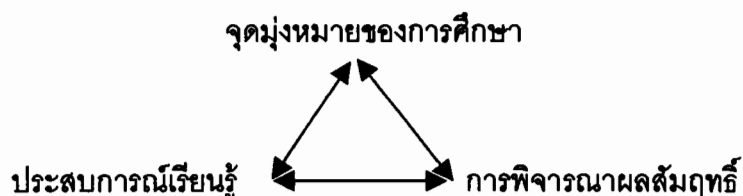
บริบท	ปัจจัยเบื้องต้น	กระบวนการ	ผลผลิต
1. บรรยายสภาพแวดล้อม	บรรยายและ	รวบรวมข้อมูลโดย	กำหนดเกณฑ์การวัดที่
2. เปรียบเทียบปัจจัยป้อนเข้า	วิเคราะห์ทรัพยากร	เฉพาะการ	สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์
ผลผลิตที่เป็นจริงกับที่คาดหวัง	มนุษย์และวัสดุที่	ตัดสินใจ ใน	โดยการเทียบผลการวัด
3. เปรียบเทียบระบบการปฏิบัติ	เหมาะสม, ยุทธวิธี	โครงการและ	กับเกณฑ์มาตรฐานและ
ที่น่าจะเป็นและที่เป็นได้	การแก้ปัญหา	กระบวนการ	แปลความหมายผลผลิต
4. วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิด	และการออกแบบ	ที่เป็นจริง	ในรูปของข้อมูลที่ได้จาก
ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่	กระบวนการ		องค์ประกอบทั้ง 3 เป็น
คาดหวังกับสิ่งที่เป็จริง	ที่เป็นไปได้		พื้นฐาน

จากตารางที่ 4 การดำเนินการประเมินเป็นขั้นตอนตามลำดับ คือ ประเมินบริบทเป็นจุดเริ่มต้นของการตัดสินใจ เพื่อการวางแผนตั้งวัตถุประสงค์และดำเนินการประเมินปัจจัยเบื้องต้นเพื่อกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร เลือกวิธีการที่เหมาะสม และเมื่อนำหลักสูตรไปใช้ ประเมินกระบวนการเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการ ขั้นตอนสุดท้ายเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการหลักสูตรประเมินผลผลิต

2. รูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal – Attainment Model) ซึ่งเน้นวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นหลักในการประเมิน ดังนั้นผู้ประเมินจึงต้องกำหนดจุดมุ่งหมายและตีค่าจุดมุ่งหมายเหล่านี้ เพื่อพิจารณาว่าสิ่งที่จะประเมินบรรลุจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด ผู้มีความคิดในแนวนี้ ได้แก่ ไทเลอร์ (Tyler) ทาบ (Taba) แฮมมอนด์ (Hammond) และครอนบาค (Cronbach) ในที่นี้จึงยกตัวอย่าง รูปแบบการประเมินของ ไทเลอร์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler Model of Evaluation) ไทเลอร์ (Tyler 1950 : 110 – 125) เป็นผู้วางรากฐานการประเมินผลหลักสูตรนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1930 และได้ให้คำนิยามของการศึกษาว่า “การศึกษา” คือ การเปลี่ยนพฤติกรรม ดังนั้น การประเมินผลหลักสูตรจึงเป็นการเปรียบเทียบว่าพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่

วอร์เทน และแซนเดอร์ส (Worthen and Sanders 1973 : 19) นอกจากนี้ ไทเลอร์มีความเห็นว่าการบวนการจัดการศึกษานั้นประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ จุดมุ่งหมายของการศึกษา ประสบการณ์เรียนรู้ และการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทั้งสามส่วนนี้จะมีความสัมพันธ์กันดังแผนภูมิที่ 6

แผนภูมิที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษา

ที่มา : Ralph W. Tyler , Basic Principles of Curriculum and Instruction (Chicago : University of Chicago Press, 1950).

จากแผนภูมิที่ 6 แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษาตามแนวคิดของไทเลอร์ ตามแนวคิดนี้พื้นฐานของการจัดหลักสูตร ก็คือ ผู้จัดทำหลักสูตรจะต้องสามารถวางจุดหมายที่ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนเปลี่ยน หรือมีพฤติกรรมเป็นอย่างไรพยายามจัดประสบการณ์การสอนเพื่อช่วยผู้เรียนให้เปลี่ยนพฤติกรรมไปตามที่ต้องการ บทบาทของการประเมินหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนและเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร จึงอยู่ที่การดูผลผลิตของหลักสูตรว่าตรงตามจุดหมายหรือไม่ แนวคิดของไทเลอร์จึงยึดความสำเร็จของจุดหมายเป็นหลัก

จุดหมายของการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ ซึ่งถือว่าการประเมินผลหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน โดยมีการประเมินผลดังนี้

1. กำหนดจุดหมายอย่างกว้าง ๆ โดยวิเคราะห์ทรัพยากรของจุดหมาย คือ นักเรียนสังคม และเนื้อหาสาระขอบเขตของจุดหมายคือ จิตวิทยาการเรียนรู้และปรัชญาการศึกษา
2. กำหนดจุดหมายเชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน เฉพาะเจาะจงซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องการวัดในภายหลัง
3. กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ทางการศึกษา เพื่อให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้
4. เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อทำให้เนื้อหาหรือประสบการณ์ที่วางไว้ประสบความสำเร็จ

5. ประเมินผลโดยใช้วิธีการต่าง ๆ หรือการทดสอบผลสัมฤทธิ์ในการเรียน

6. ถ้าไม่บรรลุจุดหมายที่วางไว้ จะต้องมีการตัดสินใจที่จะยกเลิกหรือปรับปรุงหลักสูตรนั้น แต่ถ้าบรรลุตามจุดหมายที่วางไว้ ก็อาจจะใช้ผลสะท้อนกลับของหลักสูตรนั้นเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการกำหนดจุดหมายหรือใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณค่าของหลักสูตร

การประเมินตามขั้นตอนของไทเลอร์ การเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือปรับปรุงจุดหมายของหลักสูตรที่จะประเมิน จะส่งผลให้เกิดการปรับปรุงวิธีการในการประเมินด้วย (Worthen and Sander 1973 : 156) การประเมินผลแบบนี้จึงเป็นการประเมินผลสรุป (summative evaluation) มากกว่าการประเมินผลย่อย (formative evaluation)

3. รูปแบบที่ยึดเกณฑ์เป็นหลัก (Criterion Model) รูปแบบที่ใช้เกณฑ์เป็นหลัก แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

ก. ประเภทใช้เกณฑ์ภายในเป็นหลัก ได้แก่ การประเมินกระบวนการต่าง ๆ ที่ช่วยให้ วัตถุประสงค์บรรลุผล เช่น การประเมินผลผลิต หรือวิธีการ

ข. ประเภทใช้เกณฑ์ภายนอกเป็นหลัก ได้แก่ การประเมินผลของวัตถุประสงค์ที่บรรลุผล เช่น การประเมินผลผลิต ผู้นำในแนวคิดรูปแบบการประเมินประเภทนี้ ได้แก่ สคริเวน (Scriven) และสเตค (Stake) ในที่นี้ ขอยกตัวอย่าง รูปแบบการประเมินของสเตค

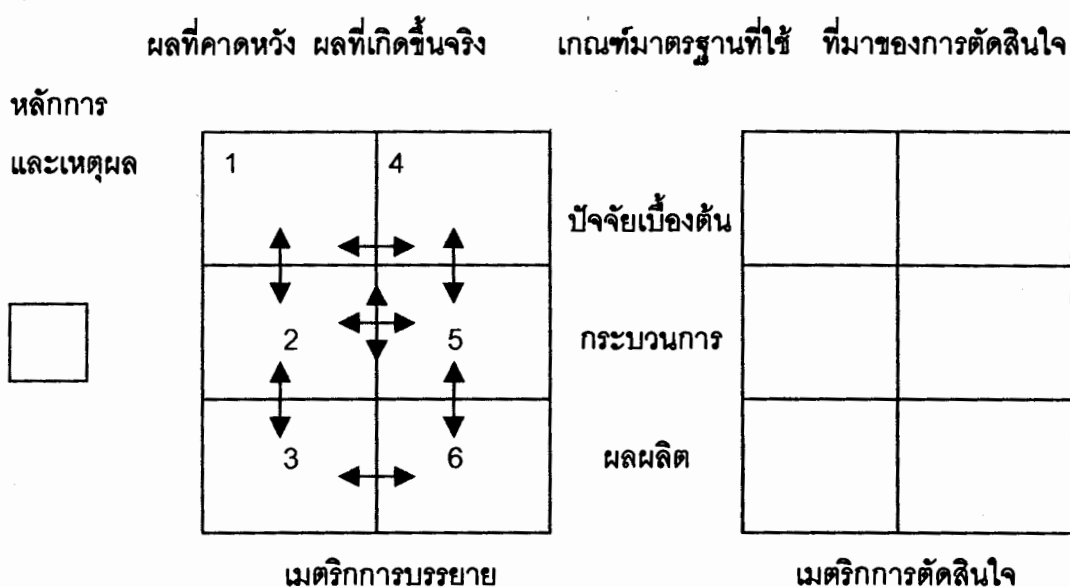
รูปแบบการประเมินของสเตค (Stake's countenance model) สเตค (Stake, อ้างถึงใน ศรีวรรณ จันทร์หงษ์ 2542 : 35) ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่าเป็นการบรรยายและตัดสินคุณค่าโปรแกรมการศึกษาซึ่งเป็นการบรรยายสิ่งที่ถูกประเมิน โดยอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินคุณค่า ดังนั้นจะเห็นว่าการประเมินทางการศึกษาตามแนวคิดนี้ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 2 ประการ คือ การบรรยาย (Description) และการตัดสินใจ (judgement) นั่นคือ การบรรยายจะเป็นการอธิบายลักษณะของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ กัน ส่วนการตัดสินใจจะต้องมีเกณฑ์มาตรฐาน (standard) ในการเปรียบเทียบ

แต่เนื่องจากแหล่งข้อมูลมีมากมายและวิธีการเก็บข้อมูลมีหลายวิธี จึงเป็นหน้าที่ของผู้ประเมินจะต้องรวบรวมข้อมูลที่แท้จริงให้ได้ สเตคจึงเสนอว่าข้อมูลที่ควรพิจารณาในการประเมินผลหลักสูตรมี 3 ชนิดด้วยกัน คือ

1. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเบื้องต้น (antecedents) ได้แก่ สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักสูตร เช่น บุคลิกและนิสัยของนักเรียนและครู เนื้อหาสาระของหลักสูตร สื่อการเรียน สภาพแวดล้อม ชุมชน เป็นต้น

2. กระบวนการ (transactions) ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอน เช่น การจัดลำดับประสบการณ์ บรรยากาศของชั้นเรียน เป็นต้น

3. ผลผลิต (outcome) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทักษะคตินักเรียน ผลที่มีต่อครูและสถาบัน เป็นต้น วอร์เทิน และแซนเดอร์ส (Worthen and Sanders 1973 : 19) จากข้อมูลที่เกิดขึ้นรวมมา 3 ประเภท ผู้ประเมินต้องแยกเป็นสี่ประเภท คือ ผลที่คาดหวัง (intents) ผลที่เกิดขึ้นจริง (observations) เกณฑ์มาตรฐานที่ใช้และที่มาจาก การตัดสินใจ ดังแสดงในแผนภูมิที่ 7

แผนภูมิที่ 7 รูปแบบการประเมินของ สเตค

จากแผนภูมิที่ 7 รูปแบบการประเมินของสเตค ผู้ประเมินต้องพิจารณาข้อมูลเพื่อการอธิบายก่อน คือ ต้องมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลที่คาดหวังกับผลที่เกิดขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิต เมื่อได้ผลอย่างไรแล้วจึงเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ และมาตรฐานที่คาดว่าจะให้เกิดขึ้นแล้วจึงตัดสินใจ นั่นคือ จากแผนภูมิ ตั้งแต่ช่องที่ 1 ถึง 6 ผู้ประเมินต้องพิจารณาข้อมูลใน 2 แนวคิด ในแนวตั้ง ได้แก่ ช่อง 1-2-3 และ 4-5-6 ควรมีความสัมพันธ์กันเพื่อดูว่าปัจจัยเบื้องต้นอำนวยความสะดวกกระบวนการหรือไม่ ในแนวนอน ได้แก่ ช่อง 1-4, 2-5 และ 3-6 ต้องมีความสอดคล้องกัน เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้ ในแต่ละส่วนตามแนวตั้งมีความสอดคล้องกับสิ่งที่คาดหวังไว้หรือไม่ ต้องมีการปรับปรุงในส่วนใดบ้าง

หลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนที่จะต้องให้หลักสูตรนั้น ๆ นอกจากนี้ชุมชนและบุคคลได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วย ดังนั้นหลักสูตรท้องถิ่น จะก่อให้เกิดผลทางปฏิบัติและอำนวยความสะดวกต่อท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น

นักการศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นไว้หลายทัศนะ ซึ่งประมวลความหมายพอสังเขป ได้ดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 15) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นว่า เป็นการนำหลักสูตรแม่บทมาปรับเปลี่ยนขยายหรือสร้างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่นขึ้นมาเสริมหลักสูตรแม่บทเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพความจำเป็นหรือความต้องการของท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของโบแชมป์ (Beauchamp 1981 : 212) ได้กล่าวถึง หลักสูตรท้องถิ่น ว่าเป็นการขยายและปรับปรุงหลักสูตรระดับชาติ คำว่า “การขยาย” หมายถึง การนำเอาทั้งจุดหมายและเนื้อหาขยายความคือ ขยายออกจกนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ขยายเนื้อหาเพิ่มขึ้นมีรายละเอียดที่ครูจะนำไปสอนได้ ส่วนการ “ปรับ” ก็คือ การนำเอาจุดหมายและเนื้อหาวิชามาปรับให้สอดคล้องกับสภาพสังคมภูมิศาสตร์และความต้องการของประชาชนในแต่ละเขตการศึกษา นอกจากนี้หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 66, อ้างถึงใน ศศิวิมลศรีสุโข 2539 : 22) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่าเป็นลักษณะของการปรับและเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา ปรับและเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนาวิธีการสอนให้หลากหลาย ทำสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติม และจัดทำหลักสูตร โดยรายละเอียด เนื้อหาสาระแผนการสอนสื่อการเรียนการสอน เอกสารความรู้ หนังสือเสริมประสบการณ์ที่จัดทำเพิ่มขึ้น ให้สอดคล้องเฉพาะแต่ละท้องถิ่นซึ่งมีความแตกต่างกันเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของตนเอง ชีวิต เศรษฐกิจอาชีพและสังคมอย่างลึกซึ้งทั้งสามารถนำประสบการณ์นั้นมาพัฒนาความเป็นอยู่ในชีวิตอาชีพและสังคมให้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้นหลักสูตรท้องถิ่น จึงเป็นการนำหลักสูตรแม่บทมาปรับขยาย สร้าง เพิ่มเติมกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ เนื้อหาสาระ เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพความต้องการของชุมชนและผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ และมีเจตคติอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรแม่บทกำหนดไว้

ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เป็นหลักสูตรแม่บทที่บังคับใช้ทั่วประเทศ เนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีลักษณะกว้าง และครอบคลุมสำหรับประชาชนทั่วไป จึงไม่อาจประมวลเอารายละเอียดเกี่ยวกับสาระของความรู้และสภาพของชุมชนหรือท้องถิ่นแต่ละแห่งมาไว้ในหลักสูตรได้ทั้งหมด ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพสังคม เศรษฐกิจของท้องถิ่นตนเองน้อย และตรงกันข้ามนักเรียนต้องเรียนรู้เรื่องไกลตัว ทำให้นักเรียนไม่รู้จักตนเอง และไม่เข้าใจชีวิตตลอดจนความรู้สึกที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบข้างค่อนข้างน้อย นอกจากนี้ยังไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาทำให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพที่ดีได้ ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง

สังัด อุทรานันท์ (2532 : 307) ได้ให้เหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ตามหลักการของหลักสูตรนั้น หลักสูตรที่สร้างขึ้นจำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสนองความต้องการของสังคมที่ใช้หลักสูตรนั้น ๆ โดยเหตุนี้หากหลักสูตรที่สร้างขึ้นนั้นมีจุดหมายสำหรับใช้ในชุมชนแห่งหนึ่งแห่งใดโดยเฉพาะ ก็ย่อมจะสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้มากที่สุด

2. ในการพัฒนาหลักสูตรได้มีการยอมรับความสำคัญของผู้ใช้หลักสูตรเป็นอย่างมาก และได้มีการยอมรับว่าสมควรจะให้ผู้ใช้หลักสูตรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วยในทางปฏิบัติ ถ้าหากหลักสูตรได้พัฒนาขึ้นมา เพื่อใช้ในระดับชุมชนที่ไม่กว้างขวางนักก็ย่อมจะสามารถเปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรได้

จันจิรา ชาวสอาด (2537 : 15) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่นที่สร้างขึ้นนั้นจะมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสนองความต้องการของสังคมที่ใช้หลักสูตรนั้น ๆ การส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรได้นั้น หลักสูตรได้เปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นของตน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองและท้องถิ่น รวมทั้งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรักและหวงแหนอีกทั้งยังผูกพันกับท้องถิ่นด้วย

ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมาก เพราะในแต่ละสภาพของท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกันออกไป เช่น สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคมเศรษฐกิจ อันมีผลต่อความต้องการของแต่ละท้องถิ่นนั้น ๆ และการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม การเมือง และเทคโนโลยีต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรให้

เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ทั้งในระดับเขตการศึกษาหรือจังหวัดและในระดับโรงเรียน

ลักษณะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ ได้มีหน่วยงานทางการศึกษา และนักการศึกษาได้ให้แนวปฏิบัติไว้หลายลักษณะดังนี้

กรมวิชาการ (2536 : 11-12) ได้กำหนดลักษณะต่าง ๆ ของการพัฒนาหลักสูตรดังต่อไปนี้

1. ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้ท้องถิ่นสามารถกระทำได้กับทุกกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรประถมศึกษา และในรายวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีทุกรายวิชาและทุกกลุ่มวิชาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โดยไม่ทำให้จุดประสงค์ เนื้อหา และคาบเวลาเรียนเปลี่ยนแปลงไปจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บท

2. ปรับรายละเอียดของเนื้อหา เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยการตัดหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาหัวข้อหรือขอบข่ายที่ระบุไว้ในคำอธิบายของทุกกลุ่มประสบการณ์ หรือในคำอธิบายรายวิชา วิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีทุกรายวิชา ทุกกลุ่มวิชา ทั้งนี้ต้องไม่ทำให้จุดประสงค์ หัวข้อหรือขอบข่ายเนื้อหา และคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บทเปลี่ยนแปลงไป

3. จัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม เป็นการพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่นด้วยการจัดทำคำอธิบาย หรือ ทำรายวิชาเพิ่มเติมจากที่มีปรากฏในหลักสูตร ดังนี้คือ

ระดับประถมศึกษา เนื้อหาที่ต้องการสามารถจัดทำคำอธิบายในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ เพิ่มเติมขึ้นมาได้ในกรณีที่พบว่า เนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ไม่ปรากฏในหลักสูตร โดยเฉพาะในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพและกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ซึ่งการเพิ่มเติมคำอธิบายดังกล่าวนั้นจะต้องไม่ทำให้จุดประสงค์และคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตามเนื่องจากการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับ การจัดทำคำอธิบายเพิ่มเติมในหลักสูตรต้องคำนึงถึงเอกลักษณ์และความมั่นคงของชาติ รวมทั้งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ระดับมัธยมศึกษา ท้องถิ่นสามารถจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมได้ เฉพาะส่วนที่เป็นรายวิชาบังคับเลือกและวิชาเลือกเสรีทุกกลุ่มวิชา โดยรายวิชาที่เพิ่มเติมนี้จะต้องมีเนื้อหาซ้ำซ้อนกับรายวิชาบังคับแกน บังคับเลือก และเลือกเสรีที่มีอยู่แล้วในหลักสูตรแม่บท

4. ปรับหรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่น ลักษณะนี้ เป็นการปรับปรุง เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับ จุดประสงค์ เนื้อหาของทุกกลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชาต่าง ๆ และสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

5. จัดสื่อการเรียนการสอนขึ้นมาใหม่ เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยการจัดทำ คู่มือครู หนังสือเรียน หนังสือประสบการณ์ แบบฝึกหัด หรือ เอกสารประกอบการเรียนการสอนอื่น ๆ ที่ นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ เนื้อหา และสภาพของท้องถิ่น ทั้งนี้สื่อ การเรียนการสอนที่ท้องถิ่นพัฒนาขึ้นมาใหม่นี้ อาจจะใช้กับคำอธิบายรายวิชาที่มีอยู่แล้ว หรือที่ เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ก็ได้

การพัฒนาหลักสูตรทั้ง 5 ลักษณะนี้ ก่อนการลงมือพัฒนาท้องถิ่นจะต้องวิเคราะห์ สภาพของท้องถิ่นว่ามีแนวโน้มของการพัฒนาไปในทิศทางใด โดยอาศัยข้อมูลสนเทศจากศูนย์ ข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณา เมื่อผลการวิเคราะห์ออกมาอย่างไรจึงลงมือพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับแนวโน้มดังกล่าว และในการดำเนินงานของท้องถิ่นควรกระทำในรูปของคณะ ทำงาน

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2535, อ้างถึงใน กิตติพิศ ศิริสูตร 2538 : 24) นั้นสามารถทำได้โดย การปรับแผนการสอน สื่อการเรียน เนื้อหาและวิธีสอนของครู ซึ่งสามารถทำได้ดังนี้

1. การปรับ หมายถึง การปรับเนื้อหาสาระหรือมวลประสบการณ์ในหลักสูตรแกน กลางให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่นนั้น

2. การขยาย หมายถึง เนื้อหาใดที่ในท้องถิ่นรู้จักกันดีแล้วก็ควรให้ผู้เรียนได้เรียนลึก ลงไป

3. การเพิ่ม หมายถึง เนื้อหาบางเนื้อหา เป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละท้องถิ่นที่ควรรู้แต่ คนในท้องถิ่นอื่นไม่จำเป็นต้องเรียนรู้

กล่าวโดยสรุปแล้ว แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ทำได้ในลักษณะ ต่าง ๆ ดังนี้

1. การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม

2. การปรับหรือเพิ่มรายละเอียดเนื้อหาจากหัวข้อที่กำหนดไว้ในคำอธิบาย หรือ

คำอธิบายรายวิชา

3. การปรับสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่แล้ว

4. การจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นมาใหม่

5. การจัดทำคำอธิบาย หรือรายวิชาเพิ่มเติม

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตรระดับชาติให้สอดคล้องกับสภาพสังคมท้องถิ่น อาจดำเนินการในระดับเขตการศึกษา ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ หรือระดับโรงเรียนก็ได้ สำหรับกระบวนการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น อาจดำเนินการอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอน ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวทางในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นไว้ดังนี้ คือ สจัด อุทรานันท์ (2532 : 314 - 315) ได้เสนอขั้นตอนการดำเนินงานไว้ดังนี้ คือ

1. จัดตั้งคณะทำงาน
2. ศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐาน
3. กำหนดจุดมุ่งหมายสำหรับหลักสูตรท้องถิ่น
4. พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรกลางกับสภาพท้องถิ่น
5. ดำเนินการคัดเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลาง และ/หรือจัดสร้างกระบวนการ

วิชาขึ้นมาใหม่

6. ดำเนินการให้หลักสูตร
7. ประเมินผลการใช้หลักสูตร
8. ทำการปรับปรุงแก้ไข

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 20, อ้างถึงใน ศิริพงษ์ นวลแก้ว 2540 : 25) ได้เสนอขั้นตอนดำเนินการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ดังนี้คือ

1. การจัดทำระบบข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น
3. การกำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้
4. การจัดทำคำอธิบายรายวิชา เนื้อหาหรือกิจกรรม
5. การจัดทำแผนการสอน คู่มือครู และสื่อ
6. การปรับปรุงและพัฒนา

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander 1974 : 27) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย

1. การศึกษาตัวแปรต่าง ๆ จากภายนอก ได้แก่ ภูมิหลังของนักเรียน สังคม ธรรมชาติของการเรียนรู้ แผนการศึกษาแห่งชาติ ทรัพยากร และความสะดวกสบายในการพัฒนาหลักสูตร และคำแนะนำจากผู้ประกอบอาชีพ

2. การกำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

3. การนำหลักสูตรไปใช้

4. การประเมินผล

จากแนวคิดของนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ และหน่วยงานทางการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้น มีความแตกต่างกันบ้าง แต่โดยภาพรวมมีความคล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเพลงอีแซว ดังนี้

1. การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาระดมความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรเพลงอีแซวภูมิปัญญาท้องถิ่น สุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

2. การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น โดยโครงร่างหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา แนวทางการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียน การสอน และการประเมินผล

3. การทดลองใช้หลักสูตร นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4. การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ทั้งด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนและด้านเอกสารหลักสูตร

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander 1981 : 42 - 44) ได้กล่าวว่า ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรควรประกอบด้วยนักเรียน ครู บุคลากรจากภายนอกโรงเรียน เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน และการประเมินผล นักการศึกษาในชุมชนผู้ปกครองนักเรียนและบุคคลอื่น ๆ เช่น นักเรียน ผู้พิมพ์หนังสือ เป็นต้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับโบแชมป์ (Beauchamp 1981 : 145 -151) ที่กล่าวถึงผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรว่าควรประกอบไปด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเนื้อหา กิจกรรม เป็นต้น 2) นักวิจัยทางด้านหลักสูตร 3) ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ ครูพิเศษ และนักบริหาร 4) ตัวแทนของประชาชน 5) นักเรียน ซึ่ง เอกวิทย์ ณ ถลาง (2513 : 43 - 44, อ้างถึงใน ฉวีวรรณ แผ้วตะคุ 2541 : 27) ได้เสนอแนวคิดที่คล้ายคลึงกันว่าผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรควรประกอบด้วย ผู้มีความสนใจในวิชาต่างๆ เช่น 1) ศึกษานิเทศก์สายวิชา 2) ผู้บริหารการศึกษาระดับต่าง ๆ 3) ผู้แทนครู 4) ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ 5) นักการศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีทางการศึกษา และจิตวิทยาการศึกษา

ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น จะต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ควรประกอบไปด้วย วิทยาการที่มีความรู้ด้านพัฒนาหลักสูตร ศึกษานิเทศก์เขตและจังหวัด ครูใหญ่ ครูหัวหน้าหมวดและอาจารย์จากวิทยาลัย ครูใกล้เคียง ดังที่ รัตนะ บัวสนธ์ (2535 : 6) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ควรประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้

1. คณะผู้จัดทำหลักสูตร บุคคลสำคัญสำหรับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่

1.1 ครูผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรแม่บทเป็นอย่างดี ได้แก่ ครูวิชาการโรงเรียน หรือครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน

1.2 ศึกษานิเทศก์ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานประถมศึกษาอำเภอ จังหวัด

1.3 วิทยากรท้องถิ่น หรือประชาชนผู้มีความรู้ ซึ่งเป็นมันสมองในการพัฒนาท้องถิ่นของตน

1.4 ผู้บริหารการศึกษาในสถาบันการศึกษาท้องถิ่น ข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตร ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาหลักสูตรแม่บทสภาพสังคม วัฒนธรรมของท้องถิ่น พื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน สภาพผู้เรียน ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงประกอบด้วยบุคลากร 2 ฝ่าย คือ

1. บุคลากรที่อยู่ในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน

2. บุคลากรภายนอกโรงเรียน ได้แก่

2.1 บุคลากรจากสถาบันอื่น ๆ ได้แก่ อาจารย์ นักวิชาการ จากสถาบันราชภัฏ หรือ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ

2.2 บุคลากรเกี่ยวข้องข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับ เช่น ผู้บริหารทุกระดับ นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์

2.3 เจ้าหน้าที่จากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง เช่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เกษตรตำบล เกษตรอำเภอ นายอำเภอ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

2.4 ตัวแทนจากประชาชน คณะกรรมการศึกษาโรงเรียน ผู้ที่ประสบความสำเร็จในแต่ละสาขาอาชีพ ฯลฯ

การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นส่วนสำคัญที่สุด คือ ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญและสามารถทำได้ทันที การพัฒนาหลักสูตรโดยครูผู้สอนเราอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียน ซึ่งบทบาทดังกล่าวอาจสรุปได้ ดังนี้

1. บทบาทในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนสามารถปรับหรือเพิ่มกิจกรรมการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นได้
2. ด้านเนื้อหาของหลักสูตร ครูผู้สอนสามารถเพิ่ม หรือปรับรายละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น
3. การพัฒนาวิธีสอนของครู โดยเน้นความหลากหลายและพัฒนาหรือจะหาวิธีสอนที่เหมาะสมกับท้องถิ่น
4. ด้านสื่อการเรียน คือ การนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นทั้งด้านบุคลากรหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น วัตถุ สิ่งก่อสร้าง สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนให้มากขึ้น
5. ด้านการรวบรวมข้อมูลของชุมชนในด้านต่าง ๆ เศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ การประกอบอาชีพ ฯลฯ เพื่อนำมาเป็น ข้อมูลในการวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการเพื่อจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น
6. ด้านให้คำแนะนำแก่บุคคลที่จะพัฒนาหรือจัดทำหลักสูตรระดับท้องถิ่น ในด้านข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน
7. ร่วมจัดทำหลักสูตรระดับท้องถิ่น ตามความต้องการของหน่วยงานที่จัดการศึกษา เช่น กลุ่มโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เป็นต้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือ ภูมิปัญญาไทย (Thai Wisdom) มีผู้สนใจพูดถึงกันมากในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ทั้งองค์การภาครัฐและเอกชน ซึ่ง เสรี พงศ์พิศ (2534 : 33, อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542 :15) ได้ให้ความหมายคำต่าง ๆ ดังนี้ ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ใน ด้านต่าง ๆ ของการดำรงชีวิตของคนไทยที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประกอบกับแนวความคิดวิเคราะห์ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของตนเองจนเกิดหลอมรวมเป็นแนวความคิดในการแก้ไขปัญหาที่เป็นลักษณะของตนเองที่สามารถพัฒนาความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกาลสมัย ในการแก้ปัญหาของการดำรงชีวิต โดยแบ่งภูมิปัญญาไทยเป็นสองระดับ คือ ระดับชาติและระดับท้องถิ่น 1) ภูมิปัญญาระดับชาติ เป็นภูมิปัญญาที่พัฒนาสังคมไทยให้รอดพ้นจากวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ในอดีตการเสียเอกราช การสร้างเสริม

ความคิดวิไลให้กับชาติตราบนานทุกวันนี้ เช่น กรณีการกอบกู้เอกราชของพระนเรศวรมหาราช การป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเมืองขึ้นสมัยยุคล่าอาณานิคม เป็นต้น 2) ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นเฉพาะท้องถิ่นเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้น เป็นพื้นความรู้ของชาวบ้านในการคิดแก้ปัญหาในชีวิตของตนเอง หรือสติปัญญาอันเกิดจากการเรียนรู้สะสม ถ่ายทอดประสบการณ์ที่ยาวนานของผู้คนในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความหมายเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้

ประเวศ วะสี (2536 : 21-22) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์ของชีวิต สังคม ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันและถ่ายทอดสืบต่อกันมาเป็นวัฒนธรรม

รัตนะ บัวสนธิ์ (2535 : 28) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่นก็คือกระบวนการปรับเปลี่ยนแปลงแผนการดำเนินชีวิตของบุคคลซึ่งอยู่ในท้องถิ่น โดยสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุขสอดคล้องกับสภาพของสังคมที่ปรับปรุงไปแต่ละยุคสมัยนั่นเอง

สามารถ จันทร์สุรย์ (2536 : 55) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ มาตรฐานความรู้ของชาวบ้านหรือความรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้ และมีประสบการณ์สืบต่อกันทั้งทางตรง คือ ประสบการณ์ด้วยตนเอง หรือทางอ้อม ซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่หรือความรู้สะสม สืบต่อกันมา

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นมวลความรู้ประสบการณ์ของชาวบ้านในท้องถิ่นที่ได้รับการสั่งสมสืบทอดกันมาตามวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมและนำองค์ความรู้นั้นมาแก้ปัญหาหรือปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกาลสมัย เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุข

ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

อังกูล สมคะเนย์ (2535 : 16) ได้จัดกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็น 4 กลุ่มดังนี้

1. เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคติ ความคิด ความเชื่อและหลักการ ที่เป็นพื้นฐานขององค์แห่งความรู้ที่เกิดจากการถ่ายทอดกันมา

2. เป็นเรื่องของศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียม ประเพณี

3. เป็นเรื่องของการประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่นที่พัฒนาให้เหมาะสมกับสมัย

4. เป็นเรื่องของแนวความคิด หลักปฏิบัติ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ชาวบ้านนำมาใช้

ในชุมชน ซึ่งเป็นอิทธิพลของความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เสรี พงศ์พิศ (2536 : 14) ได้กล่าวถึงลักษณะของภูมิปัญญา มี 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะที่เป็นนามธรรม เป็นโลกทัศน์ ชีวทัศน์ เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องเกี่ยวกับ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย คุณค่า และความหมายของทุกสิ่งในชีวิตประจำวัน

2. ลักษณะที่เป็นรูปธรรม เป็นเรื่องเกี่ยวกับเฉพาะด้านต่าง ๆ เช่น การทำมาหากิน การเกษตร หัตถกรรม ศิลปะดนตรี และอื่นๆ

เอกวิทย์ ณ ถลาง และคณะ (2539 :115) วิจัยเรื่องภูมิปัญญาและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทยในโครงการ กิตติเมธี สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้กำหนดลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้คือ

1. ความเชื่อ โลกทัศน์ที่บ่งบอกความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
2. วิธีการดำรงชีวิตการแก้ปัญหา และการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม
3. ศิลปหัตถกรรม ประดิษฐกรรมในรูปเครื่องมือของใช้
4. กระบวนการ และพฤติกรรมการเรียนรู้ การถ่ายทอดภูมิปัญญา

กรมวิชาการ (2542 : 23) ได้แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. คติความคิดความเชื่อ หลักการ ที่เป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมถ่ายทอดกันมา

2. ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่เป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา

3. การประกอบอาชีพในท้องถิ่นที่ยึดหลักการพึ่งตนเอง และได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับกาลสมัย

4. แนวความคิดหลักปฏิบัติ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ชาวบ้านนำมาดัดแปลงใช้ในชุมชนอย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่

จากแนวคิดของหน่วยงานและนักการศึกษา สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. ภูมิปัญญาด้านการประกอบอาชีพ ที่มีลักษณะจัดความสมดุลสอดคล้องกับธรรมชาติมุ่งการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก

2. ภูมิปัญญาด้านความคิด ความเชื่อ ที่เป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ที่เกิดจากการถ่ายทอดกันมา

3. ภูมิปัญญาด้านการผลิต การรู้จักประยุกต์เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ให้เกิดประโยชน์มีความเจริญก้าวหน้า

4. ภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นแบบแผนปฏิบัติกันมาในแต่ละท้องถิ่น

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เพลงอีแซว เป็นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดสุพรรณบุรีมาใช้ในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพลงพื้นบ้านให้กับนักเรียน ซึ่งเพลงอีแซวเป็นเพลงพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรีที่ใช้ในการแสดงตามงานเทศกาลต่าง ๆ เป็นระยะเวลาช้านาน

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในอดีตชาวบ้านทุกหมู่เหล่าได้ใช้สติปัญญาของตนเองสั่งสมความรู้ และประสบการณ์เพื่อการดำรงชีวิตมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน และยอมถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมไว้จากคนอีกรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง ด้วยวิธีการต่างๆ ที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยอาศัยศรัทธาทางศาสนา ความเชื่อถือผีสงต่าง ๆ รวมทั้งความเชื่อบรรพบุรุษเป็นพื้นฐานในการถ่ายทอดและเรียนรู้สืบต่อกันมา จากบรรพบุรุษในอดีตถึงลูกหลานในปัจจุบัน ซึ่งมีนักการศึกษา นักวิชาการได้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

รัตน์ บัณฑิต (2535 : 112) ได้กล่าวถึง การถ่ายทอดภูมิปัญญาในรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญา อาจแบ่งได้เป็น 2 วิธีการ ดังนี้

1. ครูเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ในกรณีนี้บทบาทการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ภายใต้การกระทำของครู ซึ่งเป็นไปตามลักษณะกิจกรรมที่ได้จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น นั่นคือครูเป็นตัวแทนของปราชญ์ท้องถิ่นที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งภูมิปัญญาดังกล่าวได้รับการกำหนดเป็นหลักสูตรแล้ว

2. ปราชญ์ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน แทนที่ทางโรงเรียนจะให้ครูดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาก็เปลี่ยนเป็นปราชญ์ท้องถิ่น ทำหน้าที่เป็นผู้สอนหรือเป็นครูแทนรวมทั้งให้ปราชญ์ท้องถิ่นทำหน้าที่ประเมินผลการเรียนของนักเรียนด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 93) ได้จัดทำโครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ ผลการศึกษาสรุปกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา ดังนี้

1. การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง คือว่าเป็นวิธีการถ่ายทอดของผู้อาวุโส หรือ ผู้เฒ่าผู้แก่ โดยเป็นตัวอย่างของคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง ชุมชนเดียวกัน

2. การคิดร่วมกัน เป็นการกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนได้แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ อย่างเป็นธรรมชาติมีการแลกเปลี่ยน และเสนอความเห็นอย่างมีเหตุผล เปิดโอกาสถ่ายทอดภูมิปัญญาซึ่งกันและกัน

3. การสร้างสรรค์กิจกรรม หรือการทำงานร่วมกัน โดยการขยายเครือข่ายระดับบุคคล ระดับกลุ่มให้มาก เพราะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาหลากหลาย และนำมาพัฒนากิจกรรมที่กระทำอยู่

4. การบรรยาย หรือ เวทีชาวบ้าน เป็นกิจกรรมสำคัญอีกอย่างหนึ่งสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ประสบการณ์ของชาวบ้านร่วมกันอันจะส่งผลให้สมาชิกของชุมชนมีความรู้ความสามารถสูงขึ้น

ในงานวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยเลือกจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถในการแสดงเพลงอีแซวถ่ายทอดภูมิปัญญาร่วมกับผู้สอน

ภูมิหลังของอำเภอศรีประจันต์ : บริบทการพัฒนาหลักสูตร ตามความต้องการของท้องถิ่น

อำเภอศรีประจันต์ เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีประเพณีการเล่นเพลงพื้นบ้านภาคกลาง ได้แก่ เพลงเรือ ลำตัด เพลงอ้อย เพลงพวงมาลัย และเพลงอีแซว โดยเฉพาะการเล่นเพลงอีแซวมีลักษณะที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัด ซึ่งอำเภอศรีประจันต์จะเป็นแหล่งรวมศิลปินเพลงอีแซว (ที่ว่าอำเภอศรีประจันต์ 2543 : 1 - 7)

ความเป็นมา

อำเภอศรีประจันต์ มีพื้นที่น้อยที่สุดในจำนวนอำเภอทั้งหมดของจังหวัดสุพรรณบุรี เดิมอำเภอศรีประจันต์เป็นท้องที่ของอำเภอเมือง กับอำเภอสามชูก เพราะอาณาเขตของสองอำเภอนี้กว้างใหญ่ จึงได้แบ่งท้องที่บางส่วนของอำเภอเมืองกับท้องที่บางส่วนของอำเภอสามชูก รวมตั้งเป็นอำเภอศรีประจันต์ ในราวพุทธศักราช 2444 แบ่งการปกครองออกเป็น 22 ตำบลและต่อมาได้มีการแบ่งตำบลให้เหมาะสม อำเภอศรีประจันต์ ปัจจุบันมี 9 ตำบล 64 หมู่บ้าน

ชื่ออำเภอศรีประจันต์ สันนิษฐานว่ามาจากชื่อของหมู่บ้าน "ศรีจัน" เพราะปรากฏในนิราศสุนทรภู่ เมื่อคราวที่สุนทรภู่เดินทางมาหาแร่ธาตุ และยาอายุวัฒนะในเมืองสุพรรณ พุทธศักราช 2379 ดังนี้

จวบจนชนบทบ้าน	ศรีจัน
ท่าลาดหาดเกยกัน	แก่นต้น
เรือนตั้งฝั่งเรียงรัน	โรงเหล็ก แจกเอย
คนภูคู้ครึกครื้น	ด่านข้างทางเกวียน
จวบเย็นเห็นแห่งบ้าน	ท่าขนอน
หาดใหญ่ไทยแจ่มมอญ	มีบ้าน
จอดเรือเมื่อเย็นรอน	ริมหาด สะอาดเอย
ร้องว่าอาศัยบ้าน	ร่วมไม้ไถล้เรือ

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอศรีประจันต์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลศรีประจันต์ ริมแม่น้ำท่าจีนฝั่งตะวันออกห่างจากศาลากลางจังหวัดสุพรรณบุรี ประมาณ 20 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 120 กิโลเมตร มีทางหลวง สายสุพรรณบุรี - ชัยนาท (ทางหลวงหมายเลข 340) ผ่านและมีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ จรดตำบลบ้านสระ ตำบลย่านยาว ตำบลวังลึก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

ทิศใต้ จรดตำบลโพธิ์พระยา ตำบลพิหารแดง อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
ทิศตะวันออก จรดตำบลวังน้ำเย็น อำเภอแสวงหา ตำบลรามะสัก อำเภอโพธิ์ทอง
ตำบลราษฎรพัฒนา อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

ทิศตะวันตก จรดตำบลไร่รด ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

สภาพภูมิศาสตร์

อำเภอศรีประจันต์ พื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม สภาพดินและน้ำมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตรกรรมเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นผลผลิตจากการเกษตรกรรมของอำเภอศรีประจันต์ จึงค่อนข้างสูงมีการทำนาปรังตลอดทั้งปี มีการทำนาหั่ว ซึ่งหั่วของอำเภอศรีประจันต์นับได้ว่าเป็นหนึ่งของเมืองสุพรรณบุรี เพราะสภาพดินและความอุดมสมบูรณ์เอื้ออำนวย นอกจากนี้ยังมีการทำสวนผลไม้ ซึ่งผลผลิตสวนผลไม้มีมากพอสมควร เช่น มะม่วง กระท้อน และผลไม้อื่น ๆ

เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของอำเภอศรีประจันต์เอื้ออำนวยจึงทำให้ชาวศรีประจันต์มีการกินดีอยู่ดี มีความสุขสบายในการดำรงชีวิตดีพอสมควร

สภาพสังคม

ประชากรของอำเภอศรีประจันต์ ตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่มในเครือญาติ มีการร่วมกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ มีความสามัคคีรักพวกพ้องเป็นอย่างดี ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีความขยันในการประกอบอาชีพ และยังรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น จะมีการจัดงานประเพณีทุกปี เช่น งานประเพณีสงกรานต์ มีการรดน้ำดำหัวผู้หลักผู้ใหญ่ และคนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้าน

เมื่อพิจารณาการประกอบอาชีพของประชาชนอำเภอศรีประจันต์ พบว่าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมประมาณ 80 % อาชีพรอง มีรับจ้าง อุตสาหกรรม ราชการและอื่น ๆ ประชาชนจะมีรายได้เฉลี่ยปีละ 60,000 บาท / ครัวเรือน หรือประมาณเดือนละ 5,000 บาท / ครัวเรือน

การศึกษา

มีโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	37 แห่ง
โรงเรียนกรมสามัญศึกษา	1 แห่ง
โรงเรียนเอกชน	1 แห่ง
ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน	1 แห่ง
ห้องสมุดประจำอำเภอ	1 แห่ง
ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	19 แห่ง
ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด	1 แห่ง

ศิลปินเพลงฉิวที่สร้างเกียรติประวัติให้อำเภอศรีประจันต์

1. นางบัวผัน จันทร์ศรี อยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ 7 ตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ ได้รับพระราชทานรางวัลศิลปินแห่งชาติ สาขาเพลงพื้นบ้าน ปี 2532

2. นางเกลียว เสรีกิจ (ขวัญจิต ศรีประจันต์) ได้รับรางวัลศิลปินดีเด่นภาคกลางระดับกระทรวงมหาดไทย ปี 2531 และได้รับพระราชทานรางวัลศิลปินแห่งชาติ สาขาเพลงพื้นบ้าน ปี 2539

3. นายสุจินต์ ชาวบางงาม (สุจินต์ ศรีประจันต์) ได้รับรางวัลศิลปินดีเด่นของจังหวัดสุพรรณบุรี ปี 2542

จะเห็นได้ว่าศิลปินเพลงอีแซวที่สร้างเกียรติประวัติให้อำเภอศรีประจันต์ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านการแสดงเพลงอีแซว และเป็นบุคคลที่บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งนอกจากศิลปินเพลงอีแซวที่ได้รับรางวัลแล้ว ยังมีศิลปินในอำเภอศรีประจันต์อีกเป็นจำนวนมากที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับด้านความสามารถในการแสดงเพลงอีแซว เช่น นางจันทน์ เสรีกิจ (ขวัญใจ ศรีประจันต์) นายอเนก ชาวปลายนา และนางสำเนียง ชาวปลายนา เป็นต้น ดังนั้นอำเภอศรีประจันต์จึงเป็นแหล่งรวมศิลปินเพลงอีแซว เพลงพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรี

เพลงอีแซว : เพลงพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรี

คำว่า “เพลงพื้นบ้าน” ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Folk Songs” นักวิชาการและกลุ่มศึกษาเพลงพื้นบ้านในประเทศไทยเรียกชื่อเพลงพื้นบ้านต่าง ๆ กัน เช่น เพลงชาวบ้าน เพลงพื้นบ้าน เพลงพื้นเมือง เพลงปฏิพากย์ ดนตรีการพื้นบ้าน ฯลฯ อย่างไรก็ตามชื่อเรียกดังกล่าวมีความหมายคำว่า “Folk Songs” ทั้งสิ้น

เพลงพื้นบ้าน หมายถึง เพลงของชาวบ้านที่มีท่วงทำนอง การขับร้องแบบชาวบ้านใช้ถ้อยคำเรียบง่าย มักใช้ร้องเล่นโต้ตอบกันระหว่างหญิงชายในงานเทศกาลหรืองานรื่นเริงต่าง ๆ หรือประกอบกรงานอาชีพของคนในท้องถิ่น เพลงพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ คือ ถ่ายทอดกันมาทางวาจาและการจดจำ ไม่มีการจดบันทึก ลักษณะเด่นอยู่ที่ความอิสระในการใช้ถ้อยคำสำนวนคมคาย มีความหมายลึกซึ้งอันเกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน เพลงพื้นบ้านจึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้สะสมต่อเนื่องกันมาหลายชั่วอายุคน มีอดีตอันยาวนานควบคู่กันวิวัฒนาการของสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยอย่างรวดเร็ว การศึกษาเพลงพื้นบ้านที่ยังหลงเหลืออยู่นั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นการรวบรวมข้อมูลที่กำลังสูญหายไป อันเนื่องจากการบันเทิงแบบใหม่แล้วนั้น ยังใช้เป็นสื่อในการศึกษาสภาพของสังคมหรือท้องถิ่น เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจความเป็นอยู่ ค่านิยม ทัศนคติ ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ ที่สะท้อนมาในเนื้อหาของบทเพลง

ลักษณะเฉพาะของเพลงพื้นบ้าน

เอนก นาวิกมูล (2527 : 77 – 92, อ้างถึงใน ศศิวิมล ศรีสุขโช 2539 : 56) กล่าวถึงลักษณะเฉพาะของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า

1. เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงของกลุ่มชน คนในสังคมมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของบทเพลง ชาวบ้านร่วมกันขับร้อง หรืออย่างน้อยเคยฟังและรู้จักเนื้อเพลง เป็นต้นว่า เพลงในทุ่งนา และลานนวดข้าว เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงส่งฟาง เพลงพานฟาง เป็นเพลงที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของชาวนา ชาวนามีส่วนในการร้องเพลงโต้ตอบกัน . เนื้อร้องจึงสั้นและง่ายต่อการโต้ตอบ คนอื่น ๆ ที่ไม่ได้ร้องในขณะนั้นก็เป็นลูกคู่คอยร้องรับและให้จังหวะ

2. เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นเพลงที่มีเนื้อร้องและทำนองไม่ตายตัว เนื้อร้องหรือบทเพลงสามารถขยายออกไปได้เรื่อย ๆ หรือตัดทอนให้สั้นเข้าก็ได้ตามใจคนร้อง เราจึงพบเสมอว่า เพลงพื้นบ้านเพลงเดียวกัน แต่มีเนื้อความที่แตกต่างกัน

3. เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่มีความเรียบง่าย ซึ่งจะปรากฏอยู่ในถ้อยคำการร้องและการแสดงออก ได้แก่ ความเรียบง่ายในการใช้ถ้อยคำ เช่น การใช้คำ สำนวน โวหาร และความเรียบเรียงง่าย ๆ ที่ชาวบ้านใช้โดยทั่วไป ไม่ใช่ศัพท์สูงที่ต้องแปล ความเรียบง่ายในการร้อง มีการร้องคำซ้ำ ซ้ำวรรค มีทำนองหลักเพียงทำนองเดียวร้องซ้ำไปซ้ำมาหลายเที่ยว ส่วนความเรียบง่ายในการแสดงออก ก็คือในการร้องไม่ต้องมีอุปกรณ์ประกอบมากมาย ร้องเล่นกันตามลานบ้าน ลานวัด หรือตามเวทียกสูงที่ไม่มีการสร้างฉากประกอบเครื่องดนตรีก็เป็นเพียงเครื่องดนตรีเพื่อให้จังหวะ หรือการใช้ปรบมือประกอบก็ได้ การแต่งกายก็แต่งกายแบบชาวบ้านทั่วไป

ศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน

สุกัญญา ภัทรราชย์ (2532 : 230 – 223, อ้างถึงใน ศศิวิมล ศรีสุขโช 2539 : 58) ได้อธิบายศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านไว้ว่า

1. ผู้ร้อง ชาวภาคกลางเรียกผู้ร้องเพลงนำในเพลงโต้ตอบของฝ่ายชายว่า “พ่อเพลง” และเรียกผู้หญิงที่ร้องเพลงนำของฝ่ายหญิงว่า “แม่เพลง” ผู้ร้องคนแรกเรียกว่า “คนต้น” คนที่ร้องถัดไปเรียกว่า “คนสอง” ตามลำดับ

ในการเล่นเพลงของชาวโคราช จะเรียกผู้ร้องว่า “หมอลำ” ทั้งชายและหญิง อีสาน เรียกผู้ร้องว่า “หมอลำ” ทั้งชายและหญิง

ภาคเหนือ เรียกผู้เชี่ยวชาญในการขับขอว่า “ช่างขอ” รวมความทั้งชายและหญิง

ภาคใต้ เรียกว่า “แม่คู่” หรือ หรือ “แม่เพลง” รวมความถึงชายและหญิงผู้ร้อง เสริมหรือคอสอง เรียกว่า “ท้ายไฟ”

2. ลูกคู่ หมายถึง ผู้มีหน้าที่ร้องรับ ร้องซ้ำความ ร้องสอดแทรกจังหวะ ตามแต่ลักษณะของเพลงเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน และยังมีหน้าที่ให้จังหวะผู้ร้องโดยการปรบมือ ตีกรับตีฉิ่ง

3. ครูเพลง ธรรมเนียมไทยยกย่องครูว่าเป็นผู้มีพระคุณ โดยเฉพาะครูในด้านการแสดงจะต้องมีการไหว้รำลึกพระคุณครู ก่อนเล่นเพลงพื้นบ้านที่เป็นการแสดงทุกครั้ง การไหว้ครูเพลงมี 2 ประเภท คือ

3.1 ครูเพลงที่เป็นจิตวิญญาณ อาจเป็นเทพ หรือเป็นผีที่ศิลปินนับถือและเชื่อว่าสามารถดลบันดาลให้การแสดงของตนประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว เช่น พ่อเพลงแม่เพลง อาชีพเพลงช้อย และเพลงทรงเครื่อง ของภาคกลาง จะไหว้ "หัวพ่อแก่" หรือ "ฤาษี"

3.2 ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่ามีความสามารถในการร้อง อาจเป็นผู้ร้องรุ่นเก่าที่รู้จักแต่ชื่อหรือเป็นผู้ที่มีคนฝากตัวเป็นศิษย์ให้ช่วยฝึกสอน

4. ครูพักลักจำ คือ ครูที่ผู้ร้องเพลงพื้นบ้านภาคกลางและภาคใต้มิได้ฝากตัวเป็นศิษย์ให้สอนเพลงโดยตรง แต่แอบฟังหรือได้ยินกลอนที่ร้องแล้วจำกลอนเขามาร้องต่อ

5. มุตโต คือ รู้แจ้ง นอกจากกลอนที่ครูมอบให้แล้ว พ่อเพลงแม่เพลงที่ชำนาญจะสามารถประดิษฐ์กลอนได้ด้วยตนเอง มีปฏิภาณไหวพริบ เรียกว่า "มุตโตแตก"

6. กลอนแดง หมายถึง กลอนที่มีคำกล่าวถึงอวัยวะเพศ และพฤติกรรมทางเพศอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีการหลีกเลี่ยง

7. กลอนดับ หมายถึง กลอนชุด ที่ผูกเป็นเรื่องในการร้องของเพลงพื้นบ้านภาคกลาง เช่น ตับชิงชู้ หมายถึง กลอนชุดผูกเป็นเรื่องชายสองแย่งหญิงหนึ่ง ตับกระไต หมายถึง กลอนที่เกี่ยวข้องกับบันไดเรือน

ประเภทของเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้านภาคกลางแบ่งตามจุดประสงค์ในการร้องได้ 7 ประเภท คือ เพลงกล่อมเด็ก เพลงปลอบเด็ก เพลงเด็กร้องเล่น เพลงประกอบการละเล่น เพลงโต้ตอบ เพลงร้องรำพัน และเพลงประกอบพิธีกรรม (ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด 2542 : 4611)

1. เพลงกล่อมเด็ก คือ เพลงที่ร้องเพื่อกล่อมให้เด็กนอนหลับได้ไวขึ้น เนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กโดยทั่วไปมีความคล้ายคลึงกัน คือ กล่าวถึงภาวะการนอนหลับ ความรักความอาทรของแม่ที่มีต่อลูก เพลงกล่อมเด็กในภาคกลางนิยมเปรียบเทียบความน่ารักน่าเอ็นดูของเด็กกับสัตว์ที่คุ้นเคย เช่น นกเขา นกเอี้ยง นกขุนทอง ฯลฯ นอกจากนี้เพลงกล่อมเด็กหลายบทยังกล่าวถึงเรื่องอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับเด็ก เช่น ความรักระหว่างหนุ่มสาว ความประพฤติน่าติของคนในสังคม

ปัญหาในครอบครัว เช่น ความยากจน การขาดพ่อ การดูถูกของเพื่อนบ้าน ฯลฯ และเรื่องราวในวรรณคดีหรือนิทานที่รู้จักกันดีในสังคม

2. เพลงปลอบเด็ก หรือ เพลงหยอกเด็ก เป็นเพลงที่ร้องเพื่อปลอบหรือหยอกเด็กเล็ก ๆ เป็นเพลงสั้น ๆ ใช้คำง่ายมักเป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติเพื่อฝึกให้เด็กรู้จักใช้อวัยวะแขน – ขา

ตัวอย่างเพลงปลอบเด็ก เช่น “ ตั่งไข่ม่ม ต้มไขกิ้น ไขตักดิน อดกินไขเนื้อ” (ประกอบการสอนเดิน)

3. เพลงเด็กร้องเล่น คือ เพลงที่เด็กใช้ร้องเล่นเพื่อความสนุกเพลิดเพลิน อาจเป็นเพลงร้องธรรมดาหรือเพลงล้อเลียน ซึ่งเป็นเพลงสั้น ๆ เล่นคำคล้องจองและเล่นเสียงสูงต่ำ เนื้อหาของเพลงนำมาจากสิ่งรอบ ๆ ตัวเด็ก เรื่องธรรมชาติ ครอบครัว เพื่อนฝูง บางวรรคก็มีความหมาย บางวรรค ก็ไม่มีความหมาย เพราะมุ่งกระทั่งเสียงให้น่าสนใจเท่านั้น เช่น “ชีตูกกลางนา ชีตาตูกแก ชีมูกยายแก ออระแฉ้ ออระซอน” วรรคสุดท้ายของเพลงนี้ไม่มีความหมายแต่ช่วยย้ำเสียงให้สนุก เพลงร้องเล่นบางเพลงนอกจากร้องเอาสนุกแล้วยังช่วยสอนเด็กให้รู้จักหาคำคล้องจองได้อีกด้วย เพลงร้องบางทีก็มีท่าทางง่าย ๆ ประกอบด้วย

4. เพลงประกอบการละเล่น คือ เพลงที่ใช้ร้องประกอบการเมื่อมีการเล่น ส่วนใหญ่เป็นการร้องกลุ่ม บางทีก็มีการตบมือให้จังหวะหรือทำท่าทางประกอบด้วย ได้แก่ บทร้องประกอบการละเล่นของเด็ก เช่น จำจี้ มอญซอนผ้า และเพลงร้องประกอบการเล่นของหนุ่มสาวยามตรุษสงกรานต์ เช่น เพลงคล้องช้าง เพลงระบำ ซึ่งเป็นเพลงปรับของการเล่นลูกช่วงชัยรำ ฯลฯ เพลงเข้าผีต่าง ๆ เช่น เพลงแม่ศรี เพลงลิงลม เป็นต้น

5. เพลงโต้ตอบ เพลงโต้ตอบชายหญิงหรือนักวิชาการเรียกว่า เพลงปฏิพากย์ คือ เพลงที่หนุ่มสาวใช้ร้องโต้ตอบกันในเชิงเกี้ยวพาราสี มีจุดเด่นอยู่ที่ปฏิภาณ การใช้โวหารชิงไหวชิงพริบกัน เพลงโต้ตอบของชาวไทยภาคกลางมีอยู่หลายสิบชนิด มีทั้งเพลงโต้ตอบขนาดสั้น ร้องโต้ตอบวรรคต่อวรรคจนถึงโต้ตอบแบบบทต่อบท ดำเนินเรื่องเป็นชุดยาว

เพลงโต้ตอบขนาดสั้น ได้แก่ เพลงเดินกำรำเคียว เพลงสงฟาง เพลงพานฟาง เพลงระบำ เพลงพวงมาลัย เพลงซึกเยอ เป็นต้น

เพลงโต้ตอบขนาดยาว ได้แก่ เพลงอีแซว เพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเดินกำ เพลงช้อย เพลงปรบไก่ เพลงเทพทอง เป็นต้น

ส่วนเพลงพื้นบ้านที่พัฒนาไปเป็นมหรสพ เป็นเพลงที่ร้องได้ในโอกาสทั่วไป เพลงกลุ่มนี้ ได้แก่ เพลงอีแซว เพลงช้อย เพลงปรบไก่ เพลงเทพทอง เพลงระบำบ้านนา เพลงทรงเครื่อง และลำตัด

6. เพลงร้องรำพัน คือ เพลงร้องเดี่ยวเพื่อพรรณนาอารมณ์ ความรู้สึกส่วนตัว หรือพรรณนาสิ่งที่พบเห็น เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อาจร้องธรรมดาหรือมีเครื่องดนตรีประกอบก็ได้ ข้อสำคัญอยู่ที่ผู้ร้องซึ่งจะร้องคนเดียว เพลงประเภทนี้ร้องทุกโอกาสไม่เจาะจงเทศกาล ได้แก่ เพลงพาดควายซึ่งเด็กเลี้ยงควายร้องเล่นในยามเย็น เพลงขอทาน ซึ่งวงนิพนธ์ร้องคลอกับฉิ่งหรือโทน

7. เพลงประกอบพิธีกรรม คือ เพลงที่ใช้ร้องประกอบในพิธีกรรมต่าง ๆ ในพิธีกรรมดังกล่าว เพลงประกอบพิธีจะเป็นส่วนสำคัญยิ่ง เพราะได้สรุปจุดประสงค์หรือหลักการในการทำพิธีนั้น ๆ ไว้ในบทร้อง ส่วนดนตรีที่บรรเลงประกอบก็ช่วยให้ผู้เข้าร่วมในพิธีเกิดอารมณ์คล้อยตาม ได้แก่ เพลงแห่นางแมว ในพิธีขอฝนประมาณเดือน 8-9 ซึ่งทำกันในเดือนที่ฝนมาล่าหรือปีที่แล้งจัด เพลงปั้นเมฆ บทแหล่ บทสวดขวัญในพิธีทำขวัญเด็ก พิธีโกนจุก พิธีบวชนาค และพิธีแต่งงาน สวดคฤหัสถ์ หรือสวดมาลัย ซึ่งร้องในงานศพ

พัฒนาการของเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้านเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมเพื่อความอุดมสมบูรณ์ สังคมไทยแต่ดั้งเดิมชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นชาวนาชาวไร่มีวิถีชีวิตผูกพันกับการทำมาหากิน อันเกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติ ความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหารเป็นปัจจัยสำคัญในการยังชีพคนไทยจึงได้สร้างพิธีกรรมเกี่ยวเนื่องกับความเจริญงอกงามขึ้น เพื่อขอให้ผีสงเทวดาอำนาจสิ่งที่เป็นที่ต้องการ หรือมีจะนั้นก็สร้างแบบจำลองขึ้นเพื่อบังคับให้ธรรมชาติเป็นไปตามที่ต้องการ พิธีกรรมที่เกี่ยวกับความเจริญงอกงามที่เห็นได้ชัดที่สุด ได้แก่ พิธีกรรมในฤดูกาลเก็บเกี่ยว และในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เพลงพื้นบ้านในฤดูกาลเก็บเกี่ยว พิธีกรรมที่เกี่ยวกับการเพาะปลูกที่สำคัญ อยู่ในช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวและก่อนเริ่มฤดูกาลเพาะปลูก ในโอกาสดังกล่าวนั้นนอกจากจะปรากฏพิธีกรรมอยู่ทุกขั้นตอนแล้วยังมีการเล่นเพลงพื้นบ้านด้วย ก่อนเริ่มฤดูกาลเพาะปลูกในแต่ละปี ชาวนาจะทำพิธีสู่ขวัญเครื่องมือเครื่องใช้ในการเพาะปลูก เช่น ควาย ไถ คราด ฯลฯ ซึ่งในพิธีกรรมนั้น ๆ จะมีการร้องบทสวดขวัญ ซึ่งเป็นเพลงประกอบพิธี นอกจากนี้ถ้าปีใดฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ชาวนาจะจัดพิธีกรรมขอฝนขึ้น โดยแห่นางแมวหรือปั้นเมฆ (ปั้นดินเหนียวเป็นรูปอวัยวะเพศชาย หรือปั้นหุ่นรูปคนชายหญิงผสมคู่กัน) มีเพลงแห่นางแมวและเพลงปั้นเมฆ ร้องประกอบเมื่อได้จัดพิธีกรรมเหล่านี้ขึ้นชาวบ้านจะอบอู่ใจ เชื่อว่าฝนจะตกลงมาและจะทำให้ข้าวในนางงอกงาม

เมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวพืชผล ชาวนาจะจัดพิธีกรรมสู่ขวัญข้าว สู่ขวัญลาน และสู่ขวัญยุ้ง เพื่อขอบคุณผีสงเทวดาที่ให้ผลผลิต ในขณะที่เดียวกันก็บดริ่งความมีร้ายที่ทำให้ผลผลิตที่ได้เสียหาย นอกจากบทสวดขวัญตามโอกาสดังกล่าวในภาคกลางยังมีการร้องเล่นเพลงเต็นท์รำรำเคียว

เพลงร้อยชั่ง และเพลงเกี่ยวข้าว ซึ่งเป็นเพลงโต้ตอบของหนุ่มสาวในขณะลงแขกเกี่ยวข้าวหรือหลังเกี่ยวข้าว เพลงทั้งสองชนิดนี้เกี่ยวเนื่องกับพิธีกรรมเพื่อความเจริญงอกงามอย่างเห็นชัด เพราะเป็นการร้องรำเพื่อเฉลิมฉลองผลผลิตได้ โดยเฉพาะเพลงเกี่ยวข้าว หรือบางแห่งเรียก เดินกำ ที่ร้องเล่นเป็นชุดโดยพ่อเพลงแม่เพลงอาชีพ มีลักษณะเป็นเพลงแก้บน เจ้าของนาจะบนบานว่าถ้าได้ผลผลิตดีในปีนั้นก็ว่าจ้างวงเพลงเกี่ยวข้าวมาร้องเพลงที่ลานนวดข้าวของตน ดังนั้นเพลงปฏิพากย์ที่ร้องในฤดูกาลเก็บเกี่ยว ในหนึ่งเป็นการร้องเพื่อความสนุกเพลิดเพลิน แต่อีกแห่งหนึ่งก็เป็นการร้องเพื่อเฉลิมฉลองความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหาร

เพลงพื้นบ้านในเทศกาลตรุษสงกรานต์ หลังจากผ่านการทำงานในทุ่งนาอย่างหนักมาเป็นเวลาค่อนปี เมื่อถึงช่วงฤดูร้อน ซึ่งเป็นเวลาหลังเก็บเกี่ยวพืชผลก็จะถึงเทศกาลรื่นเริงประจำปีคือ เทศกาลตรุษสงกรานต์ ซึ่งเป็นเทศกาลเล่นสนุกที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมเพื่อความอุดมสมบูรณ์ ในเทศกาลสงกรานต์จะมีการสงฆ์พระพุทธรูป ชาวบ้านจะนำน้ำอบมาประพรมองค์พระ บางท้องถิ่นจะเชิญพระพุทธรูปมาตั้งไว้ในที่เฉพาะเพื่อสงฆ์พระ นอกจากสงฆ์พระพุทธรูปแล้วยังมีการอาบน้ำพระสงฆ์ ซึ่งโดยมากจะเป็นสมภารเจ้าวัดและมีการสาดน้ำกันในหมู่ชาวบ้าน

ในการสาดน้ำนี้ชาวบ้านต่างพยายามให้ตัวเองเปียกมากที่สุด ยิ่งเปียกโชกยิ่งดี เพราะเชื่อว่าถ้าไม่เปียกโชกจริง ๆ แล้ว ปีนั้นฝนจะตกน้อย สงกรานต์จึงเป็นเทศกาลสำคัญของเพลงพื้นบ้านเพราะเพลงพื้นบ้านไทยส่วนใหญ่โดยเฉพาะเพลงพื้นบ้านภาคกลางร้องเล่น อยู่ในเทศกาลนี้ เพลงร้องเล่นในวันสงกรานต์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เพลงโต้ตอบ และเพลงประกอบการละเล่นของผู้ใหญ่ ซึ่งเนื้อหาของเพลงโต้ตอบ นอกจากจะเป็นเรื่องของการเกี่ยวพาราสีแล้ว ยังมีเรื่องเทศเป็นสำคัญ พ่อเพลงแม่เพลงจะเสนอเรื่องราวทางเพศผ่านศิลปะของภาษา ในรูปถ้อยคำสังวาสที่เรียกว่า “กลอนแดง” หรือไม่ก็หลีกเลี่ยงไม่กล่าวถึงตรง ๆ แต่ใช้วิธีการเปลี่ยนเสียงของคำ ผวนคำหรือใช้สัญลักษณ์เพื่อให้มีความหมายสองแง่สองง่ามแทน การปรากฏเรื่องเทศมากมายในเพลงชาวบ้านแสดงร่องรอยว่า ในระยะต้นเพลงเหล่านี้ น่าจะเกี่ยวเนื่องกับพิธีกรรม ความเชื่อ โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องเพศกับความอุดมสมบูรณ์ว่ามีความสัมพันธ์กัน ความเชื่อดังกล่าวเป็นความเชื่อสากลดั้งเดิมที่ปรากฏในกลุ่มชนที่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม บางกลุ่มเชื่อว่าการร่วมเพศของมนุษย์เกี่ยวโยงกับความเจริญงอกงามของพืชพันธุ์ พิธีกรรมการร่วมเพศจึงเป็นการช่วยเพิ่มผลผลิต

ส่วนเพลงโต้ตอบที่ร้องประกอบการละเล่นของผู้ใหญ่ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเป็นเพลงประกอบการละเล่นของหนุ่มสาวที่เล่นกันในตอนบ่าย เช่น เพลงระบำ เพลงพวงมาลัย อีกกลุ่มหนึ่งเป็นเพลงประกอบการละเล่นเช้าทรงผีต่าง ๆ นิยมเล่นในตอนกลางคืน การเล่นกลุ่มนี้

เป็นการละเล่นกึ่งพิธีกรรม ซึ่งสะท้อนความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับการนับถือผีสง เทวดา เชื่อว่ามีผีสถิตอยู่และรู้ความเป็นไปของธรรมชาติ จึงเชิญผีมาสอบถามปัญหาเกี่ยวกับการทำมาหากิน เชิญผีพยากรณ์ดินฟ้าอากาศ ฯลฯ

ดังนั้นเมื่อพิจารณาเพลงพื้นบ้านของไทยที่ร้องเล่นเพื่อความสนุกสนานในเทศกาลแล้ว อาจสรุปได้ว่าในระยะแรกเพลงพื้นบ้านนั้น ๆ คงเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมเพื่อความเจริญงอกงาม ต่อมาเมื่อความเชื่อของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปความเข้าใจต่อความหมายดั้งเดิมก็แปรเปลี่ยนเป็นเพลงที่ร้องเล่นสนุกตามประเพณีอย่างเดียว

เพลงพื้นบ้านเป็นการละเล่นสนุกสนานของกลุ่มสังคม เพลงพื้นบ้านบางเพลงเป็นการละเล่นที่สังคมจัดขึ้นเพื่อรวมกลุ่มสมาชิกในสังคมและเพื่อย้ำความสัมพันธ์ของกลุ่ม จึงมีลักษณะการร้องเล่นเป็นกลุ่มหรือเป็นวง เพลงได้ตอบที่พัฒนาไปเป็นเพลงที่ใช้แสดงหรือเป็นเพลงมหรสพแต่เดิมก็คงเป็นเพลงที่เป็นการละเล่นในกลุ่มชาวบ้าน โดยเฉพาะในเทศกาลตรุษสงกรานต์ เช่น เพลงพวงมาลัย เพลงระบำ เพลงเหล่านี้ล้วนเป็นเพลงปรับในการละเล่นลูกชวง และชกเย่อที่หนุ่มสาวเล่นกันในตอนบ่าย ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแพ้ จะถูกทำโทษโดยการร้องรำ เพลงดังกล่าวจึงเป็นเพลงร้องสั้น ๆ ย้ำแหย่กัน ไม่ยืดยาวเหมือนเมื่อกลายไปเป็นเพลงที่ใช้แสดง

เพลงพื้นบ้านที่เป็นมหรสพ เพลงพื้นบ้านที่เป็นมหรสพ หมายถึง เพลงพื้นบ้านที่มีลักษณะการร้องการเล่นเป็นการแสดง มีการสมมติบทบาท ผูกเรื่องเป็นชุด ทำให้การร้องยืดยาวขึ้น ดังนั้นผู้ร้องจำเป็นจะต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถเป็นพิเศษ คือ มีความจำดี มีปฏิภาณฉิวปากดี มีความสามารถในการสร้างสรรค์เนื้อร้องและมีเสียงดีกว่าคนอื่น ๆ คุณสมบัติเช่นนี้ชาวบ้านไม่สามารถมีได้ทุกคน จึงทำให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างกลุ่มคนร้องและคนฟังขึ้น

คนที่ร้องหรือเล่นดนตรีเก่งในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ มักจะเป็นที่รู้จักของคนทั้งหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง คนประเภทนี้ถ้าไม่ได้มีพรสวรรค์มาแต่กำเนิดก็มักจะเป็นผู้ที่มีใจรักและฝึกฝนมาอย่างดี ส่วนใหญ่จะเสาะแสวงหาครูและฝากตัวเป็นลูกศิษย์ เมื่อมีงาน เช่น งานบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย งานบวชนาคที่เจ้าภาพต้องการความบันเทิง ก็จะมีการว่าจ้างไปเล่นได้คารมประชันกัน ทำให้เกิดการประสมวง คือนำพ่อเพลง แม่เพลงฉิวปากดีมารวมกลุ่มกันเข้าเป็นกลุ่มรับจ้างแสดงในงานต่าง ๆ จากเพลงที่ร้องเล่นตามลานบ้าน ลานวัด ได้กลายมาเป็นเพลงที่ร้องเล่นในโรงหรือเวที ในระยะหลังมีการตกแต่งฉากเหมือนโรงลิเก จะเห็นได้ว่าเพลงพื้นบ้านได้พัฒนาจากเพลงของกลุ่มชนเป็นเพลงการแสดงและอาชีพในที่สุด

ดังนั้นเพลงพื้นบ้านจึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การศึกษาและอนุรักษ์ไว้ ซึ่งในจังหวัดสุพรรณบุรีก็มีเพลงพื้นบ้านที่ได้รับการยอมรับและเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดสุพรรณบุรี คือ เพลงอีแซว ซึ่งมีประวัติความเป็นมาและมีรายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงเพลงอีแซวดังนี้

ประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซว

เพลงอีแซวเป็นเพลงพื้นบ้านของสุพรรณบุรีที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นได้อย่างหนึ่ง ด้วยเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าเพลงนี้มีกำเนิดในจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งชาวสุพรรณบุรีนิยมเล่นกันอย่างมากและเล่นกันมานานจนกระทั่งปัจจุบันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 100 ปี ก็ยังเป็นมรดกพื้นบ้านที่นิยมว่าจ้างมาเล่นในงานต่าง ๆ อยู่เสมอ ความนิยมดังกล่าวยังแพร่หลายออกไปสู่ท้องถิ่นอื่น ๆ ด้วย (เอนก นาวิกมูล 2531 : 229)

ที่มาของชื่อ “อีแซว” ยังไม่สามารถยืนยันได้ว่ามาจากคำหรือความหมายใด อาจมาจากคำว่า “แซว” ที่หมายถึงแกล้ว หรือมาจากคำว่า “แซว” ซึ่งเป็นศัพท์สแลง หมายถึงการยั่วเย้า เพลงอีแซวเกิดขึ้นในช่วง สมัยรัชกาลที่ 5 เพราะมีหลักฐานยืนยันว่าในช่วงสมัยรัชกาลที่ 1-5 เป็นยุคทองของเพลงพื้นบ้าน ที่เป็นเพลงปฏิพากย์ ด้วยปรากฏว่ามีเพลงพื้นบ้านหลายเพลง เช่น เพลงปรบไก่ เพลงเรือ ฯลฯ เป็นมรดกในงานพระราชพิธี นอกจากนี้ยังมีการสร้างเพลงใหม่ ๆ ขึ้นมาอีก เช่น เพลงฉ่อย เพลงทรงเครื่อง เพลงอีแซว ซึ่งเพลงอีแซวเป็นเพลงใหม่ที่เกิดขึ้นทีหลังเพลงพื้นบ้านอื่น ๆ สุกัญญา สุจฉายา (2525 : 80, อ้างถึงใน บัวผัน สุพรรณยศ 2535 : 1)

ซึ่งอาจกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซว แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

1. เพลงอีแซวและผู้เล่นเพลงในยุคแรก เพลงอีแซวในยุคแรกนั้นเป็นเพลงปฏิพากย์สั้น ซึ่งหนุ่มสาวใช้ร้องยั่วเย้าหรือเกี่ยวพาราสีกันเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงใจ ชาวบ้านทั่วไปสามารถร้องเล่นกันได้โดยไม่ต้องฝึกหัดเพราะมีลักษณะเป็นบทกลอนสั้น ๆ และง่าย ๆ จะเห็นได้ว่าในหนึ่งบทกลอนจะมีเพียงสองวรรคและมีสัมผัสระหว่างวรรคเพียงแห่งเดียว เนื้อหาก็กี่ง่วนไปแก้กันมา ไม่ต้องคิดหาคำยากจำนวนมาก ๆ จึงสามารถร้องได้ทันที ความยาวของการร้องแก้กันก็ไม่จำกัด ร้องเล่นกันได้ตลอดคืน

2. เพลงอีแซวและผู้เล่นเพลงในยุคที่สอง เมื่อประมาณ 60 – 70 ปีมานี้ เพลงอีแซวได้พัฒนามาเป็นเพลงปฏิพากย์ยาวดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คือมีเนื้อร้องยาวขึ้นและดัดแปลงทำนองให้แตกต่าง ๆ ไปจากเดิม โดยยืมเนื้อร้องมาจากเพลงพื้นบ้านอื่น ๆ เช่น เพลงฉ่อย เพลงพวงมาลัย

ฯลฯ ทั้งนี้เพราะพ่อเพลงแม่เพลงรุ่นเก่ามักจะร้องเพลงพื้นบ้านข้างต้นได้อยู่ก่อนแล้ว เมื่อมาเล่นเพลงอีแซวจึงนำเนื้อร้องของเพลงดังกล่าวมาดัดแปลงจำนวนคำและใส่ทำนองใหม่

3. เพลงอีแซวและผู้เล่นเพลงในยุคปัจจุบัน เพลงอีแซวเริ่มเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมจากประชาชนทั่วไปมากขึ้น เมื่อขวัญจิต ศรีประจันต์ (เกลียว เสรีกิจ) ซึ่งเป็นนักร้องเพลงลูกทุ่งชื่อดังชาวสุพรรณบุรี ได้หันมาเล่นเพลงอีแซวจนมีชื่อเสียงโด่งดัง ความมีชื่อเสียงโด่งดังของขวัญจิต ศรีประจันต์ ดังกล่าว ทำให้มีความตื่นตัวในการอนุรักษ์และฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านของรัฐบาล และเอกชนซึ่งมีส่วนให้เพลงอีแซวมีความแพร่หลายมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันเพลงอีแซวมีการประยุกต์ลักษณะการร้องการเล่นให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงอีแซวมีลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนหัวเดียวเหมือนเพลงพื้นบ้านภาคกลางทั่วไป เช่น เพลงเรือ เพลงข่อย และเพลงพวงมาลัย คือ กลอนเพลงอีแซวในหนึ่งบทจะมีเพียงสองวรรคหรือหนึ่งคำกลอน ในแต่ละวรรคประกอบด้วยจำนวนคำตั้งแต่ 6 - 12 คำ แต่ส่วนใหญ่จะมีประมาณ 9 - 11 คำ และมีสัมผัสระหว่างวรรคเพียงแห่งเดียว คือ สัมผัสจากคำสุดท้ายของวรรคหน้ากับคำที่ 3 - 7 ของวรรคหลังส่วนสัมผัสระหว่างบทนั้นจะลงท้ายด้วยคำที่มีเสียงสระและเสียงพยัญชนะสะกดเสียงเดียวกัน ซึ่งชาวบ้านจะเรียกชื่อกลอนตามสัมผัสที่ลงท้ายนั้น ๆ เช่น กลอนไล เป็นกลอนที่มีคำสุดท้ายของบาทหรือบทลงด้วยเสียงสระโอะทุกคำ กลอนลา เป็นกลอนที่มีคำสุดท้ายของบาทหรือบทลงเสียงสระอาทุกคำ และกลอนลี เป็นกลอนที่มีคำสุดท้ายของบาทหรือบทลงด้วยเสียงสระอี เป็นต้น แต่กลอนที่ใช้กันมากที่สุดในการเล่นเพลงอีแซว คือ กลอนไล และกลอนที่นิยมใช้รองลงไป ได้แก่ กลอนลาและกลอนลี ตัวอย่างของเนื้อร้องกลอนไล กลอนลา และกลอนลี ดังนี้

กลอนไล

แม่เลี้ยงลูกมาพ่อได้พาลูกเล่น

ลูกจึงได้เด่นเป็นมนุษย์ขึ้นได้

ครั้นลูกโตใหญ่ท่านเอาไปฝากเรียน

ฝากครูหัดเขียนในกอขอแก้ว

กลอนลา

จะไหว้พระพุทธเจ้าที่ล่องเข้านิพพาน

สืบอายุทรงญาณไปด้วยพระปัญญา

ไหว้พระพุทธที่ล้ำไหว้พระธรรมที่เลิศ

ไหว้พระสงฆ์องค์ประเสริฐที่จำศีลศึกษา

กลอนสี่

เดินตามติดต้อยแม่สาวน้อยยวนวณาง

คิดพลางเดินพลางว่าต้องคูท่าที่

ถ้าว่าถึงเรือนพ่อจะต้องเล่น

แอบจะเสียดให้เย็นแล้วฤดูดี

ทำนอง ลีลาการร้องและเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบ

1. ทำนอง ทำนองของเพลงอีแซว มี 3 ทำนอง ดังนี้

1.1 ทำนองเก่า เป็นทำนองเพลงอีแซวที่มีมาแต่เดิมในยุคแรก ๆ ที่ยังเป็นเพลงยั่วเย้าสั้น ๆ ของหนุ่มสาว ลักษณะของทำนองค่อนข้างเร็ว กระชั้น

1.2 ทำนองปัจจุบัน เป็นทำนองเพลงอีแซวที่เป็นเพลงโต้ตอบอย่างยาว ซึ่งผู้เล่นเพลงอีแซวทุกคนจะร้องกันอยู่ในปัจจุบัน

1.3 ทำนองใหม่ เป็นทำนองที่ชาวลำตัดและนักร้องเพลงลูกทุ่งได้ดัดแปลงขึ้นโดยนำทำนองเก่ามาผสมผสานกับทำนองปัจจุบันกล่าวคือ จะขึ้นต้นคล้ายทำนองเก่าแล้วต่อด้วยทำนองเหมือนปัจจุบันแล้วจึงลงท้ายหรือจบลงด้วยการร้องทำนองเก่าอีกครั้ง การรับของลูกคู่จะรับอย่างทำนองเก่าคือรับซ้ำทั้งวรรค

2. ลีลาการร้อง ลีลาการร้องเพลงอีแซวแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

2.1 การขึ้นเพลง เดิมเพลงอีแซวไม่มีการขึ้นเพลงเมื่อเริ่มร้องก็จะร้องเนื้อเพลงทันที ต่อมาเมื่อพัฒนาเป็นเพลงที่ร้องยาวขึ้นดังที่ร้องกันอยู่ในปัจจุบันจึงมีการขึ้นเพลงด้วยการเอื้อนเสียงว่า “เออ..เออ..เอ็ง..เออ..เอ็ง..เอย..” การที่มีการขึ้นเพลงนั้นเป็นการเรียกร้องความสนใจและเป็นการทดสอบเสียงหรือตั้งระดับเสียงไปในตัว หรือจะเรียกว่าเป็นการซ้อมเสียงสำหรับผู้ร้องและเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับผู้ฟังก่อนที่จะร้องเพลงต่อไป การขึ้นเพลงนี้พ่อเพลงแม่เพลงบางคนอาจจะขึ้นต่างไป เช่น อาจจะร้องว่า “เอ..เอ..เอ..เอ..เอ” หรือขึ้นเสียงสั้น ๆ ว่า “เอย..” โดยทอดเสียงออกไปเล็กน้อยก็ได้ อย่างไรก็ตาม พ่อเพลงแม่เพลงจะไม่เคร่งครัดว่าจะต้องขึ้นเพลงทุกครั้งที่ยังร้องอาจจะขึ้นเพลงหรือไม่ก็ได้

2.2 การร้องเนื้อเพลง พ่อเพลงแม่เพลงจะร้องเนื้อเพลงให้เข้ากับจังหวะและจะร้องเรื่อยไปอย่างสม่ำเสมอ อาจจะมีการเอื้อนเสียงหรือทอดเสียงรอจังหวะบ้างตามแต่ผู้ร้องจะต้องการ โดยทั่วไปจะนิยมการร้องเนื้อเพลงให้กระชับ แบ่งเนื้อร้องเป็นช่วง ๆ แล้วร้องกระชั้น ๆ ให้ลงกับจังหวะพอดี ลีลาการขึ้นเสียงสูงเสียงต่ำก็ขึ้นอยู่กับผู้ร้องซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวสุพรรณบุรี จึงมักจะร้องด้วยสำเนียงท้องถิ่น คือ ภาษาถิ่นสุพรรณบุรีทำให้ระดับเสียงวรรณยุกต์ของคำใน

เพลงต่างกับเสียงวรรณยุกต์ในภาษามาตรฐาน นับเป็นลักษณะเด่นของการร้องเพลงอีแซว หรือจะเรียกว่าเป็นเสน่ห์ของเพลงอีแซวซึ่งอยู่ที่ลีลาการร้องที่ออกสำเนียงท้องถิ่นนั่นเอง

2.3 การลงเพลง หมายถึง การทอดเสียงหรือหยุดเสียงเพื่อให้ลูกคู่รับการลงเพลงของเพลงอีแซวแบ่งได้เป็น 2 กรณี คือ กรณีแรก การลงเพลงเมื่อร้องเนื้อเพลงจบท่อนหรือจบเพลง การลงเพลงในกรณีนี้ผู้ร้องจะร้องในลักษณะการลงเพลงโดยการทอดเสียงให้ต่ำและทอดทำนองให้ช้าลง คือ ผู้ร้องจะร้องวรรคแรกแล้วลงทำนองว่า “เอย” และลูกคู่ก็จะร้องรับด้วยคำว่า “เอย..แล้ว” และต่อด้วยสองคำสุดท้ายของวรรค และเมื่อผู้ร้องร้องวรรคหลังและทอดเสียงให้ช้าและลงทำนองว่า “เอย..” ลูกคู่ก็จะรับเหมือนวรรคหน้า แต่อาจเพิ่มการร้องเอื้อนว่า “เอ้อ..เอย” แล้วจึงต่อด้วยคำว่า “แล้ว” และร้องสองคำท้ายวรรคก็ได้ ส่วนการลงเพลงในกรณีที่สอง คือ ลงเพลงในขณะที่ร้องเนื้อเพลง โดยผู้ร้องจะลงเฉพาะวรรคแรก เมื่อลูกคู่รับแล้วจะร้องเนื้อเพลงต่อไปไม่ลงวรรคหลังเหมือนกับการลงเพลงเมื่อจบเพลงซึ่งจะร้องแล้วให้ลูกคู่รับทั้งวรรคแรกและวรรคหลัง การลงเพลงขณะร้องเนื้อเพลงนั้นเป็นการพักเสียง หรือนึกหาถ้อยคำ หรือเพื่อต้องการจะเน้นข้อความที่ร้อง หรือเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้ชมก็ได้

3. เครื่องดนตรีประกอบ ในส่วนของเครื่องดนตรีสำหรับการแสดงเพลงอีแซวนั้น ประวิทย์ บุญเรืองรอด (2543) กล่าวว่า แต่เดิมมีเพียงการปรบมือของผู้เล่น ต่อมามีเครื่องดนตรีหลักคือ ฉิ่ง กรับ เพราะเพลงอีแซวเป็นเพลงที่มีจังหวะเร็วกระชั้นและในราวพุทธศักราช 2510 คณะของพ่อไสว วงษ์งาม ซึ่งเป็นคณะแสดงเพลงอีแซวของพ่อไสว สุวรรณประทีป และ แม่บัวผัน จันทร์ศรี ได้มีการนำเครื่องดนตรีตะโพนไทย ตะโพนมอญมาใช้สำหรับการแสดงเพลงอีแซว ทำให้เสียงดังและเร่งเร้าความสนใจความสนุกสนานให้กับผู้ชมมากยิ่งขึ้น ซึ่งบางคณะ เช่น คณะของ สุจินต์ ศรีประจันต์ ซึ่งเป็นคณะแสดงเพลงอีแซวของสุจินต์ ชาวปลายนา ได้มีการนำเอาเครื่องดนตรี ประเภทกลอง เช่น กลองสากล กลองชุด เข้ามาร่วมในการแสดงด้วย

เครื่องแต่งกาย

การแต่งกายของผู้เล่น คือ นุ่งโจงกระเบนกันทั้งหญิงและชาย สำหรับฝ่ายชายใส่เสื้อคอกลมแขนสั้นลายดอกสีสด ๆ นุ่งผ้าโจงกระเบนสีต่าง ๆ นุ่งทับเสื้อที่เอวมีผ้าขาวม้าคาดเอว อาจมีเครื่องประดับ เช่น พระเครื่องห้อยคอ ส่วนฝ่ายหญิงใส่เสื้อคอกลม หรือเสื้อลูกไม้ปล่อยชายเสื้อทับผ้านุ่ง คาดเข็มขัดเงิน นาค มีผ้าสไบ ส่วนเครื่องประดับ ได้แก่ ต่างหู สายสร้อย ดอกไม้เหน็บผม อาจมีหรือไม่มีก็ได้ ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงไม่สวมรวมเท้า ในอดีตการแต่งกายจะเป็นเสื้อผ้า

สี่เรียบ ๆ แต่ในปัจจุบันจะนิยมใส่เสื้อผ้าที่มีสีสันมากขึ้น และมีการใช้เครื่องประดับที่สะท้อนแสง ทำให้เกิดประกายวูบวาบ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชม

โอกาสในการแสดง

เพลงอีแซวเป็นการแสดงพื้นฐานที่สามารถเล่นหรือแสดงได้เกือบทุกโอกาส มีทั้งโอกาสที่เป็นงานเทศกาล งานนักขัตฤกษ์ และงานประเพณีต่าง ๆ ยกเว้นเฉพาะงานแต่งงาน ทั้งนี้เพราะชาวเพลงมีความเชื่อถือว่าการเล่นเพลงในงานแต่งงานนั้นเป็นอัปมงคล เพราะการแต่งงานมีเรื่องเพศเข้ามาเกี่ยวข้อง หากไปเล่นเพลงในงานแต่งงานเท่ากับเป็นการไปฉลองในเรื่องดังกล่าว และในปัจจุบัน มีการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน จึงมีการนำเพลงอีแซวไปแสดงในงานเผยแพร่วัฒนธรรมด้วย

ความเป็นมาและลักษณะทั่วไปของเพลงอีแซวดังกล่าวมาข้างต้นทั้งหมดนี้ ย่อมทำให้เห็นได้ว่า เพลงอีแซวเป็นเพลงพื้นบ้านของภาคกลางที่มีความเก่าแก่มากเพลงหนึ่ง และได้มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้เหมาะกับเวลา โอกาส และยุคสมัยอยู่เสมอตลอดมา จึงทำให้เพลงอีแซวเป็นทั้งเพลงพื้นบ้านและเป็นการแสดงพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ยุ้จักแพร่หลาย และมีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์สืบต่อไป

ลำดับขั้นตอนในการแสดงเพลงอีแซว

ลำดับขั้นตอนการเล่นเพลงอีแซวคล้ายกับเพลงพื้นบ้านทั่วไป คือ มักจะเริ่มต้นด้วยบทไหว้ครูและลงท้ายด้วยการให้พรผู้ชมผู้ฟัง โดยมีขั้นตอนหลักของการแสดงเพลงอีแซว 4 ขั้นตอน คือ 1) การไหว้ครู 2) การร้องเพลงเกริ่น 3) การร้องเพลงประคารมของแต่ละฝ่าย 4) การร้องเพลงลาหรือการอวยพร แต่อย่างไรก็ตามผู้เล่นอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ไม่จำเป็นจะต้องเล่นครบทุกขั้นตอน เล่น ถ้ามีเวลาจำกัดอาจจะไม่มีการร้องเพลงลาก็ได้ ซึ่งในปัจจุบันเนื่องจากสภาพสังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนไป ผู้เล่นเพลงอีแซวจึงได้ประยุกต์ลักษณะการเล่นโดยเพิ่มขั้นตอนบางขั้นตอนเพื่อให้ทันสมัยและเป็นที่ยุ้ใจของผู้ดูยิ่งขึ้น ได้แก่ การร้องเพลงไทยสากลและเพลงลูกทุ่งสลับรายการการแสดงเพลงอีแซว การรำประกอบของลูกคู่ และการรำ หรือการเดินก่อนการแสดง

ขั้นตอนการสอนเพลงพื้นบ้าน

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544 : 33 - 38) กล่าวถึง ขั้นตอนการฝึกแสดงเพลงอีแซว มี 5 ขั้นตอน

1. ฟังให้คุ้นหูทำนอง ในขั้นเริ่มต้นนี้จะฝึกให้นักเรียนฟังเพลงพื้นบ้าน ที่ต้องการจะเรียนรู้ให้คุ้นหู พร้อมทั้งฝึกเคาะจังหวะไปด้วย การฟังเพลงพื้นบ้านอาจใช้จากการฟังแถบบันทึกเสียง การชมวีดิทัศน์ การฟังจากผู้ร้องสลับกันไป

2. ฝึกร้องจากบทหลัก หรือ บทแม่ โดยใช้ความยาวไม่มากนักฝึกร้องให้คล่อง ไม่ผิดจังหวะและทำนองเสียงไม่เพี้ยน การทอดเสียงให้ลูกคู่ ร้องรับต้องถูกจังหวะและพร้อมเพรียง อาจใช้บทไหว้ครูเป็นหลักก็ได้ เช่น

สิบนิ้วประณม	กราบก้มเหนือเศียร
พร้อมดอกไม้ธูปเทียน	บรรจงจิตและใจ
คุณพระพุทธพระธรรม	พระสงฆ์เจ้าบารมี
ลูกขออัญชลี	พระศรีรัตนตรัย
วอนไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์	ทั่วทุกทิศทุกทาง
โปรดเอ็นดูลูกบ้าง	ให้กลับอย่างมีชัย

3. รู้ฉันทลักษณ์แม่นยำ ในขั้นนี้จะต้องให้นักเรียนรู้ฉันทลักษณ์ของเพลงพื้นบ้าน ที่ต้องการสอนว่ามีลักษณะอย่างไร มีที่วรรค วรรคละกี่คำ เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่เพลงพื้นบ้านจะเป็นกลอนห้าตัวเดียว คือ แต่ละบทจะลงท้ายด้วยเสียงสระเดียวกันทุกบท เช่น กลอนโล จะลงท้ายด้วยเสียงโอ ถ้าเป็นกลอนสี่ จะลงท้ายด้วยสระอี เป็นต้น จากนั้นให้นักเรียนฝึกเขียนเพลงพื้นบ้าน โดยศึกษาฉันทลักษณ์ จากแผนภูมิแล้วฝึกทดลองแต่งเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคลก็ได้

4. ติทำรำตามเนื้อร้อง การฝึกทำรำพร้อมกับการร้องให้เข้ากับจังหวะ หรือดนตรี ประกอบตามประเภทของเพลงนั้น เป็นสิ่งจำเป็นเพราะทำรำจะทำให้การแสดงเพลงพื้นบ้านได้รสชาติสนุกสนาน เนื้อหาของเพลงจะสื่อความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น สำหรับทำรำของผู้ร้องจะเป็นการรำตีทำ ตามเนื้อร้องเป็นส่วนใหญ่ ส่วนลูกคู่ใช้ทำสอดสร้อยมาลาหรือยุงฟ้อนหาง เป็นต้น เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเพลงอีสานได้แก่ ตะโพน ฉิ่งและกรับ

5. เข้าวงลองแสดงดู เมื่อฝึกร้องและรำจนคล่องแล้ว จึงฝึกให้แสดงเข้าวงตามเนื้อร้อง มีการร้องและพูดจาโต้ตอบกระเข้าเหย้ายั่วกันระหว่างชายหญิง ทำให้ดูสนุกสนานน่าติดตามชมยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นการฝึกพูด ฝึกการใช้ปฏิภาณไหวพริบและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของผู้แสดงด้วย

ความเป็นมาและลักษณะทั่วไปของเพลงอีสานดังกล่าวมาข้างต้นทั้งหมดนี้ ย่อมทำให้เห็นได้ว่า เพลงอีสานเป็นเพลงพื้นบ้านของภาคกลางที่มีความเก่าแก่มากเพลงหนึ่ง และได้มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้เหมาะกับเวลา โอกาส และยุคสมัยอยู่เสมอตลอดมา จึงทำให้เพลง

อีแซวเป็นทั้งเพลงพื้นบ้านและเป็นการแสดงพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ยึดักแพร่หลาย และมีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์สืบต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

วิจิต สุรัตน์เรืองชัย (2534 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์สำหรับครูประถมศึกษา โดยดำเนินการ 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และสำรวจข้อมูลจากครูประถมศึกษาทั่วประเทศ 2) การสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย ปัญหาและความจำเป็น เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และหน่วยฝึกอบรม 8 หน่วย 3) การทดลองใช้หลักสูตร นำหลักสูตรไปใช้กับครูประถมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนสะเคียง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 90 คน 4) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตร 5) เป็นการติดตามผลกระทบจากการทดลองใช้หลักสูตร โดยทำการทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ และเจตคติต่อผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ของนักเรียนประถมศึกษา ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความรู้และความมั่นใจในการสอนนักเรียนเรื่องโรคเอดส์ เจตคติต่อผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ และความตั้งใจในการปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากโรคเอดส์แตกต่างกัน ครูที่ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรโดยใช้ชุดฝึกอบรมร่วมกับการใช้สื่อ และกิจกรรมเสริมอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะทั้ง 4 ประการสูงกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง

มาเรียม นิลพันธุ์ (2536 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการวิจัยวัฒนธรรมสำหรับข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยดำเนินการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การวิจัย เป็นการสำรวจข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร โดยการวิเคราะห์หลักสูตรวัฒนธรรม สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้อง และสำรวจความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2) การพัฒนา เป็นการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล นำโครงสร้างหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร และปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร 3) การวิจัย เป็นการทดลองใช้หลักสูตร นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 4) การพัฒนา

เป็นการประเมินผลหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจในการวิจัย วัฒนธรรม มีความสามารถในการทำวิจัยทางด้านวัฒนธรรมได้ และควรมีการเพิ่มเติมเนื้อหาของหลักสูตร และควรมีการอบรมหลักสูตรภาคทฤษฎี และเพิ่มระยะเวลาในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ให้มากกว่าเดิม สำหรับปัญหาอุปสรรคในการอบรม คือ ระยะเวลาในการ อบรมยังไม่เหมาะสม และต้องมีการปรับปรุงการนำเสนอข้อมูลการใช้ภาษาในการเขียนรายงานวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

กิตติพิศ ศิริสูตร (2538 : ง) ศึกษาการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรจังหวัดสุพรรณบุรี โดยดำเนินการส่งแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ปราชญ์ชาวบ้าน และศึกษานิเทศก์อำเภอที่ทำหน้าที่หัวหน้างานพัฒนางานวิชาการ เกี่ยวกับ ข้อมูลและความคิดเห็นการพัฒนาหลักสูตรและนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการจัดการเรียน การสอน ผลการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียน ได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมให้ นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร โดยการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ได้มีการนำเรื่องวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี การประกอบอาชีพท้องถิ่นมาใช้ ครูส่วนใหญ่ ศึกษานิเทศก์และนำภูมิปัญญาชาวบ้านโดยเชิญเจ้าของภูมิปัญญามาร่วมกิจกรรมและไปปรึกษาจาก ปราชญ์ชาวบ้านเหล่านั้น ในด้านการจัดเนื้อหาวิชาหรือรายวิชาชั้นใหม่ไม่มีการจัดทำ สาเหตุ เนื่องจากภารกิจมากเกินไปและไม่มีเวลาเพียงพอ ปัญหาในการนิเทศติดตามผลคือขาด งบประมาณและไม่มีเวลาที่จะติดตามผล ผู้บริหารยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ดรุณี ศรีตระกูล (2539 : ค) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหน่วยการสอนกลุ่มสร้างเสริม ประสพการณ์ชีวิต โดยเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหน่วยการสอนกลุ่มสร้าง เสริมประสพการณ์ชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยที่ 4 ชาติไทย หน่วยย่อยที่ 4 ศิลปวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ โดยดำเนินการ ศึกษาเอกสาร และวิเคราะห์เนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสพการณ์ จัดสร้างหน่วยการสอน และดำเนินการทดสอบ ก่อนเรียน จากนั้นทดลองใช้หลักสูตร และทดสอบหลังเรียน ผลการวิจัยพบว่าทำให้ผู้เรียนเกิด ความรู้ความเข้าใจในเรื่องศิลปวัฒนธรรมของนักเรียนหลังการใช้หน่วยการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ก่อนการใช้หน่วยการสอนทุกหน่วยการสอน และมีพฤติกรรมการเรียนและความคิดเห็นอยู่ใน ระดับดีเป็นส่วนมาก

ศศิวิมล ศรีสุขโข (2539 : ม) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 โดยดำเนินการพัฒนาหลักสูตร 3 ขั้นตอน คือ 1) การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน โดยนำแบบสอบถามความคิดเห็นและความต้องการของครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 5 2) การพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย โครงสร้างหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปทดลองใช้และปรับปรุงหลังการทดลอง นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโสมณศิริราชบุรี จังหวัดราชบุรี จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยมีความต้องการและเห็นด้วยกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชา ท035 วรรณกรรมท้องถิ่นในระดับมาก โดยเอกสารประกอบหลักสูตรมีความเหมาะสมทุกด้าน และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวรรณกรรมท้องถิ่นของนักเรียนอยู่ในระดับสูง

มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ (2540 : ม) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมและกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านในการสอนดนตรีพื้นบ้าน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา โดยดำเนินการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหาร ปราชญ์ชาวบ้าน ครูวิชาดนตรี และให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เขียนพรรณนาความ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านในการสอนดนตรีพื้นบ้าน ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ ชาวบ้านในการสอนดนตรีพื้นบ้าน โดยวิธีการบอกเล่า สาธิต ฝึกปฏิบัติจริงและให้เข้าร่วมพิธีกรรม ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านรู้สึกยินดีภูมิใจที่โรงเรียนเห็นความสำคัญในการถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน ปัญหาที่พบ คือ เครื่องดนตรีมีไม่เพียงพอ ปราชญ์ชาวบ้านไม่มีเวลามาถ่ายทอดความรู้ อายุมาก มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ

สุดสายใจ ชาญณรงค์ (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยดำเนินการพัฒนาหลักสูตร 6 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานเพื่อสำรวจหาคำศัพท์ท้องถิ่นที่มีความจำเป็นและมีโอกาสได้ใช้ในชีวิตประจำวัน 2) การพัฒนาหลักสูตร นำข้อมูลจากขั้นที่ 1 มาปรับเนื้อหาซึ่งยึดรูปแบบและโครงสร้างประโยคจากหนังสือ English is fun book IV 3) ประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตร โดยผู้ทรง คุณวุฒิ ประเมินจากแบบประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตร 4) ปรับปรุงหลักสูตร โดยนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับหลักสูตร 5) นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเป็ด จังหวัดขอนแก่น จำนวน 26 คน 6) ปรับปรุง แก้ไขหลักสูตร นำ

ข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาปรับปรุงเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบ หลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า จากการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นนักเรียนทุกคนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบทดสอบประจำบทเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 60 และผลการประเมินด้านความพึงพอใจนักเรียนมีความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.88 และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

ดาร์ตัน พุสดี (2541 : ง) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีพื้นเมืองล้านนา เรื่อง "ซิ่ง" โดยดำเนินการพัฒนาหลักสูตร 3 ขั้นตอน คือ 1) สร้างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ซิ่ง" โดยศึกษาจากการวิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ในกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ 2) ทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านสันถนน จังหวัดเชียงราย จำนวน 25 คน 3) ประเมินผลหลักสูตร ประเมินด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และเจตคติของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ได้แผนการสอนดนตรีพื้นเมืองล้านนา เรื่อง "ซิ่ง" โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในท้องถิ่นภาคเหนือ โดยนักเรียนมีผลการเรียนในด้านความรู้ความเข้าใจในระดับดีมาก มีทักษะปฏิบัติและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ครูและนักเรียนเห็นด้วย และมีความพึงพอใจกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีพื้นเมือง ล้านนาเรื่อง ซิ่ง โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาลินี อุดมผล (2542 : ข) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านเรื่อง การเจียรระโนนนิล โดยดำเนินการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน โดยศึกษานโยบายทางการศึกษา วิเคราะห์หลักสูตร สัมภาษณ์ สอบถาม และสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) การพัฒนาหลักสูตร โดยการสร้างโครงร่างหลักสูตร นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข 3) การทดลองใช้หลักสูตร นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านช่องด่าน จังหวัดกาญจนบุรี 4) การประเมินผลหลักสูตรและปรับปรุงแก้ไข โดยการประเมินจากเอกสารและประเมินจากนักเรียนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ ผลการวิจัยพบว่า ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร พบว่า โครงร่างหลักสูตรมีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องที่สามารถนำไปทดลองใช้ ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจในการนำหลักสูตรไปใช้ และนักเรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร

และปรับปรุงแก้ไข พบว่า ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการเจียระไนนิล และมีเจตคติที่ดีต่อการเจียระไนนิล และควรมีการปรับปรุงในเรื่องของคาบเวลาเรียน

ศรียรรณ จันทร์หงษ์ (2542 : ข) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องงานจักสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศึกษากรณีโรงเรียนวัดยกกระบัตร (ชุมชนภูริราษฎร์) จังหวัดสมุทรสาคร โดยดำเนินการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สำรวจความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากการสัมภาษณ์ สอบถาม และสนทนากลุ่ม 2) การพัฒนาหลักสูตร โดยการสร้าง โครงร่างหลักสูตร นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข 3) การทดลองใช้หลักสูตร นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดยกกระบัตร จังหวัดสมุทรสาคร 4) การประเมินผลและแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร โดยประเมินจากเอกสารหลักสูตรและประเมินผล นักเรียนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ ผลการวิจัยพบว่า ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเรื่องงานจักสาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร พบว่า โครงร่างหลักสูตรมีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องที่สามารถนำไปทดลองใช้ได้ ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นำหลักสูตรไปทดลองใช้สอนโดยปราชญ์ชาวบ้าน เป็นเวลา 54 คาบ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินหลักสูตร พบว่า ด้านเอกสารหลักสูตร ควรปรับเปลี่ยนเวลา กิจกรรม และเนื้อหาบางส่วน ส่วนผลการทดลองใช้ พบว่า ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในงานจักสานและมีความรักในชุมชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงอีแซว

บัวผัน สุพรรณยศ (2535 : ข) ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์เพลงอีแซว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและลักษณะทั่วไปของเพลงอีแซว วิเคราะห์บทบาทของเพลงอีแซวที่มีต่อสังคมไทย โดยดำเนินการ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ศิลปินเพลงอีแซว จำนวน 27 คน เพื่อนำข้อมูลเกี่ยวกับเพลงอีแซวมาวิเคราะห์ทางวรรณคดีและคติชนวิทยา ผลการวิจัยพบว่า เพลงอีแซวเป็นเพลงพื้นบ้านประจำถิ่นของสุพรรณบุรี มีการใช้ถ้อยคำสำนวนโวหาร มีการใช้ภาษาที่เด่นในการเล่นสัมผัสอักษร ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างสรรค์และสืบทอดเพลงอีแซวส่วนใหญ่เกิดจากตัวศิลปินและค่านิยมของคนในสังคม ดังนั้นควรมีการอนุรักษ์และส่งเสริมเพลงอีแซวเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเพลงอีแซว

งานวิจัยต่างประเทศ

กริฟฟิน (Griffin 1978) ศึกษาเรื่อง การใช้เพลงพื้นบ้านของสเปนเป็นเครื่องมือในการศึกษาและถ่ายทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมของสเปนให้กับเด็กที่มีเชื้อสายสเปนแต่ไม่ได้อาศัยอยู่ในสเปน ปรากฏว่าเพลงพื้นบ้านของสเปนเป็นเครื่องมือที่ดีในการศึกษาวัฒนธรรม และภาษา สามารถเป็นสื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

มาร์ติน (Martin 1981) ศึกษาเรื่อง การใช้เพลงพื้นบ้านในการพัฒนาประสบการณ์ทางภาษา พบว่า เพลงพื้นบ้านช่วยทำให้มีศิลปะในการใช้ภาษาเพิ่มมากขึ้นและยังช่วยพัฒนาทักษะในการใช้ห้องสมุดของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

โรบินสัน ไมเคิล (Robinson Michael 1992 : 746) ได้ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาและการพัฒนาชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ในการจัดการศึกษาควรเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อที่จะแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์จริง

แมคเคย์ จอห์น วิสดอม (Mackay John Wisdom 1995 : 288) ศึกษาเรื่อง การแสดงดนตรีพื้นบ้านของเมืองโนวา สกอตตา ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านในเมืองโนวา สกอตตา มีความซาบซึ้งและภูมิใจในภูมิปัญญาด้านดนตรีพื้นบ้านของตนเอง และพยายามที่จะสืบทอดความรู้ มีการปฏิบัติ คือ การไปอยู่ร่วมกับประชาชนชาวบ้าน

สรุป

หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ส่งเสริมให้ท้องถิ่นจัดทำหลักสูตรขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัว สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและผูกพันกับท้องถิ่นของตนเอง จากการศึกษาสภาพของจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า มีประเพณีการเล่นเพลงพื้นบ้าน ที่โดดเด่นและก่อกำเนิดขึ้นในจังหวัดสุพรรณบุรี คือ เพลงอีแซว ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมอันดีงามที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ก่อนที่จะสูญหาย และทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ในกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการแสดงเพลงอีแซว และมีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

เพลงพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรี โดยกระบวนการจัดทำหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา มี 4 ขั้นตอนดังนี้ คือ 1) การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนมีความรักและผูกพันในท้องถิ่นตนเอง และเพลงพื้นบ้าน เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะและมีความซาบซึ้งในภูมิปัญญาด้านเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่นตนเอง และเพลงพื้นบ้านยังเป็นการช่วยพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาได้อีกด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษาเป็นลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research) : การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Development) : การสร้างหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research) : การทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (Development) : การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (research) : การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

วัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับนโยบายการศึกษา ตำรา วรรณกรรม ที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอศรีประจันต์ จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์อำเภอศรีประจันต์ จำนวน 3 คน ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง จำนวน 1 คน และผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย จำนวน 1 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 2 คน นักเรียน โรงเรียนวัดพังม่วง จำนวน 23 คน ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 2 คน และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอศรีประจันต์ จำนวน 1 คน รวม 34 คน

วิธีการดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายการศึกษา ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย
2. วิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

3. คัดเลือกโรงเรียนที่จะทำการศึกษา โดยเน้นความต้องการของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งจากการศึกษาความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง นักเรียน ปรากฏชาวบ้าน พบว่า มีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว และมีทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดทำหลักสูตร ตลอดจนมีประชาชนบ้านที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเพลงอีแซวเป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงจะจัดทำการศึกษาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี ที่โรงเรียนวัดพังม่วง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

4. ดำเนินการติดต่อกับส่วนราชการต่าง ๆ อย่างเป็นทางการ โดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ถึงหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอศรีประจันต์และผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้วิจัยทำความคุ้นเคยกับประชาชนในพื้นที่และประชาชนบ้านในลักษณะของการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเพลงอีแซว

6. สืบค้นและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตร เพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอศรีประจันต์ ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียนโรงเรียนวัดพังม่วง ปรากฏชาวบ้าน และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอศรีประจันต์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลที่ เกี่ยวข้องด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์ การให้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม (Focus group) ซึ่งอาศัยความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอศรีประจันต์ จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษอำเภอศรีประจันต์ จำนวน 3 คน ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง จำนวน 1 คน ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย จำนวน 1 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 2 คน นักเรียนโรงเรียนวัดพังม่วง จำนวน 23 คน ปรากฏชาวบ้าน จำนวน 2 คน และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอศรีประจันต์ จำนวน 1 คน รวม 34 คน โดยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลประมาณ 2 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอศรีประจันต์ ศึกษาพิเศษ อำเภอศรีประจันต์ ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง เกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured interview) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน จำนวน 11 ข้อ มีรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ได้แก่ ชื่อ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งการทำงาน ประสบการณ์ทำงาน ประสบการณ์อบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเพลงพื้นบ้าน จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา จำนวน 2 ข้อ (ดังภาคผนวก ก หน้า 138)

การสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการ โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับความต้องการพัฒนาหลักสูตร เพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล เพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือ และขอบเขตของเนื้อหาในพฤติกรรมบ่งชี้ โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. สร้างแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตของเนื้อหาในพฤติกรรมบ่งชี้ที่กำหนด จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเพื่อให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา และด้านภาษาไทย จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข มีรายละเอียดในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

โดยการนำแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (ดังภาคผนวก ข หน้า 142) ไปให้ผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน แต่ละท่านพิจารณาลงความเห็นและให้คะแนนมีรายละเอียดดังนี้

- + 1 เมื่อแน่ใจว่าส่วนประกอบของข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของกลุ่มพฤติกรรม

- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าส่วนประกอบของข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของกลุ่มพฤติกรรมหรือไม่
- 1 เมื่อแน่ใจว่าส่วนประกอบของข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ไม่มีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของกลุ่มพฤติกรรม

จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องระหว่างส่วนประกอบของข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ลักษณะเฉพาะของกลุ่มพฤติกรรม

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่าดัชนี IOC ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่าส่วนประกอบของข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของกลุ่มพฤติกรรม (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2540 : 117)

ซึ่งผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่าทุกประเด็นได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 และมีข้อเสนอแนะควรเพิ่มประเด็นสัมภาษณ์เรื่องประสบการณ์การอบรม เรื่อง หลักสูตรท้องถิ่น ของผู้ให้สัมภาษณ์

5. นำแบบสัมภาษณ์ปรับปรุงแก้ไขในประเด็นสัมภาษณ์ เกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไป เพิ่มเติมเรื่องประสบการณ์การอบรมหลักสูตรท้องถิ่นของผู้ให้สัมภาษณ์ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไข ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

6. นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ (try out) กับหัวหน้าการประถมศึกษาศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 5 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการด้านการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว จำนวน 1 ฉบับ โดยการวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปในตอนที่ 1 ใช้คำร้อยละ จากนั้นนำเสนอในรูปตารางประกอบ

คำบรรยายและวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ในตอนที่ 2 และตอนที่ 3 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และนำเสนอแบบพรรณนาความ

2. แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนวัดพังม่วง เกี่ยวกับความต้องการศึกษาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว แบ่งออกเป็น 2 ตอน จำนวน 11 ข้อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ชื่อ เพศ อายุ และอาชีพของผู้ปกครองของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการของนักเรียนในการเรียนหลักสูตร เพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ที่สอนโดยปราชญ์ชาวบ้าน และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่นักเรียนต้องการ จำนวน 6 ข้อ (ดังภาคผนวก ค หน้า 144)

การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการ โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสัมภาษณ์บุคคลากรที่เกี่ยวข้องกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว

2. นำข้อมูลที่ได้ในการศึกษามาประมวลเพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตของเนื้อหาในพฤติกรรมบ่งชี้ โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์

3. สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหาในพฤติกรรมบ่งชี้ที่กำหนด จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ เพื่อให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา และด้านภาษาไทยจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยใช้ค่า IOC เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข (ดังภาคผนวก ข หน้า 148)

ซึ่งผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่า ทุกประเด็นได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 และมีข้อเสนอแนะ ให้เพิ่มข้อคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนเรื่อง เพลงอีแซว

5. นำแบบสอบถามปรับปรุงแก้ไขเพิ่มข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเรื่อง เพลงอีแซว ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขด้านการใช้ภาษาและการเรียบเรียงถ้อยคำอีกครั้ง ก่อนนำไปใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการศึกษาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว จำนวน 1 ฉบับ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปในตอนที่ 1 ใช้ค่าร้อยละ และวิเคราะห์ความคิดเห็นในตอนที่ 2 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

3. ประเด็นการสนทนากลุ่ม โดยการสนทนาในประเด็นที่เกี่ยวกับความต้องการและขอข่ายเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว นำเสนอข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามมาร่วมกันวิเคราะห์ ซึ่งบุคคลที่ร่วมกลุ่มสนทนา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ผู้ปกครองนักเรียน ประชาชนชาวบ้าน และประธานสภาวัฒนธรรม ซึ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนาเป็นผู้ที่มีความรู้ เรื่อง เพลงอีแซว จำนวน 7 คน กำหนดระยะเวลาในการสนทนากลุ่ม 2 ชั่วโมง และกำหนดประเด็นการสนทนากลุ่มเป็น 2 ตอน จำนวน 11 ข้อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับสภาพความต้องการขอข่ายเนื้อหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ในกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา จำนวน 6 ข้อ (ดังภาคผนวก ง หน้า 151)

การสร้างประเด็นสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการ โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล เพื่อกำหนดโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตของเนื้อหาในพฤติกรรมบ่งชี้ โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
3. สร้างประเด็นสนทนากลุ่มตามขอบเขตของเนื้อหา ในพฤติกรรมบ่งชี้ที่กำหนด จากนั้นนำประเด็นสนทนากลุ่มที่สร้างเสร็จเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ เพื่อให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำประเด็นสนทนากลุ่มเสนอผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา และด้านภาษาไทย จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข (ดังภาคผนวก จ หน้า 155)

ซึ่งผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่า ทุกประเด็นได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 และมีข้อเสนอแนะในประเด็นการนำปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ควรเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะการถ่ายทอดของปราชญ์ชาวบ้าน

5. นำประเด็นสนทนากลุ่มที่ปรับปรุงแก้ไข โดยเพิ่มเติมประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับลักษณะการถ่ายทอดของปราชญ์ชาวบ้านให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

6. นำประเด็นสนทนากลุ่มไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารโรงเรียน ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ผู้ปกครองนักเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน และประธานสภาวัฒนธรรม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้และมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 5 คน ก่อนนำไปใช้
ขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (focus group)

1. ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการวิจัย (moderator) กำหนดประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับสภาพความต้องการและข้อช่วยเนื้อหาสาระด้าน พัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา มีผู้ช่วยในการจัดสนทนากลุ่มเป็นนักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ชั้นปีที่ 1-2 จำนวน 6 คน มีหน้าที่จดบันทึกการสนทนากลุ่ม (note taker) จำนวน 1 คน มีหน้าที่ในการถ่ายรูป และอำนวยความสะดวกให้กับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (discussant) จำนวน 5 คน และมีอาจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นผู้สังเกตการณ์ในการจัดสนทนากลุ่ม

2. กำหนดผู้ร่วมสนทนา ที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีส่วนเกี่ยวข้องต่อการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยผู้ร่วมสนทนากลุ่มในครั้งนี้ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย 1) นายประวิทย์ บุญเรืองรอด ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง 2) นางสุภัทรา สุทธิเวทย์ ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย 3) นางจำเนียร คงพุ่ม ผู้ปกครองนักเรียน 4) นางปราโมท วงษ์สุวรรณ ผู้ปกครองนักเรียน 5) นางเกลียว เสร็จกิจ (ขวัญจิต ศรีประจันต์) ปราชญ์ชาวบ้าน 6) นางสาวเนียง ชาวปลายนา ปราชญ์ชาวบ้าน 7) นายสมจิตร ชาวโต ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอศรีประจันต์ และมีการจัดตำแหน่งที่นั่งในขณะร่วมสนทนากลุ่ม (ดังภาคผนวก ข หน้า 157)

3. ผู้วิจัยเริ่มการสนทนากลุ่ม โดยการแนะนำผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม และคณะของผู้วิจัย สร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง จากนั้นชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ และกล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว

4. เริ่มการสนทนาตามประเด็นการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยนำประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม ให้ผู้เข้าร่วมสนทนาทุกคนแสดงความคิดเห็นในแต่ละประเด็น และผู้วิจัยสรุปในแต่ละประเด็นของข้อคำถามอีกครั้ง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน และคอยควบคุมระยะเวลาในการสนทนากลุ่มให้เป็นไปตามเวลาที่กำหนด

5. เมื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแสดงความคิดเห็นครบทุกประเด็นคำถาม ผู้วิจัยกล่าวคำขอบคุณ พร้อมทั้งมอบของที่ระลึกสำหรับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม และปิดการสนทนากลุ่ม

6. จัดเตรียมข้อมูลในการสนทนากลุ่ม เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ด้านความต้องการและขอขยาย เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา จำนวน 3 ตอน โดยการวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปในตอนที่ 1 ใช้คำร้อยละ และวิเคราะห์ความคิดเห็นในตอนที่ 2 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) แล้วนำเสนอแบบเขียนพรรณนาความ

จากขั้นตอนที่ 1 การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยได้สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ดังตารางที่ 5 หน้า 82

ตารางที่ 5 สรุปวิธีดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 1 การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย / เอกสาร	เครื่องมือ / การวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายการศึกษาแห่งชาติ	การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายการศึกษา	- แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) - พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542	เอกสารเกี่ยวกับนโยบายการศึกษา / วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)
2. เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	การวิเคราะห์ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	เอกสารหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	เอกสารหลักสูตร / วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)
3. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว	การสัมภาษณ์	- หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอศรีประจันต์ - ศึกษาเน็ตก์ - ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง	แบบสัมภาษณ์และแบบประเมิน / วิเคราะห์ใช้คำร้อยละ วิเคราะห์หาค่า IOC และวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)
	การสอบถาม	- นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง จำนวน 23 คน	แบบสอบถามและแบบประเมิน / วิเคราะห์ใช้คำร้อยละ วิเคราะห์หาค่า IOC และวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)
4. เพื่อศึกษาโครงร่างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ด้านเนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	การสนทนากลุ่ม	- ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง - ผู้สอน - ผู้ปกครองนักเรียน - ประชาชนชาวบ้าน - ประธานสภาวัฒนธรรม	ประเด็นสนทนากลุ่มและแบบประเมิน / วิเคราะห์ใช้คำร้อยละ วิเคราะห์หาค่า IOC และวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (development) : การสร้างหลักสูตร

วัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการสร้างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่น สุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ในโรงเรียนวัดพังม่วง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการการสร้างหลักสูตร โดยการสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ขั้นตอนที่ 1 ในการสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน คือ 1) การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร 2) การประเมินโครงร่างหลักสูตร 3) การปรับปรุงแก้ไขโครงร่างหลักสูตร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร โดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ทั้งจากการศึกษานโยบายการศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม มาร่วมกันวิเคราะห์อีกครั้ง พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ในการดำเนินการเพื่อเป็นแนวทางในการร่างโครงร่างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักการ 2) คำอธิบายรายวิชา 3) จุดหมาย 4) โครงสร้าง 5) ขอบข่ายเนื้อหา 6) แนวทางการจัดการเรียนการสอน 7) สื่อการเรียนการสอน 8) การประเมินผล

2. ดำเนินการร่างหลักสูตรโดยการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ประชาชนชาวบ้านการสร้างโครงร่างหลักสูตร มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การสร้างโครงร่างหลักสูตร

2.1.1 หลักการ นำเสนอข้อมูลที่ศึกษามาพิจารณากำหนดหลักการของหลักสูตรว่าเป็นหลักสูตรให้ความรู้กลุ่มเป้าหมายใด มีลักษณะและจุดเน้นที่ใด ตลอดจนมีวิธีการอย่างไร

2.1.2 จุดหมาย ศึกษาความจำเป็นในการสร้างหลักสูตร กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อให้ทราบว่าหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายอย่างไร

2.1.3 เนื้อหาสาระ พิจารณาข้อมูลที่รวบรวมได้ กำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่ควรจัดให้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยพิจารณาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและขอบข่ายเนื้อหาเรื่อง เพลงอีแซว แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ภาคทฤษฎี ประกอบด้วย ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน เพลงอีแซว การบริหารจัดการในการรับงานแสดงเพลงอีแซว ความสำคัญและคุณค่า ตลอดจนการอนุรักษ์ เพลงอีแซว

ภาคปฏิบัติ ประกอบด้วย การแต่งคำประพันธ์ การร้องเพลงอีแซว การเล่นเครื่องดนตรี และการรำประกอบการแสดงเพลงอีแซว

2.2 การตรวจสอบคุณภาพโครงร่างหลักสูตร

เมื่อสร้างโครงร่างหลักสูตรเสร็จ ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพ ความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร โดยพิจารณากำหนดรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 สิ่งที่ต้องตรวจสอบ

ความสอดคล้องของส่วนประกอบของหลักสูตร เป็นการพิจารณาว่า หลักการ คำอธิบายรายวิชา จุดหมาย โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา แนวทางการจัดการเรียน การสอน สื่อ การเรียนการสอน และการประเมินผล มีความสอดคล้องกันหรือไม่เพียงใด

2.2.2 ผู้ตรวจสอบคุณภาพโครงร่างหลักสูตร

นำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบก่อนนำไปใช้ ให้อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมด้านส่วนประกอบของหลักสูตร จากนั้นนำแบบประเมิน ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของ โครงร่างหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย

2.2.2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรตรวจสอบความสอดคล้องของหลักสูตร ที่พัฒนาขึ้น ว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่

2.2.2.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ตรวจสอบเกี่ยวกับความถูกต้องของ เนื้อหา และระยะเวลาในการทดลองใช้หลักสูตร

2.2.2.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมิน ตรวจสอบความเหมาะสม และความสอดคล้องของการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร

2.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ ได้แก่ แบบการประเมินความ สอดคล้องของส่วนประกอบโครงร่างหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบประเมินโดยใช้ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ได้แก่ นายประวิทย์ บุญเรืองรอด ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ได้แก่ นางศรีอัมพร ประทุมพันธ์ ครูต้นแบบวิชาภาษาไทย และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ได้แก่ นางสาว ลำดวน เรือนริน หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นผู้ประเมินความสอดคล้องและ ความสัมพันธ์ต่าง ๆ และให้ข้อเสนอแนะ ก่อนนำหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซวไปใช้ ผลการ ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่คำนวณได้ต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 จึงมีความ สอดคล้องและเหมาะสมในการนำโครงร่างหลักสูตรไปใช้ (ดังภาคผนวก ข หน้า 251)

2.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น พร้อมทั้งโครงร่างหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างหลักสูตร กำหนดระยะเวลาประมาณ 1 สัปดาห์ เก็บรวบรวมการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และขอข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

2.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านส่วนประกอบของโครงร่างหลักสูตร โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC จากนั้นนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และนำเสนอโดยการเขียนพรรณาคความ

3. การปรับปรุงโครงร่างหลักสูตร นำผลการประเมินโครงร่างหลักสูตรของผู้เชี่ยวชาญ มาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงโครงร่างหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสมที่จะนำไปทดลองใช้

จากขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร ผู้วิจัยได้สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ดังตารางต่อไปนี้ ตารางที่ 6 สรุปวิธีดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย / เอกสาร	เครื่องมือ/การวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อพัฒนาโครงร่างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว	พัฒนาโครงร่างหลักสูตร	- ประชาชนชาวบ้าน - ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	
2. เพื่อประเมินโครงร่างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว	- ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบในการพัฒนาหลักสูตร	อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์	แบบประเมินโครงร่างหลักสูตร / วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)
	- ตรวจสอบความเหมาะสมสอดคล้องของหลักสูตร	ผู้เชี่ยวชาญ	แบบประเมินโครงร่างหลักสูตร / วิเคราะห์เนื้อหา ค่า IOC
3. เพื่อปรับปรุงโครงร่างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว	นำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้	-	โครงร่างหลักสูตร / วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (research) การทดลองใช้หลักสูตร

วัตถุประสงค์เพื่อทดลองใช้หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่น สุพรรณบุรี ทั้งนี้เพื่อพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทดลองใช้หลักสูตรดังกล่าว ในการทดลองใช้หลักสูตรมีแบบแผนการวิจัยเป็น The One – Shot Case Study (Tuckman 1999 : 159-160)

แบบแผนการวิจัย

ทดลอง	การวัดผลประเมินผล
X	T ₂

X หมายถึง การทดลองใช้หลักสูตร

T₂ หมายถึง การวัดผลประเมินผลภายหลังการทดลองใช้หลักสูตร

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง จังหวัดสุพรรณบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 23 คน

วิธีดำเนินการ ในการทดลองใช้หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว มีวิธีดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ถึงผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

2. ผู้วิจัยได้กำหนดแนวการสอนและแผนการสอน เพื่อนำไปทดลองใช้สอนโดยปราชญ์ชาวบ้านร่วมกับผู้สอนและผู้วิจัยในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้วิจัยได้เจาะจงทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 23 คน โรงเรียนวัดพังม่วง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้ระยะเวลาสอน สัปดาห์ละ 6 คาบ จำนวน 10 สัปดาห์ รวมระยะเวลาทั้งหมด 60 คาบ คาบละ 20 นาที

3. ในการทดลองใช้หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยแนะนำวิธีการและขั้นตอนในการนำแผนการสอนเรื่องเพลงอีแซว กับปราชญ์ชาวบ้านและผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3.2 ผู้สอนและผู้วิจัยร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน เป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในภาคทฤษฎี ส่วนภาคปฏิบัติ ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียนตามตารางการจัดกิจกรรมในแต่ละแผนการสอนที่กำหนดไว้

3.3 ผู้วิจัยทำแบบบันทึกพฤติกรรมประจำวัน (Log book) เพื่อบันทึกพฤติกรรมของนักเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สอน ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (ดังภาคผนวก ก หน้า 262)

3.4 หลังจากปราชญ์ชาวบ้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียนจบหลักสูตร เพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ผู้วิจัยนำแบบเขียนพรรณนาความให้กับนักเรียน และสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประเมินผลหลักสูตรในขั้นตอนต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซวซึ่งหลักสูตรดังกล่าวเขียนโดยผู้วิจัยร่วมกับผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และปราชญ์ชาวบ้าน
2. แนวการสอนและแผนการสอนในกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เรื่องเพลงอีแซว

จากขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ผู้วิจัยได้สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 สรุปวิธีดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย / เอกสาร	เครื่องมือ / การวิเคราะห์ข้อมูล
เพื่อทดลองใช้หลักสูตร	สอนตามแผนการสอน	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง จำนวน 23 คน	หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว แนวการสอน แผนการสอน - ใบความรู้ - ใบงาน

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (development) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

วัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว หลังจากทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์

วิธีดำเนินการในการประเมินผลหลักสูตร ผู้วิจัยดำเนินการประเมินทั้งระหว่างการใช้หลักสูตรและหลังการใช้หลักสูตร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประเมินผลระหว่างการใช้หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง จังหวัดสุพรรณบุรี มีขั้นตอนดังนี้

1.1 การสังเกตพฤติกรรมระหว่างการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม

1.2 การประเมินผลจากผลงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยพิจารณาตรวจสอบจากใบงาน และการจัดทำหนังสือ เรื่องเพลงอีแซวของนักเรียน

2. การประเมินผลหลังการใช้หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซวสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง จังหวัดสุพรรณบุรี มีขั้นตอนดังนี้

1.1 สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว โดยใช้แบบเขียนพจนานุกรม

1.2 สังเกตการแสดงเพลงอีแซว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรม

1.3 สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้านอย่างไม่เป็นทางการ เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว โดยใช้แบบสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ประกอบด้วยแบบบันทึกพฤติกรรมประจำวัน แบบประเมินผลงาน แบบเขียนพจนานุกรม แบบประเมินพฤติกรรม และแบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ มีรายละเอียดดังนี้

แบบบันทึกพฤติกรรมประจำวัน เป็นแบบบันทึกพฤติกรรมของนักเรียน ผู้สอน และปราชญ์ชาวบ้าน ระหว่างการจัดการเรียนการสอน เรื่อง เพลงอีแซว โดยวิธีการสังเกตพฤติกรรมของแต่ละบุคคล

แบบประเมินผลงานของนักเรียน โดยปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สอน และผู้วิจัยร่วมกัน ประเมินผลงานของนักเรียนจากใบงาน และการจัดทำหนังสือ เรื่อง เพลงอีแซวของนักเรียน

แบบเขียนพรรณาคความ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สอน เนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง เพลงอีแซว

แบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นและความรู้สึกของปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สอนที่มีต่อหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน เรื่อง เพลงอีแซว

แบบประเมินพฤติกรรม เป็นแบบประเมินการแสดงเพลงอีแซวของนักเรียน โดยปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สอน จากการสังเกตในการปฏิบัติจริงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง จังหวัดสุพรรณบุรี

การสร้างเครื่องมือ เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปตามจุดประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลหลังสุด มีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล เพื่อกำหนดโครงสร้างและขอบเขตเนื้อหาของเครื่องมือ และดำเนินการสร้างเครื่องมือ
3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสน้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา และ ด้านภาษาไทย จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องเชิงเนื้อหา และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
4. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้น พิจารณาตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญในระยะเวลา 1 สัปดาห์แล้ว เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อเตรียมวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินผลหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง จังหวัดสุพรรณบุรี ใช้แบบประเมินผลงานของนักเรียน แบบบันทึกพฤติกรรมประจำวัน แบบเขียนพรรณาคความ แบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และแบบประเมินพฤติกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

จากขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ผู้วิจัยได้สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 สรุปวิธีดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย / เอกสาร	เครื่องมือ/ การวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อประเมินผล ระหว่างการใช้ หลักสูตร	การสังเกตพฤติกรรม (ด้านความรู้และทักษะ)	นักเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สอน	แบบบันทึกพฤติกรรม / วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)
	การประเมินผลจาก ผลงาน (ด้านความรู้)	นักเรียน	แบบประเมินผลงาน / วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)
2. เพื่อประเมินผล หลังการใช้ หลักสูตร	การสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน	นักเรียน	แบบเขียนพรรณาคความ / วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)
	การสัมภาษณ์ความคิดเห็น	ผู้สอน ปราชญ์ชาวบ้าน	แบบสัมภาษณ์/วิเคราะห์ เนื้อหา (Content analysis)
	ให้นักเรียนแสดง เพลงฮีแซว	นักเรียน	แบบประเมินพฤติกรรม/ วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)
3. เพื่อปรับปรุง หลักสูตร	การปรับปรุงแก้ไข	หลักสูตร	-

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรีสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

- 1) การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
- 2) การสร้างหลักสูตร
- 3) การทดลองใช้หลักสูตร
- 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ผลการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผลการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐานแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ผลการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายการศึกษา จากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 2) ผลการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย 3) ผลการสำรวจความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี จากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายการศึกษา

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายการศึกษา ประกอบด้วย แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่ง แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ได้ระบุแนวทางและมาตรการเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น ให้มีการสนับสนุนความคิดริเริ่มของผู้นำ ปราชญ์ชาวบ้านและชุมชนในการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษา และครูควรให้คำแนะนำและวิธีการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ทั้งกิจกรรมในหลักสูตรของโรงเรียน และกิจกรรมการส่งเสริมหลักสูตรต่าง ๆ รวมทั้ง

จัดสรรและระดมทรัพยากรเพื่อจัดตั้งเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนอย่างหลากหลาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2541 : 3 – 4)

และผลการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ระบุความสำคัญเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในมาตราที่ 27 สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น และในมาตราที่ 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคลต่าง ๆ และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน

ดังนั้นผลการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษา สรุปได้ว่า แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีนโยบายทางการศึกษา ต้องการให้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อให้โรงเรียนมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับสภาพของชุมชนและความต้องการของนักเรียน โดยส่งเสริมให้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเหมาะสมกับบริบทในชุมชน และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

ผลการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

จากการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีจุดเน้นของหลักสูตร ส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และปลูกฝังให้มีความรักในท้องถิ่น และหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้กำหนดโครงสร้างของมวลง ประสพการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มี 5 กลุ่ม คือ กลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาตลอดหลักสูตรประถมศึกษา ประมาณ 6 ปี และมีแนวดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ยึดหยุ่นสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล มีการบูรณาการ รวมทั้งสอดแทรกด้านจริยธรรมและปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีการประเมินผลตามสภาพจริง

ซึ่งจากการวิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ที่เป็นส่วนหนึ่งของมวลประสบการณ์ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาค่านิยม บุคลิกภาพ มีความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแสดงออก และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ประกอบด้วย 5 วิชา ได้แก่ จริยศึกษา ศิลปศึกษา พลศึกษา กิจกรรมสร้างนิสัย ดนตรีและนาฏศิลป์ และในวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่น มุ่งเน้น 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมเน้นจังหวะ กิจกรรมเน้นการฟังและการร้องเพลง กิจกรรมนาฏศิลป์ และให้มีการประเมินผลตามสภาพจริง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ในส่วนของการพัฒนาหลักสูตร เพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา เนื่องจากบริบทที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สภาพความต้องการของท้องถิ่น สภาพความพร้อมของบุคลากร ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ มีความเหมาะสมที่จะพัฒนาหลักสูตรเพลงอีแซว

ผลการสำรวจความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี จากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

จากการสำรวจความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการ 3 วิธี คือ 1) การสัมภาษณ์ 2) การสอบถาม 3) การสนทนากลุ่ม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการสัมภาษณ์ จากการสำรวจความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอศรีประจันต์ จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน และผู้บริหาร โรงเรียนวัดพังม่วง จำนวน 1 คน รวม 5 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูล จาก 1) สถานภาพและข้อมูลทั่วไป 2) ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพลงอีแซว 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไป ของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ หัวหน้าการประถมศึกษา อำเภอศรีประจันต์ ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับ

การศึกษาสูงสุด ตำแหน่งการทำงาน ประสบการณ์การทำงาน และประสบการณ์การอบรมเรื่อง
หลักสูตรท้องถิ่น หรือเพลงพื้นบ้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	4	80.00
หญิง	1	20.00
รวม	5	100.00
2. อายุ		
40 – 50 ปี	3	60.00
51 – 60 ปี	2	40.00
รวม	5	100.00
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรี	4	80.00
ปริญญาโท	1	20.00
รวม	5	100.00
4. ตำแหน่งการทำงาน		
หัวหน้าการประถมศึกษา	1	20.00
ศึกษานิเทศก์	3	60.00
ผู้บริหารโรงเรียน	1	20.00
รวม	5	100.00
5. ประสบการณ์การทำงาน		
20 – 30 ปี	4	80.00
31 – 40 ปี	1	20.00
รวม	5	100.00
6. ประสบการณ์การอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นหรือเพลงพื้นบ้าน		
เคย	4	80.00
ไม่เคย	1	20.00
รวม	5	100.00

จากตารางที่ 9 พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นเพศชาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 และเป็นเพศหญิง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 เกี่ยวกับอายุส่วนใหญ่ อายุ 40 - 50 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 และอายุ 51 - 60 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 เกี่ยวกับระดับการศึกษาสูงสุด ส่วนใหญ่จบปริญญาตรี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 และจบการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 เกี่ยวกับตำแหน่งการทำงาน ส่วนใหญ่เป็นศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 และมีตำแหน่งการทำงานเป็นผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าการประถมศึกษา จำนวนเท่ากัน คือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 เกี่ยวกับประสบการณ์การทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 20 - 30 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 และมีประสบการณ์การทำงาน 31 - 40 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 เกี่ยวกับประสบการณ์การอบรมหลักสูตรท้องถิ่นหรือเพลงพื้นบ้าน ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์การอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นหรือเพลงพื้นบ้าน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 และไม่เคยมีประสบการณ์การอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นหรือเพลงพื้นบ้าน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

ตอนที่ 2 ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอศรีประจันต์ ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ด้านความต้องการ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว โดยภาพรวมพบว่า หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอศรีประจันต์ ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วงมีความต้องการที่จะพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในเรื่องการจัดทำหลักสูตร และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ทำให้นักเรียนมีความรักในท้องถิ่น นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา และเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การประกอบอาชีพของท้องถิ่นให้เยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ ดังที่ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง กล่าวว่า “หลักสูตรท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการศึกษาให้นักเรียนได้มีความรักในท้องถิ่นและประเทศชาติของตนเอง ดังนั้น โรงเรียนจึงควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้นักเรียนได้เรียนรู้ เพื่อการสืบสานความเป็นไทยให้คงอยู่ตลอดไป โดยจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นใช้ในโรงเรียน” (ประวิทย์ บุญเรืองรอด 2543)

ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตร และภูมิปัญญาท้องถิ่นควรให้

หน่วยงานต้นสังกัด และผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุน มีการประสานงานเชิญปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องต่าง ๆ มาเผยแพร่ความรู้ มีการจัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับค่าตอบแทน ดังที่ศึกษานิเทศก์ท่านหนึ่ง กล่าวว่า “ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุน 2 วิธี คือ 1) ด้านการศึกษา ควรให้นักเรียนได้เรียนรู้ เกี่ยวกับ เรื่องราวในท้องถิ่น เช่น ศิลปวัฒนธรรม ดนตรี และการประกอบอาชีพ โดยให้ปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาสอนนักเรียนที่โรงเรียนหรือการนำนักเรียนไปเรียนที่บ้านของปราชญ์ชาวบ้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกและความเหมาะสม 2) ด้านการเผยแพร่ ควรมีการเผยแพร่ผลงานนักเรียนที่ได้เรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อเป็นที่ยอมรับของชุมชนและทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง เช่น เรื่องการทำอาหารหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เมื่อเด็กได้เรียนรู้แล้ว ควรให้เด็กได้มีการผลิตและจำหน่าย อาจก่อตั้งเป็นกลุ่มหรือชมรม ถ้าเป็นเรื่องศิลปวัฒนธรรม ดนตรี หรือการละเล่น ควรให้เด็กได้มีโอกาสไปแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ” (สมชาย นิลเมือง 2543)

ด้านเนื้อหาในหลักสูตรเพลงอีแซวสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ควรมีการจัดเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซว ขั้นตอนการแสดงเพลงอีแซว ทำนองเพลงอีแซว วิธีการร้องและการรำ การเล่นเครื่องดนตรี ลักษณะการแต่งคำประพันธ์ การแต่งกาย ตลอดจนเทคนิคการแสดงหน้าเวที เนื้อหาควรมีการสอดแทรกเรื่องคุณธรรมและมารยาทในการแสดงเพลงอีแซว และมีการบูรณาการร่วมกับวิชาอื่น ๆ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรเพลงอีแซว ของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอศรีประจันต์ ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ด้านปัญหาการพัฒนาหลักสูตร พบว่า มีปัญหา คือ 1) ด้านเวลา ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตรงตามตารางสอนทุกครั้ง จึงควรมีการประสานงานระหว่างทางโรงเรียนและปราชญ์ชาวบ้าน มีการปรับและยืดหยุ่นเวลาได้ตามความเหมาะสม 2) ด้านงบประมาณ มีงบประมาณสำหรับค่าตอบแทนให้ปราชญ์ชาวบ้านจำนวนจำกัด ดังนั้นนอกจากการทำโครงการเสนอของงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัดแล้ว ทางโรงเรียนควรหางบประมาณด้านอื่นมาสนับสนุนเพิ่มเติม 3) ด้านการถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน เนื่องจากปราชญ์ชาวบ้านบางท่านขาดเทคนิคการใช้จิตวิทยาและวิธีการถ่ายทอดที่เหมาะสมให้กับนักเรียน ดังนั้น ผู้สอนควรมีส่วนช่วยเหลือและให้คำแนะนำ

ด้านข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เรื่อง เพลงอีแซว ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้เด็กเกิดทักษะในการปฏิบัติ มีการเตรียม

ความพร้อมของเด็กในเรื่องการอ่านและการเขียนภาษาไทยให้ถูกต้อง จะได้สามารถเรียนรู้เรื่องเพลงอีแซวได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการแต่งลักษณะคำประพันธ์ ที่มีความจำเป็นในเรื่องของการใช้ภาษา นอกจากนี้ครูผู้สอนควรได้รับการถ่ายทอดให้มีความรู้ความสามารถจากปราชญ์ชาวบ้านร่วมกับนักเรียน เพื่อในโอกาสต่อไปครูจะได้มีความสามารถจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนได้

2. ผลการสอบถาม จากการสำรวจความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 23 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลจาก 1) สถานภาพและข้อมูลทั่วไป 2) ความต้องการให้โรงเรียนเปิดสอนหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง จำแนกตามเพศ อาชีพของบิดามารดาและประสบการณ์ด้านความรู้และการแสดงเพลงอีแซว ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อาชีพของบิดา มารดา และประสบการณ์ในด้านความรู้และการแสดง เพลงอีแซว วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ (ดังตารางที่ 10 หน้า 98)

จากตารางที่ 10 พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 69.56 และเป็นเพศหญิง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 30.44 เกี่ยวกับอายุ ส่วนใหญ่อายุ 11 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 56.52 และอายุ 10 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 43.48 เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของบิดา พบว่า อาชีพรับจ้างมากที่สุด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 60.87 รองลงมา อาชีพเกษตรกร จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 30.43 และอาชีพค้าขาย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.70 ตามลำดับ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของมารดา พบว่า ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 43.48 รองลงมา อาชีพเกษตรกร จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 39.12 และอาชีพค้าขาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 17.40 ตามลำดับ เกี่ยวกับความรู้เรื่องเพลงอีแซว ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เคยมีความรู้เกี่ยวกับเพลงอีแซวมากที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 52.18 รองลงมา ผู้ตอบแบบสอบถามเคยมีความรู้เกี่ยวกับการแสดงเพลงอีแซว จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 39.12 และผู้ตอบแบบสอบถามเคยมีประสบการณ์การแสดงเพลงอีแซว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	16	69.56
หญิง	7	30.44
รวม	23	100.00
2. อายุ		
10 ปี	10	43.48
11 ปี	13	56.52
รวม	23	100.00
3. อาชีพของบิดา		
เกษตรกร	7	30.43
รับจ้าง	14	60.87
ค้าขาย	2	8.70
รวม	23	100.00
4. อาชีพของมารดา		
เกษตรกร	9	39.12
รับจ้าง	10	43.48
ค้าขาย	4	17.40
4. อาชีพของมารดา		
รวม	23	100.00
5. นักเรียนเคยมีความรู้หรือประสบการณ์ด้าน		
ความรู้เกี่ยวกับการแสดงเพลงอีแซว	9	39.12
ประสบการณ์การแสดงเพลงอีแซว	2	8.70
นักเรียนไม่เคยมีความรู้หรือประสบการณ์ในการแสดงเพลงอีแซว	12	52.18
รวม	23	100

ตอนที่ 2 ความต้องการให้โรงเรียนเปิดสอนหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง จำนวน 23 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านความต้องการให้ปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดความรู้เรื่องเพลงอีแซว พบว่านักเรียนมีเหตุผลเกี่ยวกับความต้องการให้ปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

1.1 เพื่อต้องการเรียนรู้เรื่องเพลงอีแซวเนื่องจากเป็นศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเอง

1.2 เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เพลงอีแซว ไม่ให้สูญหาย

1.3 เพื่อนำไปประกอบอาชีพและสร้างรายได้ให้ครอบครัว

1.4 เพื่อต้องการมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป เช่น แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์

2. ด้านประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับพบว่า นักเรียนคาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์จากการเรียน เรื่อง เพลงอีแซว ดังต่อไปนี้

2.1 ได้สืบทอดเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่น

2.2 มีความรู้ความเข้าใจเรื่องราวในท้องถิ่น และเพลงอีแซว จะได้มีความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นมากขึ้น

2.3 มีความสามารถในการแสดงเพลงอีแซวได้

3. ด้านความต้องการในการเรียนรู้เรื่องเพลงอีแซว พบว่า นักเรียนต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับ เพลงอีแซว ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 เล่นเครื่องดนตรีประกอบการแสดงเพลงอีแซวได้

3.2 รู้จังหวะและทำนองของเพลงอีแซวได้

3.3 ร้องเพลงและใช้ภาษาทำรำประกอบการแสดงเพลงอีแซวได้

4. ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเรื่อง เพลงอีแซว พบว่า นักเรียนต้องการให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนในลักษณะดังต่อไปนี้

4.1 เรียนนอกสถานที่ ที่บ้านของปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ที่มีความรู้เรื่องเพลงอีแซว

4.2 ปราชญ์ชาวบ้าน และครู ร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

5. ด้านความสำคัญและความจำเป็นที่มีต่อการเรียน เรื่อง เพลงอีแซว นักเรียนมีความคิดเห็น ดังต่อไปนี้

5.1 เพลงอีแซวเป็นศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ที่ควรอนุรักษ์ไว้ก่อนที่จะสูญหายไป

5.2 นำไปประกอบอาชีพสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

3. ผลการสนทนากลุ่ม จากการสำรวจความต้องการและขอขำยเนื้อหาในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษาของ ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ผู้ปกครอง นักเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอศรีประจันต์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจาก 1) สถานภาพและข้อมูลทั่วไป 2) ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ผู้ปกครองนักเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอศรีประจันต์ โดยจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษาสูงสุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ (ดังตารางที่ 11 หน้า 101)

จากตารางที่ 11 พบว่า ส่วนใหญ่ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเป็นเพศหญิง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 และเป็นเพศชาย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 เกี่ยวกับอายุ ส่วนใหญ่อายุ 40 – 50 ปี อายุน้อยกว่า 40 ปี และ อายุ 51 – 60 ปี จำนวนเท่ากัน คือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 เกี่ยวกับการศึกษาสูงสุด ส่วนใหญ่ระดับประถมศึกษา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 และระดับปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86 เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่อาชีพเกษตรกร รับจ้างแสดงเพลงอีแซว และรับราชการจำนวนเท่ากัน คือ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 และอาชีพทำธุรกิจส่วนตัว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.59

ตอนที่ 2 สภาพความต้องการและขอขำยเนื้อหาการพัฒนาหลักสูตรเพลงอีแซว ของ ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ผู้ปกครองนักเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอศรีประจันต์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	2	28.57
หญิง	5	71.43
รวม	7	100.00
2. อายุ		
น้อยกว่า 40 ปี	2	28.57
40 – 50 ปี	3	42.86
51 – 60 ปี	2	28.57
มากกว่า 60 ปี	-	-
รวม	7	100.00
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	4	57.14
มัธยมศึกษา	-	-
ปริญญาตรี	3	42.86
รวม	7	100.00
4. อาชีพ		
เกษตรกร	2	28.57
รับจ้างแสดงเพลงอีแซว	2	28.57
ทำธุรกิจส่วนตัว	1	14.29
รับราชการ	2	28.57
รวม	7	100.00

ด้านความต้องการ โดยภาพรวมพบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกคน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันด้านความต้องการการพัฒนาหลักสูตรเพลงอีแซว โดยการนำปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากมีความสำคัญและมีความจำเป็นมาก โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ยี่ด้นักเรียนเป็นสำคัญ เมื่อเด็กมีความต้องการที่จะได้เรียนรู้

เรื่อง เพลงอีแซว เราควรตอบสนองความต้องการของนักเรียน และเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ ให้กับนักเรียน มีค่านิยมและบุคลิกภาพที่ดี มีสุนทรียศิลป์ และเพลงอีแซวเป็นศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ก่อนที่จะสูญหาย เนื่องจากศิลปินเพลงอีแซวเริ่มมีอายุมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถไปประกอบอาชีพ สร้างรายได้เป็นอย่างดีให้กับครอบครัว และการจัดการเรียนการสอนควรให้ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องเพลงอีแซว เป็นผู้ถ่ายทอดเพื่อจะได้ความรู้ที่ถูกต้อง และปราชญ์ชาวบ้าน กล่าวว่า "มีความต้องการให้จัดทำหลักสูตร เรื่อง เพลงอีแซว แต่บางครั้งอยู่ในสภาพที่พูดไม่ได้ เพราะบางคนอาจมองว่าพวกเขาอยากยกย่องตนเอง หรือได้รับผลประโยชน์ในการสอน แต่ความจริง ด้วยใจรักอยากถ่ายทอดความรู้เรื่องเพลงอีแซวเป็นอย่างยิ่ง เพราะมองว่าอาจเป็นทางเลือกหนึ่งให้กับเด็กที่ด้อยโอกาสในการศึกษาต่อ นำไปประกอบอาชีพได้ ซึ่งนอกจากแสดงเพลงอีแซวแล้ว ยังมีเวลาว่างที่จะสามารถประกอบอาชีพอื่นได้อีกและยังเป็นการสืบสานวัฒนธรรมที่ดั่งามของท้องถิ่น มิฉะนั้นอาจจะสูญหายไป" (ขวัญจิต ศรีประจันต์ 2543)

ด้านขอขยายเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรเพลงอีแซว สำหรับนักเรียนประถมศึกษา พบว่า ผู้เข้าสนทนากลุ่มให้ความคิดเห็นว่า ควรมีการจัดเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซว ประวัติของศิลปินเพลงอีแซว ลักษณะคำประพันธ์ การร้องและการรำ โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมกับผู้สอน ดังที่ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังมวง กล่าวว่า "การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เพลงอีแซว มีความสำคัญ เพราะเพลงอีแซวเป็นศิลปะชั้นสูง ที่จะพัฒนาให้เป็นอาชีพได้ การจัดการเรียนการสอนจึงควรเป็นระบบ และให้ความรู้ที่ถูกต้อง ซึ่งก็ต้องได้จากเจ้าของเรื่องโดยตรง ก็คือจากศิลปินเพลงอีแซว" (ประวิทย์ บุญเรืองรอด 2543) และปราชญ์ชาวบ้าน มีความคิดเห็นว่า "เคยสอนเพลงอีแซวให้ลูกหลานของตนเอง แต่เขาจะไม่ค่อยเชื่อฟังและไม่สนใจ แต่พอครูสอนเพลงอีแซว เขากับเชื่อฟัง ให้ความสนใจ และสามารถร้องเพลงอีแซวได้ เพราะเด็กจะเชื่อฟังครูมากกว่าพ่อแม่ของตนเอง" (สำเนียง ชาวปลายนา 2543)

ด้านระยะเวลาการสอน พบว่า โครงร่างหลักสูตรได้กำหนดระยะเวลาไว้ประมาณ 54 คาบ ตามตารางสอน สัปดาห์ละ 6 คาบ ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวควรมีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมตามสถานการณ์ ส่วนสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนควรมีการเรียนทั้งภายในโรงเรียน และนอกสถานที่ ดังที่ผู้สอนให้ความคิดเห็นว่า "การเรียนนอกสถานที่จะทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียน เพราะได้เปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนและได้เห็นวิถีชีวิตจริงของปราชญ์ชาวบ้าน" (สุภัทรา สุทธิเวทย์ 2543)

ด้านการประเมินผล ควรประเมินผลตามสภาพจริง โดยมีการสังเกตจากการปฏิบัติจริงของนักเรียนในการแสดงเพลงอีแซว และควรมีการประเมินทางด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านความรู้สึกที่มีต่อเพลงอีแซวและมีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ด้านข้อเสนอแนะ ควรมีการเผยแพร่ผลงานของภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สาธารณชน เช่น มีการจัดตลาดนัดภูมิปัญญา เพื่อเป็นการเชิญบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องเพลงอีแซว และความสามารถด้านต่าง ๆ ทำให้ประชาชนเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของบุคคลดังกล่าว และสำหรับนักเรียนเมื่อได้เรียนรู้เรื่องเพลงอีแซวแล้ว ต้องมีเวทีให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดง เพราะการแสดงเพลงอีแซวจะทำให้นักเรียนกล้าแสดงออก มีปฏิภาณไหวพริบ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ในส่วนของผู้บริหารควรหาวิธีการให้ผู้บริหารทุกระดับได้เห็นความสำคัญของงานศิลปะดนตรี เพื่อจะได้ให้การสนับสนุน และถ้ามีโรงเรียนจำนวนมากมีความสนใจในการนำหลักสูตรเพลงอีแซวไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ควรมีการจัดอบรมให้ครู เพื่อให้ครูนำความรู้และทักษะที่ได้จากปราชญ์ชาวบ้านไปถ่ายทอดให้กับนักเรียน

ดังนั้น จากการสัมภาษณ์ การสอบถาม และการสนทนากลุ่ม สรุปได้ว่าบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอศรีประจันต์ ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารโรงเรียน วัดพังม่วง ผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน นักเรียน และประธานสภาวัฒนธรรม มีความต้องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของปราชญ์ชาวบ้านร่วมกับผู้สอน มีเนื้อหาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและความต้องการของนักเรียน เน้นการปฏิบัติจริง และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

สรุปขั้นตอนการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั้ง 3 ส่วน คือ 1) การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายการศึกษา 2) การวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย 3) การสำรวจความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่น สุพรรณบุรี จากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้ในการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐานดังกล่าว ผู้วิจัยนำข้อมูลมาสร้างหลักสูตร เพลงอีแซว ในขั้นตอนต่อไป กำหนดโครงสร้างหลักสูตร ตั้งแต่หลักการ คำอธิบายรายวิชา จุดหมาย โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แนวทางการจัดการเรียนการสอน สื่อ และการประเมินผลให้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน และบริบทของท้องถิ่น สอดคล้องกับจุดประสงค์ในกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ผลการสร้างหลักสูตร

การสร้างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน รวมทั้งการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดประเด็นในการสร้างหลักสูตร แบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน คือ 1) การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร 2) การประเมินโครงร่างหลักสูตร 3) การปรับปรุงโครงร่างหลักสูตร

ผลการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน รวมทั้งการขอคำแนะนำและคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ควบคุมวิทยานิพนธ์ นำมาพัฒนาโครงร่างหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการ คำอธิบายรายวิชา จุดหมาย โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แนวทางการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้

หลักการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ส่งเสริมให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการในชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยให้สถานศึกษาร่วมกับท้องถิ่นในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวดำเนินงานของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่ว่าจะต้องจัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพของท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม

จากแนวทางดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีจุดเน้นสำคัญ ที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยกันสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงกับชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

จังหวัดสุพรรณบุรี มีศิลปวัฒนธรรมเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงเป็นระยะเวลานาน ได้แก่ เพลงอีแซว ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ก่อนที่จะสูญหาย เนื่องจากค่านิยมความเปลี่ยนแปลงของสังคม ประกอบกับศิลปินที่มีความรู้ความสามารถ ในเรื่องเพลงอีแซวมีอายุมากขึ้น ดังนั้นการให้ความรู้ในเรื่องเพลงอีแซวจึงควรจัดให้เป็นความรู้แก่เยาวชน เพื่อจะได้ร่วมกันสืบสานวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านของสุพรรณบุรีให้คงอยู่ต่อไป

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงกลุ่มนักเรียนและกลุ่มประสบการณ์ที่เหมาะสมกับการพัฒนาหลักสูตรในเรื่องนี้และจากการวิเคราะห์คำอธิบายหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) พบว่า สอดคล้องกับจุดประสงค์ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ในกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ ให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่น

หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว จึงเป็นหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยในกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่มุ่งให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะตามความคาดหวังของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐาน สุขภาพกายใจสมบูรณ์มีเจตคติและพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี ซึ่งโรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น จัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ตลอดจนการประเมินผลตามสภาพจริง

คำอธิบายรายวิชา

สังเกตการร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรี และการใช้ภาษาท่ารำ ให้เข้ากับจังหวะในการแสดงเพลงอีแซว

อภิปรายซักถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของเพลงพื้นบ้าน ประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซว ลักษณะคำประพันธ์ ทำนองการร้องเพลงอีแซว เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง การแต่งกาย สถานที่และโอกาสในการแสดง ขนบธรรมเนียมและลำดับขั้นตอนในการแสดงเพลงอีแซว ประวัติและผลงานของศิลปินเพลงอีแซว บอกความรู้สึกที่มีต่อเพลงอีแซว และศิลปินเพลงอีแซวที่ชื่นชอบ และบอกวิธีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

ฝึกปฏิบัติการร้องเพลงอีแซว การเล่นเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเพลงอีแซว การใช้ภาษาท่ารำให้สอดคล้องกับเนื้อร้องของเพลง และฝึกแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซว

เพื่อให้เห็นความสำคัญและคุณค่าของเพลงอีแซว ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น เกิดความชื่นชมในภูมิปัญญาท้องถิ่น นำความรู้ความสามารถในการแสดงเพลงอีแซวไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

จุดหมาย

หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถในการแสดงเพลงอีแซว และมีเจตคติที่ดีต่อเพลงอีแซว มีรายละเอียดดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน
2. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง เพลงอีแซว
3. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะเกี่ยวกับจังหวะ การร้อง การรำ และการเล่นเครื่องดนตรี

ประกอบการแสดงเพลงอีแซว

4. เพื่อให้นักเรียนมีนิสัยรักการทำงานร่วมกับผู้อื่น
5. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อเพลงอีแซว
6. เพื่อให้นักเรียนมีค่านิยมในการอนุรักษ์และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

โครงสร้าง

มวลงประสงค์การเรียนรู้ที่จัดให้นักเรียน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความหมายลักษณะและประเภทของเพลงพื้นบ้าน
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงอีแซว
3. ศิลปินเพลงอีแซวของจังหวัดสุพรรณบุรี
4. การแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซว
5. การร้องเพลงอีแซว
6. การใช้ภาษาทำรำเพลงอีแซว
7. การเล่นเครื่องดนตรีประกอบการแสดงเพลงอีแซว ได้แก่ ฉิ่ง กรับ ตะโพน หรือ

กลองให้จังหวะ เช่น กลองแขก เป็นต้น

8. การเข้าวงแสดงเพลงอีแซวในโอกาสต่าง ๆ
9. การบริหารจัดการในการรับงานแสดง
10. ความสำคัญและการอนุรักษ์เพลงอีแซว

ขอบข่ายเนื้อหา

ขอบข่ายเนื้อหาโครงร่างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว มีรายละเอียดดังตารางที่

12 หน้า 107

เวลาเรียน

หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กำหนดเวลาประมาณ 54 คาบ สัปดาห์ละ 6 คาบ คาบละ 20 นาที จำนวน 9 สัปดาห์ และอัตราเวลาเรียนของมวลงประสงค์โดยประมาณ (ดังตารางที่ 13 หน้า 108)

ตารางที่ 12 ขอบข่ายเนื้อหาของโครงร่างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว

เนื้อหา	คาบเรียน (โดยประมาณ)		
	ทฤษฎี	ปฏิบัติ	รวม
แผนการสอนที่ 1 ความหมาย ลักษณะ และประเภทของเพลงพื้นบ้าน	2	1	3
แผนการสอนที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงอีแซว ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ลักษณะของเพลงอีแซว และเพลงที่เกี่ยวข้อง ขนบธรรมเนียมในการแสดงเพลงอีแซว	3	1	4
แผนการสอนที่ 3 ประวัติและผลงานของศิลปินเพลงอีแซวในจังหวัดสุพรรณบุรี	2	1	3
แผนการสอนที่ 4 การแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซว	2	6	8
แผนการสอนที่ 5 การร้องเพลงอีแซว	2	8	10
แผนการสอนที่ 6 ใช้ภาษาทำรำประกอบเนื้อร้องเพลงอีแซว	2	3	5
แผนการสอนที่ 7 การเล่นเครื่องดนตรี จิ้ง กรับ ตะโพน	2	6	8
แผนการสอนที่ 8 การเข้าวงแสดงเพลงอีแซวในโอกาสต่าง ๆ	-	9	9
แผนการสอนที่ 9 การบริหารการจัดการในการรับงานแสดง	1	1	2
แผนการสอนที่ 10 ความสำคัญและการอนุรักษ์เพลงอีแซว	2	-	2
รวม	18	36	54

ตารางที่ 13 อัตราเวลาของมวลประสบการณ์โครงสร้างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว

เนื้อหา	อัตราเวลาเรียนโดยประมาณ	
	ร้อยละ	คาบ
ภาคทฤษฎี	30	16
ภาคปฏิบัติ	70	38
รวม	100	54

แนวทางการจัดการเรียนการสอน

เพื่อให้การจัดการศึกษาเรื่อง เพลงอีแซว เป็นไปตามจุดประสงค์ข้างต้นจึงกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

1. จัดการเรียนการสอนยืดหยุ่นตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
2. จัดการเรียนการสอนโดยให้บุคคลในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดภูมิปัญญา ร่วมกับครูในหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว
3. จัดการเรียนการสอน เรื่อง เพลงอีแซว มีการบูรณาการทั้งภายในกลุ่มประสบการณ์ สร้างเสริมลักษณะนิสัย และระหว่างกลุ่มประสบการณ์
4. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของนักเรียน
5. จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงมากที่สุด และมุ่งเน้นกระบวนการกลุ่ม
6. จัดสภาพแวดล้อม และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการปฏิบัติจริงของนักเรียน โดยการนำนักเรียนไปเรียนนอกสถานที่ที่บ้านของศิลปินเพลงอีแซว และมีเวทีให้นักเรียนได้แสดงเพลงอีแซว
7. จัดการเรียนการสอนโดยสอดคล้องค่านิยมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน เรื่อง เพลงอีแซว มีดังต่อไปนี้

1. เอกสารตำรา เกี่ยวกับเพลงอีแซว

2. เครื่องแต่งกายในการแสดงเพลงอีแซว ได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องประดับ เป็นต้น
3. เครื่องดนตรีประกอบการแสดงเพลงอีแซว ได้แก่ ฉิ่ง กรับ ตะโพน เป็นต้น
4. เวทีในการแสดงเพลงอีแซว
5. เครื่องบันทึกเสียง
6. แลบบันทึกเสียง
7. เทปวีดิทัศน์
8. เครื่องฉายวีดิทัศน์
9. ปราชญ์ชาวบ้าน และศิลปินเพลงอีแซว
10. ใบความรู้
11. ใบงาน

การประเมินผล

การประเมินผลระหว่างเรียนและหลังเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สังเกตจากการตอบคำถาม และการซักถามของนักเรียน
2. สังเกตความสนใจในการปฏิบัติงานของนักเรียน
3. สังเกตจากการแสดงเพลงอีแซวของนักเรียน
4. การตรวจผลงานของนักเรียน โดยการประเมินร่วมกับครู ปราชญ์ชาวบ้าน และนักเรียน

ผลการประเมินโครงร่างหลักสูตร

การประเมินโครงร่างหลักสูตรเป็นการประเมินก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเป็นผู้ประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบ โครงร่างหลักสูตร แนวการสอนและแผนการสอน นำข้อเสนอแนะที่ได้ปรับปรุงแก้ไข โดยวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ดังตารางที่ 14 หน้า 110

จากตารางที่ 14 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินโครงร่างหลักสูตร ของผู้เชี่ยวชาญ สรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 14 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินโครงร่างหลักสูตรของผู้เชี่ยวชาญ

ประเด็น	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	ความหมาย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1. ความสอดคล้องของส่วนประกอบโครงร่างหลักสูตร	+1	+1	+1	1.00	มีความสอดคล้อง
2. ความสอดคล้องของส่วนประกอบแนวการสอน	+1	+1	+1	1.00	มีความสอดคล้อง
3. ความสอดคล้องของส่วนประกอบประกอบแผนการสอน 10 แผนการสอน	+1	0	+1	0.67	มีความสอดคล้อง
4. ความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับคาบเวลาเรียนในแต่ละแผนการสอน	+1	0	+1	0.67	มีความสอดคล้อง
5. ความสอดคล้องระหว่างจุดหมายของโครงร่างหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ของแนวการสอนและแผนการสอน	+1	+1	+1	1.00	มีความสอดคล้อง
6. ความสอดคล้องระหว่างแนวทางการจัดการเรียนการสอนของโครงร่างหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน และแผนการสอน	+1	+1	+1	1.00	มีความสอดคล้อง
7. ความสอดคล้องระหว่างการประเมินผลของโครงร่างหลักสูตรแนวการสอนและแผนการสอน	+1	+1	+1	1.00	มีความสอดคล้อง

1. ความสอดคล้องของส่วนประกอบในโครงร่างหลักสูตร ได้แก่ หลักการ คำอธิบายรายวิชา จุดหมาย โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แนวทางการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล จากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าดัชนีความ

สอดคล้องเท่ากับ 1 ดังนั้น ส่วนประกอบของโครงร่างหลักสูตร มีความสอดคล้องและเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ข้อเสนอแนะ ด้านข้อบ่งชี้เนื้อหา ควรให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องการเล่น เครื่องดนตรีต่อจากการเรียนรู้เรื่องการร้องเพลงอีแซว และด้านการประเมินผล ควรมีความหลากหลาย มุ่งเน้นเรื่องการตรวจผลงานจากการปฏิบัติจริงของนักเรียน

2. ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแนวการสอน ได้แก่ สาระสำคัญ จุดประสงค์ การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 ดังนั้นส่วนประกอบของแนวการสอนมีความสอดคล้องและเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ควรให้นักเรียนมีความรู้สึกภาคภูมิใจในเพลงอีแซว และมีมารยาทที่ดีในการแสดงเพลงอีแซว

3. ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการสอนทั้งหมด 10 แผนการสอน ได้แก่ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 ดังนั้นส่วนประกอบของแผนการสอนในแต่ละแผนการสอน มีความสอดคล้องและเหมาะสม โดยมีผู้เชี่ยวชาญบางท่านแสดงความคิดเห็นไม่แน่ใจความสอดคล้องในแผนการสอนที่ 3 ระยะเวลาที่กำหนดไว้ 3 คาบ อาจไม่เพียงพอกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และผู้เชี่ยวชาญบางท่านได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแผนการสอนที่ 2 ควรมีใบงานให้นักเรียนได้สรุปสาระการเรียนรู้

4. ความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับคาบเวลาในแต่ละแผนการสอน จากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 ดังนั้นเนื้อหาเกี่ยวกับคาบเวลาในแต่ละแผนการสอนมีความสอดคล้องและเหมาะสม โดยมีผู้เชี่ยวชาญบางท่านแสดงความคิดเห็นไม่แน่ใจความสอดคล้องในแผนการสอนที่ 3 มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมควรเพิ่มจำนวนคาบมากกว่า 3 คาบ ดังที่กำหนดไว้ และควรมีการเพิ่มจำนวนคาบในแผนการสอนที่มุ่งเน้นการปฏิบัติของนักเรียน

5. ความสอดคล้องระหว่างจุดหมายของโครงร่างหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ของแนวการสอน และจุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนการสอน ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 ดังนั้นจุดหมายของโครงร่างหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ของแนวการสอน และจุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนการสอนมีความสอดคล้องและเหมาะสม

6. ความสอดคล้องระหว่างแนวทางการจัดการเรียนการสอนในโครงร่างหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนของแนวการสอน และกิจกรรมการสอนของแผนการสอน ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 ดังนั้นแนวทางการจัดการเรียนการสอนใน

โครงร่างหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้การสอนของแนวการสอน และแผนการสอนมีความสอดคล้องและเหมาะสม

7. ความสอดคล้องระหว่างการประเมินผลในโครงร่างหลักสูตร แนวการสอน และแผนการสอน ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 ดังนั้นการประเมินผลโครงร่างหลักสูตร แนวการสอน และแผนการสอนมีความสอดคล้องและเหมาะสม

ผลการปรับปรุงโครงร่างหลักสูตร

จากการประเมินโครงร่างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องและเหมาะสม โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินโครงร่างหลักสูตร ประมวลผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เรื่อง เพลงอีแซว มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านขอบข่ายเนื้อหาของโครงร่างหลักสูตร จากเดิม แผนการสอนที่ 6 เป็นการใช้ภาษาท่ารำประกอบการแสดงเพลงอีแซว และแผนการสอนที่ 7 เป็นการเล่นเครื่องดนตรี ปรับเป็นแผนการสอนที่ 6 เป็นการเล่นเครื่องดนตรี และแผนการสอนที่ 7 เป็นการใช้ภาษาท่ารำประกอบการแสดงเพลงอีแซว และด้านการประเมินผล มีการประเมินผลเพิ่มเติม โดยการตรวจผลงานจากใบงาน การเขียนแผนที่ความคิด (Mind mapping) การแต่งคำประพันธ์ และการเขียนหนังสือเกี่ยวกับเรื่องเพลงอีแซว (ดังภาคผนวก ฉ หน้า 258)

2. ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ของแนวการสอนจากเดิม มี 14 จุดประสงค์การเรียนรู้ ปรับเพิ่ม 1 จุดประสงค์ โดยจุดประสงค์ที่ 15 ให้นักเรียนแสดงออกถึงความภาคภูมิใจที่มีต่อเพลงอีแซว และในจุดประสงค์ที่ 10 จากเดิมให้นักเรียนบอกมารยาทและคุณธรรมในการแสดงเพลงอีแซวได้ ปรับเป็นให้นักเรียนแสดงมารยาทที่ดีและมีคุณธรรมในการแสดงเพลงอีแซว

3. ด้านคาบเวลาเรียนของแผนการสอน จากเดิมแผนการสอนที่ 3 เรื่อง ศิลปินเพลงอีแซวในจังหวัดสุพรรณบุรี กำหนดคาบเรียน 3 คาบ ปรับเป็น 6 คาบ แผนการสอนที่ 5 เรื่อง การร้องเพลงอีแซว จากเดิมกำหนดคาบเรียน 10 คาบ ปรับเป็น 12 คาบ และแผนการสอนที่ 10 เรื่อง ความสำคัญและการอนุรักษ์เพลงอีแซว จากเดิมกำหนดคาบเรียน 2 คาบ ปรับเป็นคาบเรียน 4 คาบ ดังนั้น ระยะเวลาในการทดลองใช้หลักสูตรจากเดิม 54 คาบ ปรับเป็น 60 คาบ

ดังนั้นการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า มีความสอดคล้องและเหมาะสมในส่วนประกอบของโครงร่างหลักสูตร แนวการสอน และแผนการสอน โดยทุกประเด็นมีความสอดคล้อง และมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมตาม

ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จึงมีความเหมาะสมในการนำหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง จังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการทดลองใช้หลักสูตร

การทดลองใช้หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซวกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 23 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 โดยปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและผู้วิจัย ดำเนินการร่วมกันในการทดลองใช้หลักสูตร ดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ มีการสังเกตพฤติกรรมและบันทึกพฤติกรรมประจำวัน และประเมินผลงานของนักเรียน สรุปผลได้ดังนี้

แผนการสอนที่ 1 เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านของนักเรียน ผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และผู้วิจัย มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาไปความรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านและนำเสนอรายงาน และร่วมกันสนทนาซักถาม ซึ่งจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม พบว่า นักเรียนแต่ละกลุ่มมีความตั้งใจ และนำเสนอรายงานได้ดี แต่มีนักเรียนบางคนไม่สนใจอ่านไปความรู้

แผนการสอนที่ 2 เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและลักษณะทั่วไปของเพลงอีแซว ผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน คือ นางบัวผัน จันทร์ศรี และ นายประวิทย์ บุญเรืองรอด ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง ส่วนผู้วิจัยเป็นผู้ดูแลนักเรียนระหว่างไปเรียนที่บ้านของปราชญ์ชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้านและผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วงถ่ายทอดความรู้ โดยวิธีการบอกเล่าและอธิบายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซว และขนบธรรมเนียมในการแสดงเพลงอีแซว และนักเรียนช่วยกันสรุปความรู้เรื่องเพลงอีแซวเขียนเป็นแผนที่ความคิด ซึ่งจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการไปเรียนนอกสถานที่ที่บ้านของปราชญ์ชาวบ้าน มีความสนใจและตั้งใจฟังเป็นอย่างดี มีการซักถามและจดบันทึก

แผนการสอนที่ 3 เป็นการเรียนรู้เรื่องประวัติและผลงานของศิลปินเพลงอีแซวที่นักเรียนชื่นชอบ ผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและผู้วิจัย จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนชมเทปวีดิทัศน์การแสดงเพลงอีแซวของศิลปินคนละต่าง ๆ ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และนักเรียนแบ่งกลุ่มไปสัมภาษณ์หรือศึกษาไปความรู้เกี่ยวกับประวัติและผลงานของศิลปินเพลงอีแซวที่นักเรียนชื่นชอบ ซึ่งศิลปินเพลงอีแซวที่นักเรียนชื่นชอบ ได้แก่ นางบัวผัน จันทร์ศรี นางขวัญจิต ศรีประจันต์ (เกลียว เสรีจิกจ) และนางสำเนียง

ชาวปลายนา นักเรียนแบ่งกลุ่มไปสัมภาษณ์ศิลปินเพลงอีแซวที่ชื่นชอบ ส่งตัวแทนนำเสนอผลงานที่ได้จากการสัมภาษณ์พร้อมทั้งแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมพบว่า นักเรียนมีความตั้งใจ เตรียมประเด็นในการสัมภาษณ์ล่วงหน้า แต่บางประเด็นไม่มีสาระสำคัญ ผู้วิจัยจึงต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับประเด็นคำถาม มีการจดบันทึกและแสดงบทบาทสมมติได้ดี และแสดงความรู้สึกชื่นชมในความสามารถที่หลากหลายของศิลปินเพลงอีแซว ดังที่นักเรียนคนหนึ่งกล่าวว่า "จากการสัมภาษณ์ศิลปินเพลงอีแซว ได้แก่งคิดว่าว่าจะประสบความสำเร็จได้อย่างทุกวันนี้ พบอุปสรรคมากมาย และต้องมีความมานะอดทน ฝึกฝนร้องเพลงอีแซวเป็นอย่างมาก เพราะบางคนไม่ได้มีพรสวรรค์ในการร้องเพลง" (อรรถพร ทรัพย์สุวรรณ 2544)

แผนการสอนที่ 4 เป็นการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซว ผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและผู้วิจัย มีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาใบความรู้เกี่ยวกับลักษณะคำประพันธ์เพลงอีแซว ร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็น และทุกคนช่วยกันแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซวในหัวข้อเรื่อง ที่ร่วมกันกำหนด ซึ่งจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมพบว่า นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะคำประพันธ์เพลงอีแซว นักเรียนช่วยกันแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซวได้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ เพราะทุกคนช่วยกันคิดหาคำที่มีความหมายและสัมพันธ์กัน แต่มีบางคำต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม

แผนการสอนที่ 5 เป็นการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติร้องเพลงอีแซว ดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยปราชญ์ชาวบ้าน ได้แก่ นางบัวผัน จันทร์ศรี นางขวัญจิต ศรีประจันต์ และนางสำเนียง ชาวปลายนา ปราชญ์ชาวบ้านมีวิธีการถ่ายทอดความรู้ ดังนี้ 1) สาธิตการร้องเพลงอีแซวให้นักเรียนฟังเป็นตัวอย่าง 2) อธิบายเกี่ยวกับวิธีการร้องเพลงอีแซวที่ถูกต้องตามทำนองและจังหวะ 3) ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง เริ่มจากนักเรียนร้องตามทีละวรรค ร้องเพลงอีแซวพร้อมกับปราชญ์ชาวบ้าน และนักเรียนฝึกปฏิบัติการร้องเพลงอีแซวด้วยตนเอง ซึ่งจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความตั้งใจและสามารถร้องเพลงอีแซวได้ แต่มีนักเรียนบางคนร้องเพลงอีแซวได้ไม่ดีเท่าที่ควร

แผนการสอนที่ 6 เป็นการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติเล่นเครื่องดนตรีประกอบการแสดงเพลงอีแซว ได้แก่ ฉิ่ง กรับ ตะโพน ดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยปราชญ์ชาวบ้าน แม่สำเนียง ชาวปลายนา และผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย มีวิธีการถ่ายทอดความรู้ ดังนี้ 1) การอธิบายและแนะนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการใช้ และดูแลรักษาเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเพลงอีแซว 2) สาธิตวิธีการฝึกตีเครื่องดนตรีแต่ละชนิด 3) ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ

ตามลำดับขั้นตอนการเล่นเครื่องดนตรีประกอบการแสดงเพลงอีแซว ซึ่งจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการเล่นเครื่องดนตรี โดยเฉพาะนักเรียนชายให้ความสนใจเป็นอย่างมาก และนักเรียนส่วนใหญ่สามารถตีฉิ่ง กรับ ได้ถูกต้องตามทำนองและจังหวะ แต่มีนักเรียนบางคนเท่านั้นที่สามารถตีตะโพนได้

แผนการสอนที่ 7 เป็นการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติการใช้ภาษาทำรำประกอบการแสดงเพลงอีแซว ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยปราชญ์ชาวบ้าน นางสาวเนียง ชาวปลายนา และผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย มีวิธีการถ่ายทอดความรู้ ดังนี้ 1) สาธิตการทำรำประกอบการแสดงเพลงอีแซว 2) อธิบายเกี่ยวกับการใช้ภาษาทำรำให้สอดคล้องกับเนื้อร้อง จากนั้นนักเรียนช่วยกันคิดภาษาทำรำประกอบเนื้อร้องเพลงอีแซว 3) ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติการรำ และร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไข ซึ่งจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม พบว่า นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในการคิดภาษาทำรำประกอบการแสดงเพลงอีแซว โดยเฉพาะนักเรียนหญิงให้ความสนใจในการทำเป็นพิเศษ และนักเรียนบางคนรำได้อย่างสวยงาม

แผนการสอนที่ 8 เป็นการให้นักเรียนเข้าวงแสดงเพลงอีแซว ดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และผู้วิจัย มีวิธีการถ่ายทอดความรู้ โดยให้นักเรียนฝึกปฏิบัติแสดงเพลงอีแซว มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้นักเรียนชมเทปวีดิทัศน์การแสดงเพลงอีแซว และแบ่งกลุ่มเข้าวงแสดงเพลงอีแซว กำหนดบทบาทและหน้าที่ตามความถนัดและความสนใจ ได้แก่ นักร้องนำ (พ่อเพลงแม่เพลง) นักร้องประกอบ (ลูกคู่) และนักดนตรี จากนั้นนักเรียนเข้าวงแสดงเพลงอีแซว ซึ่งจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการแสดงเพลงอีแซวของนักเรียน พบว่า ช่วงแรกนักเรียนมีความตื่นเต้น มีข้อผิดพลาดในการแสดง แต่ในช่วงหลัง มีปฏิภาณไหวพริบ กล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น มีการเล่นมุขตลก และแสดงได้ดีมาก

แผนการสอนที่ 9 เป็นการเรียนรู้การบริหารจัดการในการรับงานแสดงเพลงอีแซว ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยปราชญ์ชาวบ้าน นางขวัญจิต ศรีประจันต์ และนางสาวเนียง ชาวปลายนา มีวิธีการถ่ายทอดความรู้ โดยการบอกเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับวิธีการบริหารจัดการรับงานแสดงเพลงอีแซว การแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะด้านมารยาทที่ดีในการแสดงเพลงอีแซว ซึ่งจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม พบว่า นักเรียนแสดงความคิดเห็นซักถามและร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

แผนการสอนที่ 10 เป็นการเรียนรู้และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญและการอนุรักษ์เพลงอีแซว ดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยผู้วิจัย จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าของเพลงอีแซวที่นักเรียนได้เรียนรู้และจาก

ประสบการณ์ตรง นักเรียนแบ่งกลุ่มจัดทำหนังสือ เกี่ยวกับ เรื่องเพลงอีแซว ในหัวข้อเรื่องที่สนใจ ซึ่งจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม พบว่า นักเรียนทำงานกลุ่มร่วมกันเป็นอย่างดี แบ่งหน้าที่ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นำเสนอผลงานได้อย่างน่าสนใจและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และนักเรียนมีความสุขในการวาดรูปและระบายสีประกอบการเขียนหนังสือ เกี่ยวกับ เรื่องเพลงอีแซว

จากการทดลองใช้หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว โดยดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอน จำนวน 10 แผนการสอน ส่วนใหญ่ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เรื่องเพลงอีแซว ในภาคปฏิบัติ ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านมีลักษณะการถ่ายทอดความรู้ 3 วิธีการ ได้แก่ 1) การอธิบาย การบอกเล่าเกี่ยวกับประสบการณ์ในการแสดง 2) การสาธิต เกี่ยวกับวิธีการร้อง การเล่นเครื่องดนตรี การรำประกอบการแสดงเพลงอีแซว 3) ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ด้านผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและผู้วิจัย ส่วนใหญ่ร่วมกันสอนในภาคทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของเพลงพื้นบ้าน ลักษณะคำประพันธ์เพลงอีแซว ความสำคัญและการอนุรักษ์เพลงอีแซว นอกจากนั้นปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และผู้วิจัย ร่วมกันดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยการให้คำแนะนำและวิจารณ์การแสดงของนักเรียนแต่ละกลุ่ม และอำนวยความสะดวกในระหว่างการจัดการเรียนการสอน เตรียมสื่อให้กับปราชญ์ชาวบ้าน และผู้วิจัยทำหน้าที่สังเกตพฤติกรรมการถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน การจัดการเรียนการสอนของผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และพฤติกรรมกรเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อนำไปบันทึกพฤติกรรมประจำวัน

ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ผลการประเมินผลหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว หลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สอน และผู้วิจัย ดำเนินการร่วมกันในการประเมินผลนักเรียน ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ สรุปผลดังนี้

การประเมินผลด้านความรู้ของนักเรียน

ผู้วิจัยได้ประเมินผลด้านความรู้ของนักเรียนจากใบงาน และการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งการตอบคำถามใบงานในแต่ละแผนการสอนของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ตอบคำถามได้ถูกต้องครบคลุมทุกประเด็น จำนวน 20 คน และนักเรียนตอบคำถามได้ไม่ถูกต้อง

ครบทุกข้อ จำนวน 3 คน ในเรื่องลักษณะทั่วไปของเพลงอีแซว ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพลงอีแซวได้อย่างถูกต้อง สามารถบอกประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซว ประวัติและผลงานของศิลปินเพลงอีแซว เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเพลงอีแซว ตลอดจนขั้นตอนการแสดงเพลงอีแซวได้

การประเมินผลด้านทักษะของนักเรียน

ผู้วิจัยได้ประเมินผลด้านทักษะของนักเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเรียนภาคปฏิบัติและการแสดงเพลงอีแซว พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ร้องเพลงอีแซวได้ถูกต้องตามทำนองและจังหวะ และนักเรียนบางคนร้องได้อย่างสวยงามเป็นที่ชื่นชอบและยอมรับของคนทั่วไป นักเรียนสามารถตีฉิ่งและกรับได้ มีนักเรียนจำนวน 2-3 คน สามารถตีตะโพนได้ถูกต้องตามจังหวะ นอกจากนี้ นักเรียนทุกคนช่วยกันแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซวเป็นกลอนหัวเดียวได้ 1-2 บท และแต่งกลอนเป็นหนังสือนิทานได้ เช่น

ไปเที่ยวสุรินทร์เมืองช้างไทยใหญ่ บ้านเมืองของไทยเป็นคนมีน้ำใจ

สวยงามมากเป็นที่ชอบของปวงชน ชาวต่างชาติสนใจ พาเที่ยวกันทั่วไป

ซึ่งจากการประเมินผลความสามารถของนักเรียน ผู้วิจัยได้แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นักเรียนที่มีพรสวรรค์ด้านการแสดงเพลงอีแซว มีจำนวน 6 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีความสามารถในการร้องเพลงอีแซวได้ดีมาก ร้องเพลงถูกต้องตามทำนองและจังหวะเสียงดี และสามารถบังคับเสียงได้ รำประกอบการแสดงเพลงอีแซวได้อย่างสวยงาม นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการเล่นเครื่องดนตรีประเภท ฉิ่ง กรับ ตะโพนได้ กลุ่มที่ 2 นักเรียนที่มีพรสวรรค์ แต่ขาดความใส่ใจในการแสดงเพลงอีแซว มีจำนวน 4 คน นักเรียนกลุ่มนี้มีความสามารถในการร้องเพลงอีแซวได้ดีถูกต้องตามทำนองและจังหวะ น้ำเสียงการร้องดี รำได้ และเล่นเครื่องดนตรีได้ แต่ไม่ค่อยให้ความสนใจในการฝึกปฏิบัติ ทำให้ผลงานที่แสดงออกไม่ดีเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่สามารถปฏิบัติได้ดี กลุ่มที่ 3 นักเรียนที่ไม่มีพรสวรรค์ แต่มีใจรักด้านการแสดงเพลงอีแซว มีจำนวน 5 คน ซึ่งนักเรียนสามารถร้องเพลงอีแซวได้ถูกต้องตามทำนองและจังหวะบ้างไม่ถูกต้องบ้าง น้ำเสียงการร้องยังไม่ดีเท่าที่ควร ต้องปรับปรุงการร้องเพลงอีแซว สามารถรำได้ และเล่นเครื่องดนตรีได้บางประเภท เช่น ตีฉิ่ง ตีกรับได้ แต่นักเรียนกลุ่มนี้มีความตั้งใจในการฝึกปฏิบัติ แต่ต้องใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติ และกลุ่มที่ 4 นักเรียนที่ไม่มีพรสวรรค์และไม่ใส่ใจในการแสดงเพลงอีแซว มีจำนวน 8 คน นักเรียนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ร้องเพลงอีแซวไม่ถูกต้องตามทำนองและจังหวะ รำได้แต่ไม่สวยงาม เล่นเครื่องดนตรีประกอบการแสดงเพลง

อีแซวไม่ถูกต้องตามจังหวะ ซึ่งนักเรียนกลุ่มนี้ต้องปรับปรุงด้านทักษะในการแสดงเพลงอีแซวเป็นอย่างมาก แต่นักเรียนไม่ค่อยมีความอดทนในการฝึกปฏิบัติ และปรับปรุงข้อบกพร่องของตนเอง (รายละเอียดดังภาคผนวก คม หน้า 279)

การประเมินผลด้านเจตคติของนักเรียน

ผู้วิจัยประเมินผลด้านเจตคติของนักเรียน จากการสอบถามความรู้สึกและความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ให้นักเรียนเขียนพรรณาคความ โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพลงอีแซว เพราะมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยเฉพาะการเขียนหนังสือเกี่ยวกับเรื่องเพลงอีแซว นักเรียนมีความชื่นชอบมากเพราะได้มีโอกาสวาดรูปภาพประกอบและระบายสี มีการเรียนนอกสถานที่ ทำให้นักเรียนรู้สึกไม่เบื่อหน่าย ส่วนความรู้สึกที่มีต่อปราชญ์ชาวบ้านและผู้สอน พบว่านักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อปราชญ์ชาวบ้านและผู้สอน เพราะทำให้นักเรียนมีความรู้เรื่องเพลงอีแซวมากขึ้น มีความสนใจและรู้สึกภาคภูมิใจในเพลงพื้นบ้านของตนเอง ดังที่นักเรียนคนหนึ่งเขียนพรรณาคความรู้สึกเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องเพลงอีแซว “ทำให้รู้เรื่องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซวจากที่ผมไม่เคยรู้มาก่อน รู้สึกชื่นชมคนรุ่นเก่าที่มีความสามารถทำให้ผมภูมิใจและเห็นคุณค่าศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นมากขึ้น” (อิศรา หวานชะเอม 2544)

นอกจากประเมินผลทางด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านเจตคติของนักเรียนแล้ว ในส่วนของผู้สอน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้วิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการประเมินผลหลักสูตรมีความคิดเห็นดังนี้

ปราชญ์ชาวบ้าน มีความคิดเห็นว่า หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ดำเนินการมีขั้นตอนเป็นระบบ ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ นักเรียนมีความสนใจ สามารถปฏิบัติได้ และตั้งใจที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง เพลงอีแซว ให้กับนักเรียนในท้องถิ่น ดังที่ปราชญ์ชาวบ้านกล่าวว่า “หลักสูตรเพลงอีแซวมีขั้นตอนการสอนนักเรียน ทำให้มีความสะดวกในการสอนนักเรียนให้มีความเข้าใจและปฏิบัติได้ง่ายขึ้น และตั้งใจมากที่ได้มาสอนนักเรียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นลูกหลาน และเป็นเด็กที่รู้จักกันในหมู่บ้าน”

ผู้สอน มีความคิดเห็นว่า หลักสูตรเพลงอีแซวเป็นประโยชน์ เนื้อหาครอบคลุม และมีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ดังที่ผู้สอนกล่าวว่า “หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซวที่สร้างขึ้น มีประโยชน์และเนื้อหาครอบคลุม สามารถนำไปใช้ใน

การสอนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาได้ เพราะจากการนำหลักสูตรไปใช้ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถร้องรำเพลงอีแซวได้ "

ผู้วิจัย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและนักเรียน ดังนี้ ปราชญ์ชาวบ้านมีเทคนิคและวิธีการถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี ส่วนผู้สอนมีความสามารถในการรำได้อย่างสวยงาม มีความเข้าใจในพื้นฐานและความสามารถของนักเรียนได้เป็นอย่างดี และนักเรียนส่วนใหญ่มีความตั้งใจในการเรียนทำให้สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเรื่องเพลงอีแซวได้ถูกต้อง มีความสามารถในการแสดงเพลงอีแซว และมีความสนใจในการเรียนหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว

ดังนั้นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการประเมินผลหลักสูตร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังมวง ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สอน มีความคิดเห็นว่าหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซวสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สำหรับ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ได้ต่อไป

ผลการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

เมื่อนำหลักสูตรไปทดลองใช้ พบว่า มีข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไขเรื่องของระยะเวลา ถึงแม้ในช่วงพัฒนาโครงร่างหลักสูตร จะได้มีการปรับคาบเวลาเรียนให้มากขึ้นแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติจริง พบว่า ระยะเวลาที่กำหนดไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ดังนั้นควรมีการยืดหยุ่นระยะเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือมีการสอนนอกเหนือเวลาเรียนที่กำหนด และปรับปรุงใบความรู้ในแผนการสอนที่ 1 เรื่อง เพลงพื้นบ้าน ให้มีความน่าสนใจ มีรูปภาพประกอบ เนื้อหาเหมาะสมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา นอกจากนี้ได้ปรับปรุงคำอธิบายรายวิชา ให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ

ดังนั้นการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว เป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์จึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่มีองค์ประกอบสอดคล้องและเหมาะสม ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ มีทักษะ และมีเจตคติที่ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบต่อไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตร ถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างหลักสูตรโดยนำข้อมูลจากการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษาและความต้องการจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หัวหน้าการประถมศึกษา อำเภอศรีประจันต์ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยนักเรียนโรงเรียนวัดพังม่วง ผู้ปกครองนักเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน และประธานสภาวัฒนธรรม นำมาพัฒนาเป็นโครงร่างหลักสูตร แนวการสอนและแผนการสอน และให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรและปรับปรุงโดยประมวลจากการตรวจสอบ นำหลักสูตรทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 23 คน และประเมินผลด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) เครื่องมือสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ แบบสัมภาษณ์หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอศรีประจันต์ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง แบบสอบถามนักเรียน และประเด็นสนทนากลุ่ม 2) เครื่องมือในการประเมินผลหลักสูตร ได้แก่ แบบบันทึกพฤติกรรมประจำวัน แบบเขียนพรรณนาความ แบบประเมินพฤติกรรมของนักเรียน แบบประเมินผลงานนักเรียน และแบบสัมภาษณ์ผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้าน ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทุกขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คำร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยที่ได้นำเสนอ ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

ผลการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

1. ผลการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายการศึกษา โดยการศึกษาจากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งมีนโยบายทางการศึกษามีความต้องการให้โรงเรียนและชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการของนักเรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชน แต่พบว่า มีสถานศึกษาจำนวนน้อยที่ให้ความสำคัญในเรื่องหลักสูตรท้องถิ่น และจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามนโยบายทางการศึกษาที่กำหนดไว้

2. ผลการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีจุดเน้นของหลักสูตร ส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้ประโยชน์จากการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และปลูกฝังให้มีความรักในท้องถิ่น มีแนวดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นและให้มีการบูรณาการร่วมกับวิชาต่าง ๆ เน้นกระบวนการคิดสอดแทรกด้านจริยธรรมและมีการประเมินผลตามสภาพจริง และหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยเป็นส่วนหนึ่งของมวลประสบการณ์ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งในกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่น โดยมีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนพัฒนาค่านิยม บุคลิกภาพ มีความสามารถในการแสดงออก และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

3. ผลการสำรวจความต้องการจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยใช้วิธีการ สัมภาษณ์ การสอบถาม และการสนทนากลุ่ม พบว่า บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตร เพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยมีปราชญ์ชาวบ้านและผู้สอนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน กำหนดขอบข่ายเนื้อหาให้ครอบคลุมเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นและความต้องการของนักเรียน เน้นการปฏิบัติจริง ควรมีการยืดหยุ่นในด้านระยะเวลา มีการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียนและนอกสถานที่ มีเวทีให้นักเรียนได้แสดงความสามารถและมีการประเมินผลตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่อง

ผลการสร้างหลักสูตรถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ได้แบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ผลการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร พบว่า โครงร่างหลักสูตร เพลงอีแซว ประกอบด้วย หลักการ คำอธิบายรายวิชา จุดหมาย โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แนวทางการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล และแผนการสอน จำนวน 10 แผน การสอน ประกอบด้วย แผนการสอนที่ 1 เรื่อง เพลงพื้นบ้าน แผนการสอนที่ 2 เรื่อง เพลงอีแซว แผนการสอนที่ 3 เรื่อง ศิลปินเพลงอีแซว แผนการสอนที่ 4 เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ แผนการสอนที่ 5 เรื่อง การร้องเพลงอีแซว แผนการสอนที่ 6 เรื่อง การใช้ภาษาท่ารำ แผนการสอนที่ 7 เรื่อง เรื่องการเล่นเครื่องดนตรี แผนการสอนที่ 8 เรื่อง การเข้าวงแสดงเพลงอีแซว แผนการสอนที่ 9 เรื่องการบริหารในการรับงาน และแผนการสอนที่ 10 เรื่องการอนุรักษ์เพลงอีแซว

2. ผลการประเมินโครงร่างหลักสูตร พบว่า โครงร่างหลักสูตร มีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และมีความเหมาะสมในส่วนประกอบต่าง ๆ ได้แก่ แนวการสอน และแผนการสอน และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับด้านเนื้อหา จุดประสงค์ และระยะเวลา

3. ผลการปรับปรุงโครงร่างหลักสูตร พบว่า มีการปรับปรุงแก้ไขด้านเนื้อหา ปรับแผนการสอนที่ 6 เป็นเรื่องการเล่นเครื่องดนตรี แผนการสอนที่ 7 เป็นเรื่องการใช้ภาษาท่ารำ ด้านจุดประสงค์ เพิ่มจุดประสงค์ให้นักเรียนแสดงออกถึงความภาคภูมิใจที่มีต่อเพลงอีแซว และปรับปรุงด้านระยะเวลาในการทดลองใช้หลักสูตร เป็น 60 คาบ

ผลการทดลองใช้หลักสูตร นำหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 23 คน ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแผนการสอน จำนวน 10 แผนการสอน ซึ่งปราชญ์ชาวบ้าน ถ่ายทอดความรู้ในภาคปฏิบัติ โดยการบอกเล่า การสาธิต และการฝึกปฏิบัติจริง ส่วนผู้สอนและผู้วิจัยร่วมกันสอนในภาคทฤษฎี และจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมประจำวันของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการเรียน และสามารถแสดงเพลงอีแซวได้

ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งผลการประเมินหลักสูตรด้านความรู้ พบว่า การประเมินผลด้านความรู้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของ เพลงอีแซว ลักษณะทั่วไปของเพลงอีแซว ประวัติและผลงานของศิลปินเพลงอีแซว ตลอดจนขั้นตอนการแสดงเพลงอีแซว การประเมินผลด้านทักษะ พบว่า นักเรียนสามารถร้องเพลงอีแซว รำ และเล่นเครื่องดนตรีได้ถูกต้องตามทำนองและจังหวะ มีความสามารถในการแสดงออกมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแต่งคำประพันธ์ และการประเมินผลด้านเจตคติ พบว่า นักเรียนมี

พัฒนาการทางด้านอารมณ์และความรู้สึกที่ดีต่อหลักสูตรเพลงอีแซวและเพลงพื้นบ้าน ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของเพลงอีแซว และมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

ผลการปรับปรุงหลักสูตร ปรับปรุงด้านระยะเวลา ควรมีความยืดหยุ่นระยะเวลาในภาคปฏิบัติ ปรับปรุงด้านใบความรู้ประกอบแผนการสอนที่ 1 เรื่องเพลงพื้นบ้านให้มีความน่าสนใจ เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และปรับปรุงด้านคำอธิบายรายวิชา เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการแสดงเพลงอีแซว และเห็นความสำคัญและคุณค่าของเพลงอีแซว

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสร้างหลักสูตร พบว่า มีสถานศึกษาจำนวนน้อยที่จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น และจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจากการศึกษานโยบายการศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มุ่งเน้นให้มีการจัดการเรียนการสอน เรื่องที่ใกล้ตัวกับนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนสามารถนำประโยชน์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และให้มีความรักความผูกพันในท้องถิ่น สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง (2540 : 1 – 16) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนของไทยในปัจจุบัน ควรให้ความสำคัญกับการนำเอาทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนด้วย และจากการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งกรมวิชาการได้กำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตรมีลักษณะกว้าง ๆ ไม่ได้ประมวลรายละเอียดเกี่ยวกับสาระความรู้ของแต่ละท้องถิ่น และส่งเสริมให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ในกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ มีจุดประสงค์ให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องเพลงพื้นบ้าน เพื่อให้ นักเรียนได้มีการพัฒนาบุคลิกภาพ ค่านิยมที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ 1 ใน 8 กลุ่มวิชา คือ ทศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมี บุคลิกภาพที่ดี มีสุนทรียภาพ รักท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจ

และสืบสานมรดกทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย (กรมวิชาการ 2543 : 3 - 6) ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในมาตราที่ 27 ที่กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนของสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 2542 : 15)

และจากการสำรวจความต้องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว จากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอศรีประจันต์ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียนโรงเรียนวัดพังม่วง ปราชญ์ชาวบ้าน และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอศรีประจันต์ พบว่า มีความต้องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว เนื่องจาก เพลงอีแซวเป็นศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีคุณค่าควรให้นักเรียนได้เรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและสามารถนำไปประกอบอาชีพสร้างรายได้ให้ครอบครัว รวมทั้งโรงเรียนวัดพังม่วงมีความพร้อมหลายด้าน ทั้งทางด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และผู้บริหารโรงเรียนก็ได้ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี ซึ่งการสนับสนุนของผู้บริหารจะส่งผลให้การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างสะดวกและสำเร็จลุล่วงได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศรีวรรณ จันทพงษ์ (2542 : 149) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตร เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านเรื่องงานจักสานชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศึกษากรณีโรงเรียนวัดยกกระบัตร จังหวัดสมุทรสาคร และผลการวิจัยของมณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ (2540 : 146) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมและกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านในการสอนดนตรีพื้นบ้านของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสงขลา รวมทั้งผลการวิจัยของ กิตติพิศ ศิริสูตร (2538 : 198) ศึกษาเรื่อง การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรจังหวัดสุพรรณบุรี จากงานวิจัยทั้ง 3 เรื่องดังกล่าว พบว่า ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และมีการนำปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้นและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

2. การสร้างหลักสูตรเป็นขั้นตอนสำคัญ เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้นำผลจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการเกี่ยวกับขอบข่ายเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาสร้างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอด

เพลงอีแซว ประกอบด้วย หลักการ คำอธิบายรายวิชา จุดหมาย โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา ระยะเวลา แนวทางในการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และการสร้างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ดำเนินการตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander 1974 : 27) มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 1) การศึกษาตัวแปรต่าง ๆ 2) การกำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ 4) การประเมินผล

การสร้างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว เป็นลักษณะการปรับรายละเอียดของเนื้อหาในกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ในเรื่องเพลงพื้นบ้าน เพื่อให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน ดังที่กรมวิชาการ (2536 : 11 – 12) ได้กำหนดลักษณะการพัฒนาหลักสูตรแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ 1) ปรับกิจกรรม 2) ปรับรายละเอียดของเนื้อหา 3) จัดทำรายวิชาเพิ่มเติม 4) ปรับสื่อการเรียนการสอน 5) จัดทำสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพและมีความหมายต่อนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติพิศ ศิริสูตร (2538 : 194) ที่พบว่า ผู้สอนส่วนใหญ่ นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ในลักษณะการปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหา ซึ่งเป็นการพัฒนาหลักสูตรที่ผู้สอนส่วนใหญ่สามารถดำเนินการปฏิบัติสะดวกประกอบกับขั้นตอนในการจัดทำไม่สลับซับซ้อน

การตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของส่วนประกอบต่าง ๆ ในโครงร่างหลักสูตร แนวการสอน และแผนการสอน จากผู้เชี่ยวชาญ เป็นกระบวนการที่ทำให้หลักสูตรมีความเหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้ต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของสุดสายใจ ชาญณรงค์ (2540 : 67) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาภาษาอังกฤษ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาลินี อุดมผล (2542 : 124) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่องการเจียรระโนนินิล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ จันทร์หงษ์ (2542 :131) ได้มีการนำโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่นที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม และความสอดคล้องเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ซึ่งการนำหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบนั้น ส่งผลให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์และมีความเหมาะสมในการนำไปจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. การทดลองใช้หลักสูตร มีการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 23 คน ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอน 10 แผนการสอน ประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการเรียนเรื่องเพลงอีแซว ซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่นตนเอง ทั้งในส่วนตัวที่เป็นเนื้อหาความรู้ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ลักษณะทั่วไปของเพลงอีแซว ความสำคัญและการอนุรักษ์เพลงอีแซว และในเรื่องของการฝึกปฏิบัติแสดงเพลงอีแซว มีการฝึกนอกเวลาเรียน นักเรียนกล้าแสดงออก หากไม่เข้าใจก็จะซักถาม ผลการทดลองใช้หลักสูตรที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากชอบช่ายเนื้อหาที่เรียนเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวนักเรียน ประชาชนชาวบ้านซึ่งเป็นบุคคลในท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน และเป็นสิ่งที่นักเรียนต้องการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ นอกจากนี้หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซวที่สร้างขึ้นได้มีการเรียนแบบบูรณาการเนื้อหา ร่วมกับวิชาต่าง ๆ ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานและสามารถเชื่อมโยงความคิดได้ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 7) ที่พบว่า การเรียนแบบบูรณาการ ทำให้นักเรียนมีโอกาสได้ใช้ความคิด ประสพการณ์ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทักษะกระบวนการและเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ อย่างไรก็ตาม ผลจากการตรวจใบงาน และผลงานการเขียนคำประพันธ์เพลงอีแซวของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เขียนสะกดคำภาษาไทยไม่ถูกต้อง ทำให้สื่อความหมายผิดไปจากเดิม ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมมนาเรื่องทางสู่ความสำเร็จในการสอนภาษาไทย ระดับประถมศึกษา ในโครงการเรารักภาษาไทยของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537 : 73 -77) พบว่า ปัญหาสำคัญของการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา คือ ปัญหาด้านการเขียนสะกดคำ ดังนั้นจึงควรหาแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา และส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการเขียนสะกดที่ถูกต้อง นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรเพลงอีแซวที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนมีทักษะ สามารถเข้าวงแสดงเพลงอีแซวได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของดาร์ตัน ผุสดี (2541 : 52) ศึกษา เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีพื้นเมืองล้านนา เรื่อง "ซิ่ง" พบว่า การเรียนดนตรีเป็นเรื่องของการฝึกทักษะ ดังนั้นกิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุด ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการร้องเพลง และการปฏิบัติเกี่ยวกับเครื่องดนตรีได้เป็นอย่างดี ตลอดจนมีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ กระตุ้นความสนใจ และความตั้งใจของนักเรียน

วิธีการถ่ายทอดความรู้ของประชาชนชาวบ้านในการจัดการเรียนการสอนเรื่อง เพลงอีแซว มีลักษณะการถ่ายทอดความรู้โดย 1) การบอกเล่าเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซว

การอธิบายวิธีการและขั้นตอนการแสดงเพลงอีแซว 2) การสาธิตวิธีการร้อง การรำ และการเล่นเครื่องดนตรีให้นักเรียนดูเป็นแบบอย่าง จดจำไว้เพื่อปฏิบัติ 3) การฝึกปฏิบัติ โดยปราชญ์ชาวบ้านให้นักเรียนร้องเพลงอีแซวตามที่ละวรรค จากนั้นให้ร้องเพลงอีแซวไปพร้อม ๆ กับปราชญ์ชาวบ้าน และให้นักเรียนฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง โดยการเข้าวงแสดงเพลงอีแซว ซึ่งวิธีการถ่ายทอดความรู้ เรื่องเพลงอีแซวของปราชญ์ชาวบ้าน สอดคล้องกับกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 93) ซึ่งประกอบด้วย การทำให้ดูเป็นตัวอย่ง การคิดร่วมกัน การปฏิบัติร่วมกัน และการบรรยาย ทำนองเดียวกับผลการวิจัยของมณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ (2540 : 127-128) ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านในการสอนดนตรีพื้นบ้าน พบว่า ปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดความรู้โดยการบอกเล่า การสาธิต การฝึกปฏิบัติจริง และการให้เข้าร่วมแสดง เช่นเดียวกับผลการวิจัยของศิริพงษ์ นวลแก้ว (2540 : 108 – 109) ศึกษาเรื่อง การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาศักดิ์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า วิธีการถ่ายทอดของปราชญ์ชาวบ้าน ประกอบด้วย การลงมือกระทำจริง การบอกเล่าความรู้ และผ่านพิธีกรรม นอกจากนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของหม่อมหลวงสันติสุข กฤษดากร (2541 : 276 - 277) ศึกษาเรื่องการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอำเภอหลังสวนจังหวัดชุมพร พบว่า วิธีการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านประเภทเพลงพื้นบ้านใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ โดยผู้รับการถ่ายทอดดูแบบอย่างการปฏิบัติ การฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง การทำให้ดูแล้วให้ ผู้รับการถ่ายทอดทำตามทีละขั้นตอน การบอกเล่า และการปฏิบัติจริงไปพร้อมกับผู้ถ่ายทอด และผลการวิจัยของบัวผัน สุพรรณนยศ (2535 : 371) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์เพลงอีแซว พบว่า ศิลปินเพลงอีแซวจะเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้เรื่องเพลงอีแซวในลักษณะการสาธิต และการบรรยาย

ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพลงอีแซว พบว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้ โดยปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สอนและผู้วิจัย มีส่วนร่วมในการสอนและประเมินผลงานของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเซเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander 1981 : 42 – 44) โบแชมป์ (Beauchamp 1981 : 145 – 151) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของบุคคลที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น บุคคลดังกล่าวจะทำให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร จากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียน และมีการประเมินผลทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ ซึ่งปรากฏว่านักเรียน

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพลงอีแซวเป็นอย่างดี และสามารถร้องเพลงอีแซว รำ และเล่นเครื่องดนตรีได้ ตลอดจนสามารถแต่งคำประพันธ์ได้ด้วย ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนส่วนหนึ่งมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพลงอีแซว อย่างไรก็ตามมีนักเรียนบางคนที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ดีเท่าที่ควรเนื่องจากขาดการฝึกฝนและไม่มีความตั้งใจ ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ดีต่อเพลงอีแซว ตระหนักถึงคุณค่าและภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเอง ผลที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าจากการที่นักเรียนได้เรียนรู้จากหลักสูตรโดยวิธีการถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน และมีโอกาสได้ไปแสดงเพลงอีแซว ตลอดจนนักเรียนบางคนมีผู้ปกครองหรือเครือญาติเป็นพ่อเพลงแม่เพลง ทำให้นักเรียนซึมซับในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง

และผู้วิจัยมีข้อสังเกตเกี่ยวกับนักเรียนที่น่าสนใจ คือ ผู้วิจัยพบว่านักเรียนที่มีความสามารถด้านการแสดงเพลงอีแซว ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่มีผู้ปกครองหรืออยู่ในหมู่บ้านที่มีศิลปินเพลงอีแซว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนได้ซึมซับจากสภาพแวดล้อมดังกล่าว มีประสบการณ์ด้านการฟังเพลงอีแซวและชมการแสดง ทำให้นักเรียนมีโอกาสดูและฝึกปฏิบัติเพิ่มเติม นอกเหนือจากการเรียนรู้ที่โรงเรียน และการสนับสนุนส่งเสริมของผู้ปกครอง มีส่วนทำให้นักเรียนสนใจและฝึกปฏิบัติมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ หม่อมหลวงสันติสุข กฤษดากร (2541 : 276) พบว่า ผู้ที่มารับการถ่ายทอดความรู้ด้านเพลงบ้าน มีแรงจูงใจจากสภาพแวดล้อม การได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ในครอบครัว และความสนใจของนักเรียนทำให้นักเรียนสามารถรับการถ่ายทอดจากปราชญ์ชาวบ้านได้เป็นอย่างดี เป็นไปตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ของ ธอร์นไคน์ (Thorndike, อ้างถึงใน เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต 2530 : 126) ในเรื่องกฎของความพร้อมที่ว่า "บุคคลมีความพร้อมแล้วหากได้กระทำจะเกิดความพอใจและกระทำต่อไป"

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตเกี่ยวกับปราชญ์ชาวบ้าน คือ ปราชญ์ชาวบ้านมีวิธีการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพลงอีแซวได้เป็นอย่างดี ใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลาย สอดแทรกความรู้และเทคนิคที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์ และเปิดโอกาสให้นักเรียนฝึก ปฏิบัติจริง มีการสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง ทำให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลายและมีกำลังใจในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยได้สรุปเป็นข้อข้อเสนอแนะ 3 ประเด็น มีรายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรเพลงอีแซวไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

1. ควรคำนึงถึงความพร้อมและศักยภาพของโรงเรียนทางด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ความต้องการของบุคคลในท้องถิ่น และความพร้อมของปราชญ์ชาวบ้าน ก่อนการนำหลักสูตรเพลงอีแซวไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
2. ควรให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ในปริมาณที่เหมาะสม มีความน่าสนใจ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและมีภาพประกอบ เพื่อสร้างความสนใจของนักเรียน
3. ควรหาแนวทางส่งเสริมให้นักเรียนที่มีพรสวรรค์ในการแสดงเพลงอีแซว ให้ความสนใจในการฝึกปฏิบัติ เพื่อพัฒนาความสามารถของตนเอง และหาวิธีการให้ผู้ปกครองสนับสนุนในการแสดงเพลงอีแซวของบุตรหลานตนเอง
4. ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย กระตุ้นความสนใจและสร้างความรู้สึที่ดีที่มีต่อเพลงอีแซวให้กับนักเรียนที่ไม่สนใจในการเรียนหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว
5. ควรมีเวลาในการฝึกฝนนักเรียนให้เกิดทักษะในการแสดงเพลงอีแซวอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ อาจสอนเสริมหรือจัดกิจกรรมนอกเหนือเวลาที่กำหนดในตารางสอน
6. ควรมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อให้การช่วยเหลือและคำแนะนำที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อกำหนดเป็นแนวทาง ดังนี้

1. หน่วยงานทางการศึกษา ควรให้ความสำคัญในเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการสนับสนุนส่งเสริมด้านงบประมาณ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้บุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
2. หน่วยงานทางการศึกษา และโรงเรียนควรมีการพัฒนาหลักสูตรและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยร่วมกับโรงเรียน ชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน

ในการพัฒนาหลักสูตรเริ่มตั้งแต่การจัดทำแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล

3. โรงเรียนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ หรือชุมชน เพื่อหารูปแบบและแนวทางในการนำนักเรียนไปแสดงเพลงอีแซวในโอกาสต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป สำหรับผู้สนใจที่จะสานต่อการพัฒนาหลักสูตร และส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม เพลงพื้นบ้าน ในท้องถิ่นต่าง ๆ ตามสภาพและศักยภาพของแต่ละชุมชน
2. ควรมีการวิจัยหลักสูตรเพลงอีแซวในลักษณะของการบูรณาการร่วมกับกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ
3. ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรในวิชาต่าง ๆ สำหรับครูในโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา
4. ควรมีการวิจัยปัจจัยที่สนับสนุน ให้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นประสบความสำเร็จ และ ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง
5. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ระหว่างผู้สอน นักเรียน ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
6. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบและแนวทางของชุมชน ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2534.
- _____. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533). กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2535.
- _____. การพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2536.
- _____. ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.
- กาญจนา คุณารักษ์. หลักสูตรและการพัฒนา. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2540.
- กิตติพิศ ศิริสูตร. "การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรจังหวัดสุพรรณบุรี." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- ขวัญจิต ศรีประจันต์. ประชาชนชาวบ้านด้านเพลงอีแซว. สัมภาษณ์, 22 ธันวาคม 2543.
- จันจิรา ชาวสอาด. "การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเขตการศึกษา 5." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2537.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์อัสสัมชัญ, 2539.
- ฉวีวรรณ แผ้วตะคุ. "การพัฒนาหลักสูตรงานที่เตรียมไปสู่อาชีพชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในหลักสูตรกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541.

ชัชฎา พารุ่ง. "การประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเตรียมผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง สังกัดกรมอาชีวศึกษา ของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา 2539." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรทรวโรดม ประสานมิตร, 2539.

ดรุณี ศรีตระกุล. "การพัฒนาหน่วยการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตโดยเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2539.

ดาร์ตนัน พุสดี. "การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นคนตรีพื้นเมืองล้านนา เรื่อง ช้าง." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.

ที่ทำการอำเภอศรีประจันต์. "แผนพัฒนาอำเภอประจำปี พุทธศักราช 2543 ." 2542. (อัดสำเนา) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด. สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลาง เล่ม 10. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทสยามเพรส แมแนจเม้นท์ จำกัด, 2542.

ธำรง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพฯ ฯ : เอร่าวันการพิมพ์, 2532.

นิตา ชูโต. การประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ ฯ : มาสเตอร์เพรส, 2531.

บัวผัน จันทร์ศรี. ศิลปินเพลงอีสาน. สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2544.

บัวผัน สุพรรณยศ. "วิเคราะห์เพลงอีสาน." วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2535.

บุญลักษณ์ ทิพยฤทธิ์. "การประเมินหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 2541." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรทรวโรดม ประสานมิตร, 2541.

ประวิทย์ บุญเรืองรอด. ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง. สัมภาษณ์, 22 ธันวาคม 2543.

ประเวศ วะสี. ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ ฯ : อัมรินทร์พรินติ้งกรุ๊ป, 2536.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีวิจัยพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทฟิงเกอร์ปริ้นแอนมีเดีย จำกัด, 2540.

- มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ. "การมีส่วนร่วมและกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของประชาชนชาวบ้านในการสอนดนตรีพื้นบ้านของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.
- มาเรียม นิลพันธุ์. "การพัฒนาหลักสูตรการวิจัยวัฒนธรรม." วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.
- รัตนะ บัวสนธ์. "การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลางตอนล่าง." วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- รุ่ง แก้วแดง. "รัฐธรรมนูญกับการศึกษาไทย." เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2540. (อัดสำเนา)
- วิจิต สุรัตน์เรืองชัย. "การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์สำหรับครูประถมศึกษา." วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
- วิไลวรรณ เหมือนชาติ. รายงานการวิจัย การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์. เอกสารหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์. ม.ป.ท., 2534.
- ศรัทธวรรณ จันทร์หงษ์. "การพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องงานจักสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศึกษากรณีโรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชุมชนราษฎร์นุสรณ์) จังหวัดสมุทรสาคร." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542.
- ศศิวิมล ศรีสุขโข. "การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 5." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539.

ศิริพงษ์ นวลแก้ว. "การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดแม่ฮ่องสอน." วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคู่ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.

สงัด อุทรานันท์. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม, 2532.

สมชาย นิลเมือง. ศึกษานิตยสารอำเภอศรีประจันต์. สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2543.

สมพิศ วงศ์แหยม. "สภาพและปัญหาการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา." วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2535.

สันติสุข กฤษดากร, หม่อมหลวง. "การศึกษาค้นคว้าถอดภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน
อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาคู่ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, 2540.

สามารถ จันทร์สุรย์. "ภูมิปัญญาชาวบ้านคืออะไร อย่างไร." ใน เอกสารการสัมมนาวิชาการ เรื่อง
ภูมิปัญญาชาวบ้าน, 55. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,
2536.

สาลินี อุดมผล. "การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง การเจียระไน
นิล." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถม
ศึกษา. กรุงเทพฯ : อรุณพิมพ์, 2534.

_____. ศูนย์วิชาการและภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. กรุงเทพฯ :
ม.ป.ท., 2536.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535.

_____. รายงานผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534). กรุงเทพฯ :
บริษัท ที.พี.พรินติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2536.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539.
- การพัฒนามาตรฐานการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว, 2541.
- แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด, 2542.
- ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครูสภาลาดพร้าว, 2543.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2542.
- ลำเนียง ชาวปลายนา. ปราชญ์ชาวบ้านด้านเพลงอีแซว. สัมภาษณ์, 22 ธันวาคม 2543.
- สุดสายใจ ชาญณรงค์. "การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- สุนันทา สุนทรประเสริฐ. "สืบสานเพลงพื้นบ้านสุพรรณ." เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของชมรมอาจารย์ 3 สุพรรณบุรี 10 กุมภาพันธ์ 2544. (อัดสำเนา).
- สุภัทรา สุทธิเวทย์. ครูผู้สอน โรงเรียนวัดพังม่วง. สัมภาษณ์, 22 ธันวาคม 2543.
- เสรี พงศ์พิศ. ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท มูลนิธิหมู่บ้าน. กรุงเทพฯ : บริษัทนครอมรินทร์พรินติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2536.
- ภูมิปัญญาชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2533.
- เอนก นาวิกมูล. ดนตรีและเพลงพื้นบ้านภาคกลาง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2531.
- อรรถพร สร้อยสุวรรณ. นักเรียนโรงเรียนวัดพังม่วง. สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2544.
- อังกูล สมคะเนย์. "สภาพการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

เอกวิทย์ ณ ถลาง และคณะ. ภูมิปัญญาและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2539.

Beauchamp, George A. Curriculum Theory. 4 th ed. Itasca, Illinois : F.E.Peacock Publisher, 1981.

Mackay, John Wisdom. Country Music Performance in Northern Nova Scotia. Canada : Memorial University of Newfoundland (Canada), 1995.

Rita, Martin. "Folk Song as a Language Experience." Language Arts 58, 3 (1981) : 26-29.

Robert ,J. Griffin. " Teaching Hispanic Culture through Folk Song." Hispania 60, 4 (1978) : 2-5.

Robinson, Michael. Linking Distance Education to Sustainable Community Development . Canad : n.p., 1992.

Saylor, Galen J., William M. Alexander, and Arthur J.Lewis. Curriculum Planning for Better Teacher and Learning. 4th ed. New York : Holt Rinehart and Winston, 1981.

Tuckman, Bruce W. Conducting Educational Research. 5th ed. USA : Harcourt Brace & Company, 1999.

Tyler, Ralph W. Basic Principles of Curriculum and Instruction . Chicago : University of Cicago press, 1950.

Worthen, B.R., and J.R. Sanders. Educational Evaluation : Theory and Practice. Ohio : Charies A. Jones , 1973.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

(สำหรับหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอศรีประจันต์ ศึกษานิเทศก์
และผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง)

เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่น สุพรรณบุรี
สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเปิดสอนหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ในกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ ผู้วิจัยจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดตอบตามความเป็นจริง โดยแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน จำนวน 11 ข้อ

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว จำนวน 2 ข้อ

แบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 7 ข้อ

- ① ชื่อ.....
- ② เพศ
- ③ อายุ ปี
- ④ ระดับการศึกษาสูงสุด.....
- ⑤ ตำแหน่งการทำงาน.....
- ⑥ ประสบการณ์การทำงาน..... ปี
- ⑦ ท่านเคยได้รับการอบรมหรือประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

ท้องถิ่น หรือการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือพัฒนา
หลักสูตรท้องถิ่น หรือเพลงพื้นบ้านหรือไม่.....(ถ้าเคย) เรื่อง

จัดโดยหน่วยงาน

ตอนที่ 2 ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน 2 ข้อ

① ท่านคิดว่าหลักสูตรท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญและจำเป็น
ต่อการจัดการศึกษาหรือไม่ หากมีความสำคัญควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๒ การพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี ท่านคิดว่าควรจัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียน การสอนเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซวภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี จำนวน 2 ข้อ

๑ ปัญหาจากการดำเนินการนำปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด การเรียนการสอน มีปัญหาอะไรบ้างและมีแนวทางในการแก้ไขปัญหายังไร

.....

.....

.....

๒ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์

**แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง
ของแบบสัมภาษณ์**

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแบบสัมภาษณ์ และให้คะแนนความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ การพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยกาเครื่องหมาย (/) ลงในช่องคะแนนของแบบประเมินในแต่ละข้อ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อ	ประเด็น	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+ 1	0	- 1	
1.	ความสอดคล้องของประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
2.	ความสอดคล้องของประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรและภูมิปัญญาท้องถิ่น
3.	ความสอดคล้องของประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเรื่อง เพลงอีแซว
4.	ความสอดคล้องของประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการพัฒนาหลักสูตรเรื่อง เพลงอีแซว

ภาคผนวก ค
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

(สำหรับนักเรียน)

เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี
สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความต้องการของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในการให้ทางโรงเรียนเปิดสอน หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว
โดยให้ปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เพื่อใช้ในการจัด
การเรียนการสอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้นักเรียนตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง
แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน จำนวน 11 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ความต้องการให้โรงเรียนเปิดสอนหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว
ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 6 ข้อ

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

คำชี้แจง จงเติมข้อความลงในช่องว่าง

- ① ชื่อ..... ② เพศ..... ③ อายุ.....
- ④ อาชีพของบิดา.....อาชีพของมารดา.....
- ⑤ นักเรียนเคยมีความรู้หรือมีประสบการณ์ในการแสดงเพลงอีแซวหรือไม่
 เคย ไม่เคย
 (ถ้าเคย) นักเรียนมีความรู้หรือมีประสบการณ์ในการแสดงเพลงอีแซว
 อย่างไรบ้าง

ตอนที่ 2 ความต้องการให้โรงเรียนเปิดสอน หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซวใน
 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 ข้อ

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง () ตามความเป็นจริง

- ① นักเรียนมีความต้องการให้นำปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามาถ่ายทอดความรู้เรื่อง
 เพลงอีแซวหรือไม่
 ต้องการ เพราะ.....
 ไม่ต้องการ เพราะ.....
- ② นักเรียนต้องการเรียนเรื่องเพลงอีแซว เพื่อประโยชน์ในด้านใด (ตอบได้มาก
 กว่า 1 ข้อ)
 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเพลงอีแซว
 เพื่อให้มีความสามารถแสดงเพลงอีแซวได้
 เพื่อสืบทอดเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่น
 เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพต่อไป
 เพื่อให้มีความรู้เรื่องราวของท้องถิ่น
 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

๓ นักเรียนต้องการเรียนรู้ เรื่องเพลงอีแซวในระดับใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () รู้จังหวะของเพลงอีแซว
- () สามารถร้องเพลงอีแซวได้
- () สามารถรำรำเพลงอีแซวได้
- () สามารถเล่นเครื่องดนตรีประกอบการแสดงเพลงอีแซวได้
- () สามารถแต่งเพลงอีแซวได้
- () อื่น ๆ โปรดระบุ.....

๔ นักเรียนต้องการให้มีการจัดรูปแบบการเรียนการสอน ในลักษณะใด

- () เรียนกับปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ในท้องถิ่น
- () ให้ครูกับปราชญ์ชาวบ้านสอนร่วมกับครู
- () ไปเรียนนอกสถานที่โดยเรียนกับปราชญ์ชาวบ้าน
- () อื่น ๆ โปรดระบุ.....

๕ นักเรียนคิดว่าการเรียนเรื่องเพลงอีแซว มีความสำคัญและจำเป็นหรือไม่

- () มีความสำคัญและจำเป็น เพราะ.....
- () ไม่มีความสำคัญและไม่จำเป็น เพราะ.....

๖ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ถ้ามี).....

.....

.....

ภาคผนวก ม
แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

**แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง
ของแบบสอบถาม**

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแบบสอบถาม และให้คะแนนความสอดคล้องของแบบสอบถาม เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยกาเครื่องหมาย (/) ลงในช่องคะแนน ของแบบประเมินในแต่ละข้อ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อ	ประเด็น	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+ 1	0	- 1	
1.	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2.	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาถ่ายทอดความรู้เรื่องเพลงอีแซว
3.	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการเรียนเรื่องเพลงอีแซว

ข้อ	ประเด็น	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+ 1	0	- 1	
4.	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการเรียนรู้เรื่องเพลงอีแซวในด้านต่าง ๆ
5.	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะการถ่ายทอดเรื่อง เพลงอีแซวของปราชญ์ชาวบ้าน
6.	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นในการเรียนเรื่องเพลงอีแซว

ภาคผนวก ง
ประเด็นสนทนากลุ่ม

ประเด็นสนทนากลุ่ม

(สำหรับผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน และประธานสภาวัฒนธรรม)

เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี
สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

คำชี้แจง

ประเด็นสนทนากลุ่มฉบับนี้เป็นประเด็นคำถามในการสนทนาเกี่ยวกับสภาพความต้องการและขอขยายเนื้อหาการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริง โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน จำนวน 11 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 5 ข้อ
ตอนที่ 2 สภาพความต้องการ ขอบข่ายเนื้อหา และข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว สำหรับนักเรียนประถมศึกษา จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม
คำชี้แจง กรุณาเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. ชื่อ.....
2. เพศ.....
3. อายุ..... ปี
4. อาชีพ
5. การศึกษาสูงสุด

ตอนที่ 2 สภาพความต้องการและขอข้ายเนื้อหาการพัฒนาหลักสูตร เพื่อถ่ายทอด
 เพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี โดยกำหนดประเด็นคำถามดังนี้

1. ท่านคิดว่าการนำปราชญ์ชาวบ้าน (ผู้ที่มีความสามารถ เรื่อง เพลงอีแซว)
 มาร่วมสอนในโรงเรียนมีความสำคัญและความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร

2. หากมีความสำคัญและจำเป็น ควรนำปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาร่วมในการจัด
 การเรียนการสอนในลักษณะใด

3. เนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องเพลงอีแซว สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
 เรียนรู้ในระยะเวลาประมาณ 54 คาบ (อาจมากหรือน้อยกว่านี้ได้) ควร
 ประกอบด้วยเนื้อหาอะไรบ้าง

4. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรถ้าหากนำนักเรียนไปเรียนกับปราชญ์ชาวบ้าน
 ในชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถในเรื่องเพลงอีแซวนอกเหนือจากเรียน
 ภายนอกสถานที่โรงเรียนเท่านั้น

.....

5. ท่านคิดว่า ถ้าต้องการให้นักเรียนมีความรู้และทักษะในเรื่อง เพลงอีแซว
 ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้อย่างไร

วิธีสอน

สถานที่.....

สื่อและอุปกรณ์

การวัดผลประเมินผล

6. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

ภาคผนวก จ

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่ม

**แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง
ของประเด็นสนทนากลุ่ม**

คำชี้แจง โปรดพิจารณาประเด็นสนทนากลุ่ม และให้คะแนนความสอดคล้องของแบบสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยกาเครื่องหมาย (/) ลงในช่องคะแนน ของแบบประเมินในแต่ละข้อ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อ	ประเด็น	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+ 1	0	- 1	
1.	ความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับสถานภาพข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม
2.	ความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตร เรื่อง เพลงอีแซว
3.	ความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตร เพลงอีแซว
4.	ความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการนำปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

ภาคผนวก จ
แผนผังแสดงการจัดสถานที่ในการสนทนากลุ่ม

แผนผังที่ 1 แสดงการจัดสถานที่ในการสนทนากลุ่ม วันที่ 22 ธันวาคม 2543

ภาคผนวก ข

หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว

- หลักสูตร
- แนวการสอน
- แผนการสอน

หลักสูตร์

เพื่อถ่ายทอດเพลงอีแซว

อุนต์รัตน์ กิจไฉนศรี

**หลักสูตร
เพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว**

- หลักการ
- คำอธิบายรายวิชา
- จุดหมาย
- โครงสร้าง
- ขอบข่ายเนื้อหา
- เวลาเรียน
- แนวทางการจัดการเรียนการสอน
- สื่อการเรียนการสอน
- การประเมินผล

หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว

หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แนวทางการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หลักการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ส่งเสริมให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยให้สถานศึกษาร่วมกับท้องถิ่นในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวดำเนินงานของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่ว่าจะต้องจัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพของท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม

จากแนวทางดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีจุดเน้นที่สำคัญ ที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยกันสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงกับชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

จังหวัดสุพรรณบุรี มีศิลปวัฒนธรรมเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงเป็นระยะเวลานาน ได้แก่ เพลงอีแซว ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ก่อนที่จะสูญหาย เนื่องจากค่านิยมความเปลี่ยนแปลงของสังคม ประกอบกับศิลปินที่มีความรู้ความสามารถ ในเรื่องเพลงอีแซวมีอายุมากขึ้น ดังนั้นการให้ความรู้ในเรื่องเพลงอีแซวจึงควรจัดให้เป็นความรู้แก่เยาวชน เพื่อจะได้ร่วมกันสืบสานวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านของสุพรรณบุรีให้คงอยู่ต่อไป

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงกลุ่มผู้เรียนและกลุ่มประสบการณ์ที่เหมาะสมกับการพัฒนาหลักสูตรในเรื่องนี้และจากการวิเคราะห์คำอธิบายหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) พบว่า สอดคล้องกับจุดประสงค์ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ในกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์

หลักสูตร เพลงอีแซว จึงเป็นหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยในกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามความคาดหวังของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยให้ผู้เรียน

มีความรู้พื้นฐาน มีสุขภาพกายใจสมบูรณ์ มีเจตคติและพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี ซึ่งโรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น โดยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ตลอดจนการประเมินผลตามสภาพจริง

คำอธิบายรายวิชา

สังเกตการการร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรี และการใช้ภาษาท่ารำ ให้เข้ากับจังหวะในการแสดงเพลงอีแซว

อภิปรายซักถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของเพลงพื้นบ้าน ประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซว ลักษณะคำประพันธ์ ทำนองการร้องเพลงอีแซว เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง การแต่งกาย สถานที่และโอกาสในการแสดง ขนบธรรมเนียมและลำดับขั้นตอนในการแสดงเพลงอีแซว ประวัติและผลงานของศิลปินเพลงอีแซว บอกความรู้สึกที่มีต่อเพลงอีแซว และ

ศิลปินเพลงอีแซวที่ชื่นชอบ และบอกวิธีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

ฝึกปฏิบัติการร้องเพลงอีแซว การเล่นเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเพลงอีแซว การใช้ภาษาท่ารำให้สอดคล้องกับเนื้อหาของเพลง และฝึกแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซว

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพลงอีแซว มีทักษะในการแสดงเพลงอีแซว เห็นความสำคัญและคุณค่าของเพลงอีแซว ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น เกิดความชื่นชมในภูมิปัญญาท้องถิ่น นำความรู้ความสามารถในการแสดงเพลงอีแซวไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

จุดหมาย

หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถในการแสดงเพลงอีแซว และมีเจตคติที่ดีต่อเพลงอีแซว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน
2. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง เพลงอีแซว
3. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะเกี่ยวกับจังหวะ การร้อง การรำ และการแสดงเพลงอีแซว
4. เพื่อให้นักเรียนมีนิสัยรักการทำงานร่วมกับผู้อื่น
5. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อเพลงอีแซว
6. เพื่อให้นักเรียนมีค่านิยมในการอนุรักษ์และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

โครงสร้าง

มวลงประสพการณที่จัดให้นักเรียน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความหมายลักษณะและประเภทของเพลงพื้นบ้าน
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงอีแซว
3. ศิลปินเพลงอีแซวของจังหวัดสุพรรณบุรี
4. การแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซว
5. การร้องเพลงอีแซว
6. การเล่นเครื่องดนตรีประกอบการแสดงเพลงอีแซว ฉิ่ง กรับ ตะโพน เป็นต้น
7. การใช้ภาษาทำรำประกอบเพลงอีแซว
8. การเข้าวงแสดงเพลงอีแซวในโอกาสต่าง ๆ
9. การบริหารจัดการในการรับงานแสดง
10. ความสำคัญและการอนุรักษ์เพลงอีแซว

ขอบข่ายเนื้อหา

ขอบข่ายเนื้อหาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้
ตารางที่ 15 ขอบข่ายเนื้อหาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ฉบับสมบูรณ์

เนื้อหา	คาบเรียน		
	ทฤษฎี	ปฏิบัติ	รวม
แผนการสอนที่ 1 ความหมาย ลักษณะ และประเภทของเพลงพื้นบ้าน	2	1	3
แผนการสอนที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงอีแซว ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ลักษณะของเพลงอีแซว และเพลงที่เกี่ยวข้อง ขนบธรรมเนียมในการแสดงเพลงอีแซว	3	1	4
แผนการสอนที่ 3 ประวัติและผลงานของศิลปินเพลงอีแซวในจังหวัดสุพรรณบุรี	2	3	5

ตารางที่ 15 (ต่อ)

เนื้อหา	คาบเรียน (โดยประมาณ)		
	ทฤษฎี	ปฏิบัติ	รวม
แผนการสอนที่ 4 การแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซว	2	6	8
แผนการสอนที่ 5 การร้องเพลงอีแซว	2	10	12
แผนการสอนที่ 6 การเล่นเครื่องดนตรี จิง กรับ ตะโพน	2	6	8
แผนการสอนที่ 7 การใช้ภาษาทำรำประกอบ เนื้อร้อง เพลงอีแซว	2	3	5
แผนการสอนที่ 8 การเข้าวงแสดงเพลงอีแซวในโอกาสต่าง ๆ	-	9	9
แผนการสอนที่ 9 การบริหารการจัดการในการรับงานแสดง	1	1	2
แผนการสอนที่ 10 ความสำคัญและการอนุรักษ์ เพลงอีแซว	2	2	4
รวมทั้งสิ้น	18	42	60

เวลาเรียน

หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กำหนดเวลาประมาณ 60 คาบ สัปดาห์ละ 6 คาบ คาบละ 20 นาที จำนวน 10 สัปดาห์ และอัตราเวลาเรียนของมวลประสบการณ์โดยประมาณดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 16 เวลาเรียนของหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ฉบับสมบูรณ์

เนื้อหา	อัตราเวลาเรียนโดยประมาณ	
	ร้อยละ	คาบ
ภาคทฤษฎี	30	18
ภาคปฏิบัติ	70	42
รวม	100	60

แนวทางการจัดการเรียนการสอน

เพื่อให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว เป็นไปตามจุดประสงค์ข้างต้น จึงกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

1. จัดการเรียนการสอนยืดหยุ่นตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
2. จัดการเรียนการสอนโดยให้บุคคลในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาร่วมกับครูในหลักสูตร เรื่อง เพลงอีแซว
3. จัดการเรียนการสอน เรื่อง เพลงอีแซว มีการบูรณาการทั้งภายในกลุ่มประสบการณ์ สร้างเสริมลักษณะนิสัย และระหว่างกลุ่มประสบการณ์
4. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยการคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของนักเรียน
5. จัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงมากที่สุด และมุ่งเน้นกระบวนการกลุ่ม
6. จัดสภาพแวดล้อม และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการปฏิบัติจริงของนักเรียน โดยการนำนักเรียนไปเรียนนอกสถานที่ที่บ้านของศิลปินเพลงอีแซว และมีการนำนักเรียนไปแสดงเพลงอีแซวในโอกาสต่าง ๆ
7. จัดการเรียนการสอนโดยสอดแทรกเรื่องค่านิยมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน เรื่อง เพลงอีแซว มีดังต่อไปนี้

1. เอกสารตำรา เกี่ยวกับเพลงอีแซว
2. เครื่องแต่งกายในการแสดงเพลงอีแซว ได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องประดับ เป็นต้น
3. เครื่องดนตรีประกอบการแสดงเพลงอีแซว ได้แก่ ฉิ่ง กรับ ตะโพน เป็นต้น
4. เวทีในการแสดงเพลงอีแซว
5. เครื่องบันทึกเสียง
6. แถบบันทึกเสียง
7. วีดิทัศน์
8. เครื่องฉายวีดิทัศน์
9. ปราชญ์ชาวบ้าน และวิทยากรในท้องถิ่น
10. ใบความรู้
11. ใบงาน

การประเมินผล

การประเมินผลระหว่างเรียนและหลังเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สังเกตจากการตอบคำถาม และการซักถามของนักเรียน
 2. สังเกตความสนใจในการปฏิบัติงานของนักเรียน
 3. สังเกตจากการแสดงเพลงอีแซวของนักเรียน
 4. การตรวจผลงานของนักเรียนจากใบงาน
 5. การตรวจผลงานของนักเรียนจากการแต่งคำประพันธ์
 6. การตรวจผลงานนักเรียนในการเขียนหนังสือเล่มเล็ก
 7. การตรวจผลงานการเขียนพรรณาคความ
-

**แนวการสอน
เรื่อง เพลงอีแซว**

- สาระสำคัญ
- จุดประสงค์การเรียนรู้
- เนื้อหา
- กิจกรรมการเรียนการสอน
- สื่อการเรียนการสอน
- การประเมินผล

แนวการสอนหลักสูตร เรื่อง เพลงอีแซว

แนวการสอน หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ประกอบด้วย สาระสำคัญ เนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สาระสำคัญ

เพลงอีแซว เป็นเพลงพื้นบ้านที่ก่อกำเนิดขึ้นในจังหวัดสุพรรณบุรี จึงเป็นศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ถ่ายทอดกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน โดยมีลักษณะเด่นของทำนองและการใช้ถ้อยคำ เนื้อหาของเพลงจะสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และค่านิยมของท้องถิ่น โดยมีขั้นตอนในการแสดงเพลงอีแซว ตั้งแต่การไหว้ครู การร้องเพลงเกริ่น การร้องเพลงประคารมของแต่ละฝ่าย การร้องเพลงลาหรือเพลงจาก และการอวยพร ซึ่งการเรียนรู้เรื่องเพลงอีแซว จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ เป็นศิลปะการแสดงที่สามารถนำไปเป็นอาชีพได้ และยกย่องเชิดชูให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการแสดงเพลงอีแซว ได้รับแต่งตั้งให้เป็นศิลปินแห่งชาติ

จุดประสงค์การเรียนรู้

แนวการสอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เพลงอีแซว มีจุดประสงค์การเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนอธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านได้
2. นักเรียนอธิบายความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง เพลงอีแซวได้
3. นักเรียนบอกประวัติและผลงานของศิลปินเพลงอีแซวในท้องถิ่นที่ชื่นชมได้
4. นักเรียนอ่านออกเสียงคำประพันธ์เพลงอีแซวได้ถูกต้องตามอักขระวิธี
5. นักเรียนแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซวได้ถูกต้อง
6. นักเรียนเคาะจังหวะถูกต้องตามทำนองเพลงอีแซวได้
7. นักเรียนร้องเพลงอีแซวได้ถูกต้องตามทำนองและจังหวะได้
8. นักเรียนรำประกอบการแสดงเพลงอีแซวได้
9. นักเรียนสามารถแสดงเพลงอีแซวในโอกาสต่าง ๆ ได้
10. นักเรียนแสดงมารยาทที่ดีและมีคุณธรรมในการแสดงเพลงอีแซวได้
11. นักเรียนแต่งประโยคเป็นภาษาอังกฤษได้
12. นักเรียนทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายในการแสดงเพลงอีแซวได้

13. นักเรียนเขียนหนังสือเกี่ยวกับเพลงอีแซวได้
14. นักเรียนวาดรูปประกอบในหนังสือเกี่ยวกับเพลงอีแซวได้
15. นักเรียนแสดงออกถึงความภาคภูมิใจที่มีต่อเพลงอีแซวได้

เนื้อหา

เนื้อหาของหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ความหมายลักษณะและประเภทของเพลงพื้นบ้าน
- ความเป็นมาและลักษณะของเพลงอีแซว
- ความสำคัญและการอนุรักษ์เพลงอีแซว
- ศิลปินเพลงอีแซวของจังหวัดสุพรรณบุรี
- การแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซว
- การร้องเพลงอีแซว
- การเล่นเครื่องดนตรี ฉิ่ง กรับ ตะโพน
- การใช้ภาษาท่ารำเพลงอีแซว
- การเข้าวงแสดงเพลงอีแซวในโอกาสต่าง ๆ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน เรื่อง เพลงอีแซว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 ให้นักเรียนศึกษาความรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน ดำเนินการดังนี้

1. ครูร่วมสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน
2. แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ให้ศึกษาไปความรู้ เรื่อง ความหมาย ประวัติ

ความเป็นมา ลักษณะ และประเภทของเพลงพื้นบ้าน

3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมารายงานหน้าชั้น

กิจกรรมที่ 2 ให้นักเรียนศึกษาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงอีแซว โดยดำเนินการดังนี้

1. ครู หรือ ปราชญ์ชาวบ้าน เล่าเรื่องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซว (ขึ้นอยู่กับความพร้อม และความสะดวกของทางโรงเรียน)
2. ให้นักเรียนร่วมกันซักถามและแสดงความคิดเห็น
3. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเรื่องเพลงอีแซว โดยเขียนเป็นแผนที่ความคิด (Mind Mapping) และตอบคำถามในใบงาน

กิจกรรมที่ 3 นักเรียนศึกษาความรู้เกี่ยวกับประวัติและผลงานของศิลปินเพลง
อีแซว ในจังหวัดสุพรรณบุรี

1. นักเรียนชมวีดิทัศน์การแสดงเพลงอีแซวของศิลปินในจังหวัดสุพรรณบุรี
2. ให้นักเรียนสัมภาษณ์หรือศึกษาจากใบความรู้เกี่ยวกับประวัติและผลงานของศิลปินเพลงอีแซวในจังหวัดสุพรรณบุรีที่นักเรียนชื่นชม
3. นักเรียนนำเสนอผลงานและแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับประวัติและผลงานของศิลปินที่นักเรียนชื่นชม
4. สนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับบุคคลตัวอย่างในท้องถิ่น

กิจกรรมที่ 4 นักเรียนแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซว โดยดำเนินการดังนี้

1. สนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะคำประพันธ์ของเพลงอีแซว
2. นักเรียนช่วยกันเขียนแผนผังคำประพันธ์เพลงอีแซว
3. แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ช่วยกันแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซว
4. ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และอ่านคำประพันธ์ให้ถูกต้องตามอักขระวิธี

กิจกรรมที่ 5 ให้นักเรียนร้องเพลงอีแซว โดยดำเนินการดังนี้

1. ให้นักเรียนฟังการร้องเพลงอีแซวจากปราชญ์ชาวบ้านที่มีความสามารถในการร้องเพลงอีแซว หรือจากแถบบันทึกเสียงการร้องเพลงของศิลปินเพลงอีแซว
2. สนทนาและซักถามเกี่ยวกับวิธีการร้องเพลงอีแซวที่ถูกต้องตามทำนอง และจังหวะ
3. แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม โดยให้แต่ละกลุ่มร้องเพลงอีแซวตามที่กำหนดไว้
4. ร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์การร้องเพลงของตนเองและเพื่อน ตลอดจนวิธีการแก้ไขข้อบกพร่อง
5. นักเรียนฝึกการร้องเพลงอีแซวที่ถูกต้องตามทำนองอย่างสม่ำเสมอ

กิจกรรมที่ 6 นักเรียนฝึกตีฉิ่ง กรับ ตะโพน โดยดำเนินการดังนี้

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้เกี่ยวกับ ฉิ่ง กรับ ตะโพน
2. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและตอบคำถามในใบงาน

3. ครูหรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความสามารถในการเล่นเครื่องดนตรีอริบายและ
สาธิตวิธีตีฉิ่ง กรับ ตะโพน ให้ถูกต้องตามจังหวะเพลงอีแซว

4. นักเรียนฝึกตีฉิ่ง กรับ ตะโพน

กิจกรรมที่ 7 นักเรียนฝึกการใช้ภาษาทำรำเพลงอีแซว โดยดำเนินการดังนี้

1. ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น และคิดภาษาทำรำตามเนื้อร้องที่ครู
กำหนด

2. แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม โดยให้แต่ละกลุ่มเลือกเนื้อร้องเพลงอีแซวที่
ชื่นชอบ และช่วยกันคิดทำรำ

3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาแสดงทำรำ พร้อมทั้งร้องเพลงอีแซว และให้เพื่อน
ร่วมแสดงความคิดเห็น

4. ครูหรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความสามารถในการรำ แนะนำการใช้ภาษาทำรำที่
ถูกต้อง

5. ให้นักเรียนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง และร่วมกันรำและร้องเพลงอีแซวอีกครั้ง

กิจกรรมที่ 8 นักเรียนเข้าวงแสดงเพลงอีแซวในโอกาสต่าง ๆ โดยดำเนินการดังนี้

1. นักเรียนชมวีดิทัศน์การแสดงเพลงอีแซวของศิลปินในโอกาสต่าง ๆ

2. แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย นักร้องนำ นักร้องประกอบ และ
นักดนตรี ตามความสามารถและความถนัด

3. ให้นักเรียนฝึกซ้อมการแสดงเพลงอีแซว

4. นักเรียนเขียนบัตรเชิญผู้ปกครอง และบุคคลในท้องถิ่น มาชมการแสดงโดย
เขียนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

5. นักเรียนแสดงเพลงอีแซวบนเวทีที่จัดขึ้นที่โรงเรียนวัดพังม่วง

กิจกรรมที่ 9 นักเรียนศึกษาวิธีการบริหารจัดการในการรับงานแสดง โดยดำเนินการดังนี้

1. สนทนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการในการรับงานแสดงเพลงอีแซวให้
ประสบความสำเร็จ

2. ให้นักเรียนฝึกเขียนบัญชีรายรับ – รายจ่ายที่ได้จากการแสดงเพลงอีแซว และ
นำมาเขียนกราฟแท่งเปรียบเทียบ

3. นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ ถ้าจะยึดการแสดงเพลงอีแซวเป็นอาชีพ เกี่ยวกับกระบวนการ รายได้ มารยาทและคุณธรรมในการแสดงเพลงอีแซว ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค

4. นักเรียนสรุปเกี่ยวกับการบริหารจัดการในการรับงานแสดงเพลงอีแซว

กิจกรรมที่ 10 นักเรียนศึกษาความสำคัญและการอนุรักษ์เพลงอีแซว ดำเนินการดังนี้

1. สนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อเพลงอีแซว
2. นักเรียนศึกษาใบความรู้เกี่ยวกับความสำคัญและการอนุรักษ์เพลงอีแซว
3. ร่วมกันอภิปราย และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์เพลงอีแซวและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น
4. นักเรียนเขียนหนังสือเล่มเล็กเกี่ยวกับเรื่องเพลงอีแซว และวาดรูปภาพประกอบ

สื่อการเรียนการสอน

สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน เรื่อง เพลงอีแซว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เอกสารตำรา เกี่ยวกับเพลงอีแซว
2. เครื่องแต่งกายในการแสดงเพลงอีแซว ได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องประดับ
3. เครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดงเพลงอีแซว ได้แก่ ฉิ่ง กรับ ตะโพน
4. เวทีในการแสดงเพลงอีแซว
5. เครื่องบันทึกเสียง
6. แถบบันทึกเสียง
7. วีดิทัศน์
8. เครื่องฉายวีดิทัศน์
9. ประชาชนชาวบ้าน และวิทยากรในท้องถิ่น
10. ใบความรู้
11. ใบงาน

การประเมินผล

การประเมินผลหลักสูตร เรื่อง เพลงอีแซว ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านความรู้ความเข้าใจ

- การสนทนาและซักถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพลงอีแซว
- จากการตอบคำถามในใบงานและแบบฝึกหัด

2. ด้านทักษะ

- สังเกตจากการแสดงเพลงอีแซว

3. ด้านเจตคติ

- การเขียนพรรณนาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเพลงอีแซว
 - สังเกตความสนใจและความตั้งใจในการปฏิบัติงาน
-

**แผนการสอน
เรื่อง เพลงอีแซว**

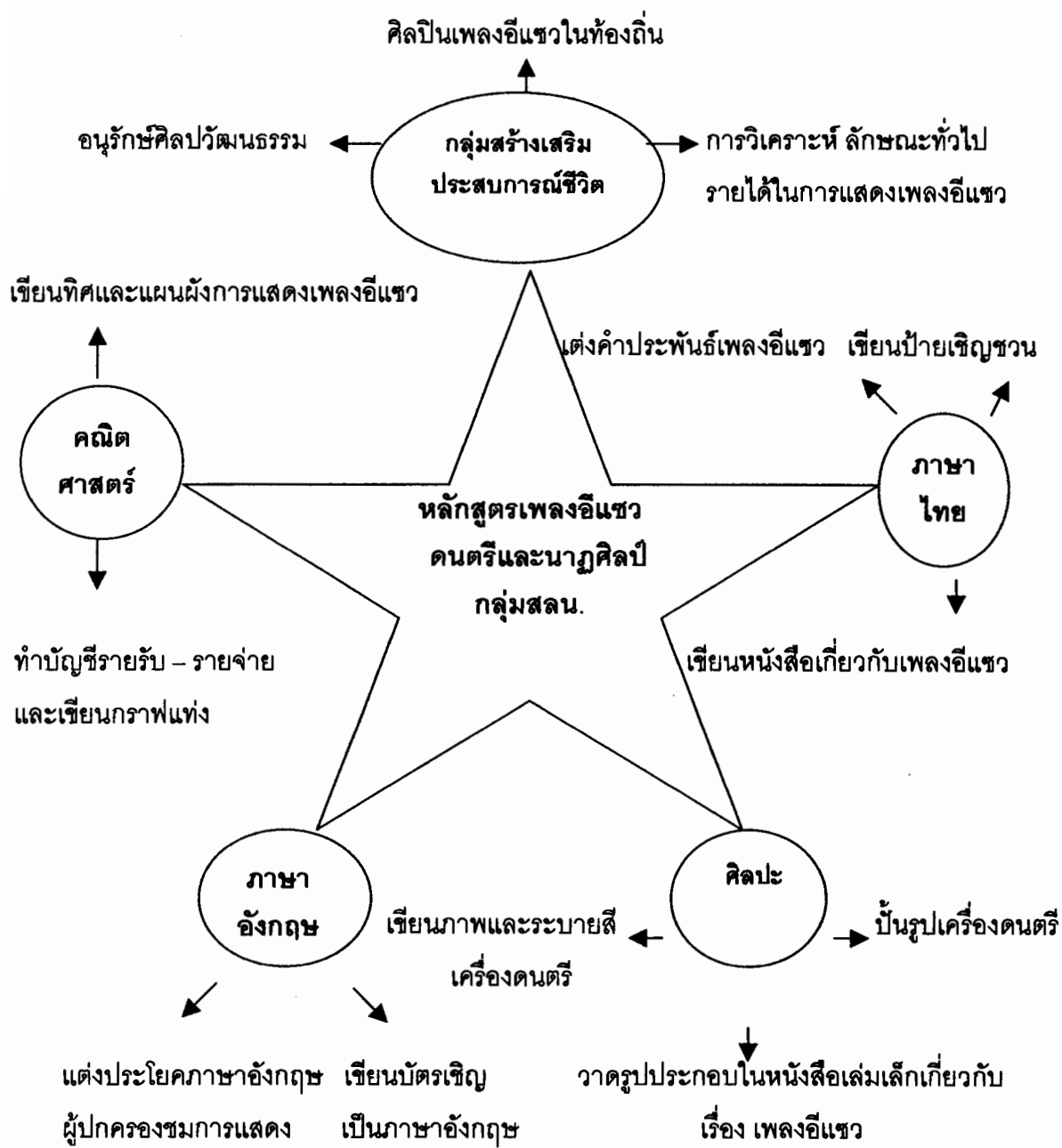
- สาระสำคัญ
- จุดประสงค์การเรียนรู้
- เนื้อหา
- กิจกรรมการเรียนการสอน
- สื่อการเรียนการสอน
- การประเมินผล

ตารางที่ 17 การวิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จุดประสงค์ในคำอธิบาย รายวิชา	สอดคล้องกับจุดประสงค์ ป.02	เนื้อหา
<p>กิจกรรมเน้นจังหวะ</p> <p>1. เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของการเคลื่อนไหวที่สวยงาม ความพร้อมเพรียง</p> <p>2. เกิดความรู้สึกชื่นชมในความพร้อมเพรียง</p> <p>3. ตระหนักในความจำเป็นที่ต้องฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ</p> <p>4. สามารถนำกิจกรรมที่สนใจและทำได้ดีไปแสดงให้เกิดความเพลิดเพลิน</p>	<p>8. วิจารณ์แสดงตามหลักการเกี่ยวกับการแสดง</p> <p>7. อธิบายหลักการและวิธีการปฏิบัติงานที่จะนำไปใช้ในการทำงานที่กำหนดให้</p> <p>14. ปฏิบัติงานด้วยความชื่นชอบ สนุกสนานและชื่นชมผู้มีผลงานดีเด่น</p> <p>10. ปฏิบัติงานที่กำหนดอย่างคล่องแคล่ว</p> <p>11. ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติของตนเองและผู้อื่น</p> <p>13. ปฏิบัติงานอยู่เสมอและแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติงานด้วย</p> <p>14. ปฏิบัติงานด้วยความชื่นชอบ สนุกสนานและชื่นชมผู้มีผลงานดีเด่น</p>	<p>- การทำจังหวะโดยใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และอุปกรณ์ต่าง ๆ</p> <p>- รูปแบบการเคลื่อนไหวตามจังหวะ</p> <p>- การแสดงพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่น</p>
<p>กิจกรรมเน้นการฟังและการร้อง</p> <p>1. เพื่อให้เห็นความสำคัญของเพลงพื้นบ้าน</p> <p>2. สามารถถ่ายทอดความรู้สึกออกมาเป็นเรื่องราว</p>	<p>8. วิจารณ์ผลงานตามหลักการ</p> <p>9. วางแผนการปฏิบัติงาน</p> <p>10. ปฏิบัติงานที่กำหนดอย่างคล่องแคล่ว</p>	<p>- เพลงพื้นบ้าน</p> <p>- ความหมายและอารมณ์เพลง</p>

ตารางที่ 17 (ต่อ)

จุดประสงค์ในคำอธิบายรายวิชา	สอดคล้องกับจุดประสงค์ ป.02	เนื้อหา
<p>3. นำกิจกรรมการฟังและการร้องไปใช้ในชีวิตประจำวัน</p> <p>กิจกรรมนาฏศิลป์</p> <p>1. เพื่อให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย</p> <p>2. สามารถประยุกต์นาฏศิลป์ของไทยให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน</p> <p>3. ดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ไทย</p>	<p>13. ปฏิบัติงานอยู่เสมอและแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติงานด้วย</p> <p>15. นำผลงานหรือวิธีการปฏิบัติงานไปใช้ในโอกาสต่างๆ</p> <p>13. ปฏิบัติงานอยู่เสมอและแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติงานด้วย</p> <p>12. ให้อัตนภาพในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม</p> <p>13. ปฏิบัติงานอยู่เสมอและแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติงานด้วย</p> <p>15. นำผลงานหรือวิธีการปฏิบัติงานไปใช้ในโอกาสต่างๆ</p>	<p>- การใช้ภาษาท่ารำประกอบเพลง</p> <p>- การแสดงพื้นเมืองของแต่ละท้องถิ่น</p> <p>- การอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน</p>

แผนภูมิที่ 8 การบูรณาการหลักสูตรเพลงอีแซวกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
 กับกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ (ปรับจาก สุนันทา สุนทรประเสริฐ 2544 : 25)

ตารางที่ 18 จุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตรเพื่อถ่ายถอดเพลงอีแซว

จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	วิชา
1. อธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านได้	เพลงพื้นบ้าน	สร้างเสริมลักษณะนิสัย
2. อธิบายประวัติความเป็นมา ลักษณะของเพลงอีแซว และขนบธรรมเนียมในการแสดงได้	เพลงอีแซว	สร้างเสริมลักษณะนิสัย
3. อธิบายประวัติและผลงานของศิลปินเพลงอีแซวได้	ศิลปินเพลงอีแซวในจังหวัดสุพรรณบุรี	สร้างเสริมลักษณะนิสัย
4. บอกลักษณะของศิลปินเพลงอีแซวในท้องถิ่นที่นักเรียนชื่นชมได้		สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
5. อ่านออกเสียงคำประพันธ์ได้ถูกต้องตามอักขระวิธี	ฉันทลักษณ์และการแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซว	ภาษาไทย
6. บอกความหมายของคำประพันธ์ได้		ภาษาไทย
7. แต่งคำประพันธ์เพลงอีแซวได้		ภาษาไทย
8. เคารตามจังหวะเพลงอีแซวได้	จังหวะและทำนองเพลงอีแซว	สร้างเสริมลักษณะนิสัย
9. ร้องเพลงอีแซวได้ถูกต้องตามทำนองและจังหวะ	การร้องเพลงอีแซว	สร้างเสริมลักษณะนิสัย
10. อภิปรายเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องจากการปฏิบัติได้	ขั้นตอนการทำงาน	สร้างเสริมลักษณะนิสัย
11. เล่นเครื่องดนตรี ฉิ่ง กรับ ตะโพนได้	การเล่นเครื่องดนตรี ฉิ่ง กรับ ตะโพน	สร้างเสริมลักษณะนิสัย
12. จำประกอบการแสดงเพลงอีแซวได้อย่างสวยงาม	การใช้ภาษาทำรำ ประกอบเพลงอีแซว	สร้างเสริมลักษณะนิสัย
13. วาดรูปและระบายสีเครื่องดนตรีได้อย่างสร้างสรรค์	การวาดภาพระบายสี	ศิลปะ

ตารางที่ 18 (ต่อ)

จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	วิชา
14. แสดงเพลงอีแซวในโอกาสต่าง ๆ ได้	การเข้าวงแสดงเพลงอีแซว และการแสดงออกต่อที่ชุมชน	สร้างเสริมลักษณะนิสัย
15. มีปฏิภาณไหวพริบและกล้าแสดงออก		สร้างเสริมลักษณะนิสัย
16. เขียนบัตรเชิญให้มาชมการแสดงเป็นภาษาอังกฤษ	การแต่งประโยคเป็นภาษาอังกฤษในการเขียนบัตรเชิญ	ภาษาอังกฤษ
17. เขียนป้ายประชาสัมพันธ์การแสดงเพลงอีแซวได้	การเขียนป้าย	ภาษาไทย
18. วิเคราะห์อาชีพในการแสดงเพลงอีแซวได้	การบริหารจัดการในการรับงานแสดงเพลงอีแซว	สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
19. แสดงมารยาทและคุณธรรมในการแสดงเพลงอีแซวได้	มารยาทและคุณธรรม	สร้างเสริมลักษณะนิสัย
20. ทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายในการแสดงเพลงอีแซวได้	การทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย	คณิตศาสตร์
21. อธิบายคุณค่าและแสดงความภาคภูมิใจต่อเพลงอีแซวได้	ความสำคัญและการอนุรักษ์เพลงอีแซว	สร้างเสริมลักษณะนิสัย
22. บอกวิธีการอนุรักษ์เพลงอีแซวและศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้		สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
23. เขียนหนังสือเล่มเล็กเกี่ยวกับเพลงอีแซวได้		ภาษาไทย
24. วาดรูปประกอบในหนังสือเล่มเล็กได้อย่างสร้างสรรค์	การวาดภาพระบายสี	ศิลปะ

แผนการสอน
หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว

ตารางที่ 19 แผนการสอนหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว

แผนการสอนที่	เนื้อหา	เวลา / คาบ
1	ความหมาย ลักษณะ และประเภทของเพลงพื้นบ้าน	3
2	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงอีแซว ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ลักษณะของเพลงอีแซว และเพลงที่เกี่ยวข้อง ขนบธรรมเนียมในการแสดงเพลงอีแซว	4
3	ประวัติและผลงานของศิลปินเพลงอีแซวในจังหวัดสุพรรณบุรี	5
4	การแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซว	8
5	การร้องเพลงอีแซว	12
6	การเล่นเครื่องดนตรี จิ้ง กรับ ตะโพน	8
7	การใช้ภาษาทำรำประกอบเพลงอีแซว	5
8	การเข้าวงแสดงเพลงอีแซวในโอกาสต่าง ๆ	9
9	การบริหารการจัดการในการรับงานแสดง	2
10	ความสำคัญและการอนุรักษ์เพลงอีแซว	4
รวมทั้งสิ้น		60

แผนการสอน เรื่อง เพลงอีแซว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

แผนการสอนที่ 1 เรื่อง ความหมาย ลักษณะและประเภทของเพลงพื้นบ้าน เวลา 3 คาบ

สาระสำคัญ

เพลงพื้นบ้าน เป็นเพลงที่ชาวบ้านร้องเล่นกันตามท้องถิ่นต่าง ๆ เมื่อมีเวลาว่างจากการทำงาน หรือเมื่อต้องการทำงานร่วมกัน เพื่อความเพลิดเพลิน และได้สืบทอดต่อกันมาจากปากต่อปาก ในการใช้ถ้อยคำมีความสละสลวย เรียบง่าย เนื้อร้องและทำนองไม่ตายตัว ซึ่งเพลงพื้นบ้านแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายและความเป็นมาของเพลงพื้นบ้านได้
2. อธิบายลักษณะของเพลงพื้นบ้านได้
3. บอกประเภทของเพลงพื้นบ้านได้
4. ยกตัวอย่างเพลงพื้นบ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีที่รู้จักได้

เนื้อหา

1. ความหมายและประวัติความเป็นมาของเพลงพื้นบ้าน
2. ลักษณะเฉพาะของเพลงพื้นบ้าน
3. ประเภทของเพลงพื้นบ้าน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูเปิดแถบบันทึกเสียงเพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงอีแซว เพลงพวงมาลัย เพลงเดินกำรำเคียว เป็นต้น ให้นักเรียนฟังตามเวลาที่กำหนด และร่วมสนทนาเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีที่นักเรียนรู้จัก

ขั้นสอน

2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม ออกเป็น 4 กลุ่ม ส่งตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาจับสลากเลือกหัวข้อในการนำไปศึกษาจากใบความรู้ ซึ่งมีอยู่ 4 เรื่อง ดังนี้

1. ความหมายของเพลงพื้นบ้าน

2. ประวัติความเป็นมาของเพลงพื้นบ้าน
 3. ลักษณะเฉพาะของเพลงพื้นบ้าน
 4. ประเภทของเพลงพื้นบ้าน
3. นักเรียนทุกกลุ่มหมุนเวียนศึกษาใบความรู้ทั้ง 4 เรื่องจนครบทุกกลุ่ม
 4. จากนั้นนักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานเรื่องที่กลุ่มจับฉลากได้แล้วในครั้งแรก
 5. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและร่วมแสดงความคิดเห็น
 6. นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างเพลงพื้นบ้านที่รู้จักพอสังเขป
- ขั้นสรุป**
7. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปถึงความหมาย ประวัติความเป็นมา ลักษณะ และประเภทของเพลงพื้นบ้าน

สื่อการเรียนการสอน

1. แถบบันทึกเสียงเพลงพื้นบ้าน ได้แก่ เพลงอีแซว เพลงพวงมาลัย เพลงเดินกำรำเคียว
2. เครื่องบันทึกเสียง
3. ใบความรู้

การประเมินผล

1. สังเกตการปฏิบัติงานในกลุ่ม
2. สังเกตการตอบคำถามและการซักถาม
3. สังเกตการแสดงความคิดเห็น

ใบความรู้

ประกอบแผนการสอนที่ 1 เรื่อง เพลงพื้นบ้าน

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมา ลักษณะและประเภทของ เพลงพื้นบ้าน

เนื้อหา

เพลงพื้นบ้าน หมายถึง เพลงของชาวบ้าน ตรงกับภาษาอังกฤษใช้คำว่า "Folk Songs" โดยเพลงพื้นบ้านมีการใช้ภาษาเป็นสื่อ มีฝ่ายชายกับฝ่ายหญิงร้องเล่นโต้ตอบกันในงานเทศกาล งานรื่นเริงต่าง ๆ หรือการประกอบกิจการงานอาชีพของคนในท้องถิ่น เพลงที่ใช้ร้องประกอบการละเล่นและประกอบอาชีพพิธีกรรมต่าง ๆ มีการถ่ายทอดทางวาจาและการจดจำ ไม่มีการจดบันทึก มีลักษณะเด่นอยู่ที่ความอิสระในการใช้ถ้อยคำที่เรียบง่าย สำนวนคมคาย มีความหมายลึกซึ้ง อันเกิดจากปฏิภาณเชิงไหวพริบ

เพลงพื้นบ้านภาคกลาง หมายถึง บทร้องและดนตรีของชาวบ้านในภาคกลาง ซึ่งส่งทอดมาตามประเพณี

นอกจากใช้คำว่าเพลงพื้นบ้านแล้ว ยังสามารถใช้คำอื่นแทนได้อีก เช่น เพลงชาวบ้าน เพลงพื้นเมือง เพลงปฏิพากย์ ซึ่งทั้งหมดมีความหมายเช่นเดียวกัน

ลักษณะเฉพาะของเพลงพื้นบ้าน

ธนาคารไทยพาณิชย์ (2542 : 4611) ได้แบ่งลักษณะของเพลงพื้นบ้านภาคกลาง ซึ่งมีลักษณะตรงกับเพลงพื้นบ้านทั่วไป ดังต่อไปนี้

① เป็นงานของชาวบ้าน ซึ่งส่งทอดมาโดยการเล่าจากปากต่อปาก อาศัยการฟังและจดจำ ไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

② เป็นเพลงที่ไม่มีกัณโณณ เนื่องจากสืบทอดกันมาจนไม่ทราบต้นตอแน่ชัด

③ เป็นเพลงของกลุ่มชน ทุกคนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของบทเพลง ชาวบ้านร่วมกันขับร้อง หรืออย่างน้อยเคยฟังและรู้จักเนื้อเพลง เป็นต้นว่า เพลงในทุ่งนา และลานนวดข้าว เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงส่งฟาง เพลงพานฟาง เป็นเพลงที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของชาวนา เนื้อร้องจึงสั้นและง่ายต่อการโต้ตอบ คนอื่น ๆ ที่ไม่ได้ร้องในขณะนั้น ก็เป็นลูกคู่คอยร้องรับและให้จังหวะ

④ เป็นเพลงที่มีเนื้อร้องและทำนองไม่ตายตัว เนื้อร้องหรือบทเพลงสามารถขยายออกไปได้เรื่อย ๆ หรือตัดทอนให้สั้นเข้าก็ได้ตามใจคนร้อง เราจึงพบเสมอว่าเพลงพื้นบ้านเพลงเดียวกันแต่มีเนื้อความที่แตกต่างกัน เช่น เพลงกล่อมเด็ก ที่ชื่อ “เจ้าขุนทอง” เป็นเพลงกล่อมเด็กที่แพร่หลายมากเพลงหนึ่งและเป็นเพลงที่มีสำนวนแตกต่างกันมากที่สุดเพลงหนึ่งด้วย

“วัดเขยวัดโบสถ์	ตาลโตนดเจ็ดต้น
ขุนทองไปปล้น	ปานจะนี้ไม่เห็นมา
คดข้าวใส่ห่อ	ถ่อเรือไปหา
เขาก็รำลือมา	ว่าขุนทองตายแล้ว
เหลือแต่กระดูกแก้ว	เมียรักจะไปปลง
ขุนศรีถือฉัตร	ยกกระบี่ตรึงของ
ถือท้ายเรือหงส์	ปลงศพเจ้าขุนทอง”

⑤ ส่วนใหญ่มีความเรียบง่าย ในถ้อยคำ การร้อง และการแสดงออก

5.1 ความเรียบง่ายในการใช้ถ้อยคำ คือ การใช้คำ สำนวน ไวยากรณ์ และ ความเรียบเรียงง่าย ๆ ที่ชาวบ้านใช้โดยทั่วไป ไม่ใช่ศัพท์สูงที่ต้องแปล ตัวอย่างเช่น

จะเสียดสัจยอริษฐาน	ขอให้พยาน จะคลาดไป
ถ้าน้องเป็นน้ำ ตัวที่จะตามเป็นปลา	มันจะได้เย็นอุรา พี่ชาย
ถ้าน้องเป็นข้าว พี่จะขอเป็นเคียว	ที่จะได้ตามไปเกี่ยว ฉาดไป
ถ้าน้องเป็นไม้ พี่จะขอเป็นนก	จะได้ขึ้นอกขึ้นใจ

5.2 ความเรียบง่ายในการร้อง คือ มีการร้องซ้ำคำ ซ้ำวรรค มีทำนองหลักเพียงทำนองเดียว ร้องซ้ำไปซ้ำมาหลายเที่ยว การร้องซ้ำนั้นอาจอยู่ที่บทร้องของพ่อเพลง แม่เพลง หรือร้องทวนวรรคเดิมเพื่อทอดเวลาคิดวรรคต่อไป ตัวอย่างเช่น

เอื้อระเหยลอมมา	ลอมมาแล้วก็ลอมไป
(ลูกคู่ : เอื้อระเหยลอมมา	ลอมมาแล้วก็ลอมไป)
รักจะเล่นให้เดินเข้ามา	พ่อคุณจะเข้าอยู่ไย
พวงเอ๋ยมาลัย	รักกันไม่ไหวเลยเอ๋ย
(ลูกคู่ : พวงเอ๋ยมาลัย	รักกันไม่ไหวเลยเอ๋ย
พวงเอ๋ย พวงเอ๋ยมาลัย	รักกันไม่ไหวเลยเอ๋ย)

(พวงมาลัย ล้านวนนายไสว วงษ์งาม)

5.3 ความเรียบง่ายในการแสดงออก คือ ในการร้องไม่ต้องมีอุปกรณ์มาประกอบมากมาย ร้องเล่นกันตามลานบ้าน ลานวัด หรือตามเวทียกสูงที่ไม่มีการสร้างฉากประกอบเครื่องดนตรีก็เป็นเพียงเครื่องดนตรีเพื่อให้จังหวะ หรือการใช้ปรบมือประกอบก็ได้ การแต่งกายก็แต่งกายแบบชาวบ้านทั่วไป เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงของกลุ่มชน (เอนก นาวิกมูล 2527 : 77 – 92)

๕ ในการประพันธ์ชาวบ้านจะคิดถ้อยคำในลักษณะเป็นกลุ่มเสียง เป็นวรรคตอน เพื่อให้ลงจังหวะมากกว่าคิดเป็นคำ ๆ เพราะฉะนั้น เพลงพื้นบ้านจึงมีรูปแบบคล้ายคลึงกัน หรืออาจเป็นกลอนเดียวกัน แต่สามารถถ้อยคำให้ร้องได้หลายทำนอง เพียงแต่เพิ่มหรือลดคำหรือเปลี่ยนตำแหน่งสัมผัสเล็กน้อย ดังเช่น พ่อเพลง แม่เพลงภาคกลางใช้กลอนชุดเดียวกันร้องได้ทั้งเพลงเกี่ยวข้าว เพลงเรือ เพลงข่อย เพลงอีแซว

ประวัติความเป็นมาของเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้านเกิดจากนิสัยรักบทกลอน หรือความเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทยตามท้องถิ่นต่าง ๆ เมื่อมีเวลาว่างจากการทำงาน หรือเมื่อต้องมาทำงานร่วมกัน จึงหาความเพลิดเพลินด้วยการขับร้อง เป็นถ้อยคำคล้องจองกัน เช่น การเกี่ยวข้าว ก็มีการขับร้อง ได้ตอบกันอย่างไพเราะ เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินไปพร้อมกับการทำงาน บทขับร้องเหล่านี้ได้สืบทอดกันมาจนกลายเป็นเพลงพื้นบ้านไปในที่สุด ต่อมาได้มีการนำเพลงพื้นบ้านไปแสดงในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานเทศกาล งานรื่นเริงต่าง ๆ

ประเภทของเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้านแบ่งตามจุดประสงค์ในการร้องได้ 7 ประเภท คือ เพลงกล่อมเด็ก เพลงปลอบเด็ก เพลงเด็กร้องเล่น เพลงประกอบการละเล่น เพลงโต้ตอบ เพลงร้องรำพัน และ เพลงประกอบพิธีกรรม

1. เพลงกล่อมเด็ก คือ เพลงที่ร้องเพื่อกล่อมให้เด็กนอนหลับได้ไวขึ้น เนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กโดยทั่วไปมีความคล้ายคลึงกัน คือ กล่าวถึงภาวะการนอนหลับ ความรักความอาทรของแม่ที่มีต่อลูก เพลงกล่อมเด็กในภาคกลางนิยมเปรียบเทียบความน่ารักน่าเอ็นดูของเด็กกับสัตว์ที่คุ้นเคย เช่น นกเขา นกเอี้ยง นกขุนทอง ฯลฯ นอกจากนี้เพลงกล่อมเด็กหลายบทยังกล่าวถึงเรื่องอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับเด็ก เช่น ความรักระหว่างหนุ่มสาว ความประพฤติน่าติของคนในสังคม ปัญหาในครอบครัว เช่น ความยากจน การขาดพ่อ การดูถูกของเพื่อนบ้าน ฯลฯ และเรื่องราวในวรรณคดีหรือนิทานที่รู้จักกันดีในสังคม

2. เพลงปลอบเด็ก หรือ เพลงหยอกเด็ก เป็นเพลงที่ร้องเพื่อปลอบหรือหยอกเด็กเล็ก ๆ เป็นเพลงสั้น ๆ ใช้คำง่ายมักเป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติเพื่อฝึกให้เด็กรู้จักใช้อวัยวะแขน – ขา

ตัวอย่างเพลงปลอบเด็ก เช่น “ตั้งไข่ม่ม ต้มไขกิ้น ไขตกดิน อดกินไข่น้อ” (ประกอบการสอนเดิน)

“จับปูดำ ขยำปูนา จับปูม้า คว่ำปูทะเล” (ให้เด็กกำมือเข้าปล่อยมือออก)

“โยกเยกเอ๋ย น้ำท่วมเมฆ กระจ่ายลอยคอ หมาหางงอ ชีคโยกเยก” (ผู้ใหญ่จะให้เด็กนั่งตักแล้วตึงแขนให้เด็กโยกตัวมาข้างหน้า)

3. เพลงเด็กร้องเล่น คือ เพลงที่เด็กใช้ร้องเล่นเพื่อความสนุกเพลิดเพลิน อาจเป็นเพลงร้องธรรมดาหรือเพลงล้อเลียน ซึ่งเป็นเพลงสั้น ๆ เล่นคำคล้องจองและเล่นเสียงสูงต่ำ เนื้อหาของเพลงนำมาจากสิ่งรอบ ๆ ตัวเด็ก เรื่องธรรมชาติ ครอบครัว เพื่อนฝูง บางวรรคก็มีความหมาย บางวรรค ก็ไม่มีความหมาย เพราะมุ่งกระทั่งเสียงให้น่าสนใจเท่านั้น เช่น “ชีตุ่กลางนา ชีตาตุ๊กแก ชีมุกยายแก่ ออระแฉ้ ออระซอน” วรรคสุดท้ายของเพลงนี้ไม่มีความหมายแต่ช่วยย้ำเสียงให้สนุก

เพลงร้องเล่นบางเพลงนอกจากร้องเอาสนุกแล้วยังช่วยสอนเด็กให้รู้จักหาคำคล้องจองได้อีกด้วย เพลงร้องบางทีก็มีท่าทางง่าย ๆ ประกอบด้วย

ตัวอย่าง เพลงเด็กร้องเล่น

“ผมเปียมาเลียใบตอง พระตีกลอง ตะลุ่มตุ้มมุง”

“ฝนตกแดดออก นกกระจอกเข้ารัง แม่ม่ายใส่เสื้อ ถ่อเรือไปดูหนัง”

4. เพลงประกอบการละเล่น คือ เพลงที่ใช้ร้องประกอบเมื่อมีการเล่น ส่วนใหญ่เป็นการร้องกลุ่ม บางทีก็มีการตบมือให้จังหวะหรือทำท่าทางประกอบด้วย ได้แก่ บทร้องประกอบการละเล่นของเด็ก เช่น จำจี้ มอญซ่อนผ้า และเพลงร้องประกอบการเล่นของหนุ่มสาวยามตรุษสงกรานต์ เช่น เพลงคล้องช้าง เพลงระบำ ซึ่งเป็นเพลงปรับของการเล่นลูกช่วงชัยรำ ฯลฯ เพลงเข้าผีต่าง ๆ เช่น เพลงแม่ศรี เพลงลิงลม เป็นต้น

ตัวอย่าง เพลงประกอบการละเล่นจำจี้ของเด็กสำนวนหนึ่ง

“จำจี้มะเขือเปราะ กระเทาะหน้าแว่น

พายเรือออกแอ่น

กะแท่นตันกุ่ม

สาวสาวหนุ่มหนุ่ม

อาบน้ำท่าไหน

อาบน้ำท่าวัด

เอาแบ่งที่ไหนผิด

เอากระจกที่ไหนสอง

เยี่ยมเยี่ยมมองมอง

นกขุนทองร้องเนื้อ”

5. เพลงโต้ตอบ เพลงโต้ตอบชายหญิงหรือนักวิชาการเรียกว่า เพลงปฏิพากย์ คือ เพลงที่หนุ่มสาวใช้ร้องโต้ตอบกันในเชิงเกี้ยวพาราสี มีจุดเด่นอยู่ที่ปฏิภาณการใช้โวหารชิงไหวชิงพริบกัน เพลงโต้ตอบของชาวไทยภาคกลางมีอยู่มากหลายสิบชนิด มีทั้งเพลงโต้ตอบขนาดสั้น ร้องโต้ตอบวรรคต่อวรรคจนถึงโต้ตอบแบบบทต่อบท ดำเนินเรื่องเป็นชุดยาว

เพลงโต้ตอบขนาดสั้น ได้แก่ เพลงเดินกำรำเคียว เพลงสงฟาง เพลงพานฟาง เพลงระบำ เพลงพวงมาลัย เพลงซักเยื่อ เป็นต้น

เพลงโต้ตอบขนาดยาว ได้แก่ เพลงอีแซว เพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเดินกำ เพลงช้อย เพลงปรบไ้ เพลงเทพทอง เป็นต้น

ส่วนเพลงพื้นบ้านที่พัฒนาไปเป็นมหรสพ เป็นเพลงที่ร้องได้ในโอกาสทั่วไป เพลงกลุ่มนี้ ได้แก่ เพลงอีแซว เพลงช้อย เพลงปรบไ้ เพลงเทพทอง เพลงระบำบ้านนา เพลงทรงเครื่อง และลำตัด

6. **เพลงร้องรำพัน** คือ เพลงร้องเดี่ยวเพื่อพรรณนาอารมณ์ ความรู้สึกส่วนตัว หรือพรรณนาสิ่งที่พบเห็น เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อาจร้องธรรมดาหรือมีเครื่องดนตรีประกอบก็ได้ ข้อสำคัญอยู่ที่ผู้ร้องซึ่งจะร้องคนเดียว เพลงประเภทนี้ร้องทุกโอกาสไม่เจาะจงเทศกาล ได้แก่ เพลงพาดควายซึ่งเด็กเลี้ยงควายร้องเล่นในยามเย็น เพลงขอทาน ซึ่งวงนิทกร้องคลอกับฉิ่ง โทน

7. **เพลงประกอบพิธีกรรม** คือ เพลงที่ใช้ร้องประกอบในพิธีกรรมต่าง ๆ ในพิธีกรรมดังกล่าว เพลงประกอบพิธีจะเป็นส่วนสำคัญยิ่ง เพราะได้สรุปจุดประสงค์หรือหลักการในการทำพิธีนั้น ๆ ไว้ในบทร้อง ส่วนดนตรีที่บรรเลงประกอบก็ช่วยให้ผู้เข้าร่วมในพิธีเกิดอารมณ์คล้อยตาม ได้แก่ เพลงแห่นางแมว ในพิธีขอฝนประมาณเดือน 8-9 ซึ่งทำกันในเดือนที่ฝนมาล่าหรือปีที่แล้ง เพลงปั้นเมฆ บทแหล่ บทสวดขวัญในพิธีทำขวัญเด็ก พิธีโกนจุก พิธีบวชนาค และพิธีแต่งงาน สวดคฤหัสถ์ หรือสวดมาลัย ซึ่งร้องในงานศพ

ตัวอย่าง เพลงแห่นางแมว

“นางแมวเอ๋ย	มาร้องแป้วแป้ว	ข้างหม้อทนน
ขอฟ้าขอฝน	รดแมวข้ามัง	ค่าจ้างแมวมา
ได้เบี่ยยี่สิบ	ไปซื้อหมากดิบ	มาล่อนางไม้
นางไม้ภูมิใจ	นุ่งผ้าเข็มทอง	ไ้หนูตีกลอง
ไอ้ฮักปักกะตุ	ไอ้กูพันกัน	หัวล้านชนกัน
ฝนก็เทลงมา	ฝนก็เทลงมา	เต็มทุ่งเต็มท่า
เต็มนาสองห้อง	นิมนต์พระมา	สวดคาถาปลาช่อน
ปั้นเมฆเสียดก่อน	มีละครสามวัน	หัวล้านชนกัน
ฝนก็เทลงมา	ฝนก็เทลงมา”	

แผนการสอน เรื่อง เพลงอีแซว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

แผนการสอนที่ 2 เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงอีแซว

เวลา 4 คาบ

สาระสำคัญ

เพลงอีแซว เป็นเพลงพื้นบ้านที่ก่อกำเนิดขึ้นในจังหวัดสุพรรณบุรี สืบทอดมาเป็นระยะเวลานาน มีลักษณะเด่นในการใช้ถ้อยคำ นิยมร้องเล่นกันในงานเทศกาลต่าง ๆ โดยลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนหัวเดียว ชายหญิงร้องโต้ตอบกัน ทำนองการร้องค่อนข้างเร็วและกระชั้น เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเพลงอีแซว ได้แก่ ฉิ่ง กรับ ตะโพน เป็นต้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซวได้
2. อธิบายลักษณะของเพลงอีแซวได้
3. บอกชื่อเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเพลงอีแซวได้
4. บอกขนบธรรมเนียมในการแสดงเพลงอีแซวได้

เนื้อหา

1. ประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซว
2. ลักษณะของเพลงอีแซว
3. เครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดงเพลงอีแซว
4. ขนบธรรมเนียมในการแสดงเพลงอีแซว

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. นำนักเรียนไปเรียนนอกสถานที่ ที่บ้านของปราชญ์ชาวบ้าน (ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเรื่อง เพลงอีแซว) โดยสร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการปฏิบัติตนระหว่างการเดินทางไปศึกษานอกสถานที่ ในครั้งนี้ก่อนการเดินทาง

ขั้นสอน

2. ปราชญ์ชาวบ้านเล่าเรื่องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซวให้นักเรียนฟัง

(หรือ ครูผู้สอนเป็นผู้อธิบาย หรือ ให้นักเรียนศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมและความสะดวกของทางโรงเรียน)

3. นักเรียนซักถาม และจดบันทึกความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงอีแซว

4. ตัวแทนของนักเรียน กล่าวความรู้สึกและขอพระคุณปราชญ์ชาวบ้านพร้อมมอบของที่ระลึก

5. หลังจากกลับมาจากการศึกษาออกสถานที่ ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย และแสดงความคิดเห็นที่ได้รับรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน ในประเด็นดังนี้

- ประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซวเป็นอย่างไร
- ลักษณะของเพลงอีแซวเป็นอย่างไร
- เครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดงเพลงอีแซวมีอะไรบ้าง
- เพลงอีแซวมีขนบธรรมเนียมในการแสดงเพลงอีแซวหรือไม่ อย่างไร
- ได้รับความรู้อะไรบ้างจากการไปศึกษาออกสถานที่ในครั้งนี้
- มีความคิดเห็นอย่างไรกับการได้ฟังประวัติความเป็นมา เรื่องเพลงอีแซว จาก

ปราชญ์ชาวบ้าน

ขั้นสรุป

6. นักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับเรื่องเพลงอีแซว โดยเขียนเป็นแผนที่ความคิด (Mind Mapping) และตอบคำถามในใบงาน

สื่อการเรียนการสอน

1. ปราชญ์ชาวบ้าน (ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เรื่องเพลงอีแซว)
2. ของที่ระลึก
3. แผนที่ความคิด (Mind Mapping)
4. ใบความรู้
5. ใบงาน

การประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถามและการซักถาม
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็น
3. ตรวจงานจากใบงานและแผนที่ความคิด (Mind Mapping)

ใบความรู้

ประกอบแผนการสอนที่ 2

เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงอีแซว

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้นักเรียนอธิบายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ลักษณะของเพลงอีแซว และขนบธรรมเนียมในการแสดงเพลงอีแซว

เนื้อหา

ประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซว

เพลงอีแซวเป็นเพลงพื้นบ้านของสุพรรณบุรีที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นได้อย่างหนึ่ง ด้วยเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าเพลงนี้มีกำเนิดในจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งชาวสุพรรณบุรีนิยมเล่นกันอย่างมากและเล่นกันมานานจนกระทั่งปัจจุบัน

เพลงอีแซวกำเนิดขึ้นเนื่องจากในอดีตพอถึงช่วงหน้าเทศกาลทอดกฐินผ้าป่า เดือน 11 เดือน 12 ประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรีจะชักชวนกันไปร่วมงานบุญยังวัดต่าง ๆ อย่างเนืองแน่น เมื่อมีงานบุญก็ต้องมีการแสดงเพลงพื้นบ้านเป็นของคู่กัน ดังนั้นบรรดาพ่อเพลงแม่เพลงฝีปากเอกทั้งหลายจึงนัดหมายมาประกวดกัน ซึ่งจะเป็นที่ชื่นชอบของผู้นิยมฟังเพลงพื้นบ้านเป็นอย่างยิ่ง แหล่งประชุมเพลงที่ใหญ่ที่สุดในอดีต และเป็นที่รู้จักกันของผู้คนในท้องถิ่นใกล้เคียงก็คือ วัดป่าเลไลยก์ ซึ่งส่วนใหญ่จะมาโดยทางเรือ แต่เนื่องจากวัดป่าเลไลยก์เป็นวัดไม่ได้ยืมฝั่งแม่น้ำ จึงต้องนำเรือไปจอดไว้ที่วัดประตูลำ และเดินขึ้นบกต่อไปยังวัดป่าเลไลยก์ ก่อนขึ้นบกก็จะมีกรว่าเพลงกันอย่างสนุกสนาน ซึ่งมีผู้คนจำนวนมากที่อยู่ตลอดทั้งคืน เนื่องจากเดินทางมาไกลไม่สะดวกในการกลับ หลังจากนมัสการและปิดทองหลวงพ่อโตแล้ว จึงเที่ยวชมมหรสพ ต่าง ๆ พอตกกลางดึกหลังเที่ยงคืนไปแล้ว มหรสพต่าง ๆ ก็เลิกแสดง คงเหลืออยู่แต่การเล่นเพลงแคน ซึ่งจะเล่นกันอยู่ได้ร่มโพธิ์ในบริเวณวัด เป็นการรอเวลาให้รุ่งสางเพื่อสะดวกในการเดินทางกลับ คนที่อยู่บ้านไกลจึงเล่นและดูเพลงแคนกันจนตลอดรุ่ง เพราะไม่รู้จะทำอะไร

การเล่นเพลงแคนในสมัยนั้น จะเป็นการร้องเล่าเรื่อง ไม่ได้มีการร้องโต้ตอบกันจึงไม่สนุกสนานเหมือนเพลงขั้ว พ่อเพลงแม่เพลงจึงคิดประดิษฐ์คำร้องและทำนองให้มีจังหวะเร็วขึ้น มีการร้องโต้ตอบกัน เพื่อมิให้ผู้ชมง่วงนอน โดยใช้บทเกี่ยวพาราตีเป็นแนวการร้อง ทำจังหวะด้วยฉิ่ง

และการปรบมือไม่ต้องใช้แคน เนื้อร้องมีลักษณะชายเกี่ยวหญิง หญิงก็ได้ตอบกันโดยการด้นกลอนสด ใช้โวหารปฏิภาณและการชิงไหวพริบซึ่งกันและกัน ด้วยคำสองแง่สองงาม จึงเป็นที่สนุกสนานถูกใจคนดูมาก ต้องการให้ร้องแซวกันอีก พ่อเพลงแม่เพลงจึงต้องผลัดเปลี่ยนร้องแซวกันตลอดทั้งคืนและตลอดงาน ต่อมาจึงเรียกเพลงพื้นบ้านทำนองใหม่นี้ว่า “เพลงอีแซว”

ที่มาของชื่อ “อีแซว” ยังไม่สามารถยืนยันได้ว่ามาจากคำหรือความหมายใด อาจมาจากคำว่า “แซว” ที่หมายถึงแสร้ง หรือมาจากคำว่า “แซว” ซึ่งเป็นศัพท์สแลง หมายถึงการยั่วเย้า ส่วนพ่อเพลงแม่เพลงลงความเห็นว่าเป็นอีแซว เพราะยั่วเย้ากันไปแซวกันไปทั้งคืน

เพลงอีแซวเริ่มเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมจากประชาชนทั่วไปมากขึ้น เมื่อขวัญจิต ศรีประจันต์ (เกลียว เสรีกิจ) ซึ่งเป็นนักร้องเพลงลูกทุ่งชื่อดังชาวสุพรรณบุรี ได้หันมาเล่นเพลงอีแซวจนมีชื่อเสียงโด่งดัง ความมีชื่อเสียงโด่งดังของขวัญจิต ศรีประจันต์ ดังกล่าว ทำให้มีความตื่นตัวในการอนุรักษ์และฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านของรัฐบาลและเอกชนซึ่งมีส่วนให้เพลงอีแซวมีความแพร่หลายมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันเพลงอีแซวมีการประยุกต์ลักษณะการร้องการเล่นให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น

ทำนองการร้อง

ทำนอง ทำนองของเพลงอีแซวมี 3 ทำนอง ดังนี้

1.1 ทำนองเก่า เป็นทำนองเพลงอีแซวที่มีมาแต่เดิมในยุคแรก ๆ ที่ยังเป็นเพลงยั่วเย้าสั้น ๆ ของหนุ่มสาว ลักษณะของทำนองค่อนข้างเร็ว กระชั้น และสมัยก่อนจะร้องลงไว คือ พ่อเพลงแม่เพลงร้องไม่นาน ลูกคู่ก็ร้องรับ การร้องรับจะรับทั้งวรรค และจะมีคำว่า ชะแล้วเป็นหลัก

1.2 ทำนองปัจจุบัน เป็นทำนองเพลงอีแซวที่เป็นเพลงโต้ตอบอย่างยาว ซึ่งผู้เล่นเพลงอีแซวทุกคนจะร้องกันอยู่ในปัจจุบัน สำหรับการร้องรับของลูกคู่ จะรับด้วยคำว่า แล้ว โดยซ้ำสองคำสุดท้าย หรือ รับด้วยการซ้ำสามคำสุดท้ายโดยไม่มีคำว่าแล้ว ปัจจุบันเปลี่ยนจากการใช้คำว่า ชะแล้ว เป็นคำว่าแล้วแทน โดยจะมีการร้องเอื้อนก่อนที่จะร้องรับ

1.3 ทำนองใหม่ เป็นทำนองที่ชาวลำดัดและนักร้องเพลงลูกทุ่งได้ดัดแปลงขึ้น โดยนำทำนองเก่ามาผสมผสานกับทำนองปัจจุบันกล่าวคือ จะขึ้นต้นคล้ายทำนองเก่าแล้วต่อด้วยทำนองเหมือนปัจจุบันแล้วจึงลงท้ายหรือจบลงด้วยการร้องทำนองเก่าอีกครั้ง การรับของลูกคู่จะรับอย่างทำนองเก่าคือรับซ้ำทั้งวรรค

เครื่องดนตรีประกอบ

ในส่วนของเครื่องดนตรีสำหรับการแสดงเพลงอีแซวนั้น แต่เดิมมีเพียงการปรบมือของผู้เล่น ต่อมาเครื่องดนตรีหลักคือ ฉิ่ง กรับ เพราะเพลงอีแซวเป็นเพลงที่มีจังหวะเร็วกระชั้น และในราวพุทธศักราช 2510 พ่อไสว วงษ์งาม และแม่บัวผัน จันทร์ศรี ได้นำตะโพนมาใช้สำหรับการ

แสดงเพลงอีแซว ทำให้เสียงดังและเร้าความสนใจความสนุกสนานให้กับผู้ชมมากยิ่งขึ้น ดังนั้นเครื่องดนตรีหลักที่ใช้ประกอบการแสดงเพลงอีแซว คือ ฉิ่ง กรับ ตะโพน นอกจากนี้บางคณะที่แสดงเพลงอีแซว มีการนำเอาเครื่องดนตรี ประเภทอื่น ๆ นำมาประยุกต์ใช้กับเครื่องดนตรีเดิมด้วย เช่น กลองสากล กลองชุด ระนาดและรำมะนา เป็นต้น (ประวิทย์ บุญเรืองรอด 2543)

เครื่องแต่งกาย

การแต่งกายของผู้เล่น สำหรับฝ่ายชายนุ่งผ้าโจงกระเบนใส่เสื้อคอกลมแขนสั้นลายดอกสีสด ๆ นุ่งผ้าโจงกระเบนสีต่าง ๆ นุ่งทับเสื้อที่เอวมีผ้าขาวม้าคาดเอว อาจมีเครื่องประดับ เช่น พระเครื่องห้อยคอ ส่วนฝ่ายหญิงนุ่งผ้าโจงกระเบนเช่นเดียวกับฝ่ายชาย แต่เดิมใส่เสื้อแขนกระบอก ต่อมาได้ดัดแปลงมานิยมใส่เสื้อคอกลม หรือเสื้อลูกไม้ปล่อยชายเสื้อทับผ้านุ่ง คาดเข็มขัดเงิน นาค มีผ้าสไบ ส่วนเครื่องประดับต่าง ๆ อาจมีหรือไม่มีก็ได้ ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงไม่สวมรวมเท้า ในอดีตการแต่งกายจะเป็นเสื้อผ้าสีเขียว ๆ แต่ในปัจจุบันจะนิยมใส่เสื้อผ้าที่มีสีสันมากขึ้น และมีการใช้เครื่องประดับที่สะท้อนแสงทำให้เกิดประกายวูบวาบ เพื่อดึงดูดความสนใจ

สถานที่และโอกาสในการแสดง

สถานที่ หรือเวทีในการแสดงเพลงอีแซว ในสมัยก่อนไม่มีการพิถีพิถันเรื่องสถานที่แสดงไม่จำเป็นต้องมีเวที มักใช้สถานที่ลานวัดกว้าง ๆ เป็นที่แสดงเพลง เช่น เพลงอีแซว เล่นกันที่ใต้ต้นโพธิ์วัดป่าเลไลยก์ จังหวัดสุพรรณบุรี ในเวลาต่อมาพัฒนาการของสังคมเปลี่ยนไป แต่เดิมเพลงอีแซว ไม่ใช่เพลงหากเป็นการร้องเล่นเมื่อมีงานบุญ ผ้าป่าที่วัด ต่อมาเมื่อมีผู้ชมให้ความสนใจมากขึ้น มีการแสดงเพลงอีแซวเป็นมหรสพ จึงมีการจัดสถานที่เวทีสวยงาม มีฉากสีสวยสดขึง ด้านหลังเป็นฉากประกอบ เพื่อให้มีความโดดเด่นและดึงดูดความสนใจของผู้ชม

โอกาสในการแสดง เพลงอีแซวเป็นการแสดงพื้นฐานที่สามารถเล่นหรือแสดงได้เกือบ

ทุกโอกาสมีทั้งโอกาสที่เป็นงานเทศกาล งานนักชดถุภษและงานประเพณีต่าง ๆ ยกเว้นเฉพาะงานแต่งงาน ทั้งนี้เพราะชาวเพลงมีความเชื่อถือว่าการเล่นเพลงในงานแต่งงานนั้นเป็นอัปมงคล

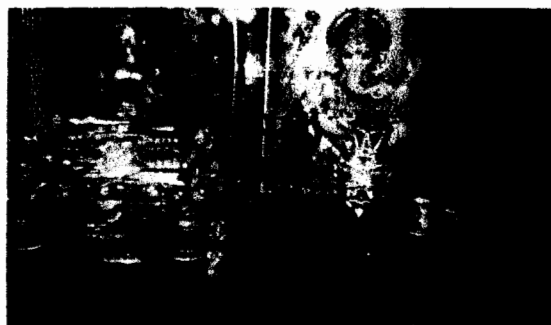

เพราะการแต่งงานมีเรื่องเพศเข้ามาเกี่ยวข้อง หากไปเล่นเพลงในงานแต่งงานเท่ากับเป็นการไปฉลองในเรื่องดังกล่าว ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องหยาบและต่ำจะทำให้วิชาความรู้เสื่อมลงและอาจถูกลงโทษจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้เพลงอีแซวยังมีเนื้อหาที่เป็นการโต้ตอบกันอย่างเผ็ดร้อนรุนแรง ชาวเพลงบางคนจึงเชื่อว่าอาจจะทำให้คู่บ่าวสาวทะเลาะวิวาทกันได้

และในปัจจุบัน มีการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน จึงมีการนำเพลงอีแซวไปแสดงในงานเผยแพร่วัฒนธรรมด้วย (บัวผัน สุพรรณยศ 2535 : 59 - 60)

ขนบธรรมเนียมในการแสดงเพลงอีแซว

ชาวเพลงทุกคนมีความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีสาขเทวดา ไชยกลาง โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของครูเพลง เพราะทุกคนมีความเคารพนับถือครูเพลงของตนทั้งที่มีชีวิตและเสียชีวิตไปแล้ว โดยเฉพาะครูเพลงที่เสียชีวิต ชาวเพลงจะเคารพนับถืออย่างยิ่ง เพราะเชื่อว่า

วิญญาณของครูเพลงมีพลังอำนาจสามารถดลบันดาลให้ตนประสบความสำเร็จในการเล่นเพลงหรือประสบความสำเร็จหายหน้าก็ได้ ดังนั้น ชาวเพลงจึงต้องปฏิบัติต่อครูเพลงให้ถูกต้องตามแบบอย่าง

คือ มีความเคารพบูชาและรักษาสัตย์ที่เคยปฏิบัติหรืออ่อนวอนขอสิ่งหนึ่งสิ่งใดไว้ หากทำผิดแบบแผนหรือไม่รักษาคำพูดของตน เชื่อว่าจะถูกครุเพลงลงโทษ

อนึ่งความเชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของครุเพลงนี้น่าจะมีพื้นฐานมาจากความเชื่อเรื่องภูตผีหรือวิญญาณอันเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่ฝังแน่นอยู่ในจิตใจของคนไทยมาช้านาน ด้วยเหตุนี้จึงมีการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเหล่านี้ ได้แก่

1. **พิธีจับมือหรือจับข้อมือ** เป็นพิธีที่ผู้ประสงค์จะหัดเพลงกระทำกับครุเพลงก่อนจะฝึกหัด เป็นการแสดงออกถึงการเคารพนับถือครุเพลง ยอมเป็นศิษย์ให้ครุอบรมสั่งสอน ขณะเดียวกันเป็นพิธีที่แสดงถึงการยอมรับของครุว่าจะรับฝึกสอนศิษย์ผู้นั้น

2. **พิธีครอบครุหรือครอบเครื่อง** เป็นพิธีไหว้ครุหรือแสดงตัวเป็นศิษย์ของครุเพลงที่ล่วงลับไปแล้ว การครอบครุเป็นพิธีใหญ่ส่วนมากจะทำเฉพาะผู้ที่ครอบเครื่อง คือ ครอบเฉพาะตัวละครนั้น ๆ เช่น ครอบหัวซุกก เป็นต้น ดังนั้นผู้เล่นเพลงทั่ว ๆ ไป จึงอาจจะไม่ได้ครอบครุหรือครอบเครื่อง

3. **พิธีค่านับครุ** เป็นพิธีไหว้ครุที่ชาวเพลงส่วนใหญ่จะทำเป็นประจำทุกปี ถือว่าเป็นการแสดงความเคารพสักการะครุเพลง มีการถวายเครื่องบูชา เช่น หัวหมู ไก่ สุรา ขนมต้มแดง ขนมต้มขาว หมาก พลู บุหรี่ ฐูป เทียน ดอกไม้ เงิน 12 บาท เป็นต้น มีการเชิญครุเพลงให้ลงมารับเครื่องสังเวद्यต่าง ๆ และขอพรให้ผู้ประกอบพิธีมีความสุขความเจริญ โดยเฉพาะมีความก้าวหน้าในการเล่นเพลงต่อไป การจัดพิธีค่านับครุนี้นอกจากจะเชิญครุเพลงแล้วยังรวมถึงครุดนตรีต่าง ๆ ด้วย สำหรับการกำหนดวันทำพิธีค่านับครุแต่ละคณะจะแตกต่างกัน เช่น คณะของพ่อไสว วงษ์งาม และแม่บัวผัน จันทร์ศรี จัดขึ้นในวันพฤหัสบดีแรกของเดือนสี่ ซึ่งมีการเชิญหัวฤาษีและเครื่องดนตรีทั้งหลายมาตั้งเป็นประธานแทนครุเพลง และลูกศิษย์แต่ละคน เช่น แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ แม่สำเนียง ชาวปลายนา เป็นต้น จะจัดสิ่งของเครื่องสังเวद्यมาบูชาจะตั้งเรียงกันไปแล้วจุดฐูปเทียนถวายเครื่องบูชา

นอกจากจะประกอบพิธีไหว้ครูแล้วในการแสดงเพลงอีแซวแต่ละครั้ง ผู้เล่นจะมีการไหว้ครูก่อนการแสดง โดยมีพานก้านล ซึ่งประกอบด้วย หมาก พลุ บุหรี่ เหล้า ดอกไม้ ธูปเทียน และเงิน ซึ่งเมื่อก่อนหกสิ่ง ต่อมาเปลี่ยนเป็นหกบาท และสิบสองบาท ปกติการไหว้ครู ถือเป็นขั้นตอนสำคัญ แต่เนื่องจากบางครั้งเวลาจำกัดจึงต้องลดขั้นตอนลง โดยให้พ่อเพลงแม่เพลงอาวโสเป็นผู้ทำพิธีไหว้ครูหลังเวทีแทนและจะมีการร้องไหว้ครูหน้าเวทีการแสดง บทไหว้ครู จะกล่าวถึงการไหว้และขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่ตนนับถือ ต่อจากนั้นก็ไหว้พ่อแม่แล้วจึงไหว้ครูในตอนสุดท้าย (ขวัญจิต ศรีประจันต์ 2540, อ้างถึงใน ธนพร พิทักษ์อุปถัมภ์ 2542 : 66)

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

1. เพลงอีแซวมีประวัติความเป็นมาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. แหล่งประชุมเพลงที่ใหญ่ที่สุดในอดีตของพ่อเพลงแม่เพลงคือที่ใด

.....

.....

.....

3. เพลงอีแซวมีวิวัฒนาการมาจากเพลงพื้นบ้านประเภทใด

.....

.....

.....

.....

4. เพลงอีแซวมีผู้ให้ความหมายว่าอะไรบ้าง

.....

.....

.....

5. เพลงอีแซวมีลักษณะคำประพันธ์เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

6. ทำนองการร้องเพลงอีแซวมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเพลงอีแซว มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

8. เครื่องแต่งกายของผู้ที่แสดงเพลงอีแซวเป็นอย่างไร

ผู้ชาย

.....

.....

ผู้หญิง

.....

.....

9. เพลงอีแซวแสดงในโอกาสใดบ้าง และยกเว้นงานอะไร

.....

.....

.....

10. ขนบธรรมเนียมในการแสดงเพลงอีแซวเป็นอย่างไร

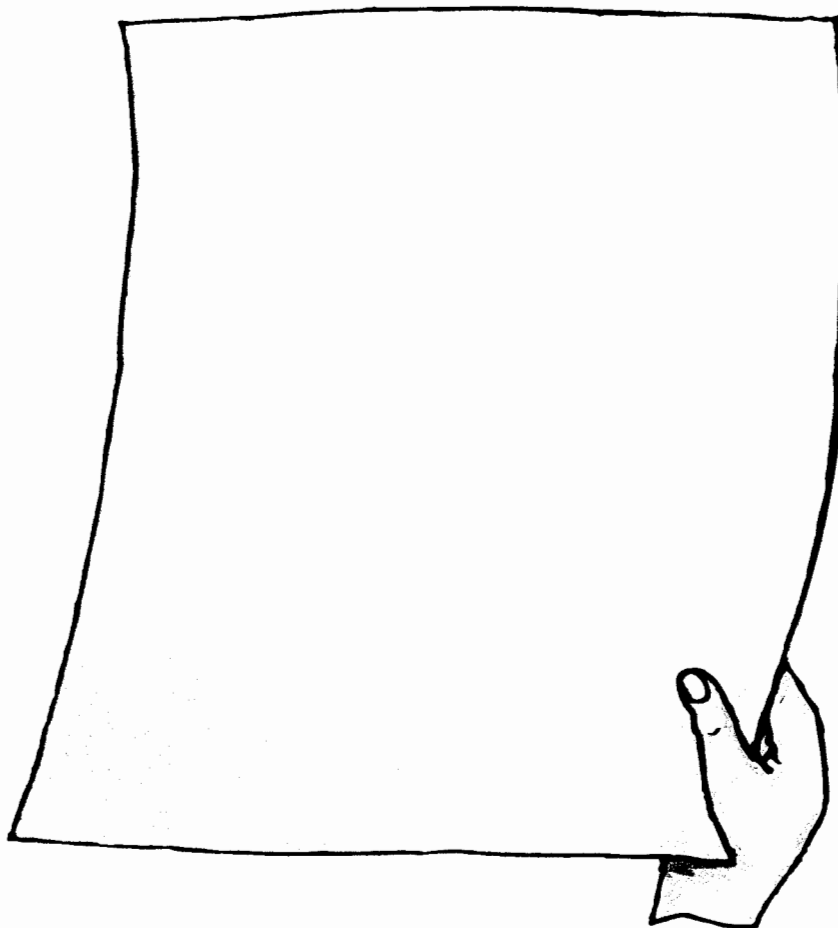
.....

.....

ใบงานที่ 2

คำชี้แจง นักเรียนเขียนแผนที่ความคิด (Mind Mapping)

สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับเรื่องเพลงอีแซว

ลงชื่อ.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แผนการสอน เรื่อง เพลงอีแซว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

แผนการสอนที่ 3 เรื่อง ศิลปินเพลงอีแซวของจังหวัดสุพรรณบุรี

เวลา 5 คาบ

สาระสำคัญ

ในจังหวัดสุพรรณบุรีมีศิลปินเพลงอีแซวที่มีชื่อเสียงเป็นจำนวนมาก เช่น แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ (ศิลปินแห่งชาติ ปี 2539) แม่บัวผัน จันทรศรี (ศิลปินแห่งชาติ ปี 2533) พอลูกจันต์ ชาวบางงาม (ศิลปินดีเด่นของจังหวัดสุพรรณบุรี) เป็นต้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการแสดงเพลงอีแซวเป็นอย่างดีและเป็นผู้ที่มีความเสียสละและช่วยเหลือสังคม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายประวัติและผลงานของศิลปินเพลงอีแซวในจังหวัดสุพรรณบุรีได้
2. บอกความชื่นชมที่มีต่อศิลปินเพลงอีแซวได้
3. บอกบุคคลตัวอย่างในท้องถิ่นที่นักเรียนชื่นชมได้

เนื้อหา

ประวัติและผลงานของศิลปินเพลงอีแซวในจังหวัดสุพรรณบุรี

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูนำนักเรียนไปชมวีดิทัศน์การแสดงเพลงอีแซว ของศิลปินในคณะต่าง ๆ เช่น คณะแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ แม่ขวัญใจ ศรีประจันต์ หรือคณะของแม่บัวผัน จันทรศรี เป็นต้น

ขั้นสอน

2. นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการแสดงเพลงอีแซวของศิลปินในจังหวัดสุพรรณบุรี

- ได้รับความรู้อะไรบ้างจากการชมการแสดงเพลงอีแซว
- มีความเพลิดเพลินในการชมการแสดง หรือไม่ อย่างไร
- นักเรียนชื่นชมศิลปินเพลงอีแซวท่านใด เพราะเหตุใด

3. แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ให้ไปสัมภาษณ์หรือศึกษาจากใบความรู้เกี่ยวกับประวัติและผลงานของศิลปินเพลงอีแซวที่นักเรียนชื่นชมในท้องถิ่นของตนเอง

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน เกี่ยวกับข้อมูลที่ได้จากการไปสัมภาษณ์ หรือ จากการไปศึกษาจากใบความรู้เกี่ยวกับประวัติและผลงานของศิลปินเพลงอีแซว ในจังหวัดสุพรรณบุรี และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติเป็นศิลปินท่านนั้น

5. นักเรียนร่วมกันซักถามและแสดงความคิดเห็น

6. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับบุคคลในท้องถิ่น มีประเด็นดังต่อไปนี้

- ศิลปินเพลงอีแซวที่นักเรียนชื่นชม ถือว่าเป็นบุคคลตัวอย่างในท้องถิ่นของเราได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

- บุคคลที่จะเป็นตัวอย่างในท้องถิ่นควรมีลักษณะอย่างไร และในท้องถิ่นของเรามีใครบ้างที่เป็นบุคคลตัวอย่าง

ขั้นสรุป

7. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับประวัติและผลงานของศิลปินเพลงอีแซวในจังหวัดสุพรรณบุรี

สื่อการเรียนการสอน

1. วีดิทัศน์การแสดงเพลงอีแซว
2. เครื่องฉายวีดิทัศน์
3. ใบความรู้
4. ศิลปินเพลงอีแซวในจังหวัดสุพรรณบุรี

การประเมินผล

1. สังเกตจากการอภิปรายและแสดงความคิดเห็น
2. สังเกตการตอบคำถามและการซักถาม
3. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติ

ใ้บความรู้

ประกอบแผนการสอนที่ 3
เรื่อง ประวัติและผลงานเพลงอีแซว

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติและผลงานของศิลปินเพลงอีแซวในจังหวัดสุพรรณบุรี และแสดงความรู้สึกรื่นรมต่อศิลปินเพลงอีแซว

เนื้อหา

ประวัติและผลงานของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์

ชื่อ	นางเกลียว เสรีกิจ (ขวัญจิต ศรีประจันต์)
อายุ	54 ปี
เกิด	3 สิงหาคม พ.ศ. 2490 ที่ตำบล วังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
บิดา	นายอ้ง เสรีกิจ
มารดา	นางปลัด เสรีกิจ
สมรส	นายเสวี ธนาพร
บุตร	ชาย 1 คน หญิง 2 คน
ที่อยู่ปัจจุบัน	9 หมู่ 1 ตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
โทรศัพท์	(035) 521706 , (01) 9454771

ชีวิตและผลงาน

ขวัญจิต ศรีประจันต์ ชื่อจริง คือ เกลियว เสรีจกิจ เกิดเมื่อวันอาทิตย์ที่ 3 สิงหาคม 2490 ที่บ้านเลขที่ 77 หมู่ 5 ต.วังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ปัจจุบันอายุ 54 ปี (2544) บิดาของขวัญจิต ศรีประจันต์ ชื่อ อังค์ เสรีจกิจ มีเชื้อสายจีน เธอจึงเรียกบิดาว่า เตี่ย มารดาเป็น คนไทย ชื่อปลอด เสรีจกิจ ปัจจุบันทั้งสองถึงแก่กรรมแล้ว

ขวัญจิต ศรีประจันต์ มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน 3 คน เธอเป็นลูกสาวคนโต มี น้องสาว 2 คน เป็นฝาแฝดกันคือ จำนง เสรีจกิจ หรือขวัญใจ ศรีประจันต์ กับบุญนะ เสรีจกิจ (แยมบาง) เดิมเธอชื่อ เกียว ซึ่งก่งเป็นผู้ตั้งให้ เมื่อเข้าโรงเรียนครูจึงเปลี่ยนชื่อให้เป็น เกลियว เพราะเกรงว่าจะถูกเพื่อนล้อว่าเป็นลูกเจ๊กลูกจีน เธอจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดพังม่วง ส่วนชื่อขวัญจิต ศรีประจันต์ นั้นเธอเปลี่ยนตอนไปอยู่กับวงดนตรีลูกทุ่งของ จำรัส สุวคนธ์ ซึ่งเป็น นักร้องลูกทุ่ง

บิดามารดาของของขวัญจิต ศรีประจันต์ มีอาชีพทำนา ที่บ้านเป็นชนบทซึ่งห่างไกลความเจริญ บางปีขวัญจิตกับมารดาต้องล่องเรือจากวัดพังม่วงมาที่อำเภอบางปลาม้าพายเรือตากแดด ตากลมไปขอยืมข้าวสารบ้านญาติทางมารดาที่อำเภอบางปลาม้า เธอรับประทานเผือกมัน และ พักทองเป็นอาหารหลัก เพราะไม่เคยได้รับประทานข้าว เนื่องจากบิดามารดาป่วยบ่อย จึงทำให้ทำ มาหากินไม่สะดวก บางครั้งบิดाप่วยทั้งปีจึงทำนาไม่ทัน ทำให้ลำบากมาก บางครั้งก็ต้องรบกวน บ้านญาติที่มีฐานะดีกว่า เช่น เวลาที่ญาติดำแบ่งก็จะไปคอยเฝ้าดูญาติว่าทำขนมอะไร ญาติบาง บ้านก็ให้ขนมรับประทาน บางบ้านก็ไม่ให้หรือบางทีก็ออกปากไล่ไปให้พ้น

ความใฝ่ฝัน

ขวัญจิต ศรีประจันต์ มีความใฝ่ฝันในวัยเด็กว่าอยากเป็นครู เพราะอยากแต่งตัวสวย เหมือนครู แต่เมื่อออกจากโรงเรียนมาแล้วพอเห็นพยาบาลแต่งตัวสวย ก็อยากเป็นพยาบาลอีก และช่วงที่ออกจากโรงเรียนแล้วนั้น ขวัญจิต ศรีประจันต์ กล่าวว่ "ชอบออกไปดูเขาเล่นเพลงกัน ตามงานวัด เห็นเขาแต่งตัวสวย ๆ ร้องเพลงกันเพราะ ๆ ก็อยากเล่นเพลงกับเขาบ้าง แต่ไม่กล้าพูด เพราะเตี่ยไม่ชอบ"

ความใฝ่ฝันอีกอย่างหนึ่งก็คือ "อยากเข้ากรุงเทพฯ และคิดว่าสักวันหนึ่งจะต้องไปให้ได้ ความสุขสมัยนั้นก็คือ ดูลิเก ชอบแอบขโมยเครื่องสำอางของผู้ใหญ่มาแต่งหน้าทาปากเป็นลิเก มี เวลาว่างก็จะร้องลิเก และอีกอย่างคือการได้ฟังรายการวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์ จำได้ว่าต้องฟัง ชาวจนจบก่อนถึงจะนอนหลับในขณะที่เด็กคนอื่นเขานอนหลับ พอฟังวิทยุไปเราก็จะจินตนาการ" (ขวัญจิต ศรีประจันต์ 2540) ความฝันและความสุขสมัยที่ยังเด็กนั่นเองที่ทำให้เธอเกิดความมุ่งมั่น

และความพยายาม จนกระทั่งได้ทำในสิ่งที่ชอบและเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ทำให้ความฝันของเธอเป็นจริง และในที่สุดเธอก็ประสบความสำเร็จดังที่หวังไว้

บุคลิกภาพ

ขวัญจิต ศรีประจันต์ เล่าถึงลักษณะของตัวเองในวัยเด็กว่า ตอนเด็กจะหัวโล้น คนอื่นเขามีจุกมีแกละ แต่เธอมีจุกมีแกละแล้วจะป่วย ก็เลยโดนผมตลอดจนกระทั่งเมื่อเข้าโรงเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 จึงไว้ยาว เธอมีรูปร่างหน้าตาดี ผิวขาวรักสวยรักงาม ชอบการแต่งตัวมาตั้งแต่เด็ก

ส่วนอุปนิสัยนั้น ขวัญจิต ศรีประจันต์ ตั้งแต่เด็กเป็นคนไม่ค่อยอยู่เฉยเธอชอบทำงานทุกอย่างเพื่อแลกกับเงินมาช่วยเหลือครอบครัว เช่น เวลาที่มีตลาดนัดที่โรงเรียน เธอเตรียมผักที่ปลูกไว้เอาไปขาย หรือถ้าไม่มีตลาดนัดก็ไปขายที่ตลาดศรีประจันต์ ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านประมาณ 4 กิโลเมตร ถ้าใครทำให้โกรธก็จะหาวิธีแกล้งหลาย ๆ อย่าง เช่น แกล้งไปฟันเสาบ้านเวลาเจ้าของบ้านไม่อยู่หรือแอบถอนพืชผักที่เขาปลูกไว้ เป็นการแค้นแค้นประสาเด็ก นอกจากนี้ ขวัญจิต ศรีประจันต์ ยังเป็นคนที่มีนิสัยรักสนุกสนานอารมณ์ดี มองโลกในแง่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีอารมณ์ขัน พูดจาตลกเฮฮาทั้งนอกแล้วในกลุ่มผู้เล่นเพลง ซึ่งจะสังเกตได้จากการแสดง และจากการสัมภาษณ์ เธอรักสวยรักงามมาตั้งแต่เด็ก ปัจจุบันก็ยังชอบแต่งตัวสวยงามในการแสดง แต่ละครึ่งเธอจะแต่งตัวสวยงามและพรีพรีกันเพื่อให้การแสดงในแต่ละครั้งดูสมบูรณ์ และเป็นที่สนใจของผู้ชม เสื้อผ้าที่ใช้ในการแสดงมีสีสันสดใสสวยงาม และยังมีเครื่องประดับอื่น ๆ อีก เช่น ต่างหู แหวน สายสร้อยคอ สายสร้อยมือ และนาฬิกาข้อมือ เป็นต้น แต่ในยามที่ว่างจากการแสดงหรือไม่ได้ออกงานก็ทำตัวเรียบง่าย เช่น เวลาที่อยู่บ้านก็สวมเสื้อคอกระเช้ากับผ้าถุง

นอกจากนี้เธอยังเป็นผู้ที่เสียสละเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการเผยแพร่และอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านด้วยความเต็มใจและจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นที่จังหวัดสุพรรณบุรีหรือจังหวัดใกล้เคียง เช่น การได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรพิเศษจากสถาบันต่าง ๆ เพื่อไปเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านและภาษาไทย ตลอดจนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ

ชีวิตรักและครอบครัว

ปัจจุบันนี้ ขวัญจิต ศรีประจันต์ อาศัยอยู่ที่บ้านเลขที่ 9 หมู่ 1 ตำบล สนามชัย จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนเสวี ธราพร สามี เป็นชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช สามีทำธุรกิจเกี่ยวกับบ้านพักตากอากาศ ชื่อธารารีสอร์ท อยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราชจึงต้องแยกกันไปทำงาน (สามีถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. 2541)

ขวัญจิต ศรีประจันต์ แต่งงานเมื่อเธออายุได้ 25 ปี เธอได้พบกับเสวี ธรภาพ ที่บาร์ของเขา ซึ่งเป็นบาร์ฝรั่ง เวลานั้นเธอนำตลกและนักร้องเพลงลูกทุ่งเข้าไปแสดง และได้รับคำตอบแทนการแสดงสูงกว่าคนอื่น ตั้งแต่นั้นสองคนได้ติดต่อกันประมาณ 2 - 3 ปี ก็เห็นใจกัน เธอให้สัมภาษณ์ว่าคุณเสวีคอยดูแล เพราะเธอเป็นเจ้าของวงดนตรี บางครั้งจะถูกรังแก และคุณเสวีก็ไม่เคยทอดทิ้ง ทั้งสองมีบุตรด้วยกัน 3 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 2 คน คือ 1) นายสมพร ธรภาพ 2) นางสาวนฤมล ธรภาพ 3) นางสาวสุธาทิพย์ ธรภาพ มีความสามารถร้องเพลงพื้นบ้านได้

ชีวิตการแสดง

การเข้าสู่วงการเพลงพื้นบ้าน หลังจากที่คุณขวัญจิต ศรีประจันต์ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดพังม่วงแล้ว อายุประมาณ 13 - 14 ปี ได้ไปเรียนเสริมสวย จบแล้วไปเป็นช่างสักจร เนื่องจากไม่มีทุนเปิดร้าน หมูบ้านใดต้องการจะตัดผม ก็ตระเวนไปบริการถึงที่จะได้เงินเล็กๆ น้อยๆ ไว้ช่วยครอบครัว จนกระทั่ง พ.ศ. 2505 อายุได้ประมาณ 15 ปี ครูไสว สุวรรณประทีป (ไสว วงษ์งาม) กับครูบัวผัน จันทร์ศรี(ศิลปินแห่งชาติ พ.ศ. 2532) ซึ่งเป็นน้าชายและน้าสะใภ้ เวลาไปเปิดการแสดงเพลงใกล้บ้าน เธอจะตามไปดูเรื่อยๆ ต่อมาครูไสวกับครูบัวผัน ก็บอกกับเตี้ยของเธอว่า ถ้าจำนงค์กับบุญนะออกจากโรงเรียนแล้วจะขอตัวไปหัดเพลงอีแซวและเพลงช้อย เช่น นายสุจินต์ ชาวบัวงาม นายแหยม เผือกสุริยา นายอเนก ชาวปลายนา แต่ไม่ต้องการตัวเธอเนื่องจากเห็นว่าโตเป็นสาวแล้วเกรงจะไปแต่งงานเสียก่อนที่จะหัดเพลงได้คล่องเมื่อน้องสาวของเธอออกจากโรงเรียนและทำนาปีนั้นเสร็จแล้วครูก็รับน้องสาวมาไว้ที่บ้านมะกูด อำเภอศรีประจันต์ การเดินทางนั้นใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะซึ่งเธอรู้สึกว่าไกลมาก เธอพยายามติดตามมาแล้วอ้างว่าจะมาดูแลน้อง หรือบางทีก็จะอ้างว่ามาหาลูกค้าตัดผม แต่ความจริงคือแอบมาฟังเพลง ในที่สุดเธอก็ได้มาอยู่ที่บ้านครูเพลง แต่ไม่ได้หัดเพลงและไม่ได้เล่นเพลง เพราะครูไสวไม่ต้องการให้หัด ครูบัวผันอยากให้เธอหัดแต่ไม่กล้าสอนให้ เนื่องจากเกรงใจครูไสว พอนานเข้าก็อยู่ช่วยทำงานที่บ้านครู เช่น ตักน้ำ ต่ำข้าว หุงข้าว เป็นต้น

สำหรับเรื่องการหัดเพลงนั้น จะต้องซ้อมกันทุกวันตั้งแต่เช้าประมาณ 9 โมง ซ้อมไปจนเกือบเที่ยง และหัดตอนเย็นอีกครั้งประมาณ 5-6 โมงเย็น หลังจากรับประทานอาหารแล้ว ตัวเธอยืนในครีวก็จดเนื้อเพลง ลอกเฉพาะคำที่ตัวเองชอบ เพราะฉะนั้นเพลงที่คุณขวัญจิต ศรีประจันต์ จดก็จะไหว ๆ แหว่ง ๆ ไม่ค่อยเต็ม

การเริ่มเข้าสู่วงการเพลงพื้นบ้าน ของคุณขวัญจิต ศรีประจันต์ มีอุปสรรคต่างๆ มากมาย แต่เธอไม่ละความพยายาม และด้วยใจรักและมุ่งมั่น เธอจึงมีโอกาสที่ดีดังเช่นในปัจจุบันนี้ ซึ่งจะเห็น

ได้จากการแสดง วันศุกร์ที่ 12 กรกฎาคม 2539 ขวัญจิตร้องสรุปเกี่ยวกับประวัติของเธอเป็นบทเพลงดังนี้

<p>เออ...เอ๋ย ขอเวลาต่อเนื่องจะเล่าถึงความหลัง เออ เอ็ง เอ๋ย แล้วความหลัง ...ว่าพวกเรานั้นหนอกก็มาหัดเพลง พวกเรายังเป็นเด็กหนอว่าเล็กอยู่ ตอนอิฉันขณะนั้นพอดี ตรงกับนะพอศอสองพันห้าร้อยสี่ ว่าจะเอาเด็กลูกหลานที่บ้านของเรา ฉันมีน้องสาวสองคนนะด้วยกัน ชื่อเดิมก็คือจำนงค์หนอกกับบุญนะ</p> <p>-----</p> <p>เขาก็ไปเห็นน้องสาวหนอของฉัน อีกทั้งเจ้าสุจินต์และเจ้าแหยม แต่ฉันเองครูไสวเขาไม่ต้องการ</p> <p>-----</p> <p>แต่ฉันเองอยากร้องอยากรำจะจะทำวงที่ บอกว่ามาดูแลน้องน้องต้องดูกัน ไหน</p> <p>-----</p> <p>พอดีสี่กว่าตีห้ากระมัง ใหญ่ ตื่นขึ้นล้างหน้าอย่ามัวหวานอน และชาย เขาหัดกันเริ่มรำเขาหัดรำหัดร้อง ฉันกับลูกสาวแม่บัวผันอยู่กันในครัว ฉันก็เลยแอบจำเขาตอนเข้าอยู่ในครัว ทั้งหลาย</p>	<p>ยังมีได้แก่งก็มาร่วมก็สมัย แม่บัวผันเป็นครูพร้อมทั้งพ่อไสว อายุได้ สิบสี่ปีนะขึ้นไป พ่อไสวเขามีจุดมุ่งหมาย มาหัดบรรเลงเพลงเก่าให้เข้ายุคใหม่ เขาผ่าแผ่นดินะท่านชื่อว่าขวัญใจ แต่ตัวฉันเองครูเขาจะสนใจที่ไหน</p> <p>-----</p> <p>ว่าสองคนด้วยกันครูไสวจึงพอใจ น้ำไสวเขาตาแหลมนะเขาก็อยากได้ เขาบอกว่าตัวอิฉันนะโตเกินไป</p> <p>-----</p> <p>จึงหาวิธีที่ดีมากับเขาจนได้ เพราะเด็กไม่รู้งานประสีประสาตรง</p> <p>-----</p> <p>แม่บัวผันก็เสียงดังปลุกลูกหลานกัน แล้วพ่อไสวก็มอบกลอนให้ทั้งหมด ฉันก็ได้แต่แหงนมองช่องฝาไม้ อยากรำทำตัวกะเขาไม่ได้ ฉันไม่ได้จำเรื่องมีลูกผิวหอรกนะท่าน</p>
---	--

ข้อความตอนที่ ครูบัวผัน เห็นแววกก็เลยอยากหัดเพลงให้ ขวัญจิต ศรีประจันต์ แต่ครูไสว ไม่ยอมหัดให้ มีดังนี้

แม่บัวผันก็แสนแค้นพ่อไสวเขา	ว่าไหวเอ๊ยอีนี้แหละเอามันไว้ใช้
พ่อไหวก็บอกกับแม่บัวผันว่าหัดให้เล่น	ถ้าหากว่าหัดไม่เป็นจะตีแม่ผันให้ตาย
บอกมันโตอย่างนี้เดี๋ยวมันก็มีผิวหрок	ถึงเรียกใช้มันก็ไม่บอกอธิบาย
พวกเจ้าจินต์เจ้าแหลมหม่มมันว่าแต่จัน	บอกว่าอีเกลียวนี่สำคัญไม่เห็นมันเป็นอะไร
ไม่เห็นมันร้องมันรำไม่เห็นมันทำท่า	มึงหุงข้าวตายท่าค่าตัวก็ไม่ได้
มันก็ยิ่งเจ็บใจจะทำอย่างไรเหล่านี้	ไปตักน้ำนะดินทำนะหนทางก็ไกล
ประมาณแปดร้อยเมตรได้ที่ไปตักน้ำกิน	ในคำดูถูกเจ้าจินตอีจันก็ซักจะเจ็บใจ
พอหาบน้ำวางพอเหมาะปาละเมาะนะมันมี	นะก็ลองรำกันดูที่ว่ามันจะเป็นแบบไหน

จากบทเพลงดังกล่าว เห็นได้ว่า กว่าขวัญจิต ศรีประจันต์ จะเข้าสู่วงการเพลงได้ ต้องต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ มากมาย แต่ด้วยความพยายาม และความตั้งใจจริงและความสนใจที่จะร้องเพลงพื้นบ้าน จึงมีความอดทนยอมลำบากเพื่อจะทำในสิ่งที่ชอบแม้ว่าในขณะนั้นขวัญจิต ศรีประจันต์ ยังไม่ได้รับการฝึกหัดเพลงจากครูก็ตาม แต่ในภายหลังครูไสว วงษ์งาม ได้เห็นความสามารถของเธอ เมื่อเธอมีโอกาสดแสดงแทนครูในช่วงที่ครูป่วย ทำให้เธอมีโอกาสดแสดงความสามารถให้ทุกคนได้รู้

ขวัญจิต ศรีประจันต์ ได้ตระเวนเล่นเพลงอีแซวอยู่กับวงพื้นบ้านอีกหลายวง เรียนรู้และเพิ่มพูน ประสบการณ์จากพ่อเพลง แม่เพลงอีกหลายคนเริ่มแสดงเพลงอีแซวในต่างจังหวัด และในกรุงเทพมหานครในงานสังคีตศาลาหรืองานสงกรานต์ที่ท้องสนามหลวงเป็นประจำ ทำให้มีความแตกฉานในเรื่องเพลงอีแซวมากขึ้นสามารถเขียนเพลงเองเพื่อใช้ในการแสดงและตอบโต้เพลงสด ๆ กับพ่อเพลงได้อย่างคมคายเป็นที่ชื่นชอบของผู้ชม หลังจากเล่นเพลงอีแซวจนมีชื่อเสียงแล้ว ขวัญจิต ศรีประจันต์ ได้สมัครเป็นนักร้องลูกทุ่ง โดยเริ่มอยู่กับคณะวงดนตรีลูกทุ่งคณะจรัส

สุคนธ์ วงไวพจน์ เพชรสุพรรณ ทำให้เริ่มมีชื่อเสียงจากเพลงลูกทุ่งจากเพลง เบื่อสมบัติ ลาน้องไป เวียดนาม ลาโคราช ขวัญใจโซเฟอร์ เกลียดคนหน้าทน ขวัญใจคนจน แม่ครัวตัวอย่าง แหลม ตะลุมพุก จากนั้นได้แต่งเพลงเองได้แก่ กับข้าวเพชรฆาต น้ำตาดอกคำใต้ สาวสุพรรณ ซึ่งเป็น เพลงที่สร้างชื่อเสียงเป็นอย่างมากและต่อมาได้ตั้งวงดนตรีของตัวเอง ชื่อขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็น ดนตรีที่นำระบบ แสง สี เสียง ที่หน้าตื่นตาตื่นใจมาใช้ประกอบการแสดงนำเพลงอีแซวมาผสม ผสานกับการแสดงเผยแพร่สู่ผู้ฟังทั่วประเทศจนเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดี

พ.ศ. 2516 นางเกลียว ยุติวงดนตรีลูกทุ่งแล้วกลับไปฟื้นฟูเพลงอีแซวที่จังหวัดสุพรรณบุรี อุทิศชีวิตใน การอนุรักษ์ฟื้นฟู เผยแพร่ และถ่ายทอดเพลงอีแซวให้กับลูกศิษย์และผู้สนใจมาโดย ตลอดจนถึงปัจจุบัน ใช้ความรู้ความสามารถช่วยเหลือสถาบันการศึกษา และหน่วยงานราชการใน การเป็นวิทยากรสาธิตรับแขกบ้านแขกเมืองด้วยการแสดงพื้นบ้านติดต่อกันมาอย่างยาวนาน

ขวัญจิต ศรีประจันต์ มีการแสดงมากมายมาตั้งแต่อดีต ปัจจุบันก็มีการเล่นเพลงอยู่เสมอ แต่ จะมีประสบการณ์การเล่นเพลงครั้งสำคัญๆ เช่น การเล่นเพลงที่สนามหลวงในงานสงกรานต์ เธอ เป็นตัวแทนของศิลปินเพลงพื้นบ้านภาคกลางและมีโอกาสได้ประชันเพลงกับครูเพลงที่มีความ สามารถ เช่น ครูโปรย เสรีกิจ ครูกราย จันทร์แดง ครูไสว วงศ์งาม ครูกรี แหยม อเนก หลังจากนั้น พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพรได้พาไปแสดงสดที่สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ซึ่งเธอภูมิใจมาก

ประสบการณ์เล่นเพลงที่สำคัญอีกครั้งหนึ่ง คือการเล่นเพลงหน้าพระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ณ โรงละครแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. 2519 หลังจากนั้นได้มี โอกาสเล่นถวายพระเทพรัตนราชสุดาฯ หลายครั้ง ซึ่งเป็นสิ่งที่เธอภาคภูมิใจเป็นอย่างมาก

ผลงาน

- พ.ศ. 2510 ได้บันทึกแผ่นเสียงเพลงแรก ชื่อเพลง เบื่อสมบัติ งานเพลงของ จี๊ว พิจิตร
- พ.ศ. 2532 ได้รับประกาศเกียรติคุณ ให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาศิลปะ (เพลงพื้นบ้าน) จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- พ.ศ. 2533 ได้รับประกาศเกียรติคุณเป็นนักร้องดีเด่น กิ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ครั้งที่ 2 จากเพลงกับข้าวเพชรฆาต รับรางวัลจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช กุมารี ซึ่งจัดงานโดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเคยแสดงภาพยนตร์หลายเรื่อง นื่องนางข้างนา, จำปาสีต้น, นุหงาหน้าฝน, อยากรดและเคยร้องเพลงประกอบภาพยนตร์
- พ.ศ. 2539 ได้รับประกาศเกียรติคุณ เป็นศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (เพลง พื้นบ้าน - อีแซว)

การทำงานเพื่อสังคม

ด้านการศึกษา เสียสละเวลาไปอบรมเพลงพื้นบ้าน ไปสาธิต ไปบรรยายให้ความรู้ตั้งแต่โรงเรียนถึงขั้นระดับมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะในเขตจังหวัด นครปฐม,กาญจนบุรี,อยุธยา,อ่างทอง และเขตจังหวัดสุพรรณบุรีนั้นไปแทบทุกโรงเรียนเลยทีเดียว มหาวิทยาลัยทุกแห่งทั่วประเทศที่มีวิชาเอกภาษาไทยก็ไปบรรยาย และเป็นทั้งที่ปรึกษาด้านวิทยานิพนธ์จนมีนักศึกษาจบปริญญาตั้งแต่ปริญญาตรีจนกระทั่งปริญญาเอกมากมาย

ด้านการให้ความร่วมมือและให้ความรู้ เป็นคณะกรรมการต่าง ๆ นางเกลียว เสร็จกิจ ได้ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือหน่วยงานต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมตำรวจ กองทัพบก หน่วยงานปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ป.ป.ส. และกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น

ประวัติและผลงานของบัวผัน จันทรศรี

ชื่อ	นางบัวผัน จันทรศรี
อายุ	81 ปี
เกิด	วันเสาร์ที่ 24 กรกฎาคม 2463 หรือ เดือน 8 ขึ้น 9 ค่ำ ปีมอก
บิดา	ดิน จันทรศรี
มารดา	ปาน จันทรศรี
สมรส	นายไสว สุวรรณประทีป
บุตร	หญิง 1 คน
ที่อยู่ปัจจุบัน	13 หมู่ 7 ตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
เบอร์โทรศัพท์	โทรศัพท์ข้างบ้าน (035) 581273

นางบัวผัน จันทรศรี เกิดเมื่อวันเสาร์ เดือน 8 ขึ้น 9 ค่ำ ปีวอก เทียบปฏิทิน 150 ปี ได้เท่ากับวันเสาร์ที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2463 พ่อชื่อดิน แม่ชื่อปาน บ้านเดิมอยู่ที่บ้านห้วยโรง ตำบลห้วยคันแหลน อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง เนื่องจากพ่อและเครือญาติมีอาชีพเล่นเพลงและทำนา ส่วนแม่ก็เป็นแม่เพลงสมัครเล่น ดังนั้น แม่บัวผันจึงเกิดมาในท่ามกลางการว่าเพลง มีทั้งเพลงเรือ เพลงข่อย เพลงทรงเครื่อง เพลงพวงมาลัย เพลงเดินกำ เพลงอีแซว เพลงขอทาน เพลงกล่อมเด็ก ซึ่งเหล่านี้บวกรับอุปนิสัยชอบร้องรำทำเพลง แม่บัวผันจึงซึมซับไว้ซึ่งศิลปะการเล่นเพลงแบบเก่าไว้ทุกกระบวน

ชีวิตการแสดง

แม่บัวผันเมื่อเป็นเด็ก ชอบติดตามพ่อไปฟังเพลงตามที่ต่าง ๆ ครั้งหนึ่งเคยแอบมุดลงไปอยู่ใต้ห้องเรือ กว่าที่พ่อจะรู้ก็ออกไปไกลเสียแล้ว จึงต้องยอมให้ไปด้วย ครั้นถึงคราวทอดกฐินทอดผ้าป่า มีเทศกาลไหว้หลวงพ่อดโต วัดไชโยอ่างทอง และวัดป่าเลไลยก์ สุพรรณบุรี แม่บัวผันก็ได้ไปร่วมชุมนุม ฟังผู้ใหญ่ร้องเพลงเรือ เพลงโบราณ ก็ยิ่งทำให้รักชอบอยากเป็นเพลงมากขึ้น

แม่บัวผันไม่ได้เรียนหนังสือเพราะเป็นลูกผู้หญิง และโรงเรียนที่เปิดสอนก็อยู่ไกลบ้าน แต่ด้วยความมีมานะและรักเพลง แม่บัวผันขอหัดเพลง เริ่มตั้งแต่วัยอายุ 13 ปี หลังจากที่ได้เลี้ยงน้องมาจนน้องช่วยตัวเองได้แล้ว พอมีเวลาฝึกฝนเพลงจริงจังบ้าง คนที่เป็นครูคืออาอินน้องชายของพ่อ ส่วนพ่อไม่ได้หัดให้เนื่องจากเป็นคนดู สอนเที่ยวสองเที่ยว ถ้ายังร้องไม่ได้จะโดนตีแรง ๆ

ในสมัยรัชกาลที่ 5 – 7 หรือหลังจากนั้น ในแถบชนบทภาคกลางนิยมฟังเพลงไม่ว่าเพลงตามเทศกาลหรือเพลงอาชีพ ถึงหน้าน้ำก็ฟังและเล่นเพลงเรือ หน้าเกี่ยวข้าวรดข้าว เล่นเพลงเดินกำ เพลงสงฟาง ถัดไปหน้าสงกรานต์ เล่นเพลงพวงมาลัย กระทั่งเข้าใกล้ฤดูทำนา ร้องแห่นางแมวขอฝน นอกจากนั้นก็มักเป็นเพลงที่ร้องเป็นอาชีพ ได้แก่ เพลงข่อย เพลงทรงเครื่อง เป็นต้น ส่วนเพลงอีแซวที่ได้ยินกันคุ้นหูนี้เพิ่งเกิดมาทีหลัง โดยวิวัฒนาการมาจากเพลงยั่วสั้น ๆ

วงนายดิน นายอิน หัดเพลงข่อย และเพลงทรงเครื่องให้ลูกหลาน มีนายอินเป็นผู้ใหญ่ถึงวันพฤหัสบดีก็ทำพิธีจับข้อมือศิษย์ ผู้ที่จะหัดเอาดอกไม้ ธูปเทียนไปถวายครู ครูจับข้อมือให้ทำท่ารำและต่อเพลงบทแรก ๆ ให้ ต่อจากนั้นจึงเริ่มฝึกอย่างจริงจัง แม่บัวผันหัดร้องเพลงพื้นบ้านเป็นจำนวนมาก โดยหัดร้อง หัดรำ ไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ในระหว่างนั้น เมื่อมีเพลงออกงานครั้งใด แม่บัวผัน พี่ชาย และเด็กรุ่นราวคราวเดียวกันก็ต้องติดตามผู้ใหญ่ไปช่วยเป็นลูกคู่ หรือเด็กรับใช้แบกหามหีบห่อสัมภาระต่าง ๆ แม่บัวผันออกเล่นงานคราวแรก ๆ ได้ค่าแสดงงานละ 5 สตางค์บ้าง 10 สตางค์บ้าง ต่อมาจากที่เป็นลูกคู่ก็ค่อย ๆ ขยับฐานะขึ้นตามความชำนาญ พอโตขึ้นก็

เล่นเพลงได้คล่องแคล่วยิ่งขึ้น ซึ่งแม่บัวผันเป็นคนเก่งที่สุดในบรรดาเพื่อนวัยเดียวกัน ถึงเวลาให้ครู อาอินหัวหน้าวงก็ต้องให้แม่บัวผันร้องเพลงให้ครู

แม่บัวผันอายุ ราว 16 – 17 เพื่อนที่ชื่อนายฟุ้ง นางเกลี้ยง มาชวนเล่นเพลงอีแซว ก็พลอยเล่นเพลงอีแซวได้ไปด้วย เข้าหน้าน้ำไปเล่นเพลงเรือตามวัดต่าง ๆ ซึ่งหลังจากเล่นเพลงช้อย เพลงทรงเครื่องกับอาอิน และญาติ ๆ อยู่พักหนึ่ง ด้วยความที่เป็นคนเก่ง จึงมีครูวงอื่นมาชวนไปเล่นด้วย แม่บัวผันเห็นว่าถ้าได้เรียนวิชาเพิ่มก็จะเป็นการดี จึงไปอยู่กับแม่เชื่อม และแม่อ่วม แต่ตอนหลังก็กลับมาอยู่กับอาอิน เนื่องจากอาอินต้องการให้แม่บัวผันกลับมาอยู่ด้วยเหมือนเดิม

ชีวิตรักและครอบครัว

เมื่ออายุราว 22 ปี แม่บัวผันแต่งงานกับ นายหอม จันทร์ศรี ซึ่งมีอาชีพทำนา และมีลูกสาวด้วยกัน 1 คน ชื่อประจวบ จันทร์ศรี อยู่กันมาได้เกือบสิบปี ก็เลิกกัน สาเหตุหนึ่ง เนื่องจากจากว่า นายหอม จันทร์ศรีไม่ชอบให้แม่บัวผัน ไปเล่นเพลง มีอยู่วันหนึ่ง พ่อคืนรับงานไว้ที่วัด หลวงเป็นเวลาเย็น แม่บัวผันจะไปเล่นเพลงด้วย นายหอมห้ามไม่ให้ไป บอกว่าถ้าไปจะตีให้หัวแตก แม่บัวผันรักเพลง พอได้ยินพ่อมาเรียกก็ลงบันได้ เพียงเท่านั้นนายหอมก็คว้าฉมวกพุ่งลงมา เพราะหัดฉมวกนั้นพลาดข้ามหัว บักลงดินจนมิดง่า พ่อถามว่าไปไหนลูก แม่บัวผันยืนยันว่าฉันไปได้ ตั้งแต่นั้นแม่บัวผันก็ไม่ได้อยู่กับนายหอม ต้องหาเลี้ยงตัวและเลี้ยงลูก รับประทานขึ้น ทั้งเล่นเพลงเก็บเงิน และเอาของขึ้นใส่เกวียนไปขายไปแลกกับข้าว พอมีเงินสะสม จึงไปซื้อที่นาได้ 5 ไร่ ชีวิตในช่วงนั้นต้องลำบากมาก

แม่บัวผันรู้จักกับพ่อเพลงคนหนึ่ง คือ พ่อไสว สุวรรณประทีป เป็นชาวตำบลพังม่วง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พ่อไสวเป็นคนที่ชอบเพลงมาตั้งแต่เด็ก เนื่องจากแม่บัวผันมีตับเพลงอยู่มากมาย คือสะสมมาตั้งแต่หัดเพลงช้อย เพลงทรงเครื่อง เมื่อเกิดเป็นเพลงอีแซว มีการร้องเป็นตับ และสามารถเล่นเป็นอาชีพได้ และแม่บัวผันก็เล่นเพลงอีแซวได้สบาย ๆ ด้วยเพียงแต่เปลี่ยนทำนอง และปรับเนื้อร้องเสียหน่อยเท่านั้นก็ร้องได้เป็นคืน ๆ แม่บัวผันก็เก่ง พ่อไสวก็เก่ง ต่างแลกเปลี่ยนและแบ่งเพลงกันอยู่เสมอ ทำให้ต่างมีความรู้มากยิ่งขึ้น มีคนหาไปแสดงหลายที่ จนกระทั่งกลายเป็นคู่ที่ใคร ๆ นิยม หากว่าขาดใครคนหนึ่งไปแล้ว เจ้าภาพจะต้องตัดค่าตัวลงไปครึ่งหนึ่ง ต่อมาแม่บัวผันจึงอยู่กับพ่อไสว ตั้งวงเพลงฝึกลูกศิษย์ ได้อนุรักษ์และถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านมาสู่คนรุ่นหลังมากมายเป็นเวลานานหลายสิบปี

อุปนิสัย

แม่บัวผันเป็นคนที่มีความพากเพียรและใส่ใจฝึกฝนเพลงเป็นอย่างมาก และมีความอ่อนน้อมถ่อมตน เมื่อไปเล่นเพลงกับคนอื่น หากได้พบผู้อาวุโสกว่าก็เข้าไปกราบไหว้ และพยายามขอความรู้ไว้ประดับตัวอยู่เสมอ แม่บัวผันเป็นคนที่มีความใจและมีความเสียสละในการฝึกเพลงให้ลูกศิษย์ เพราะบางครั้งไม่มีเงินก็ต้องนำสร้อยไปแลกซื้อข้าวสารมาเลี้ยงลูกศิษย์ ซึ่งมีการฝึกเพลงให้ลูกศิษย์หลายรุ่น มีขวัญจิต ศรีประจันต์ ขวัญใจ ศรีประจันต์ สุจินต์ ชาวบางงาม และสำเนียง ชาวปลายนา เป็นต้น

ความสามารถและผลงาน

1. มีความสามารถในการร้องเพลงพื้นบ้านหลายประเภท และสามารถร้องด้นด้วยความชำนาญ ไม่ติดขัด มีปฏิภาณ มีเพลงเก่าซึ่งจดจำไว้เป็นจำนวนมาก เพลงที่แม่บัวผันร้องได้ เช่น เพลงเรือ เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงทรงเครื่อง เพลงเต๋นกำ เพลงพานฟาง เพลงพวงมาลัย เพลงระบำบ้านไร่ เพลงยั่ว เพลงแห่นางแมว เพลงกล่อมเด็ก เป็นต้น

2. ได้ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านให้กับลูกศิษย์เป็นจำนวนมาก ได้เสียสละกำลัง เวลาและทุนทรัพย์ในการฝึกสอน

3. ได้เผยแพร่เพลงพื้นบ้านตามสถาบันต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ได้ร้องเพลงออกสถานีวิทยุท้องถิ่นที่ลพบุรี และได้อัดเทปวีดิทัศน์สาริต เพลงพื้นบ้านภาคกลางให้กับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรมศิลปากร และสถานศึกษาต่าง ๆ

4. บันทึกเทปตัวอย่างเพลงพื้นบ้านภาคกลาง ของชมรมส่งเสริมศิลปพื้นบ้านภาคกลาง

5. เป็นผู้ให้ข้อมูลเรื่องเพลงพื้นบ้าน สำหรับนักศึกษา อาจารย์ และสื่อมวลชน หรือผู้ที่สนใจเรื่องศิลปะแขนงนี้ด้วยความเต็มใจ โดยไม่เคยย่อท้อ หรือแสดงความเบื่อหน่าย

6. ได้รับโล่เชิดชูเกียรติ เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้าน) จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2533 และได้เข้ารับพระราชทานโล่และเข็มเชิดชูเกียรติจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ประวัติและผลงานของแม่สำเนียง ชาวปลายนา

ชื่อ	นางสำเนียง ชาวปลายนา
เกิดวันที่	28 กันยายน 2498
การศึกษา	จบการศึกษาชั้นประถม 4 จากโรงเรียนวัดพังม่วง ตำบล วังน้ำซับ อำเภอ ศรีประจันต์ จังหวัด สุพรรณบุรี 72140
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 66 หมู่ 5 ตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
โทรศัพท์	01 – 4359826
บิดา	นายสะอาด คงพุ่ม
มารดา	นางเป้า คงพุ่ม
อาชีพบิดา	ทำนา อาชีพมารดา ทำนา
เป็นบุตรคนที่	1
พี่น้อง	ได้แก่ นายสมคิด(เสียชีวิต), นายประสิทธิ์, นายสนอง, นางจำเนียรและ นายวินัย คงพุ่ม
ชื่อสามี	นายเอนก ชาวปลายนา อาชีพ ทำนา และเล่นเพลงอีแซว
บุตร	ชาย 1 คน หญิง 2 คน รวม 3 คน ได้แก่ นางสาวบุญนาค , นางสาววิลาวัลย์ และนายพงศกร ชาวปลายนา

ชีวิตการแสดงเพลงอีแซว

มีความสนใจในการร้องเพลงอีแซวเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดพังม่วง โดยแม่บัวผัน จันทร์ศรี และพ่อไสว วงษ์งาม เป็นครูเพลงที่ฝึกหัดร้องเพลงอีแซวให้ แม่สำเนียง ชาวปลายนา ต้องอาศัยความพยายามและความอดทนในการฝึกซ้อม เนื่องจากกระยะแรกร้องเพลงได้ไม่ดีเท่าที่ควร ต่อมาจึงพัฒนาการร้องเพลงให้ดียิ่งขึ้น และอยู่กับคณะของแม่บัวผัน จันทร์ศรี ประมาณสิบปี จนกระทั่งแม่บัวผันเริ่มไม่ค่อยสบายเนื่องจากชราภาพจึงให้แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์

รับช่วงต่อด้วยการตั้งคณะวงเพลงอีแซว ดังนั้นต่อมาแม่สำเนียงจึงมาอยู่กับคณะของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ และรับงานแสดงเพลงอีแซวทั่ว ๆ ไป

ชีวิตรักและครอบครัว

แม่สำเนียงรู้จักกับพ่ออเนก ชาวปลายนาตั้งแต่ช่วงที่อยู่กับแม่บัวผัน เนื่องจากอยู่ในคณะเดียวกัน พ่อแม่สำเนียงอายุได้ 19 ปี พ่ออเนกก็ขอแต่งงาน ซึ่งตอนนั้นยังไม่ได้รักมากนัก แต่เมื่อมาพิจารณาดูแล้วว่าถ้าหากแต่งงานกับชาวเพลงเช่นเดียวกันจะได้ไม่เกิดปัญหาตามมา เนื่องจากเพื่อน ๆ ในคณะด้วยกัน หลายคนแต่งงานไปแล้วแฟนไม่สนับสนุนให้แสดงเพลงอีแซว ทำให้ในที่สุดต้องเลิกแสดง แม่สำเนียงรักอาชีพการแสดงมาก ดังนั้นจึงคิดว่าถ้าแต่งงานกับพ่ออเนกก็ยังได้รับงานแสดงต่อไป ดังนั้นจึงตกลงแต่งงานกัน ซึ่งทั้งสองคนก็รับงานแสดงเพลงอีแซว ประกอบกับทำนา และมีบุตรด้วยกัน 3 คน เป็นผู้ชาย 1 คนและผู้หญิง 2 คน ซึ่งบุตรก็มีความสามารถในการร้องเพลงอีแซว

อุปนิสัย

แม่สำเนียงมีบุคลิกภาพและอุปนิสัยเป็นคนอหฺยาศัยดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีน้ำใจ และมีความเสียสละในการช่วยเหลือสังคม ใจรักในอาชีพการแสดงเพลงอีแซวมมาก ดังนั้นจึงมีความมานะอดทนในการฝึกฝนจนกระทั่งเกิดความชำนาญและมีความสามารถในการร้องเพลงพื้นบ้านได้หลายประเภท เช่น เพลงอีแซว เพลงลำตัด เพลงฉ่อย เพลงเรือ เป็นต้น และแม่สำเนียงรำได้สวยงามมากมีความอ่อนช้อยเป็นที่ประทับใจของผู้ชม และในปัจจุบันพ่ออเนกไม่สบายมากทำให้เดินและพูดไม่ได้ แม่สำเนียงคอยดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี ทั้ง ๆ ที่ต้องรับผิดชอบการทำงานมากขึ้น ก็ยังเสียสละเวลาในการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน เยาวชนและบุคคลทั่วไปที่สนใจฝึกร้องเพลงอีแซว

ความสามารถและผลงาน

1. มีความสามารถร้องเพลงพื้นบ้านได้หลายประเภท
2. ได้เผยแพร่เพลงพื้นบ้านตามสถาบันต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ได้ร้องเพลงออกสถานีวิทยุและโทรทัศน์รายการต่าง ๆ
3. เป็นผู้ให้ข้อมูลเรื่องเพลงพื้นบ้าน สำหรับนักศึกษา อาจารย์ และสื่อมวลชน หรือผู้ที่สนใจเรื่องศิลปะแขนงนี้ด้วยความเต็มใจ โดยไม่เคยย่อท้อ หรือแสดงความเบื่อหน่าย

คำชี้แจง ให้นักเรียนสัมภาษณ์หรือศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติและผลงานของศิลปิน
เพลงอีแซวที่นักเรียนชื่นชอบ

ชื่อศิลปิน

ที่อยู่

ชีวิตครอบครัว

การเข้าสู่การแสดงเพลงอีแซว

ครูเพลงที่สอน

ผลงาน

ปัญหาและอุปสรรค

ชื่อ นามสกุล.....

วัน เดือน ปี

แผนการสอน เรื่อง เพลงอีแซว
แผนการสอนที่ 4 เรื่อง การแต่งคำประพันธ์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เวลา 8 คาบ

สาระสำคัญ

เพลงอีแซวมีลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนหัวเดียวเหมือนเพลงพื้นบ้านภาคกลางทั่วไป ในหนึ่งบทจะมีเพียงสองวรรค หรือหนึ่งคํากลอน โดยลงท้ายคำสัมผัสด้วยเสียงสระและเสียงพยัญชนะเสียงเดียวกันทั้งบท เช่น กลอนไโล กลอนลา กลอนลี เป็นต้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อ่านออกเสียงคำประพันธ์ได้ถูกต้องตามอักขระวิธี
2. บอกความหมายของคำประพันธ์ได้
3. อธิบายลักษณะคำประพันธ์เพลงอีแซวได้
4. เขียนแผนผังคำประพันธ์เพลงอีแซวได้
5. แต่งคำประพันธ์เพลงอีแซวถูกต้องตามฉันทลักษณ์ได้

เนื้อหา

ลักษณะคำประพันธ์ของเพลงอีแซว

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูและนักเรียนร่วมกันทบทวนเกี่ยวกับ เรื่อง ลักษณะคำประพันธ์ของเพลงอีแซวที่เคยเรียนมาอีกครั้ง

ขั้นสอน

2. ครูนำตัวอย่างลักษณะคำประพันธ์ของเพลงอีแซว ในบทไหว้ครูมาให้นักเรียนอ่านออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขระวิธีโดยพร้อมเพรียงกัน และอภิปรายร่วมกันในประเด็นดังนี้

- ลักษณะคำประพันธ์ของเพลงอีแซวเป็นอย่างไร
 - คำประพันธ์ของบทไหว้ครูสื่อความหมายอย่างไรบ้าง
3. นักเรียนช่วยกันเขียนแผนผังคำประพันธ์เพลงอีแซวบนกระดานดำ
 4. นักเรียนแบ่งกลุ่ม ออกเป็น 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มศึกษาจากใบความรู้เกี่ยวกับลักษณะ

คำประพันธ์ของเพลงอีแซวเพิ่มเติม และช่วยกันแต่งคำประพันธ์ในหัวข้อเรื่องที่กำหนด

5. แต่ละกลุ่มช่วยกันคิดและส่งตัวแทนออกมาเขียนคำประพันธ์บนกระดานดำ กลุ่มละ 1 วรรค และหมุนเวียนสลับกันจนครบทุกกลุ่มและครบเนื้อหาตามที่ต้องการ

6. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการแต่งคำประพันธ์

- แต่ละกลุ่มแต่งคำประพันธ์ของเพลงอีแซวเป็นอย่างไร
- มีการใช้คำสัมผัสที่ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ของเพลงอีแซวหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้อง

ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

- มีการใช้ภาษาได้อย่างสละสลวยและมีความหมายหรือไม่...อย่างไร
- ชื่นชอบการแต่งคำประพันธ์ของกลุ่มใด พร้อมทั้งให้เหตุผล

ขั้นสรุป

7. นักเรียนและครูร่วมกันอ่านคำประพันธ์ที่นักเรียนช่วยกันแต่งขึ้นมาอีกครั้ง และร้องเป็นทำนองเพลงอีแซว

สื่อการเรียนการสอน

1. คำประพันธ์เพลงอีแซว ในบทไหว้ครู
2. แผ่นผังคำประพันธ์เพลงอีแซว
3. ใบความรู้

การประเมินผล

1. สังเกตการปฏิบัติงานในกลุ่ม
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากการแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซว

ใบความรู้

ประกอบแผนการสอนที่ 4
เรื่อง ลักษณะคำประพันธ์เพลงอีแซว

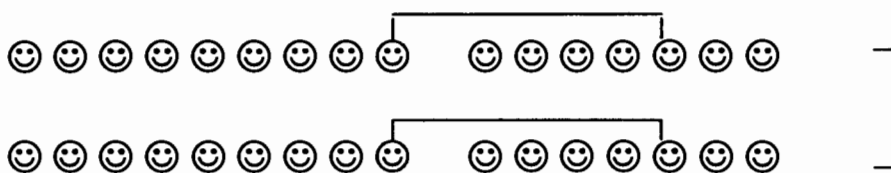
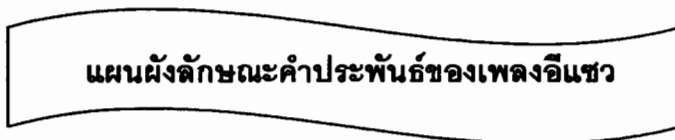
จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะคำประพันธ์เพลงอีแซว และสามารถแต่งคำประพันธ์ถูกต้องตามฉันทลักษณ์

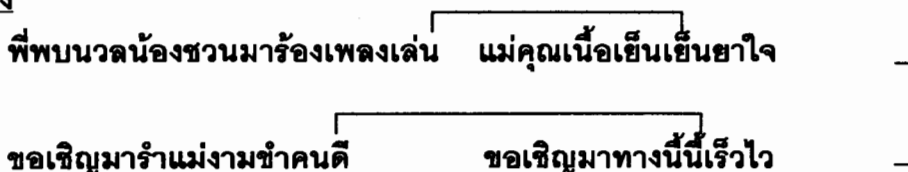
เนื้อหา

ลักษณะคำประพันธ์และการแต่งเพลงอีแซว

กลอนเพลงอีแซว ใช้ฉันทลักษณ์แบบเดียวกันหมด ตั้งแต่ไหว้ครูจนกระทั่งจบ โดยไม่เปลี่ยนฉันทลักษณ์ มีลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนหัวเดียว มีแผนผังลักษณะคำประพันธ์ดังนี้

ตัวอย่าง

❶ เพลงอีแซวมีลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนหัวเดียว เหมือนเพลงพื้นบ้านภาคกลางทั่วไป เช่น เพลงเรือ เพลงข่อย และเพลงพวงมาลัย คือ กลอนที่ลงท้ายสัมผัสเสียงเดียวกันทั้งบท ซึ่งชาวบ้านจะเรียกชื่อกลอนตามสัมผัสที่ลงท้ายนั้น ๆ เช่น กลอนโล เป็นกลอนที่มีคำสุดท้ายของบาทหรือบทลงด้วยเสียงสระโหนุทุกคำ กลอนลา เป็นกลอนที่มีคำสุดท้ายของ

บาทหรือบทลงเสียงสระอาทุกคำและกลอนลิ เป็นกลอนที่มีคำสุดท้ายของบาทหรือบทลงด้วยเสียงสระอิ เป็นต้น แต่กลอนที่ใช้กันมากที่สุดในการเล่นเพลงอีแซว คือ กลอนไล และกลอนที่นิยมใช้รองลงไป ได้แก่ กลอนลาและกลอนลิ ตัวอย่างดังนี้

กลอนไล

พี่พบवलน้องชวนมาร้องเพลงเล่น	แม่คุณเนื้อเย็นเย็นยาใจ
ขอเชิญมารำแม่งามข้าคนดี	ขอเชิญมาทางนี้เร็วไว

กลอนลา

จะไหว้พระพุทธเจ้าที่ล่องเข้านิพพาน	สืบอายุทรงญาณไปด้วยพระปัญญา
ไหว้พระพุทธที่ล้ำไหว้พระธรรมที่เลิศ	ไหว้พระสงฆ์องค์ประเสริฐที่จำศีลศึกษา

กลอนลิ

เดินตามติดต้อยแม่สาวน้อยนวลนาง	คิดพลางเดินพลางว่าต้องดูท่าที่
ถ้าว่าถึงเรือนพ่อจะต้องเล่น	แอบจะเสียให้เย็นแล้วฤดี

๒ บทหนึ่งไม่จำกัดความยาว ในวรรคหนึ่ง ๆ มีคำประมาณ 6-12 คำ มากบ้างน้อยบ้างตามความเหมาะสม เช่น

พี่พบवलน้องชวนมาร้องเพลงเล่น	แม่คุณเนื้อเย็นเย็นยาใจ
(วรรคนี้มีจำนวนคำ 9 คำ)	(วรรคนี้ มีจำนวนคำ 7 คำ)

๓ ในแต่ละบทคำสุดท้ายของวรรคหน้าสัมผัสไปยังคำที่ 4 หรือ 5 หรือ 6 ของวรรคหลัง

ตัวอย่าง

พี่พบवलน้องชวนมาร้องเพลงเล่น	แม่คุณเนื้อเย็นเย็นยาใจ
------------------------------	-------------------------

๔ คำสุดท้ายของบาทแรกส่งสัมผัสต่อเนื่องกันไปจนถึงบาทสุดท้าย

พี่พบवलน้องชวนมาร้องเพลงเล่น	แม่คุณเนื้อเย็นเย็นยาใจ
ขอเชิญมารำแม่งามข้าคนดี	ขอเชิญมาทางนี้เร็วไว
เจ้ารักจะร้องขอให้น้องเข้ามา	แม่คุณอย่าซ้ำซ้ำว่าไร
มานะน้องมาแม่ขวัญตาของพี่	แม่ยอดชีวิตวัยแม่ขวัญใจ

(ซ้ำเลื่อง มณีวงศ์ 2542 : 7-10)

แผนการสอน เรื่อง เพลงอีแซว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

แผนการสอนที่ 5 เรื่อง การร้องเพลงอีแซว

เวลา 12 คาบ

สาระสำคัญ

การร้องเพลงอีแซวมีลำดับขั้นตอนการร้องจากบทเกริ่น (บทไหว้ครูกับบทออกตัว) บทประ
บทดำเนินเรื่อง และบทจาก ในการร้องเพลงอีแซว ผู้ร้องจะแบ่งหน้าที่เป็น 2 กลุ่ม คือ นักร้องนำ
(พ่อเพลงแม่เพลง) และนักร้องประกอบ (ลูกคู่) ซึ่งการร้องเพลงอีแซวควรปฏิบัติ ดังนี้ 1) จำเนื้อร้อง
ได้อย่างแม่นยำ 2) ฝึกการร้องให้ถูกต้องตามทำนองของเพลงอีแซว หรือที่เรียกว่ากระแส 3) ฝึก
ร้องอย่างสม่ำเสมอ 4) ปรับปรุงแก้ไขการร้องให้ดียิ่งขึ้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เคะตามจังหวะเพลงอีแซวได้
2. ร้องเพลงอีแซวได้ถูกต้องตามทำนองและจังหวะ
3. วิเคราะห์การร้องเพลงของตนเองและผู้อื่นได้
4. อภิปรายเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องจากการร้องเพลงได้

เนื้อหา

1. ทำนองและจังหวะการร้องเพลงอีแซว
2. ลำดับขั้นตอนในการร้อง
3. บทบาทหน้าที่ของนักร้องเพลงอีแซว

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับประสบการณ์ในการฟังเพลงอีแซว หรือ ชมการแสดง

เพลงอีแซว

ขั้นสอน

2. เชิญประชาชนชาวบ้านมาร้องเพลงอีแซวในบทไหว้ครู ให้นักเรียนฟัง (หรือให้นักเรียนฟัง
เสียงร้องเพลงอีแซวของศิลปินต่าง ๆ จากแถบบันทึกเสียง) โดยให้นักเรียนสังเกตวิธีการร้องและ
ปรบมือให้เข้าจังหวะ

3. นักเรียนร่วมกันสนทนาและซักถาม เกี่ยวกับวิธีการร้องเพลงอีแซวที่ถูกต้อง
 4. ครูหรือปราชญ์ชาวบ้านอธิบายพร้อมทั้งสาธิตวิธีการร้องเพลงอีแซวให้ถูกต้องตามอักขระวิธี ของทำนองและจังหวะอีกครั้ง
 5. นักเรียนฝึกร้องเพลงอีแซวตามครู ปราชญ์ชาวบ้าน หรือจากแถบบันทึกเสียง ที่ละวรรคจนจบเพลง จากนั้นให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม โดยให้แต่ละกลุ่มร้องเพลงกันเอง กลุ่มละ 1 วรรคสลับหมุนเวียนกันจนครบทุกกลุ่ม โดยมีการบันทึกเทปการร้องเพลงของนักเรียนทุกกลุ่มแล้วเปิดให้นักเรียนฟัง
 6. นักเรียนแต่ละกลุ่มวิจารณ์การร้องเพลงของกลุ่มตนเอง และของกลุ่มเพื่อน
 7. ร่วมกันอภิปรายถึงวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องในการร้องเพลงให้ถูกต้องตามทำนองเพลงอีแซว (หรือที่เรียกว่ากระแสด)
- ขั้นสรุป**
1. นักเรียนและครู ร่วมกันร้องเพลงอีแซวในบทไหว้ครู อีกครั้ง
 2. นักเรียนฝึกฝนการร้องเพลงอีแซวที่ถูกต้องตามทำนองอย่างสม่ำเสมอจนเกิดความชำนาญ

สื่อการเรียนการสอน

1. เนื้อร้องของเพลงอีแซว ในบทไหว้ครู
2. ปราชญ์ชาวบ้าน
3. แถบบันทึกเสียง
4. เครื่องบันทึกเสียง

การประเมินผล

1. สังเกตการเคาะจังหวะ
2. สังเกตการซักถามและการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตการร้องเพลงอีแซว
4. สังเกตการวิเคราะห์ปัญหา

ใบความรู้

ประกอบแผนการสอนที่ 5
การฝึกร้องเพลงอีแซว

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการร้องเพลงอีแซว ฝึกปฏิบัติการร้องเพลงอีแซว และปรับปรุงให้มีพัฒนาการด้านการร้องเพลงอีแซว

เนื้อหา

การแสดงเพลงอีแซวประกอบด้วยผู้เล่นสองฝ่าย คือ ฝ่ายชายและฝ่ายหญิง “ผู้เล่นที่ใช้เป็นหลักคือ ฝ่ายชาย 5 คน ฝ่ายหญิง 5 คน ถ้าคนใดร้องก็ถือว่าเป็นพ่อเพลงแม่เพลง โดยจะขึ้นไปร้องด้านหน้า ส่วนผู้ที่เป็นลูกคู่จะร้องรับและยืนรำประกอบอยู่ด้านหลังพ่อเพลงแม่เพลง สมัยก่อนลูกคู่จะเป็นผู้ร้องรับอย่างเดียว ไม่ได้เป็นพ่อเพลงแม่เพลง แต่ปัจจุบันทุกคนทำหน้าที่แทนกันได้” (ขวัญจิต ศรีประจันต์ 2540, อ้างถึงใน ธนพร พัทธษุอุปถัมภ์ 2542 : 76)

ในการร้องเพลงอีแซวนั้น เกี่ยวข้องกับผู้แสดง 2 ประเภท คือ นักร้องนำกับลูกคู่ เสียงดีสามารถบังคับเสียงได้ เสียงหนัก เบา เสียงสูง ต่ำ ทำเสียงสั้นสะท้อนเล่นลูกคอได้ จะสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมให้ติดตามผลงานได้ นอกจากนี้นักร้องนำจะต้องมีเสียงดีแล้ว การรำมีความสำคัญ ความกลมกลืนของการแสดง จะมีผลต่อคนดู ศิลปินที่มีชื่อเสียงโด่งดังมักจะมีเอกลักษณ์พิเศษที่ทำให้ผู้ติดตามไปทุกที่ เช่น รูปร่างดี นุ่นดี รำสวย ทำท่าทางน่ารัก และเป็นกันเองกับผู้ดู นักร้องนำจึงเป็นตัวหลักของวงเพลง หรือคณะนั้น

1. ฝึกร้องเกริ่น

นักร้องนำ (พ่อเพลงหรือแม่เพลง) ในการฝึกหัดร้องโดยจะต้องฝึก เชื้อนเสียงก่อนร้องเนื้อเพลง เพื่อเป็นการตั้งเสียงให้พอเหมาะ ร้องเกริ่นเต็มรูปแบบ หรือตัดทอนเสียงเอื้อนลงบ้างใช้ร้องตอนเริ่มต้นครั้งแรก

“เอ้อ เงอ เอ้อ เงอ เงอ...เอ้ย เอ้อ เอ้ย...เอ้อ เอ้อ เอ้ย...”

“เอ้อ เอ้อ เอ้อ เอ้อ... เอ้อ...เอ็ง เอ้อ...เอ้อ เอ็ง เอ้ย...”

“เอ็ง เอ้อ...เอ้อ เอ็ง เอ้ย...”

“เอ้ย...”

2. ฝึกร้องเนื้อเพลงตามทำนองเพลงอีแซว เริ่มด้วยการร้องเกริ่นแล้วร้องเนื้อเพลง (ร้องเกริ่น) เออ เออ เอ้อ...เอ็ง เอ้อ เอ็ง เออ...เอ้อ เอ็ง เอย...

(เนื้อร้อง) บรรจงจับสบนิ้วขึ้นหว่างคิ้วทัง/คู่เอย...เชิญรับฟังกระทู๋ แล้วเพลงไทย...เอย

ที่จังหวัดสุพรรณ ก็มีงานวัด/ป่า คนทุกทิศมุ่งมาที่วัดป่าเลไลยก์

ปิดทองหลวงพ่โต แล้วก็โมทนา ให้นุญกุลศรรักษา มีชีวาสดใ

ได้ทำบุญสุนทาน ก็เบิกบานอุรา สุขสันต์บรรพชา ทั่วหน้ากันไป

ได้คูลิเก/ละคร เวลาที่ค่อนข้างแล้ว เอย... เพลงช้อยเพลงอีแซว ก็เจ๊ยยแจ้วปลุกใจเอย....

การบังคับเสียงร้องให้มีเสียงสูง เสียงต่ำ ตามทำนองเพลง ซึ่งในแบบการร้องนี้ จะใช้เครื่องหมาย (/) แทนการร้องเสียงสูง (\) เสียงต่ำ และใช้เครื่องหมาย (...) แทนการลากเสียงให้ยาวออกไป

3. ฝึกร้องลงเพลง

ในการร้องลงเพลงอีแซว 1 บท จะสั้นหรือยาวก็ได้ นักร้องนำอาจจะร้อง 2 วรรคแล้วลงเพลงเสียครึ่งหนึ่งหรือร้อง 7-8 วรรค จึงค่อยลงเพลงครึ่งหนึ่งสุดแล้วแต่ความเหมาะสมในการร้องลงเพลงนั้น ผู้ร้องจะเอื้อนเสียงเป็นการส่งให้ลูกคู่รับซึ่งตรงนี้เองที่ลูกคู่จะต้องร้องรับพร้อม ๆ กัน การทอดเสียงลงเพลงของผู้ร้องนำแบ่งเป็น 2 วรรค

การร้องลงเพลงในวรรคแรก เมื่อจบคำสุดท้าย ทอดเสียง เอย... (มีหลายรูปแบบ)

การร้องลงเพลงในวรรคที่สอง ให้ร้องคำสุดท้ายด้วยเสียงสามัญ (\) แทนการร้องเสียงต่ำแล้วทอดเสียงส่งต่อให้ลูกคู่รับ ดังนั้นลูกคู่ หรือนักร้องประกอบ ควรเป็นคนที่เสียงดี หน้าตาดี ร่าสวย ในการร้องเพลงอีแซวรวมทั้งเพลงพื้นบ้านทุกชนิด ลูกคู่มีส่วนให้เพลงเกิดความไพเราะ

ดังนั้น การร้องเพลงอีแซว ลูกคู่มีความสำคัญมากรวมทั้งเพลงพื้นบ้านทุกชนิด ลูกคู่จึงมีส่วนทำให้เพลงเกิดความไพเราะเพราะพริ้งได้มาก หน้าทีของลูกคู่คอยร้องรับเวลาลงเพลงในแต่ละวรรค การเอื้อนเสียงลงเพลงลักษณะการร้องรับโดยร้องซ้ำ 3 คำสุดท้ายหากคำร้องไม่ครบให้ใส่คำว่า "แล้ว" เพิ่มเข้าไป เช่น มามะน้องมาแม่ชวีญตาของพี่ (เอ็ง เงอ เอ้ย..แล้วของพี่) หรือ แม่ยอดชวี เอ้ยแม่ชวีญใจ (เอ้อ เอ้อ เอ้ย..แม่ชวีญใจ)

แผนการสอน เรื่อง เพลงอีแซว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

แผนการสอนที่ 6 เรื่อง การเล่นเครื่องดนตรี ฉิ่ง กรับ ตะโพน

เวลา 8 คาบ

สาระสำคัญ

ฉิ่ง กรับ ตะโพน เป็นเครื่องดนตรีที่นิยมใช้ในการแสดงเพลงอีแซว เพื่อควบคุมจังหวะในการร้องเพลงอีแซว และทำให้เกิดความสนุกสนานเร้าใจ โดยตะโพนตีหน้าทับสองไม่มีเสียง “ติง จ๊ะ ติง ติง ติง ทัง ติง ทัง” สำหรับฉิ่ง มีจังหวะเร็ว ขึ้นเดียว มีเสียง “ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ” ส่วนกรับ เป็นไม้เนื้อแข็ง ตีตามจังหวะลงของเสียงฉิ่ง เมื่อลงเสียงฉับ “ฉับ ฉับ ฉับ ฉับ”

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกลักษณะของฉิ่ง กรับ ตะโพนได้
2. บอกหน้าที่ของฉิ่ง กรับ ตะโพนได้
3. เล่นเครื่องดนตรี ฉิ่ง กรับ ตะโพนได้อย่างถูกต้อง
4. วาดรูปและระบายสีเครื่องดนตรีได้อย่างสร้างสรรค์

เนื้อหา

1. ลักษณะและหน้าที่ของ ฉิ่ง กรับ ตะโพน
2. วิธีการตีฉิ่ง กรับ ตะโพน

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับประสบการณ์ในการเล่นเครื่องดนตรีของนักเรียนว่าใครเคยเล่นเครื่องดนตรีอะไรบ้าง

ขั้นสอน

2. ครูนำเครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดงเพลงอีแซว เช่น ฉิ่ง กรับ ตะโพน มาให้นักเรียนสังเกตและร่วมกันแสดงความคิดเห็น

3. นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม ไปศึกษาจากศูนย์การเรียนรู้ ที่มีเครื่องดนตรี ฉิ่ง กรับ ตะโพน และใบความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของ ฉิ่ง กรับ ตะโพน ในแต่ละศูนย์การเรียนรู้ โดยให้ทุกกลุ่มหมุนเวียนกันไปศึกษาจากศูนย์การเรียนรู้จนครบทุกกลุ่ม

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มมารับใบงาน โดยร่วมกันแสดงความคิดเห็นและตอบคำถามเกี่ยวกับลักษณะและหน้าที่ของเครื่องดนตรี จังหวะ ตรี ทระโพน พร้อมทั้งวาดรูป และระบายสีเครื่องดนตรีประกอบการบรรยายนำเสนอให้เพื่อนฟังหน้าชั้นเรียน

5. ครูหรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความสามารถในการเล่นเครื่องดนตรี อธิบายและสาธิตวิธีการตีจังหวะ ตรี ทระโพน ให้ถูกต้องตามจังหวะของเพลงอีแซว

6. นักเรียนซักถาม และฝึกตีจังหวะ ตรี ทระโพน ตามลำดับขั้นตอน
ขั้นสรุป

7. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับลักษณะหน้าที่ และวิธีการตีจังหวะ ตรี ทระโพน ตลอดจนวิธีการเก็บรักษาเครื่องดนตรี

8. นักเรียนตีจังหวะ ตรี ทระโพน ประกอบการร้องเพลงอีแซว ในบทเกริ่น (บทออกตัว)

สื่อการเรียนการสอน

1. เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเพลงอีแซว ได้แก่ จังหวะ ตรี ทระโพน
2. ใบความรู้
3. ใบงาน
4. เพลงอีแซว ในบทเกริ่น (บทออกตัว)

การประเมินผล

1. สังเกตการนำเสนอผลงาน
2. สังเกตการซักถามและการตอบคำถาม
3. สังเกตการตีจังหวะ ตรี ทระโพน
4. ตรวจผลงานในใบงาน

ใบความรู้

ประกอบแผนการสอนที่ 6

เรื่อง เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเพลงอีแซว

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการฝึกตีจิ่ง กรับ ตะโพน เป็นต้น และฝึกปฏิบัติ เล่นเครื่องดนตรีประกอบการแสดงเพลงอีแซว

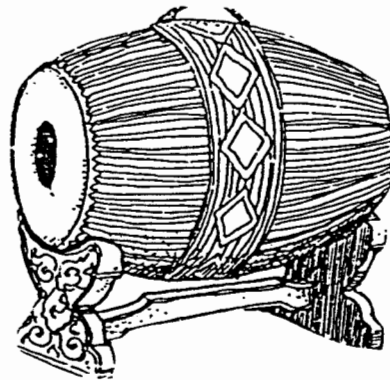
เนื้อหา

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเพลงอีแซวในปัจจุบัน ได้แก่

1. ตะโพน ขนาดกลาง ตีหน้าทับสองไม้ "ติง จะ ติง ติง ติง ทั้ง ติง ทั้ง"
2. จิ่ง ทองเหลือง จังหวะเร็ว ขึ้นเดียว "จิ่ง จับ จิ่ง จับ"
3. กรับ ไม้เนื้อแข็ง ตีตามจังหวะลงของเสียงจิ่ง เมื่อลง "เสียงจับ"

โดยมีรายละเอียดของเครื่องดนตรี ทั้ง 3 ชนิด ดังต่อไปนี้

1. ตะโพน (Tapone)

รูปร่างลักษณะ

ตะโพนเป็นกลองสองหน้าชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งในวงดนตรีไทยภาคกลาง ตัวกลองทำด้วยไม้ซุงกลวงทะลุถึงกัน ซึ่งด้วยหนังสองหน้า ตึงให้ตึงด้วยเชือกหนังถ่วงหน้าด้วยซี่เก๋ามสมข้าวสุกบด เพื่อให้เสียงดังกังวาน ตัวกลองวางอยู่บนขาตั้งที่ทำด้วยไม้ ด้านบนตัวกลอง ตรงกึ่งกลางมีหูสำหรับหิ้วได้ โดยปกติขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 33 เซนติเมตร ยาว 50 เซนติเมตร

ตะโพนมอญมีขนาดโตกว่า ตะโพนไทย ประมาณ 55 เซนติเมตร x 65 เซนติเมตร

ประวัติ

ไม่ทราบว่ามีมาแต่ครั้งใด แต่เล่นกันมาแต่โบราณ ประมาณว่าไม่น้อยกว่าสมัยกรุงศรีอยุธยา

การเทียบเสียง

เทียบให้มีเสียงดังกังวาลตามความต้องการ ด้วยซี่เต้าผสมข้าวสุก ให้นำน้ำเสียงต่ำเสียงสูง ดึงเข้ากันตามเสียงที่จะตีคู่กัน

การประสมวง

1. วงปี่พาทย์
2. วงมโหรี (บางกรณี)

บริเวณที่นิยมบรรเลง

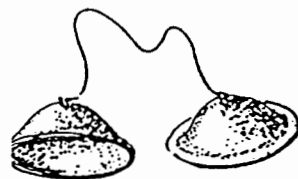
ส่วนใหญ่บริเวณภาคกลาง

โอกาสที่บรรเลง

ทุกโอกาส

บทเพลงที่นิยมบรรเลง

ใช้ตีหน้าทับในวงปี่พาทย์

2. จิ้ง (Ching)**รูปร่างลักษณะ**

จิ้งเป็นเครื่องตีสำหรับควบคุมจังหวะในวงดนตรีทำด้วยโลหะผสม เป็นรูปคล้ายถ้วยด้วยขนาดเล็ก ค่อนข้างหน้าตรงกลางมีรูร้อยเชือกติดกันเป็นคู่ ๆ มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 5 - 7 เซนติเมตร

ประวัติ

สมัยกรุงสุโขทัย

การเทียบเสียง

ไม่มีการเทียบเสียงแล้วแต่ขนาด

การประสมวง

1. ประกอบการร้อง
2. เครื่องสาย ปี่พาทย์ มโหรี
3. กลองยาวและวงดนตรีแทบทุกชนิด

บริเวณที่นิยมบรรเลง

ทั่วทุกภาคของประเทศไทย

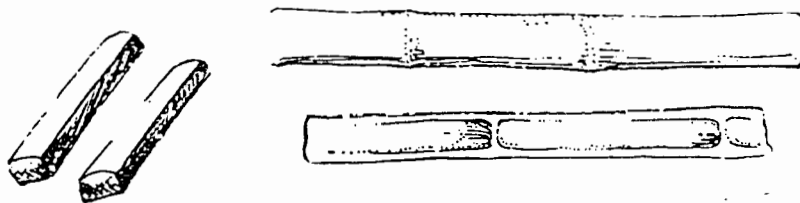
โอกาสที่บรรเลง

ทุกโอกาส

บทเพลงที่นิยมบรรเลง

ทุกเพลง

3. กรับ (Krab)

รูปร่างลักษณะ

กรับคู่ เป็นเครื่องจังหวะ ทำด้วยไม้ไผ่เหลา ขนาด 1.5 x 3.5 x 40 เซนติเมตร ชุดหนึ่งมี 2 อันคู่กัน

กรับเสภา เป็นเครื่องตีประกอบจังหวะ ทำด้วยไม้เนื้อแข็งเหลาเป็นรูปแท่งสี่เหลี่ยม ขนาด 5 x 5 x 20 เซนติเมตร ชุดหนึ่งมี 2 อัน

ประวัติ

ไม่ทราบว่ามีเล่นมาแต่ครั้งใด แต่ใช้ประกอบจังหวะในการเล่นแบบพื้นบ้านและประกอบในวงดนตรีมาแต่โบราณ

การเทียบเสียง

ไม่มีการเทียบเสียง

การประสมวง

1. ประกอบการเล่นเพลงพื้นบ้าน
2. ประกอบจังหวะในวงดนตรีทุกชนิด
3. ประกอบการขับเสภา (เฉพาะกรับเสภา)

บริเวณที่นิยมบรรเลง

ส่วนใหญ่บริเวณภาคกลาง

โอกาสที่บรรเลง

ทุกโอกาส

บทเพลงที่นิยมบรรเลง

ตีประกอบจังหวะหลักในวงดนตรี และการละเล่นเพลงพื้นบ้านทั่วไป

การตีเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเพลงอีแซว

การฝึกตีตะโพน

การตีตะโพน ตีจังหวะหน้าทับสองไม้ ตีด้วยมือทั้งสองข้าง โดยให้ส่วนปลายนิ้วมือสัมผัสหนังกลองตะโพนด้านที่แคบกว่า จะให้เสียงแหลม และด้านที่ใหญ่กว่าจะให้เสียงทุ้ม ให้ออกมาเป็นเสียง "ติง จะ ติง ติง ตึง ทั้ง ตึง ทั้ง"

การฝึกตีฉิ่ง

เครื่องดนตรีประเภท ฉิ่ง เป็นเครื่องดนตรีประกอบที่ให้เสียงสูง ในดนตรีไทยมีการกำหนดจังหวะเอาไว้ 3 ระดับ คือ จังหวะเร็ว ปานกลาง และช้า ในเพลงอีแซวใช้จังหวะเร็ว ตีฉิ่งชั้นเดียวให้ได้เสียง "ฉิ่งฉับ ฉิ่งฉับ" ตีต ๆ กัน

การฝึกตีกรับ

กรับทำด้วยไม้เนื้อแข็งให้เสียงกลาง การตีใช้มือทั้งสองข้างจับที่ตัวกรับโดยกำด้านหลังกรับ เว้นด้านหน้าเอาไว้ให้เนื้อไม้ของกรับสัมผัสกันเป็นเสียงขึ้นมา การตีให้ตีกรับตามจังหวะการลงเสียงฉับของฉิ่ง เสียงกรับจะดัง "แป๊ก ๆ" ผสมไปกับเสียงตะโพนและฉิ่ง

แผนการสอน เรื่อง เพลงอีแซว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

แผนการสอนที่ 7 เรื่อง การใช้ภาษาทำรำเพลงอีแซว

เวลา 5 คาบ

สาระสำคัญ

เพลงอีแซวมีการใช้ภาษาทำรำให้สอดคล้องกับเนื้อร้อง เพื่อความสวยงามและความเพลิดเพลินในการชมการแสดง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายภาษาทำรำประกอบเนื้อร้องของเพลงอีแซวได้
2. รำประกอบการแสดงเพลงอีแซวได้อย่างสอดคล้องและสวยงาม

เนื้อหา

การใช้ภาษาทำรำประกอบเนื้อร้องของเพลงอีแซว

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. นักเรียนและครูร่วมกันร้องเพลงอีแซวในบทออกตัว พร้อมกับปรบมือให้ ถูกต้องตาม

จังหวะประกอบการร้องเพลง

ขั้นสอน

2. เชิญปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ครูผู้สอนที่มีความสามารถในการรำ อธิบายวิธีการรำให้สวยงาม และใช้ภาษาทำรำให้สอดคล้องกับเนื้อร้อง พร้อมทั้งสาธิตการใช้ทำรำประกอบการร้องเพลงอีแซว

3. นักเรียนช่วยกันอภิปรายและคิดภาษาทำรำตามเนื้อร้องในบทออกตัว เช่น “ประณมนีวเหนือเคียร ขอกราบเรียนทุกท่าน” ควรจะทำท่าอย่างไรให้เหมาะสมกับเนื้อร้องดังกล่าว

4. นักเรียนแบ่งกลุ่ม ออกเป็น 5 กลุ่ม โดยให้แต่ละกลุ่มเลือกเนื้อร้องเพลงอีแซวที่ชื่นชอบ และช่วยกันคิดทำรำ

5. นักเรียนทุกกลุ่มฝึกการใช้ทำรำที่กลุ่มตนเองคิดขึ้น และร้องเพลงประกอบด้วย จากนั้นให้แต่ละกลุ่มออกมาแสดงหน้าชั้น พร้อมทั้งซักถามความคิดเห็นของนักเรียนจากการชมการแสดง

ของเพื่อนแต่ละกลุ่ม ในเรื่องของการร้อง การรำ การปรบมือ และความพร้อมเพรียงของแต่ละกลุ่มเป็นอย่างไร

6. ครูหรือปราชญ์ชาวบ้านแนะนำการร้องและการใช้ภาษาท่ารำที่ถูกต้องอีกครั้ง และให้คำแนะนำเพิ่มเติมในจุดบกพร่องของแต่ละกลุ่มที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มฝึกปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ได้รับ

ขั้นสรุป

ครู และนักเรียนร่วมกันรำประกอบการร้องเพลงอีแซวอีกครั้ง

สื่อการเรียนการสอน

1. เนื้อร้องเพลงอีแซว ในบทออกตัว
2. แถบบันทึกลเสียง
3. เครื่องบันทึกเสียง
4. ปราชญ์ชาวบ้าน

การประเมินผล

1. สังเกตการอธิบายและแสดงความคิดเห็น
2. สังเกตการใช้ภาษาท่ารำ
3. สังเกตการวิเคราะห์ปัญหา

ใบความรู้

ประกอบแผนการสอนที่ 7
การใช้ภาษาท่ารำประกอบการแสดงเพลงอีแซว

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจสามารถอธิบายเกี่ยวกับการใช้ภาษาท่ารำให้สอดคล้องกับเนื้อร้อง และฝึกปฏิบัติการใช้ภาษาท่ารำประกอบการแสดงเพลงอีแซว

เนื้อหา
การฝึกท่าทางประกอบ

ในการร้องเพลงอีแซว ถ้าผู้ร้องยืนร้องเฉย ๆ ก็จะทำให้ดูแข็งไป ดังนั้นจึงควรทำให้การร้องดูอ่อนช้อยสวยงาม ผู้ร้องจะต้องแสดงลีลาท่าทางประกอบบ้างในบางตอน เป็นการรำประกอบนั่นเอง การรำ ควรฝึกไปพร้อม ๆ กับการร้อง

ในการฝึกท่าทาง ควรฝึกหัดโดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ท่ารำของผู้ร้อง คือ พ่อเพลงและแม่เพลงจะรำตั้งแต่เริ่มร้องเกริ่นเพลง

ท่ารำของนักร้องนำ หรือพ่อเพลงแม่เพลงในอดีต โดยเฉพาะพ่อเพลง เวลาร้องอีแซว เขาจะย่อตัวโดยย่อเข่าลง แล้วสองมือยื่นไปข้างหน้ารำทำตั้งวง จับมือเข้าหาตัวแล้วย่อตัวตามจังหวะกลองทำให้ผู้ดูรู้สึกสนุกตามไปด้วย สำหรับการรำ ไม่มีข้อกำหนดตายตัว หรือไม่มีท่ารำที่เป็นแม่บท

การทำท่าทางในขณะที่ร้องเพลงอีแซว เป็นการแสดงท่าทางด้วยมือที่อ่อนช้อยกลมกลืนกันกับเนื้อหาของเพลงที่ร้อง ถ้าสามารถทำท่าทางได้ตามอารมณ์เพลงจะยิ่งสวยงามน่าดูมาก การแสดงลีลาท่าทางประกอบเสียงร้องย่อมทำให้ผู้ดูมีความรู้สึกคล้อยตามไปด้วย

2. การรำของลูกคู่ หรือผู้แสดงประกอบอื่น ๆ ถ้าจะให้ดูสวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อย ควรจัดการแสดงแบบยืนเป็นแถว แถวหน้ากลุ่มพ่อเพลง แม่เพลง จำนวน 2-4 คน ออกมาได้กัน ส่วนแถวหลังเป็นลูกคู่ จำนวน 8 คน รำประกอบการแสดง อาจใช้ท่ารำวงมาตรฐาน เช่น ท่าสอดสร้อยมาลา รำสาย ชักแบ่งผัดหน้า รำแบบยืนอยู่กับที่ รำแบบก้าวเคลื่อนไหวไปตามจังหวะตะโพนเดิน หมุนตัวสลัดที่ยืนกันบ้าง เพื่อให้ดูสวยงาม

แม่บัวผัน จันทรคีรี ได้ให้คำแนะนำว่า การรำในเพลงอีแซวไม่ต้องรำสูงจะดูไม่สวย เพียงแค่ให้รำต่ำ ๆ วงแคบ ๆ และไม่ต้องรำตลอดเวลาที่ร้อง ให้ทำท่าทางประกอบเพลงบ้าง รำโชว์บ้าง

ตามความเหมาะสมในเนื้อเพลง ส่วนลูกคู่อาจจะรำต่อกันระหว่างชายกับหญิง รำเข้าคู่กัน การรำและท่าทำทางประกอบจะช่วยให้ดูกลมกลืนกับการร้องและดูสวยงามมากยิ่งขึ้น

ขวัญจิต ศรีประจันต์ พูดถึงท่ารำในการแสดงเพลงอีแซวว่า ได้ฝึกการรำมาจาก แม่บัวผัน จันทรศรี และสังเกตจากนักแสดงรุ่นครูท่านอื่น ๆ เมื่อได้มีโอกาสแสดงเพลงอีแซวร่วมกันพบว่าในการร้องเพลงอีแซวผู้ร้องจะยกทั้งสองข้างขึ้นมารำท่าทำทางต่าง ๆ ไปตามเนื้อหาของเพลง โดยไม่มีท่ารำตายตัวว่า เมื่อขึ้นต้นร้องเกริ่นจะต้องรำท่าใด หรือเมื่อร้องเนื้อเพลงจะต้องรำท่าใด แต่โดยมากเมื่อร้องขึ้นต้น เกริ่น ผู้ร้องจะยกมือทั้งสองข้าง หรือยกมือข้างใดข้างหนึ่งขึ้นมารำโดยการม้วนข้อมือแล้วจับนิ้วเข้าหาตัวเองแล้วปล่อยจับออกไป พอร้องเนื้อเพลงก็จะท่าทำทางโดยการวางมือในลักษณะต่าง ๆ ตามเนื้อเพลง เมื่อร้องลงเพลงให้ลูกคู่รับ ตอนนี้ผู้ร้องน่าจะไขว้การรำทำง่าย ๆ แบบตั้งวง แล้วม้วนข้อมือไปตามจังหวะกลอง ในการรำประกอบการแสดงเพลงอีแซวนั้น แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การรำด้วยท่าทางง่าย ๆ ไม่เน้นแบบแผน
2. การท่าทำทางประกอบเนื้อร้อง ใช้ท่าทางประกอบเนื้อร้อง

แผนการสอน เรื่อง เพลงอีแซว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

แผนการสอนที่ 8 เรื่อง การเข้าวงแสดงเพลงอีแซวในโอกาสต่าง ๆ

เวลา 9 คาบ

สาระสำคัญ

การเข้าวงแสดงเพลงอีแซว จะมีการแบ่งหน้าที่ 1) นักร้องนำ (พ่อเพลง แม่เพลง) เป็นผู้ที่มีความสามารถในการร้องเพลงอีแซวได้เป็นอย่างดี 2) นักร้องประกอบ (ลูกคู่) ทำหน้าที่คอยร้องรับเวลาลงเพลงในแต่ละวรรค 3) นักดนตรี ทำหน้าที่ตีฉิ่ง กรับ ตะโพน ให้ถูกต้องตามทำนองและจังหวะ ซึ่งเนื้อร้องจะสอดคล้องกับโอกาสต่าง ๆ ที่ไปแสดง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. แสดงเพลงอีแซวในโอกาสต่าง ๆ ได้
2. ปฏิบัติตามความสามารถและความถนัดของตนเองได้
3. เขียนทิวศและแผนผังในการแสดงเพลงอีแซวได้
4. มีปฏิภาณไหวพริบ และกล้าแสดงออกได้
5. เขียนบัตรเชิญชมการแสดงเพลงอีแซวเป็นภาษาอังกฤษได้

เนื้อหา

การเข้าวงแสดงเพลงอีแซว

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. นักเรียนชมวีดิทัศน์การแสดงเพลงอีแซวของศิลปินในโอกาสต่าง ๆ เช่น ชมการแสดงของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ เนื่องในวันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น

ขั้นสอน

2. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการชมวีดิทัศน์การแสดงเพลงอีแซว โดยมีประเด็นในการสนทนา ดังนี้

- ในการเข้าวงแสดงเพลงอีแซว ประกอบด้วยใครบ้าง และมีบทบาทหน้าที่อย่างไร
- นักเรียนมีความถนัดและความสนใจในบทบาทใด
- เนื้อร้องมีความหมายอย่างไร สอดคล้องกับโอกาสที่ไปแสดงในวันปีใหม่หรือไม่

- มีการสนทนาโต้ตอบระหว่างฝ่ายชาย – หญิง ในลักษณะอย่างไร เพื่ออะไร

3. นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม ตามบทบาทและหน้าที่ในการแสดงเพลงอีแซว ประกอบด้วย

- 1) นักร้องนำ (พ่อเพลงแม่เพลง)
- 2) นักร้องประกอบ (ลูกคู่)
- 3) นักดนตรี

โดยแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจและความสามารถของนักเรียน โดยให้แต่ละกลุ่มเขียนทิศและแผนผังในตำแหน่งการยืนของแต่ละกลุ่ม

4. ครูสมมติสถานการณ์ว่าต้องไปแสดงในงานวันลอยกระทงให้นักเรียนทุกคนช่วยกันแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซวในเรื่องวันลอยกระทงให้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์โดยมีความหมายสอดคล้องกับสถานการณ์

5. จากนั้นนักเรียนแต่ละกลุ่มไปฝึกการแสดงของกลุ่มตนเองตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับให้เกิดความชำนาญ และความพร้อมเพรียงกัน ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านและครูให้กำลังใจคำแนะนำอย่างใกล้ชิด

6. นักเรียนทำบัตรเชิญผู้ปกครอง บุคคลในท้องถิ่นมาชมการแสดงของนักเรียนที่โรงเรียนวัดพังม่วง เขียนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ถูกต้องตามความหมายและรูปประโยค
ขั้นสรุป

7. นักเรียนแสดงเพลงอีแซวในเวทีที่จัดแสดงขึ้นในห้องประชุมของโรงเรียนวัดพังม่วง

สื่อการเรียนการสอน

1. วิทยุทัศน์
2. เครื่องฉายวิทยุทัศน์
3. เครื่องดนตรี ได้แก่ ฉิ่ง กรับ ตะโพน
4. เครื่องแต่งกาย ได้แก่ เสื้อผ้า และเครื่องประดับ
5. เวทีในการแสดง

การประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม
2. สังเกตการปฏิบัติงานกลุ่ม
3. สังเกตการแสดงเพลงอีแซว

ประกอบแผนการสอนที่ 8
การเข้าวงแสดงเพลงอีแซว

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้นักเรียนเข้าวงแสดงเพลงอีแซว และฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ

เนื้อหา

การแสดงบนเวที

การแสดงเพลงอีแซว หรือการเล่นเพลง เป็นการนำผลงานที่ได้ฝึกหัดไปแสดงให้ผู้ชมได้สัมผัสในความสามารถของนักเรียน ในกรณีที่เป็นเพลงอาชีพ จะต้องมีการไหว้ครู เพื่อระลึกถึงครูอาจารย์ที่เคยสั่งสอนมา ส่วนการแสดงหรือการเล่นสนุก ๆ หรือมิได้เล่นเป็นอาชีพ ไม่ต้องทำแบบแผน ไม่ต้องไหว้ครูก็ได้ ในที่นี้จะขอแนะนำสำหรับการแสดงที่เป็นแบบแผน ควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ชั้นเตรียมความพร้อม

1.1 เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับการแสดง เช่น เครื่องขยายเสียง เครื่องดนตรี

เสื้อผ้า

1.2 นักแสดงทั้งชายและหญิงตามแบบแผนของเพลงอีแซว คือนุ่งผ้าโจงกระเบน ชายสวมเสื้อคอกลม หญิงสวมเสื้อผ้าลูกไม้ ตกแต่งด้วยเครื่องประดับพองาม

2. ขั้นตอนการแสดง

2.1 ทำพิธีไหว้ครูที่หน้าเวที โดยฝ่ายชายและฝ่ายหญิงนั่งพับเพียบ ร้องบทเพลงอีแซว ไหว้ครูโดยที่มีถือพานกำนล (มีดอกไม้ ธูป เทียน เงิน 6 บาท หรือ 12 บาท) แล้วร้องเกริ่น

2.2 ร้องประการมหรือร้องโต้ตอบกันระหว่าง ชาย หญิง แบ่งผู้แสดงเป็น 2 ฝ่ายว่า เพลงประการมระหว่างชาย หญิง เล่นเป็นเพลงยาว ๆ เรียกว่า เพลงตับ ผูกเรื่องมาเล่น เช่น "ตับเซานา" "ตับเซาควาย"

เป็นต้น ถ้ามีเวลาควรร้องในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเป็นตอนดำเนินเรื่อง ปัจจุบันไม่ค่อยจะมีเห็นมีบ้างก็คณะขวัญจิต ศรีประจันต์ โดยจะนำไปร้องในตอนเกริ่นออกตัวเลย

3. ชั้นสรุป ก่อนจะจบการแสดง จะเป็นการร้องลาเจ้าภาพ อวยพร

การลำดับขั้นตอนการร้องเพลงอีแซว

1. การไหว้ครู
2. การร้องเพลงเกริ่น
3. การร้องเพลงประคารม
4. การร้องเพลงลาและอวยพร

1) การไหว้ครู เป็นการไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์และระลึกถึงผู้มีพระคุณ เป็นการบอกกล่าวขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่เคารพนับถือ ได้แก่ พระพุทธเจ้า เทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ ผีसाง เทวดา พระรัตนตรัย ตลอดจนพ่อแม่ครูอาจารย์หรือครูเพลง โดยฝ่ายชายจะร้องก่อนและตามด้วยฝ่ายหญิง ดังที่ ขวัญจิต ศรีประจันต์ ได้กล่าวไว้ก่อนการแสดง ณ สังคีตศาลา วันอาทิตย์ที่ 19 มกราคม 2540 ว่า

“ก่อนการแสดงจะมีการไหว้ครู โดยมีพานกำนล ดอกไม้ ธูปเทียน หมาก บุหรี่ เหล้า เงิน เมื่อก่อนหกสลึง ต่อมาเปลี่ยนเป็นหกบาทและสิบสองบาท และมีบทกลอนออกมาร้องไหว้ครูเป็นทำนองเพลงอีแซว ถ้าวันไหนเป็นเพลงช้อยก็จะเป็นทำนองเพลงช้อย ฝ่ายชายฝ่ายหญิงก็จะไหว้คล้ายคลึงกันในการทำนองเดียวกัน ตั้งแต่คุณพระศรีรัตนตรัย คุณพ่อคุณแม่ คุณครูบาอาจารย์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพบูชา เพื่อดลบันดาลให้ร้องดีรำดี”

ปกติการไหว้ครู ถือเป็นขั้นตอนสำคัญ แต่เนื่องจากบางครั้งเวลามีจำกัดจึงต้องลดขั้นตอนลง โดยให้พ่อเพลงแม่เพลงอาวุโสเป็นผู้ทำพิธี เช่น คณะขวัญจิต ศรีประจันต์ จะให้พ่อเพลงคือ นายแหยม ทำพิธีไหว้ครูที่หลังเวทีแทน และจะมีการร้องไหว้ครูหน้าเวทีการแสดงทั้งหญิงและชาย แต่อาจเป็นฝ่ายชายร้องฝ่ายเดียวก็ได้สำหรับเรื่องการไหว้ครูนั้น ขวัญจิต ศรีประจันต์ ได้กล่าวถึงการไหว้ครูไว้ว่า

“สมัยก่อนพ่อเพลงแม่เพลงจะออกไปหน้าเวที ตั้งพานคนละพาน เพราะถือว่าไม่รู้จักกันหรือรู้จักกันก็คนละครูกัน พอฝ่ายชายไหว้จบฝ่ายหญิงก็ต้องไหว้ครูต่อในทำนองเดียวกันเนื้อหาใกล้เคียงกัน ปัจจุบันคณะเดียวกันถือพานครูเดียวกันก็ช่วยกันร้องผู้ชายร้องไหว้พระ รำพันเรื่องของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ฝ่ายหญิงพรรณนาเรื่องพระคุณบิดามารดา และต่อท้ายด้วยฝ่ายชายรำพันถึงพระคุณครูบาอาจารย์ การเตรียมการไหว้ครูเพลง จะมีพระฤๅษีเป็นประธานของครู หรือที่เรียกว่า พ่อแก่ ซึ่งจะเชิญไปทุกครั้งที่แสดง เพื่อเป็นสิริมงคล เหมือนเราเชิญครูมาทั้งหมดดังที่คนโบราณกล่าวว่าไว้สามสิบสองครู สามสิบเป็นเทพเจ้า สองครูคือครูหญิงครูชาย ถ้าเวทีใหญ่จะมีครบทั้ง 4 อย่าง คือ มีพระพุทธเจ้า พระครูฤๅษี ครูเทพเจ้า และครูมนุษย์ (ครูของใครก็จะมีรูปของครูคนนั้นมา) แต่โดยมากไม่มีพิธีใหญ่จะย่อลง โดยเชิญพ่อแก่มาเป็นประธาน ส่วนเงินไหว้ครู

ของครุคนั้นมา) แต่โดยมากไม่มีพิธีใหญ่จะย่อลง โดยเชิญพ่อแก่มาเป็นประธาน ส่วนเงินไหว้ครู จะนำไปใช้ไม่ได้ ส่วนใหญ่จะนำไปทำบุญและอุทิศส่วนกุศลให้กับครูปีหนึ่งก็ประมาณ 6,000 บาท

2) การร้องเพลงเกริ่น หลังจากทั้งชายและหญิงไหว้ครูจบแล้ว ก็มาถึงขั้นตอนที่ฝ่ายชาย จะต้องเชิญชวนฝ่ายหญิงออกมาเล่นเพลง ซึ่งบัวผัน สุพรรณยศ (2535 : 62) ได้กล่าวถึงการร้อง เพลงเกริ่นว่า “การร้องเพลงเกริ่นเป็นการร้องของฝ่ายชายและหญิงก่อนที่จะมาพบกัน ประกอบ ด้วยการร้องเพลงออกตัว คือ เพลงแนะนำตัวเชิงอ่อนน้อมถ่อมตน เพลงแต่งตัวเป็นการสมมติ เหตุการณ์ว่าจะต้องแต่งตัวเพื่อไปชวนเพื่อนไปเที่ยวบ้านสาว ๆ ก็ร้องเพลงแต่งตัว ส่วนเพลง ประกอบร้องเพื่อเชิญชวนสาวออกมาเล่นเพลง” นอกจากนี้ชวีญจิต ศรีประจันต์ ได้กล่าวว่า

“พอจบจากไหว้ครูก็จะมีฝ่ายชายออกไปร้องเกริ่น ขอโทษขอสมาคนดู แต่ในยุคของฉัน แทนที่จะไปขอร้องต่อคนดู ก็จะร้องเกี่ยวกับประวัติว่าตัวเพลงนี้เดิมทีมีมาอย่างไร เรื่องราวที่ได้รับ รู้มาจากครูบาอาจารย์ เสร็จแล้วฝ่ายชายก็แต่งตัวไว้เรียกผู้หญิงให้ออกมาต่อกลอน แล้วฝ่ายหญิง ก็จะต้อง “ขอสมมาภัย” บอกว่าตัวเองมาจากไหน แล้วก็ร้องบทแต่งตัวมาหาผู้ชาย แต่ในบทก็จะมี ตลกขบขันตลอด แต่งตัวก็ร้องเป็นสองแง่สองง่าม บางทีออกไปพบกันแล้วก็ร้องเพลงยังไม่พบกัน ก็มีเรียกว่า เพลงประเมิน ก็คือว่าประชดประชันกันไปมา แต่ยังไม่แสดงออกว่าพบกัน บางทีก็แสดง ออกว่าพบกันเลยอาจชวนไปกินข้าว ชวนมาบ้าน ผู้ชายก็จะตำหนิว่ากระดานเป็นเงาหรือเป็นฝุ่น ก็ เปรียบเทียบไปสองแง่สองง่าม”

3) การร้องเพลงประคารม หรือร้องโต้ตอบ เป็นการทักทายโต้ตอบหรือปะทะคารมกัน ของฝ่ายชายและฝ่ายหญิงที่พบกัน หรือความหมายอีกอย่างหนึ่งคือ “การร้องเพลงประ คือ การ ร้องเพลงแก่กันของฝ่ายชายและหญิง เป็นเพลงที่ปะทะคารมกัน คนโบราณเรียกว่า ประระ” (ชวีญจิต ศรีประจันต์ 2540, อ้างถึงใน ธนพร พิทักษ์อุปลัมภ์ 2542 : 68) นอกจากนี้ เอนก นาวิกมูล ได้กล่าวถึงเพลงประจำไว้ว่า “เมื่อฝ่ายชายว่าเพลงเกริ่นแล้ว ฝ่ายหญิงว่าเพลงเกริ่นบ้าง เมื่อเกริ่นกันพอสมควรแล้วก็จะเปล่งคำที่เรียกว่า ว่าประ คือ ว่าโต้ตอบกันด้วยดับต่าง ๆ ส่วนใหญ่เริ่มต้นด้วยการผูกจากนั้นใครดึงเข้าดับไหนก็ว่ากันไปดับนั้น เช่น ดับเช่าเรือ เชานา” (เอนก นาวิกมูล 2527 : 567)

สุกัญญา สุจฉายา (2525 : 18) อธิบายถึงการร้องบทประไว้ว่า “การร้องบทประ จะ ประกอบด้วยเพลงดับต่าง ๆ มากมายตามแต่ผู้ร้องจะนำมาร้องเล่น เหมือนเป็นการทักทายกันด้วย การร้องเพลงแทนการพูด บทประเป็นบทที่นิยมร้องกันมากที่สุดเพราะเป็นบทที่แสดงฝีปากได้ เต็มที่ และสามารถแทรกเรื่องต่าง ๆ ไว้ได้มากที่สุด การร้องเพลงดับต่าง ๆ จะใช้ถ้อยคำที่แสดงถึง ปฏิภาณ ไหวพริบและความสามารถของผู้ร้อง ทำให้ผู้ดูสนุกสนาน กล่าวได้ว่าการร้องประ เป็น

บทที่สำคัญของการเล่นเพลงก็ได้ ส่วนใหญ่ปัจจุบันจะไม่ค่อยมีการเล่นเพลงเรื่อง แต่จะร้องเป็นเพลงดับต่าง ๆ แทน"

บทประจักษ์เป็นหัวใจของการเล่นเพลง เพราะเป็นช่วงที่ผู้ชมเฝ้ารอดูฟ่อเพลงแม่เพลงปะทะฝีปาก แสดงความสามารถในการชิงไหวพริบกัน เพลงอีแซวและเพลงช้อยจะนิยมว่าบทประจักษ์มากกว่าบทอื่น

4) การร้องเพลงลาและอวยพร เมื่อเล่นเพลงได้ตอบกันใกล้จบหรือหมดเวลาแล้วจะมีการร้องเพลงลาอาลัยกัน หรืออวยพรผู้ชม อาจแสดงความอาลัยผู้ชมบ้าง ขอขอบคุณจะมีการร้องเพลงอาลัยกัน หรืออวยพรผู้ชม อาจแสดงความอาลัยผู้ชมบ้าง ขอขอบคุณบ้าง จากนั้นผู้เล่นเพลงต่างก็มาขอขมาต่อกัน เพราะระหว่างการเล่นเพลงอาจมีการล่วงเกินกันบ้าง จึงมีการขอโทษกันเป็นธรรมเนียมที่ถือปฏิบัติทุกครั้งหลังจากจบการแสดง

จากขั้นตอนดังกล่าวนี้ เป็นหลักที่ผู้เล่นเพลงได้ยึดถือปฏิบัติกันมา ถ้ามีเวลาจำกัด ผู้เล่นเพลงอาจมีการลดขั้นตอน ตัดบางบทออกหรือสามารถเปลี่ยนแปลงได้เพื่อความเหมาะสม เพราะขั้นตอนทั้งหมดนี้ ต้องใช้เวลามากในแต่ละบท ดังที่ชวัญจิต ศรีประจันต์ (2540) กล่าวว่า "ปัจจุบันจึงมีการนำมาร้องเพียงบางบท ส่วนใหญ่จะเป็นบทประจักษ์ ส่วนบางบทอาจตัดไปเพราะเวลาน้อย เช่น ตัดบทไหว้ครูออกไป แต่จะมีการไหว้ครูที่หลังเวทีเสมอ"

ตัวอย่าง บทไหว้ครู

สิบนิ้วประนม ขึ้นบังคมเหนือเกล้า
พุทธตัสสะ สมณโคดม
ไหว้หลวงพ่อดำ และเทวดารักษาองค์
ไหว้ครูรุกขเทวดา พร้อมเทวาเจ้าที่
คุณพระขอมยกไว้ แล้วมาไหว้พ่อแม่
แม่ช่วยเช็ดผ้าซิ่น พ่อช่วยสีผ้าเย็บ
คุณพ่อแม่ยกไว้ กลับมาไหว้คุณครู
ไหว้ครูต้นแบบ ผู้สร้างเพลงอีแซว
ไหว้ครูขวัญจิต ศรีประจันต์
ไหว้ครูที่สอน ลูกอยู่ในโรงเรียน
ลูกจะขอไหว้ครู สอนจนรู้ชำนาญ

ไว้พระพุทธเจ้า พร้อมพระรัตนตรัย
ลูกขอบประนม กราบกันทั้งกายใจ
ชาวสุพรรณมั่นคง ที่ยืนยงกันภัย
ไหว้วิญญาณที่ดี ในที่นี้ทุกราย
ผู้ช่วยดูแล ลูกมาแต่เยาว์วัย
เลี้ยงจนรอดปากเหยี่ยว ไม่เคยเที่ยวห่างไกล
ที่ได้ให้ความรู้ จากคุณครูทั้งหลาย
ครูผู้จัดวางแนว เพลงอีแซวเอาไว้
ไหว้ครูบัวผัน และอีกท่านครูไสว
ให้ลูกได้พากเพียร จนเรียนรู้เล่นได้
ให้ลูกได้เชี่ยวชาญ การละเล่นของไทย

บทเกริ่นหรือบทออกตัว

ประมณีนวเหนือเศียร ขอกราบเรียนทุกท่าน.. เชิญฟังเพลงลูกหลาน เพลงพื้นบ้านของไทย..
หนูโรงเรียนวัดพังม่วง อำเภอศรีประจันต์
ท่านผู้ชมทุกท่าน ขอกราบกรานวิงวอน
เพ็งจะขึ้นเวที ตัวลูกนี้ประหม่า
ตัวลูก ๆ ทั้งหลาย ซ้อมเพลงไว้แสนหนัก
ทำท่าจะร้องติด หรือร้องผิดทำนอง
จะยกมือขึ้นรำ รู้สึกค้ำแข็งขึ้น
จึงต้องคอยปลอบใจ ไม่ให้อายขัดเขิน
แต่ถ้าท่านเมตตา กรุณาหนูนี้...
ขอนบขอบขอบคุณ ที่ทำคุณนัยน์กร้อง
เอาละเล่นได้แน่ นับตั้งแต่ตอนนี้

ขอมาช่วยสืบสาน ศิลปสุพรรณเอาไว้
ลูกเพิ่งหัดเรียงกลอน ยังเขิงอ่อนมากมาย
จะร้องรำไม่กล้า เห็นคนมาหลาย
พอเห็นคนมามาก หนูเริ่มชักหัวน้ไขว
ทั้งทำรำบทร้อง ดูขัดข้องวุ่นวาย
จะยกแขนไม่ขึ้น ขาแทบยืนไม่ได้
รักจะเล่นก็ต้องเดิน พร้อมเผชิญต่อไป
ช่วยปรบมือให้ที จะได้มีกำลังใจ...
แรงใจมาเป็นกอง ดีกว่าคลังมาลัย
หนูมีเรื่องดี ๆ ที่จะเล่าต่อไป...

บทดำเนินเรื่อง

มาพูดถึงโครงการที่สำคัญของชาติ
 สภาพัฒน์วางใจ เลือกให้เมืองสุพรรณ
 เป็นจังหวัดนำร่อง การพัฒนาคน
 เพราะเห็นคนสุพรรณ รวมใจกันเป็นหนึ่ง
 คงได้ยินนะท่าน ชื่อโครงการนี้...

ที่เราพูดกันมา พัฒนากันมา
 จำเป็นต้องอาศัย ความพร้อมใจทุกคน
 เปรียบเสมือนปลูกผัก เราต้องเตรียมดินเอาไว้
 หลักของโครงการนี้ เริ่มต้นที่เด็กก่อน
 วางแนวปฏิบัติ เอาไว้ชัด 11 ข้อ...
 หนึ่งรักษาความสะอาด ทั้งตัวเองทั้งบ้าน
 สามประชาธิปไตย ต้องมีในชีวิต
 ห้าต้องทำตาม หลักธรรมศาสนา
 หกมารยาทงาม ทำตามประเพณี
 เจ็ดจรรยา ถูกไว้ก่อนตามกฎ
 แปดตรงเวลา ทั้งไปมาและกลับ
 สิบลีขระเบียบ ของสถานศึกษา...
 ที่หนูเล่ามานี้ มีอยู่ที่โรงเรียน
 อยากให้ท่านไปดู เมื่อช่วยหนูได้อีก
 เพื่อช่วยสร้างกระแส การพัฒนาคน
 ผมหวังว่าแผน 8 ของสภาพัฒน์
 ภายใต้อำนาจ ของการแนะนำ
 มาช่วยกันผลักดัน ให้โครงการเห็นผล...

ตามแนวสภาพัฒน์ ที่ได้จัดเอาไว้...
 ที่ดูแล้วทุกด้าน พร้อมเป็นต้นแบบได้
 โดยเริ่มที่เยาวชน เป็นกลุ่มคนเป้าหมาย
 ประกอบกับใจถึง ความสำเร็จไม่ไกล
 เยาวชนคนดี ศรีสุพรรณนั่นไง...
 หากให้รุ่งเรือง และก้าวหน้าเร็วไว
 หากจะให้เห็นผล ต้องเตรียมคนเอาไว้
 ถ้าหากเราจะกิน ต้องเตรียมอาหารไป
 ให้ผู้ใหญ่ช่วยสอน หรือแนะนำให้
 ถ้าอยากรู้ละก็ หนูจะเล่าต่อไป...
 สองสิ่งแวดล้อมนั้น ช่วยกันดูแลไว้
 สี่มีความคิด ประหยัดนิยมไทย
 ความสงบตามมา ไม่มีเหตุเพทภัย
 ยืนเดินนั่งดูดี รวมทั้งพูดกราบไหว้
 เมื่อเดินหรือใช้รถ ถูกกฎมีวินัย
 ถ้ารู้ลำดับ ถ้ามาหลังต่อท้าย
 สิบลีขระเบียบ รู้แล้วอย่ากล้ากราย...
 จะพบว่าครูเขียน ดิดไว้ในป้ายใหญ่
 เพราะซ้อย่อยซ้อปลิก ยังมีอีกมากมาย
 ให้สุพรรณเป็นต้น แบบฉบับต่อไป
 คงจะเห็นผลชัด เป็นไปตามเป้าหมาย
 สุพรรณคงก้าวล้ำ ไม่เป็นสองรองใคร
 เพื่อลูกหลานทุกคน มีคุณค่ายาวไกล

บทประคารมหรือบทโต้ตอบ

ฟังได้เลยพี่น้อง หนูจะร้องให้ฟัง ...	รับม้ายืนมานั่ง เข้ามาฟังใกล้ ๆ...
คืนนี้หนูทุกคน จะขอذنกลอนอีแซว	สู้กับพวกไอ้แห้ว ดูซิแจ้วแคไหน
(ชายพูด : เรียกไอ้แห้วเชียวระนะ น้ำเสียงดูถูกกันชัด ๆ ยังงั้นไม่ไหว ๆ)	
ช. : เรียกไอ้แห้วเชียวระนะ ประเดี้ยวเหอะเจ็บตัว	อาจไม่ทันมีผิว เดี้ยวจะแพ้เพลงตาย
เราก็ศิษย์มีครู เปรียบเหมือนหมูมีมัน	เรามีดีเหมือนกัน เธอสู้ฉันไม่ได้
มาประกกลอนสักตั้ง ให้ผู้ฟังตัดสิน	เดี้ยวก็คงได้ยิน ว่าทิมหญิงแพ้ชาย
ญ. : ไอนักศิลาปากเหล็ก นี่แหละเด็กอวดรู้	ข้าก็ศิษย์มีครู ข้าหากลัวเองไม่
ไอนักกลอนอ่อนหัด มาทำปากจืดจ้าน	เดี้ยวคงได้เห็นกัน พวกฉันเก่งกว่าชาย
เธอต้องแพ้เชิงกลอน อีตอนร้องย้อนเกล็ด	จะว่าให้ย้อนเม็ด เม็ดดั่งเม็ดพริกไทย
.....

บทลาหรือบททอวยพร

ยิงร้องยิงออกรส แต่มันหมดเวลา...	เก็บเอาไว้คราวหน้า หนูจะมาร้องใหม่...
ถึงบรรทัดสุดท้าย หนูขอให้คำพร	ก่อนที่จะจากจร ขอมอบพรจากใจ
หนูขอเชิญคุณพระ รัตนะทั้งสาม	พระเทवासยาม จะน้อมนำโชคชัย
ขอพระบารมี แห่งองค์นเรศวร	บัดสิ่งร้ายทั้งมวล จงอย่ามาใกล้กราย
พระสุพรรณกัลยา ทั้งเอกาทศรถ	โปรดปกป้องทั้งหมด เมื่อทุกท่านกลับไป
อีกทั้งบารมี พระภูมีมหाराช	ดลให้ท่านแคล้วคลาด สारพัดโพยภัย
ขอเจ้าพ่อหลักเมือง ที่ลือเลื่องมีฤทธิ์	จงแผ่ความศักดิ์สิทธิ์ ให้ความคิดกว้างไกล
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่กล่าว จงรวมเป็นอำนาจ	ตั้งสายลมสะบัด ช่วยขจัดสิ่งร้าย
ให้ทุกสิ่งรักษา ท่านที่มาทุกคน	จงโชคดีล้นพัน มีลาภผลมากมาย
เมื่อท่านกลับไปบ้าน ให้นอนหลับฝันดี...	ฝันถึงหนูหมดนี้ เพียงแค่นี้พอใจ...
ถ้าไปศรีประจันต์ เลยไปบ้านหนุบ้าง	อยู่ใกล้บ้านกว้าง กรุพระดังทั่วไทย
ขอจบเพลงอีแซว ไปก่อนแล้วทุกท่าน...	ขอลากลับไปบ้าน ศรีประจันต์ต่อไป...

ลักษณะคำประพันธ์ โดย นายประวิทย์ บุญเรืองรอด

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพังม่วง จังหวัดสุพรรณบุรี

แผนการสอน เรื่อง เพลงอีแซว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

แผนการสอนที่ 9 เรื่อง การบริหารจัดการในการรับงานแสดง

เวลา 2 คาบ

สาระสำคัญ

ในการรับงานแสดงเพลงอีแซว ต้องมีการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ เช่น การเตรียมความพร้อมในด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องแต่งกาย การฝึกฝนการแสดง มารยาทในการแสดง การแก้ปัญหาต่าง ๆ และการทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายให้ถูกต้อง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ในการแสดงเพลงอีแซวได้
2. วิเคราะห์อาชีพในการแสดงเพลงอีแซวได้
3. บอกรายาทและคุณธรรมในการแสดงเพลงอีแซวได้
4. บอกวิธีการบริหารจัดการในการรับงานแสดงเพลงอีแซวได้

เนื้อหา

การบริหารจัดการในการรับงานแสดงเพลงอีแซว

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูและนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์และประเมินผลจากการแสดงเพลงอีแซวในครั้งที่ผ่านมา เกี่ยวกับความสำเร็จและข้อบกพร่องที่ควรแก้ไข

ขั้นสอน

2. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการบริหารจัดการในการรับงานแสดงให้ประสบความสำเร็จควรมีวิธีการอย่างไร โดยมีประเด็นคำถาม ดังต่อไปนี้

- นักเรียนมีวิธีการบริหารจัดการอย่างไรให้การแสดงเพลงอีแซวประสบความสำเร็จ

สำเร็จ

- ในการรับงานแสดง เราควรมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องใดบ้าง
- ถ้านักเรียนล้มบทร้องจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร

- มารยาทในการแสดงเพลงอีแซวมีอะไรบ้าง
- มีวิธีการควบคุมดูแลเรื่องรายรับ – รายจ่าย อย่างไร

3. นักเรียนฝึกเขียนบัญชีแสดงรายรับ – รายจ่าย ที่ได้จากการแสดงเพลงอีแซวและนำมาเขียนเป็นกราฟแท่งเปรียบเทียบ

4. นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ ถ้าจะยึดการแสดงเพลงอีแซวเป็นอาชีพต่อไป ในเรื่องของกระบวนการ รายได้ และคุณธรรมในการประกอบอาชีพ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค
ขั้นสรุป

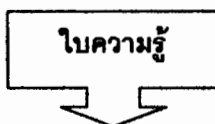
นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการบริหารจัดการในการรับงานแสดงเพลงอีแซวอีกครั้ง

สื่อการเรียนการสอน

1. บัญชีรายรับ - รายจ่าย
2. กราฟแท่งเปรียบเทียบ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการวิเคราะห์
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากการตอบคำถาม
4. ตรวจสอบผลงานจากการทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย

ประกอบแผนการสอนที่ 9

เรื่อง การบริหารจัดการในการรับงานแสดงเพลงอีแซว

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีการบริหารจัดการในการรับงานแสดงเพลงอีแซว และแสดงมารยาทที่ดีในการแสดงเพลงอีแซว

เนื้อหา

แม่สำเนียง ชาวปลายนา (2544) กล่าวว่า ช่วงที่รับงานแสดง เรื่อง การบริหารงานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ หากบริหารงานไม่ดีจะทำให้เกิดความผิดพลาดและความเสียหาย ซึ่งการบริหารมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องของนักแสดง รายได้ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดง การประสานงานกับทางเจ้าของงาน และผู้ชมการแสดง มีรายละเอียดดังนี้

1. ตกลงเกี่ยวกับรายละเอียดของงานที่รับแสดง สถานที่ที่ใช้ในการแสดง เวลาที่ใช้ในการแสดง ค่าใช้จ่าย
2. ผูกข้อมการแสดงเพื่อให้เกิดความชำนาญ แต่ในช่วงหลังส่วนใหญ่ทุกคนที่แสดงมีความสามารถกัน เมื่อไปถึงงานก็สามารถใช้กลอนสดแสดงได้เลย ไม่ต้องมีการเตรียมกันล่วงหน้า
3. ตรวจสอบเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ เช่น เสื้อผ้า เครื่องประดับ เครื่องดนตรี เครื่องเสียง ยานพาหนะ ที่นำไปใช้ในการเดินทางไปแสดงเพลงอีแซว มีความพร้อมครบถ้วนตามที่กำหนดหรือไม่
4. ในระหว่างการแสดง ต้องมีมารยาทที่ดี หากผู้ชมแสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากอาการเมาสุรา เราต้องอดทนและควบคุมอารมณ์ไม่ให้เกิดโทษะ ถึงแม้ว่าเขาจะใช้คำพูดที่ไม่ดีกับเรา
5. หากมีปัญหาไม่สามารถแสดงได้ เช่น ผ่นตกหนัก ก็ต้องตกลงกับเจ้าของงานให้หาเวทีให้แสดง หรือ ลดค่าใช้จ่ายในการแสดงให้เจ้าของงาน
6. หลังจากแสดงเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในฐานะที่เราเป็นผู้รับงาน เราก็ต้องคำนวณว่ามีรายได้ครั้งนี้จำนวนเท่าไรและรายจ่ายของเรา เช่น ค่าเช่ารถ ค่าวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ต้องจ่ายไปจำนวนเท่าไร จากนั้นจึงนำมาแบ่งเฉลี่ยรายได้ให้กับสมาชิกในวง โดยคำนึงถึงหน้าที่ที่รับผิดชอบของแต่ละคน รายได้จึงลดหย่อนกันตามลำดับ

แผนการสอน เรื่อง หลักสูตรท้องถิ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

แผนการสอนที่ 10 เรื่อง ความสำคัญและการอนุรักษ์เพลงอีแซว

เวลา 4 คาบ

สาระสำคัญ

เพลงอีแซว มีความสำคัญและมีคุณค่าเป็นอย่างมาก เนื่องจากเพลงอีแซวเป็นมรดกทางวัฒนธรรม แสดงวิถีชีวิตของชาวบ้านอย่างเด่นชัด สอดแทรกคำสั่งสอนไว้ในบทเพลง เพื่อกล่อมเกลาจิตใจผู้ฟังให้เป็นคนดีในสังคม และสามารถนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้ ดังนั้นควรมีการอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความสำคัญและคุณค่าของเพลงอีแซวได้
2. บอกวิธีการอนุรักษ์เพลงอีแซวและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้
3. เขียนหนังสือเล่มเล็กเกี่ยวกับเรื่องเพลงอีแซวได้
4. วาดรูปพร้อมระบายสีประกอบในหนังสือเล่มเล็กได้อย่างสร้างสรรค์

เนื้อหา

1. ความสำคัญและคุณค่าของเพลงอีแซว
2. วิธีการอนุรักษ์เพลงอีแซว

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูร่วมสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อเพลงอีแซวหลังจากได้เรียนรู้และ

ปฏิบัติกิจกรรมในการแสดงเพลงอีแซวแล้ว

ขั้นสอน

2. นำเนื้อร้องเพลงอีแซว เรื่อง โครงการเยาวชนคนดีศรีสุพรรณ ให้นักเรียนอ่านอย่างถูกต้องโดยพร้อมเพรียงกัน และร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายและความรู้ที่ได้รับจากเนื้อเพลง

- เนื้อร้องในโครงการเยาวชนคนดีศรีสุพรรณ มีความหมายอย่างไรบ้าง
- ได้ความรู้อะไรบ้างจากเนื้อเพลง

- เพลงพื้นบ้าน มีความสำคัญและคุณค่าหรือไม่ อย่างไร

3. นักเรียนแบ่งกลุ่ม และช่วยกันคิดเกี่ยวกับ เรื่อง คุณค่าและความสำคัญของเพลงอีแซว จากนั้นร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็น

- เพลงอีแซวมีคุณค่าและความสำคัญอย่างไรบ้าง

- ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น นอกจากเพลงอีแซวแล้วมีอะไรบ้าง

4. นักเรียนบอกวิธีการอนุรักษ์เพลงอีแซวและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป
ขั้นสรุป

5. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับความสำคัญ และคุณค่า ตลอดจนวิธีการอนุรักษ์เพลงอีแซว

6. นักเรียนเขียนหนังสือเล่มเล็กเกี่ยวกับเรื่องเพลงอีแซว และวาดรูปพร้อมระบายสีประกอบในหนังสือเล่มเล็ก

สื่อการเรียนการสอน

1. แถบบันทึกลีเสียงเพลงสากลและเพลงอีแซว
2. เครื่องบันทึกเสียง
3. เนื้อเพลงอีแซว เรื่อง โครงการเยาวชนคนดีศรีสุพรรณ
4. หนังสือเล่มเล็ก

การประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถามและการซักถาม
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากความสนใจ
4. ตรวจผลงานจากหนังสือเล่มเล็ก

คำชี้แจง

นักเรียนแบ่งกลุ่มทำ

หนังสือ เรื่อง เพลง

อิแซวในหัวข้อที่สนใจ

พร้อมทั้งวาดรูปและ

ระบายสี

กลุ่มที่.....

สมาชิกในกลุ่ม

ชื่อเรื่อง.....

**เอกสารประกอบใบความรู้
ในแผนการสอนหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว**

- ชำเลื่อง มณีวงศ์. "เพลงอีแซว." เอกสารประกอบการอบรมในโครงการมรดกเมืองสุพรรณ
สืบสานเพลงอีแซว ที่โรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 1, 13 มีนาคม 2542. (อัดสำเนา)
- ธนพร พิทักษ์อุปถัมภ์. "ศึกษาวิเคราะห์ผลงานเพลงพื้นบ้านของชวัญจิต ศรีประจันต์."
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.
- ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด. สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลาง เล่ม 10. กรุงเทพฯ : บริษัท
สยามเพรส แมแนจเม้นท์ จำกัด, 2542.
- บัวผัน สุพรรณยศ. "วิเคราะห์เพลงอีแซว." วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา ภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2535.
- ประวิทย์ บุญเรืองรอด. ผู้บริหารโรงเรียนวัดพังม่วง. สัมภาษณ์, 22 ธันวาคม 2543.
- สำเนียง ชาวปลายนา. ปราชญ์ชาวบ้าน. สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2544.
- สุกัญญา สุจฉายา. เพลงปฏิพากย์ : บทเพลงแห่งปฏิภาณของชาวบ้านไทย. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2525.
- เอนก นาวิกมูล. เพลงนอกศตวรรษ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2527.

ภาคผนวก ข
แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว

แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว

คำชี้แจง

แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ฉบับนี้ เป็นการให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยเอกสารที่จะประเมินดังต่อไปนี้

เอกสารหมายเลข 1 ได้แก่ โครงร่างหลักสูตร ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. การกำหนดองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตร

- หลักการ
- คำอธิบายวิชา
- จุดหมาย
- โครงสร้าง
- ขอบข่ายเนื้อหา
- เวลาเรียน
- แนวทางการจัดการเรียนการสอน
- สื่อการเรียนการสอน
- การประเมินผล

2. รายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตร

เอกสารหมายเลข 2 ได้แก่ แนวการสอน ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. การกำหนดองค์ประกอบของแนวการสอน

- สาระสำคัญ
- จุดประสงค์การเรียนรู้
- เนื้อหา
- กิจกรรมการเรียนการสอน
- สื่อการเรียนการสอน
- การประเมินผล

2. รายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของแนวการสอน

เอกสารหมายเลข 3 ได้แก่ แผนการสอน ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. การกำหนดองค์ประกอบของแผนการสอน

- สาระสำคัญ
- จุดประสงค์การเรียนรู้
- เนื้อหา
- กิจกรรมการเรียนการสอน
- สื่อการเรียนการสอน
- การประเมินผล

2. รายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของแผนการสอน รวม 10 แผนการสอน

วิธีประเมิน

แบบประเมินนี้เป็นแบบตรวจสอบความสอดคล้องของส่วนประกอบในหลักสูตร เพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความสอดคล้องของส่วนประกอบของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย โครงร่างหลักสูตร แนวการสอน และแผนการสอน โดยกำหนดระดับความคิดเห็นไว้ดังนี้

เมื่อแน่ใจว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน	+1
เมื่อไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน	0
เมื่อแน่ใจว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน	-1

ขอให้ท่านพิจารณาเอกสารตามรายการประเมินที่กำหนดไว้ แล้วทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และได้โปรดให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมลงใน ช่องว่างท้ายรายการประเมินแต่ละหัวข้อ ทั้งนี้เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในการ ปรับปรุงเอกสารประกอบหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

อุบลรัตน์ กิจไมตรี

ข้อ	ประเด็น	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+ 1	0	- 1	
12.	ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการสอนที่ 10 ได้แก่ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล
13.	ความสอดคล้องของเนื้อหากับคาบเวลาในแต่ละแผนการสอน
14.	ความสอดคล้องระหว่างจุดหมายของโครงร่างหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ของแนวการสอนและจุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนการสอน
15.	ความสอดคล้องระหว่างแนวทางการจัดการเรียนการสอนในโครงร่างหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนของแนวการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอนของแผนการสอน
16.	ความสอดคล้องระหว่างการประเมินผลในโครงร่างหลักสูตร แนวการสอน และแผนการสอน

ภาคผนวก ฉ
ตารางปรับปรุงโครงร่างหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีสาน

ตารางที่ 20 แสดงการปรับปรุงโครงร่างหลักสูตรโดยประมวลจากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ

ประเด็น	การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร	การปรับปรุงโครงร่างหลักสูตร
1. ด้าน ขอบข่าย เนื้อหาของ โครงร่าง หลักสูตร	<p>ขอบข่ายเนื้อหาของโครงร่างหลักสูตร เรียงลำดับแผนการสอนที่ 1 – 10 ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความหมาย ลักษณะและ ประเภท ของเพลงพื้นบ้าน 2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงอีแซว 3. ประวัติและผลงานศิลปินเพลงอีแซว 4. การแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซว 5. การร้องเพลงอีแซว 6. การใช้ภาษาทำรำประกอบการ แสดงเพลงอีแซว 7. การเล่นเครื่องดนตรีประกอบการ แสดงเพลงอีแซว 8. การเข้าวงแสดงเพลงอีแซว 9. การบริหารจัดการรับงานแสดง 10. ความสำคัญและการอนุรักษ์ เพลงอีแซว 	<p>ปรับขอบข่ายเนื้อหาแผนการสอนที่ 6 สลับกับแผนการสอนที่ 7 ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความหมาย ลักษณะและ ประเภท ของเพลงพื้นบ้าน 2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงอีแซว 3. ประวัติและผลงานศิลปินเพลงอีแซว 4. การแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซว 5. การร้องเพลงอีแซว 6. การเล่นเครื่องดนตรีประกอบการ แสดงเพลงอีแซว 7. การใช้ภาษาทำรำประกอบการ แสดงเพลงอีแซว 8. การเข้าวงแสดงเพลงอีแซว 9. การบริหารจัดการรับงานแสดง 10. ความสำคัญและการอนุรักษ์ เพลงอีแซว
2. ด้าน จุดประสงค์ การเรียนรู้ ของ แผนการสอน	<p>จุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนการสอน มีดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนอธิบายความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านได้ 2. นักเรียนอธิบายความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องเพลงอีแซวได้ 	<p>ปรับจุดประสงค์ที่ 10 และ เพิ่ม จุดประสงค์ที่ 15 ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนอธิบายความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านได้ 2. นักเรียนอธิบายความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องเพลงอีแซวได้

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ประเด็น	การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร	การปรับปรุงโครงร่างหลักสูตร
	3. นักเรียนบอกศิลปินเพลงอีแซวใน ท้องถิ่นที่ชื่นชมได้ 4. นักเรียนอ่านออกเสียงคำประพันธ์ เพลงอีแซวได้ถูกต้อง 5. นักเรียนแต่งคำประพันธ์เพลง อีแซวได้ถูกต้อง 6. นักเรียนเคาะจังหวะถูกต้องตาม ทำนองเพลงอีแซวได้ 7. นักเรียนร้องเพลงอีแซวได้ถูกต้อง ตามทำนองและจังหวะได้ 8. นักเรียนรำประกอบการแสดง เพลงอีแซวได้ 9. นักเรียนสามารถแสดงเพลงอีแซว ในโอกาสต่าง ๆ ได้ 10. นักเรียนบอกมารยาทและ คุณธรรมในการแสดงเพลงอีแซวได้ 11. นักเรียนแต่งประโยคเป็นภาษา อังกฤษได้ 12. นักเรียนทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ในการแสดงเพลงอีแซวได้ 13. นักเรียนเขียนหนังสือเกี่ยวกับ เพลงอีแซวได้ 14. นักเรียนวาดรูปประกอบหนังสือ เกี่ยวกับเพลงอีแซวได้	3. นักเรียนบอกศิลปินเพลงอีแซวใน ท้องถิ่นที่ชื่นชมได้ 4. นักเรียนอ่านออกเสียงคำประพันธ์ เพลงอีแซวได้ถูกต้อง 5. นักเรียนแต่งคำประพันธ์เพลงอีแซว ได้ถูกต้อง 6. นักเรียนเคาะจังหวะถูกต้องตาม ทำนองเพลงอีแซวได้ 7. นักเรียนร้องเพลงอีแซวได้ถูกต้อง ตามทำนองและจังหวะได้ 8. นักเรียนรำประกอบการแสดง เพลงอีแซวได้ 9. นักเรียนสามารถแสดงเพลงอีแซว ในโอกาสต่าง ๆ ได้ 10. นักเรียนแสดงมารยาทและ คุณธรรมในการแสดงเพลงอีแซวได้ 11. นักเรียนแต่งประโยคเป็นภาษา อังกฤษได้ 12. นักเรียนทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ในการแสดงเพลงอีแซวได้ 13. นักเรียนเขียนหนังสือเกี่ยวกับ เพลงอีแซวได้ 14. นักเรียนวาดรูปประกอบหนังสือ เกี่ยวกับเพลงอีแซวได้ 15. นักเรียนแสดงออกถึงความภูมิใจ ที่มีต่อเพลงอีแซวได้

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ประเด็น	การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร	การปรับปรุงโครงร่างหลักสูตร
3. จำนวนคาบ เวลาเรียน ในโครงร่าง หลักสูตร	<p>คาบเวลาเรียนในแต่ละแผนการสอนมี ดังนี้</p> <p>แผนการสอนที่ 1 จำนวน 3 คาบ แผนการสอนที่ 2 จำนวน 4 คาบ แผนการสอนที่ 3 จำนวน 3 คาบ แผนการสอนที่ 4 จำนวน 8 คาบ แผนการสอนที่ 5 จำนวน 10 คาบ แผนการสอนที่ 6 จำนวน 8 คาบ แผนการสอนที่ 7 จำนวน 5 คาบ แผนการสอนที่ 8 จำนวน 9 คาบ แผนการสอนที่ 9 จำนวน 2 คาบ แผนการสอนที่ 10 จำนวน 2 คาบ</p> <p>รวมทั้งหมด จำนวน 54 คาบ</p>	<p>ปรับคาบเวลาเรียนในแผนการสอนที่ 3 แผนการสอนที่ 5 และแผนการสอนที่ 10 ดังนี้</p> <p>แผนการสอนที่ 1 จำนวน 3 คาบ แผนการสอนที่ 2 จำนวน 4 คาบ แผนการสอนที่ 3 จำนวน 5 คาบ แผนการสอนที่ 4 จำนวน 8 คาบ แผนการสอนที่ 5 จำนวน 12 คาบ แผนการสอนที่ 6 จำนวน 8 คาบ แผนการสอนที่ 7 จำนวน 5 คาบ แผนการสอนที่ 8 จำนวน 9 คาบ แผนการสอนที่ 9 จำนวน 2 คาบ แผนการสอนที่ 10 จำนวน 4 คาบ</p> <p>รวมทั้งหมด จำนวน 60 คาบ</p>

ภาคผนวก ๑
แบบบันทึกพฤติกรรมประจำวัน

แบบบันทึกพฤติกรรมประจำวัน (Log Book)

วัน/เดือน/ปี	รายชื่อ	กิจกรรมและลักษณะพฤติกรรม	หมายเหตุ
9/2/44	<p>ปราชญ์ชาวบ้าน นางสำเนียง ชาวปลายนา</p>	<p>ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ตามแผนการสอนที่ 5 เรื่องการร้องเพลงอีแซว วิธีการถ่ายทอด แม่สำเนียงสาธิตวิธีการถ่ายทอดเพลงอีแซวใน บทไหว้ครูและแนะนำให้นักเรียนสังเกตวิธีการ ร้องให้ถูกต้องตามกระแส (ทำนองเพลงอีแซว) และให้นักเรียนปรบมือให้เข้าจังหวะ ในระหว่าง นั้นปราชญ์ชาวบ้านได้บอกให้ ด.ช. เต๋ ว่า “ปรบมือเร่งจังหวะเกินไปนะเด้น เวลาปรบมือ ต้องคอย สังเกตการร้องเพลงของผู้ร้องด้วย และ ปรบให้เข้าจังหวะ ดูตัวอย่างการปรบมือของป้า” จากนั้นแม่สำเนียงก็ปรบมือพร้อมกับร้องเพลง อีแซวให้นักเรียนฟัง และแบ่งกลุ่มนักเรียนฝึกร้อง เพลงอีแซว ผู้สอนและผู้วิจัยได้อำนวยความ สะดวกในการจัดกลุ่มของนักเรียน และแม่ สำเนียงให้เด็กแต่ละกลุ่มฝึกร้องตามทีละวรรค แต่นักเรียนร้องพร้อมกับแม่สำเนียงเลย แม่ สำเนียงจึงให้ร้องเพลงพร้อมกันจนจบและจึงให้ เด็กแต่ละกลุ่มปฏิบัติจริง โดยร้องเพลงทีละกลุ่ม นักเรียนบางคน เช่น ด.ช.รติวรรต ด.ญ.น้ำค้าง ไม่กล้าร้องเสียงดัง แม่สำเนียงได้พูดให้กำลังใจ ว่า “ตอนแรกป้าก็ร้องเพลงได้ไม่ค่อยดี ต้อง อาศัยการฝึกฝนและกล้าแสดงออกไม่ต้องอาย นักเรียนจึงกล้าร้องเพลงมากยิ่งขึ้น และแม่ สำเนียงก็ได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ข้อบกพร่องในการร้องเพลงอีแซวของแต่ละกลุ่ม และให้เวลาฝึกซ้อม</p>	

แบบบันทึกพฤติกรรมประจำวัน (log Book)

วัน/เดือน/ปี	รายชื่อ	กิจกรรมและลักษณะพฤติกรรม	หมายเหตุ
	<p>ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริม ลักษณะนิสัย อ.สุภัทรา สุทธิเวทย์</p> <p>นักเรียน ด.ช. สุทิน ช้างพลาย</p>	<p>ผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในชั้นนำเข้าสู่บทเรียน โดยสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับประสบการณ์ของนักเรียนว่าใครเคยดูการแสดงเพลงอีแซวบ้าง ซึ่งนักเรียนหลายคนยกมือ และแสดงความคิดเห็นว่าเคยดูการแสดงของใครบ้าง ซึ่งผู้สอนมีน้ำเสียงที่ชัดเจน และนักเรียนให้ความสนใจไม่พูดคุยกันเวลาผู้สอนอธิบายความรู้ นอกจากนั้นในระหว่างที่ปราชญ์ชาวบ้านฝึกซ้อมนักเรียนร้องเพลงอีแซว ผู้สอนก็จะคอยสังเกตวิธีการร้องเพลงของนักเรียนแต่ละคนและให้คำแนะนำสำหรับนักเรียนที่ร้องเพลงไม่ดีเท่าที่ควร</p> <p>มีความสนใจและตั้งใจฟังแม่ลำเนียงสอนวิธีการร้องเพลงอีแซว แต่พอสุทินร้องเพลงไปได้ประมาณ 2 บท เริ่มเสียงเบาลง แต่พยายามร้องใหม่อีกครั้ง</p>	

ภาคผนวก ฎ
แบบเขียนพรรณาคความ

แบบเขียนพรรณาคความ

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว

1. ให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อครูผู้สอน ปราชญ์ชาวบ้าน
 เนื้อหา และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง เพลงอีแซว ในด้านต่าง ๆ ดังนี้
 ด้านครูผู้สอน.....

.....

ด้านปราชญ์ชาวบ้าน

.....

ด้านเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

.....

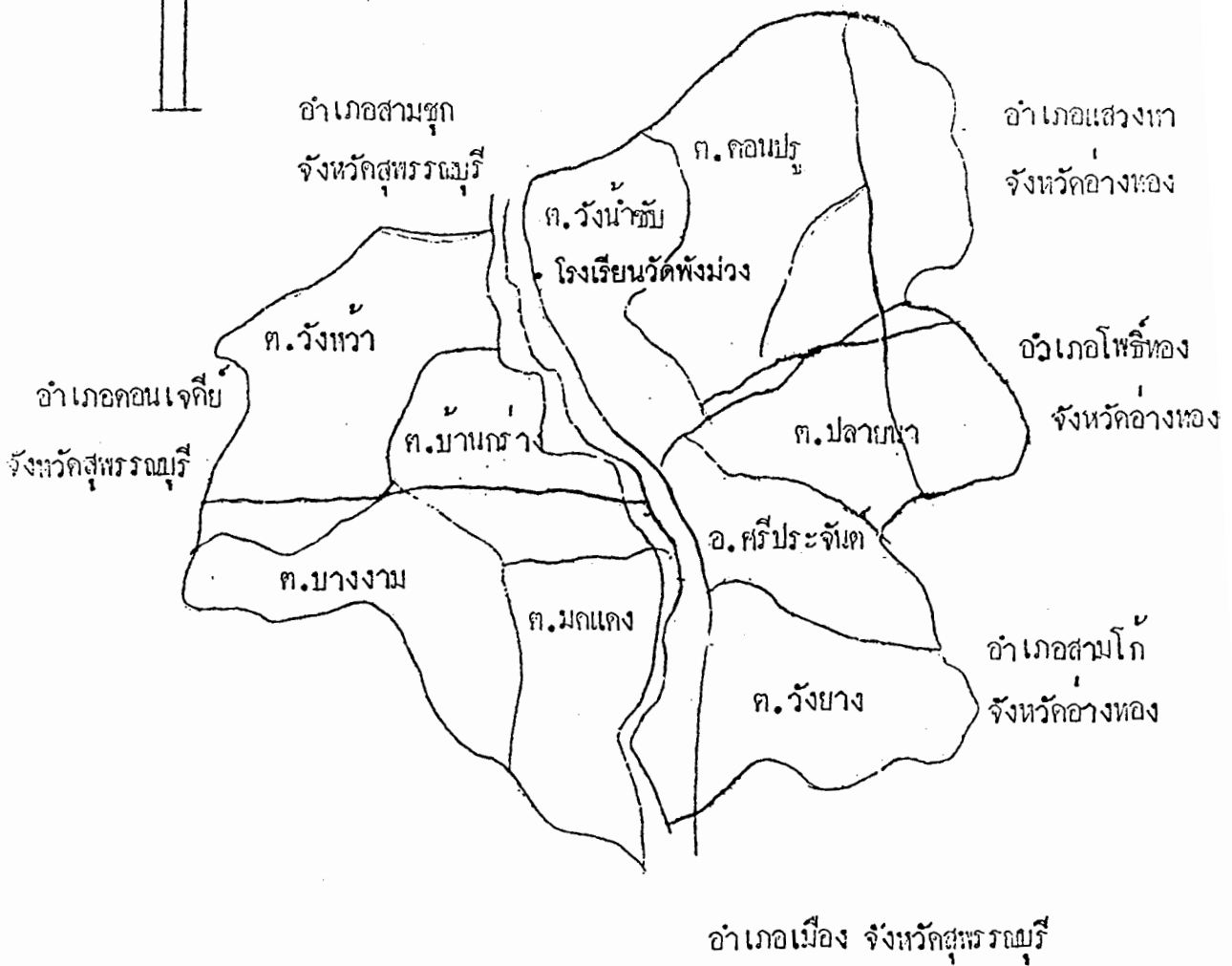
ภาคผนวก ฎ
แบบประเมินพฤติกรรมของนักเรียน

ภาคผนวก ฐ
แบบประเมินผลงานของนักเรียน

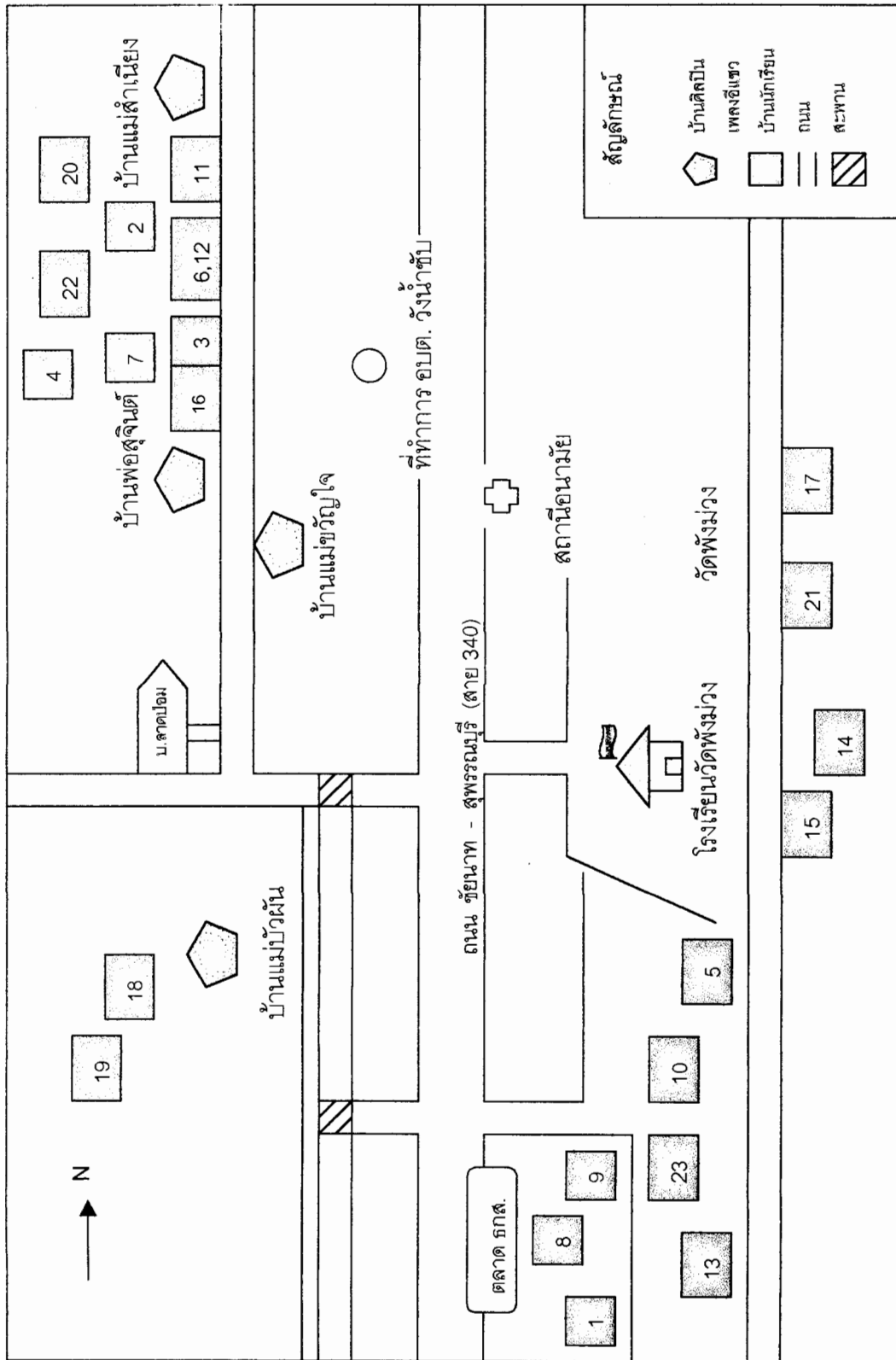
ภาคผนวก ท
แบบสัมภาษณ์ผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้าน

ภาคผนวก ค
ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนและปราชญ์ชาวบ้าน
อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ทิศเหนือ

แผนผังที่ 2 แสดงที่ตั้งอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

แผนผังที่ 3 แสดงที่ตั้งบ้านของนักเรียนโรงเรียนวัดพังม่วงและบ้านของศิลปินเพลงอีแซว

ข้อมูลของนักเรียนและปราชญ์ชาวบ้าน

ข้อสังเกตของผู้วิจัยเกี่ยวกับนักเรียน

จากการศึกษาข้อมูลและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง จังหวัดสุพรรณบุรี ในการทดลองใช้หลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทการเรียนรู้และความสามารถของนักเรียนในการแสดงเพลงอีแซวเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 มีพรสวรรค์ด้านการแสดงเพลงอีแซว
- กลุ่มที่ 2 มีพรสวรรค์ แต่ขาดความใส่ใจในการแสดงเพลงอีแซว
- กลุ่มที่ 3 ไม่มีพรสวรรค์ แต่มีใจรักในการแสดงเพลงอีแซว
- กลุ่มที่ 4 ไม่มีพรสวรรค์ และไม่มีใจรักในการแสดงเพลงอีแซว

กลุ่มที่ 1 มีพรสวรรค์ด้านการแสดงเพลงอีแซว

จากการบันทึกพฤติกรรม พบว่า นักเรียนกลุ่มนี้ สามารถเรียนรู้ได้เร็วในระยะเวลาสั้น ๆ เกิดทักษะในการแสดงเพลงอีแซว มีความมั่นใจ กล้าแสดงออก มีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง และสามารถปฏิบัติได้ตามคำแนะนำของปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งนักเรียนจะสามารถร้องเพลงอีแซวได้ รำได้ และเล่นเครื่องดนตรีได้เกือบทุกอย่าง เมื่อศึกษาจากภูมิหลังของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่จะมีเครือญาติเป็นศิลปินเพลงอีแซว ทำให้นักเรียนซึมซับไปในตัว มีสายเลือดศิลปิน นอกจากนี้บ้านของนักเรียนทุกคนอยู่บริเวณใกล้เคียงบ้านของศิลปินเพลงอีแซว เช่น พ่อสุจินต์ ชาวบางงาม แม่สำเนียง ชาวปลายนา และแม่ขวัญใจ ศรีประจันต์ (ตั้งแผนผังแสดงที่ตั้งบ้านของนักเรียนและปราชญ์ชาวบ้าน หน้า 278) ถึงแม้ว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยเรียนรู้เรื่องเพลงอีแซวมาก่อน แต่มีโอกาสดูสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมดังกล่าว และเมื่อนักเรียนได้เรียนรู้จากหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ซึ่งสอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงที่นักเรียนได้สัมผัส ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่า และมีความตั้งใจในการเรียนและฝึกปฏิบัติ ประกอบกับนักเรียนส่วนใหญ่พ่อแม่ให้การส่งเสริมและสนับสนุน หลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องเพลงอีแซวจากที่โรงเรียนแล้ว ยังได้รับการแนะนำเพิ่มเติมจากเครือญาติ ทำให้มีความสามารถมากยิ่งขึ้น ซึ่งนักเรียนกลุ่มนี้ มีจำนวน 6 คน ได้แก่ หมายเลข 2, 3, 6, 11, 12, 20

กลุ่มที่ 2 มีพรสวรรค์ แต่ขาดความใส่ใจและการสนับสนุนด้านการแสดงเพลงอีแซว

จากการบันทึกพฤติกรรม พบว่า นักเรียนกลุ่มนี้ มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มที่ 1 คือ มีความสามารถในการเรียนรู้และเกิดทักษะในการแสดงเพลงอีแซว ได้แก่ การร้องเพลงอีแซว การรำ และการเล่นเครื่องดนตรี ภายในเวลาอันรวดเร็ว แต่ไม่ค่อยให้ความสนใจในการปฏิบัติ หรือฝึกซ้อมเพื่อปรับปรุงและพัฒนาฝีมือให้ดียิ่งขึ้น นักเรียนส่วนใหญ่ มีความสนใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในช่วงเวลาระยะสั้น ๆ ขาดความกระตือรือร้นในการฝึกปฏิบัติ เนื่องจากนักเรียนบางคนให้ความสนใจในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านกีฬา เด็กจะฝึกซ้อมได้เป็นเวลานาน ๆ และเมื่อศึกษาสภาพชีวิตความเป็นอยู่และครอบครัว พบว่า นักเรียนบางคนมีเครือข่าย พ่อแม่ พี่น้อง เป็นเพลงอีแซวด้วย และมีนักเรียนบางคนที่มีพ่อแม่ไม่ให้การสนับสนุน ทั้ง ๆ ที่นักเรียนมีความสามารถในการแสดงเพลงอีแซว และรำได้อย่างสวยงาม สาเหตุอาจเนื่องมาจากว่า อยากให้ลูกตั้งใจเรียนหนังสือวิชาสามัญเท่านั้น และไม่อยากจะไปแสดงเพลงอีแซวตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนกลุ่มนี้ มีจำนวน 4 คน ได้แก่ หมายเลข 4, 7, 9, 18

กลุ่มที่ 3 ไม่มีพรสวรรค์ แต่มีใจรักด้านการแสดงเพลงอีแซว

นักเรียนกลุ่มนี้ เป็นนักเรียนที่มีความสนใจในการเรียน เรื่อง เพลงอีแซวเป็นอย่างมาก จะตั้งใจเรียน และฝึกปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนการสอนในช่วงเวลาเรียน เช่น พยายามฝึกร้องเพลงอีแซวตามที่ปราชญ์ชาวบ้านได้สาธิตการร้องให้ถูกต้องตามทำนองและจังหวะ บางคนสนใจในการเล่นเครื่องดนตรี คอยซักถามและขอคำแนะนำจากปราชญ์ชาวบ้านและผู้สอนในช่วงเวลาเรียนอย่างสม่ำเสมอ แต่นักเรียนกลุ่มนี้ต้องได้รับการฝึกเพิ่มเป็นพิเศษจากช่วงเวลาเรียนตามปกติ จึงจะสามารถพัฒนาถึงขั้นที่จะปฏิบัติ และออกแสดงในที่สาธารณะได้ ซึ่งนักเรียนกลุ่มนี้ มีจำนวน 5 คน ได้แก่ หมายเลข 1, 17, 19, 22, 23

กลุ่มที่ 4 ไม่มีพรสวรรค์ และไม่ใส่ใจด้านการแสดงเพลงอีแซว

นักเรียนกลุ่มนี้ จากการสังเกตพฤติกรรม พบว่า นักเรียนไม่สนใจในการเรียนภาคปฏิบัติ เรื่อง เพลงอีแซว กล่าวคือ ไม่กล้าแสดงออกทั้งในการร้อง และการใช้ภาษาทำรำประกอบการแสดงเพลงอีแซว ส่วนในภาคทฤษฎี นักเรียนจะให้ความร่วมมือในกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากใบงาน การเรียนนอกสถานที่ การทำหนังสือ เรื่อง เพลงอีแซว เป็นอย่างดี จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน พบว่า นักเรียนบางคนมีปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย จึงไม่สะดวกในการแสดงเพลงอีแซว บางคนมีปัญหาทางครอบครัว ทำให้ไม่ใส่ใจในการเรียนเท่าที่ควร

และนักเรียนบางคนไม่มีความสามารถในการแสดงเพลงอีแซว แต่มีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ชอบการเขียน การวาดรูป ระบายสี ชอบวิชาภาษาอังกฤษ นักเรียนจะมีความกระตือรือร้นและสนใจการเรียนเรื่องเพลงอีแซวเพิ่มขึ้น ถ้ามีวิชาที่นักเรียนชอบบูรณาการร่วมกับหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซวในคาบเรียนนั้น ซึ่งนักเรียนกลุ่มนี้ มีจำนวน 8 คน ได้แก่ หมายเลข 5, 8, 10, 13, 14, 15, 16, 21

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนเรื่อง เพลงอีแซว ควรคำนึงถึงนักเรียนเป็นรายบุคคล ศึกษาเกี่ยวกับความสนใจของนักเรียน สภาพแวดล้อม มีการให้แรงเสริมสำหรับนักเรียนมากน้อยแตกต่างกัน สร้างบรรยากาศผ่อนคลาย ให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีในการเรียน มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงจะทำให้ นักเรียนมีความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง

ข้อสังเกตของผู้วิจัยเกี่ยวกับปราชญ์ชาวบ้าน

ปราชญ์ชาวบ้าน ได้แก่ แม่สำเนียง ชาวปลายนา เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรเพลงอีแซว ตั้งแต่เริ่มต้น โดยการให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแนวคิด วิธีการ เนื้อหา ในการสร้างหลักสูตรเพลงอีแซว และเป็นผู้ที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพลงอีแซว ร่วมกับผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและผู้วิจัย ตลอดจนประเมินผลเกี่ยวกับนักเรียนและหลักสูตร ดังนั้น แม่สำเนียง ชาวปลายนา จึงเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการสร้างหลักสูตรเพลงอีแซว

และจากการสังเกตพฤติกรรมของแม่สำเนียงในการจัดการเรียนการสอน เรื่องเพลงอีแซว ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีความตั้งใจในการถ่ายทอดความรู้เป็นอย่างมาก มีวิธีการถ่ายทอดหลากหลาย ได้แก่ การอธิบายให้นักเรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของเพลงอีแซว และเพลงพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ มีการบอกเล่าวิธีการและเทคนิคในการแสดงเพลงอีแซวจากประสบการณ์ตรง ให้นักเรียนได้เข้าใจในหลักการ เพื่อนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติได้ถูกต้อง สานิตให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง ก่อนที่จะให้นักเรียนปฏิบัติตามเพื่อสร้างความมั่นใจ กล้าแสดงออกมากขึ้น จึงให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเป็นกลุ่ม แสดงเพลงอีแซว ซึ่งแม่สำเนียง เป็นบุคคลที่มีอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสตลอดเวลา มีคำแนะนำและคอยให้กำลังใจสำหรับนักเรียนที่ปฏิบัติได้ไม่ดีเท่าที่ควร เพื่อจะได้ไม่ย่อท้อต่อการฝึกฝน มีความเป็นกันเองให้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความสุขและมีความผ่อนคลายในบรรยากาศ มีกำลังใจในการฝึกปฏิบัติ

ส่วนสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นเรื่องขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละแผนการสอน ซึ่งบางแผนการสอน ไม่มีการสรุปองค์ความรู้ที่นักเรียนได้เรียนรู้หลังจากสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอน และควรมีการนำเข้าสู่บทเรียน ให้มีความต่อเนื่องกับเนื้อหาที่ผ่านมา

ภาคผนวก ฅ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ให้ข้อมูลในการสร้างหลักสูตร

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ให้ข้อมูลในการสร้างหลักสูตร

1. นายประวิทย์	บุญเรืองรอด	ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
2. นางสาวลำดวน	เรือนริน	ผู้เชี่ยวชาญด้านประเมินผล
3. นางศรีอัมพร	ประทุมนันท์	ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
4. นายพูลศักดิ์	แย้มละออ	หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอศรีประจันต์
5. นายสงบ	สังชะไชย	ศึกษานิเทศก์อำเภอศรีประจันต์
6. นายสมชาย	นิลเมือง	ศึกษานิเทศก์อำเภอศรีประจันต์
7. นางโรจนา	สังชะไชย	ศึกษานิเทศก์อำเภอศรีประจันต์
8. นางสุภัทรา	สุทธิเวทย์	อาจารย์โรงเรียนวัดพังม่วง
9. นางจำเนียร	คงพุ่ม	ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดพังม่วง
10. นางปราโมท	วงษ์สุวรรณ	ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดพังม่วง
11. นางเกลียว	เสรีกิจ	ปราชญ์ชาวบ้านเพลงอีแซว
12. นางสาวเนียง	ชาวปลายนา	ปราชญ์ชาวบ้านเพลงอีแซว
3. นายสมจิตร	ชาวโต	ปราชญ์ชาวบ้านเพลงอีแซว
14. ด.ช. อรรถพร	สร้อยสุวรรณ	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
15. ด.ช. อำนวย	กาฬภักดี	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
16. ด.ช. สมชาย	มาลี	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
17. ด.ช. อิศรา	หวานชะเอม	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
18. ด.ช. สรรพชญ	คงไพร	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
19. ด.ช. อนุชา	คล้ายสุพรรณ	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
20. ด.ช. สุชา	กล้าหาญ	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
21. ด.ช. อรรถนพ	พิเศษกฤษ	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
22. ด.ช. วิษณุ	แก้วเขียว	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
23. ด.ช. ชัยวัฒน์	แก้วเขียว	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
24. ด.ช. สุทิน	ช้างพลาย	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
25. ด.ช. ต้อม	คล้ายสุพรรณ	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
26. ด.ช. นรินทร์	แสงวันทอง	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
27. ด.ช. รัตวรรต	มณีแสง	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง

28. ด.ช. ผดุงศักดิ์	ทองงาม	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
29. ด.ช. วรวิมล	ชาวปลายนา	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
30. ด.ญ. อรพรรณ	ยอมเที่ยงแท้	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
31. ด.ญ. อภรณ์	โพธิ์ศรีทอง	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
32. ด.ญ. อภัสรา	กล้าหาญ	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
33. ด.ญ. ดวงเนตร	คงพุ่ม	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
34. ด.ญ. นิตยา	เขียวชะอุ่ม	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
35. ด.ญ. น้ำค้าง	ชาวปลายนา	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง
36. ด.ญ. นราภรณ์	มณีอินทร์	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง

ภาคผนวก ด
ผลงานนักเรียน

ประวัติและผลงานของบวญจิต ศรีประจันต์

โดย

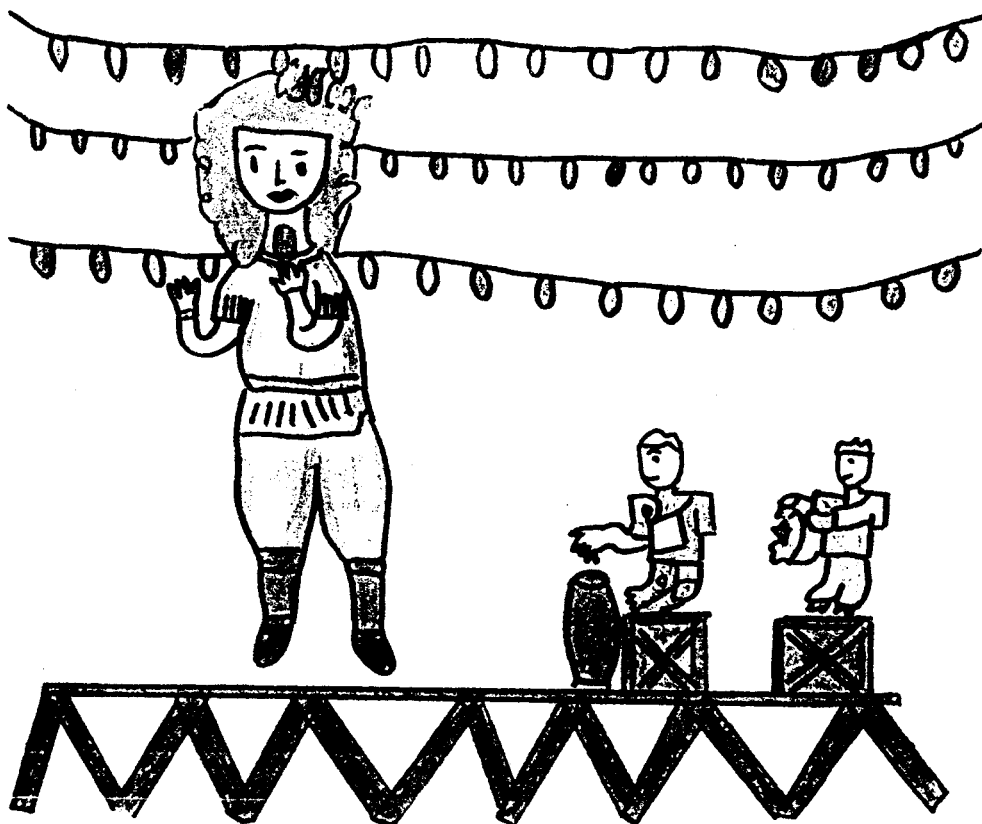
1	อภิปาฬ	สวอชสมุทฺถน
๑	อำนวย	กาฬภักดี
3	กัมมวณฺ	แกงเขียว
4	พดุงตักดี	ทลกราม
5	วรุตติ	ทวปลายนา
6	นรินทร	แสงวันทล

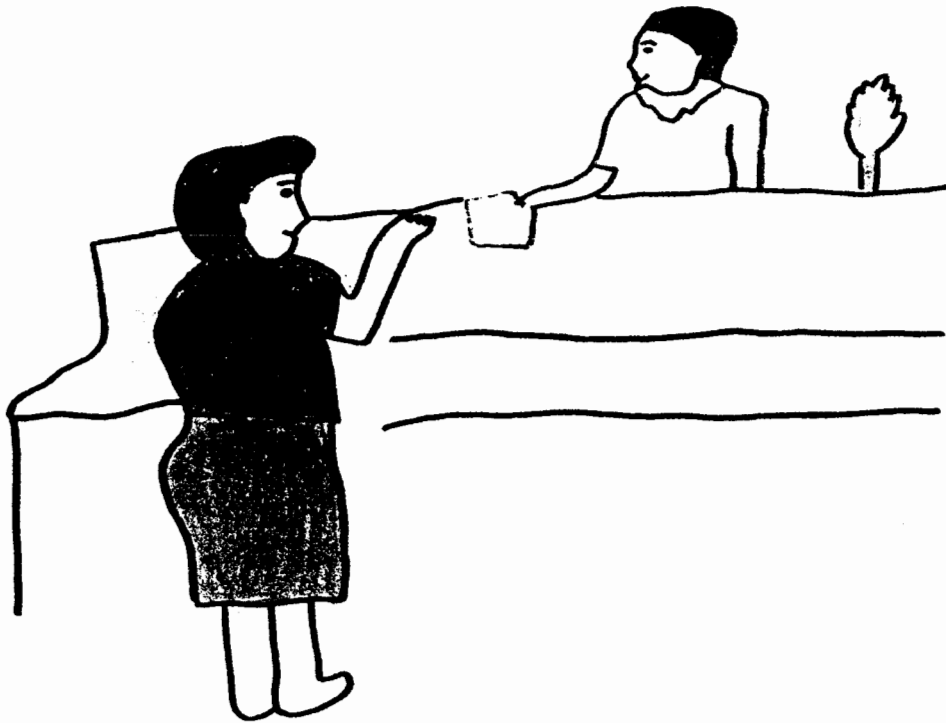
เป็นขลุ่ยจิ๋ว! สตรีประจักษ์ดี มีชื่อเต็มว่า เกตุยว เสริมกิจ ตอนเด็ก ๆ
 ป้า ขลุ่ยจิ๋ว ชอบบอกฉันแต่งตัวสวยๆ ฉันจึงมีตุ๊กตารวมไปเยอะ อร่ามากเป็นครู
 พรหมบาล และนี่คือตุ๊กตารวมเมื่อประมาณปี 4 ในวัยเด็กของฉัน จึงอยากซื้อของขวัญให้เธอ

ต่อมา ป้าบัวผันจิต ได้ขอมาอยู่กับตาใส สุวรรณ
 ประทีปกับ ยายบัวผัน จันทร์ศรี ซึ่งมีคณะเพลงอีแซว
 ชื่อว่า ไสว วงษ์งาม แต่ทั้ง สองไม่ ได้ฝึกการร้องอีแซว
 ให้ ดังนั้นป้าบัวผันจึงต้อง แอบดูเขา ซ้อม และมาหัด
 ร้อง เองในบณะทำงานบ้าน

ป้าขวัญจิต ร้อง เพลงฮีโร่ จนมีชื่อเสียง
 เป็นที่ชื่นชอบของคนทั่วไป ได้ออกภาพ วัย
 เพลิดเพลิน ออกอากาศโทรทัศน์ต่าง ๆ
 มีผลงาน โด่งดังมากมาย

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ ข้าพเจ้าได้เข้าร่วมจัด ศิลปวัฒนธรรมแห่งชาติ
 สาขาศิลปกรรมศาสตร์ (เพลงพื้นบ้าน - ยี่แซง) จากสำนักงา
 คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ความผิดฐานลักทรัพย์

พ.ร.บ. ๑๙๖๖

1 ๒๓. ๒๕๔๔

ที่ปรึกษาและทนายความ
 แห่งประเทศไทย

ภาคผนวก ต
รูปภาพประกอบการสร้างหลักสูตร

ปัจจุบัน ช่างวิทยุจิต ศรีประจันต์ ยังรับงานแสดง
เพลงอีแซว และช่วยเหลือนักดนตรีในโอกาสต่างๆ
นอกจากนั้น ยังถ่ายทอดความรู้เรื่องเพลง
อีแซว ให้กับนักเรียนและบุคคลที่สนใจ

ภาพที่ 1 การสัมภาษณ์ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอศรีประจันต์

ภาพที่ 2 การสอบถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพังม่วง

ภาพที่ 3 การสนทนากลุ่มร่วมกับผู้บริหาร ผู้สอน ผู้ปกครอง ปราชญ์ชาวบ้าน และประธานสภาวัฒนธรรม

ภาพที่ 4 ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มในวันที่ 22 ธันวาคม 2543

ภาพที่ 5 การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของแม่บัวผัน จันทรศรี

ภาพที่ 6 การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์

ภาพที่ 7 การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของแม่สำเนียง ชาวปลายนา

ภาพที่ 8 การฝึกดนตรีประกอบการแสดงเพลงอีแซว

ภาพที่ 9 การฝึกรำประกอบการแสดงเพลงอีแซว

ภาพที่ 10 การแต่งคำประพันธ์ตามฉันทลักษณ์ของเพลงอีแซว

ภาพที่ 11 การสนทนาระหว่างแสดงเพลงอีแซว

ภาพที่ 12 การร้องเพลงประกอบการแสดงเพลงอีแซว

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวอุบลรัตน์ กิจไมตรี
ที่อยู่	548 หมู่ 9 ตำบลคู่มือ อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี 72160
ที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านรางโพธิ์ ตำบลจรเข้มสามพัน อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี โทรศัพท์ (034) 632090
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย สถาบันราชภัฏนครปฐม
พ.ศ. 2542	ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตร และการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2540 - ปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนบ้านรางโพธิ์ อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี